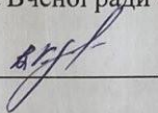

МІНІСТЕРСТВО ФІНАНСІВ УКРАЇНИ
ДЕРЖАВНИЙ ПОДАТКОВИЙ УНІВЕРСИТЕТ

Факультет податкової справи, обліку та аудиту
Кафедра обліку та консалтингу

Затверджено
Вченою радою Факультету податкової
справи, обліку та аудиту
протокол від «14» 09 2022 р. № 2
Голова Вченої ради Факультету

В.М. Краєвський

**Методичні рекомендації
до проведення самостійної та індивідуальної роботи
з навчальної дисципліни
«Звітність підприємства»**

для підготовки здобувачів вищої освіти першого (бакалаврського) рівня
заочної форми навчання галузь знань 07 «Управління та адміністрування»
спеціальність 071 «Облік і оподаткування»
освітня програма «Облік, податковий аудит та бізнес-аналітика»,
«Податкове консультування»
Статус дисципліни: обов'язкова

Ірпінь 2022

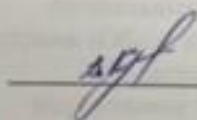
Методичні рекомендації складені на основі робочої програми навчальної дисципліни «Звітність підприємства», затвердженої Науково-методичною радою Університету «18» 08. 2022 р. (протокол № 7).

Укладач:

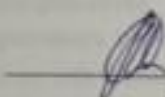

Т. М. Сторожук, доцент, к.е.н.,
доцент кафедри обліку та консалтингу

Рецензенти:

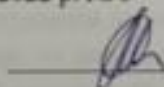
В. М. Красвський, професор, д.е.н.,
в. о. декана факультету податкової справи,
обліку та аудиту, професор кафедри
облікових технологій та бізнес-аналітики

О. П. Колісник, доцент, к.е.н.,
в.о. завідувача кафедри обліку та консалтингу

Розглянуто і схвалено кафедрою обліку та консалтингу,
протокол від «2» вересня 2022 р. № 3

В.о. завідувача кафедри

О. П. Колісник, доцент, к.е.н.

РЕЦЕНЗІЯ

на методичні рекомендації до організації самостійної та індивідуальної роботи з навчальної дисципліни «Звітність підприємства» для підготовки здобувачів вищої освіти першого (бакалаврського) рівня заочної форми навчання галузь знань 07 «Управління та адміністрування» спеціальність 071 «Облік і оподаткування» освітня програма «Облік, податковий аудит та бізнес-аналітика», «Податкове консультування»
підготовлену Сторожук Т.М., к.е.н., доцент

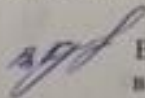
Управління діяльністю суб'єктів підприємницької діяльності та в секторі загального державного управління здійснюється на підставі достовірної, повної, оперативної бухгалтерської інформації, яка акумулюється у різних формах звітності.

Сукупність цих форм звітності дає змогу отримати інформацію про всі види діяльності підприємства (операційну, фінансову, інвестиційну), його майновий стан, фінансові ресурси, результати виробничої діяльності та грошові потоки, які забезпечують цю діяльність. Іншими словами, за допомогою звітності можна отримати комплексну оцінку діяльності суб'єкта господарювання, визначити його економічний потенціал та оцінити перспективи розвитку.

Дисципліна «Звітність підприємства» є обов'язковою дисципліною циклу професійної підготовки фахівців з обліку і оподаткування. Завдання для виконання самостійної роботи передбачено за всіма темами курсу і об'єднано в два модулі: 1. Фінансова звітність підприємств (організацій, установ). 2. Інша звітність підприємства. Грунтуючись на короткому викладі змісту за кожною темою, поясненню основних понять, представленими завданнями і питаннями та тестами для самоконтролю і переліком рекомендованої літератури передбачено виконання індивідуальної та самостійної роботи.

Методичні рекомендації відповідають освітньо-професійній програмі підготовки бакалаврів за спеціальністю 071 «Облік і оподаткування» та програмі курсу. Тому представлена методична розробка може бути рекомендована до використання в навчальному процесі при підготовці фахівців з обліку та оподаткування.

Рецензент:

В. М. Красівський, професор, д.е.н.,
 в. о. декана факультету податкової справи,
 обліку та аудиту, професор кафедри
 облікових технологій та бізнес-аналітики

РЕЦЕНЗІЯ

на методичні рекомендації до організації самостійної та індивідуальної роботи з навчальної дисципліни «Звітність підприємства» для підготовки здобувачів вищої освіти першого (бакалаврського) рівня заочної форми навчання галузь знань 07 «Управління та адміністрування» спеціальність 071 «Облік і оподаткування» освітня програма «Облік, податковий аудит та бізнес-аналітика», «Податкове консультування» підготовлену Сторожук Т.М., к.е.н., доцент

Звітність підприємства відіграє значну роль в економіці кожного суб'єкта господарювання та країни в цілому, оскільки інформація звітності використовується як для економічного аналізу діяльності підприємства, так і для управління ним, для накопичення та узагальнення інформації в масштабах галузі економіки, видів діяльності, усього економічного механізму країни. Ринкові умови господарювання вимагають високих стандартів якості інформації звітності, оскільки інформація звітності використовують внутрішніми та зовнішніми користувачами для аналізу діяльності та для управління суб'єктами господарювання.

Дисципліна «Звітність підприємства» є обов'язковою дисципліною фахової підготовки спеціалістів з обліку та оподаткування. Оскільки значна частина матеріалу для студентів заочної форми навчання передбачена для самостійного опрацювання, то виникає необхідність підготовки методичної розробки такого типу. В методичній розробці представлено завдання для самостійної роботи за всіма темами курсу відповідно до програми, та завдання для виконання індивідуальної роботи. Завдання супроводжуються коротким змістом усіх тем, поясненням основних понять та питаннями і тестами для самоконтролю знань.

Методичні рекомендації до організації самостійної та індивідуальної роботи підготовлено відповідно до освітньо-професійної програми підготовки бакалаврів за спеціальністю 071 «Облік і оподаткування» та робочої програми з дисципліни, охоплюють всі теми курсу та види звітності суб'єктів господарювання і можуть бути рекомендовані до використання в навчальному процесі.

Рецензент:

О. П. Колісник, доцент, к.е.н.,
в.о. завідувача кафедри обліку та консалтингу

ЗМІСТ

	стор.
1. Вступ	4
2. Пояснювальна записка	5
3. Тематичний план	5
4. Перелік тем для самостійного опрацювання курсу	6
Тема 1. Суть, значення та види звітності	6
Тема 2. Загальні вимоги до складання звітності	15
Тема 3. Бухгалтерський баланс	37
Тема 4. Звіт про фінансові результати	54
Тема 5. Звіт про рух грошових коштів	66
Тема 6. Звіт про власний капітал	78
Тема 7. Примітки до річної фінансової звітності	87
Тема 8. Фінансова звітність за сегментами. Звіт про управління. Звіт про платежі на користь держави	98
Тема 9. Консолідована фінансова звітність	109
Тема 10. Спрощена фінансова звітність	124
Тема 11. виправлення помилок і зміни у фінансових звітах	130
Тема 12. Податкова звітність	141
Тема 13. Статистична, спеціальна та інша звітність	153
5. Перелік питань до контрольних заходів	180
6. Порядок оцінювання знань	183
7. Методичні рекомендації щодо підготовки реферату та презентації	187
8. Список рекомендованої літератури	190
8.1. основна	190
8.2. допоміжна	195
8.3. інформаційні ресурси	197
8.4. міжнародні видання	197

1. ВСТУП

Звітність підприємства є елемент методу бухгалтерського обліку, за допомогою якого узагальнюються показники поточного обліку. Звітність завершує весь цикл облікових робіт, відображаючи в систематизованому вигляді підсумки та результати господарської і фінансової діяльності підприємств та організацій за минулий період. Основна мета складання звітності полягає в забезпеченні різного роду користувачів необхідною інформацією про фінансовий стан підприємства на певну дату та результати його діяльності за певний період. Значення звітності повсяк час зростає та розширюється. Показники звітності використовуються на підприємствах, де вона складається (тобто внутрішніми користувачами), вищих організаціях, фінансових та кредитних установах, покупцями, замовниками та іншими зовнішніми користувачами. Сьогодні звітність – це не тільки джерело аналізу та контролю, але і вихідний матеріал для прогнозування, планування та визначення стратегії діяльності підприємства. Внутрішніми користувачами звітність використовується в поточній діяльності як важливий засіб оперативного керівництва роботою підприємства. Зовнішні користувачі використовують звітність для прийняття рішень щодо взаємовідносин з підприємством. Питання змісту, структури, порядку складання та використання інформації звітності залишаються актуальними в світлі реформування бухгалтерського обліку та економіки України в цілому до міжнародних стандартів для входження в світовий економічний простір.

Вивчення дисципліни «Звітність підприємства» передбачає опанування лекційного матеріалу, виконання практичних вправ, а також самостійну роботу студентів. Методичні рекомендації для виконання самостійної роботи з курсу «Звітність підприємства» складено з метою організації самостійної роботи студентів заочної форми навчання. Курс складається з тринадцяти тем. Кожна тема передбачає подання: стислого конспекту; ключових слів і визначення термінів; методичних матеріалів, що дають можливість студентам проведення самоконтролю; питання для самоперевірки; тести для самоконтролю та рекомендовану літературу.

Завдання для виконання самостійної роботи студентами заочної форми навчання об'єднані за основними темами відповідно до навчальної програми дисципліни.

Самостійна робота полягає в опрацюванні теоретичних основ лекційного матеріалу, поглибленому вивченні окремих тем або питань, підготовці до практичних занять, опрацюванні нормативно-правових актів, підготовці відповідей на контрольні питання і розв'язанні проблемних ситуацій, а також виконанні вправ і тестів для самоконтролю відповідно до тематичного плану курсу. Крім того, студентам запропоновано перелік тем рефератів для поглибленого наукового дослідження з проблемних питань звітності.

Список використаних джерел містить перелік основної та допоміжної літератури, яка допоможе студентам при виконанні завдань.

В результаті вивчення дисципліни **студенти повинні знати:**

основні нормативні матеріали, що регламентують порядок ведення звітності, види звітності;

типові форми первинних облікових документів і реєстрів бухгалтерського обліку, порядок складання і ведення їх;

кореспонденцію рахунків з основних господарських операцій, організацію синтетичного та аналітичного обліку;

типові форми звітності, їх зміст та структуру;

методику визначення показників різних видів звітності;

джерела даних для заповнення різних форм та видів звітності;

порядок складання і подання різних форм звітності.

Студенти повинні вміти:

використовувати первинні документи для оформлення всіх господарських операцій;

обробляти дані документів для узагальнення і систематизації їх у встановленому порядку;

закривати реєстри бухгалтерського обліку та узагальнювати інформацію для складання звітності;

складати форми фінансової, податкової, соціальної, статистичної звітності та інші форми звітності.

2. ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

Самостійна робота студентів - це специфічний вид навчання, головною метою якого є формування самостійності суб'єкта, що вчиться, формування його вмінь, знань і навичок; здійснюється безпосередньо через зміст і методи всіх видів навчальних занять.

Метою самостійної роботи здобувачів вищої освіти першого (бакалаврського) рівня заочної форми навчання є набуття додаткових знань, перевірка отриманих знань на практиці, вироблення фахових та дослідницьких вмінь та навичок у вільний від обов'язкових навчальних занять час.

Завдання самостійної роботи:

- навчити студентів самостійно працювати з літературою;
- творчо сприймати навчальний матеріал і осмислювати його;
- сформувані навички щоденної самостійної роботи з метою одержання та

узагальнення знань, умінь і навичок.

Зміст самостійної роботи студентів з навчальної дисципліни визначається робочою програмою вивчення дисципліни «Звітність підприємства».

На самостійну роботу винесено:

- частину теоретичного матеріалу;
- окремі практичні роботи, що не потребують безпосереднього керівництва викладача.

Самостійна робота студентів з навчальної дисципліни «Звітність підприємства» забезпечується системою навчально-методичних засобів, передбачених для вивчення навчальної дисципліни:

- основна література (підручник, конспект лекцій викладача, навчальні та методичні посібники);
- допоміжна література (наукова, фахова, монографічна, періодична);
- методичні матеріали (методичні вказівки щодо виконання самостійної та індивідуальної роботи студентів).

Самостійна робота над засвоєнням навчального матеріалу з навчальної дисципліни «Звітність підприємства» може виконуватися у бібліотеці, навчальних кабінетах, комп'ютерних класах (лабораторіях), а також у домашніх умовах.

Індивідуально-консультативна робота – це вид навчальної роботи викладача зі студентом, яка здійснюється за графіком індивідуально-консультативної роботи у формі: індивідуальних занять, консультацій, перевірки виконання індивідуальних завдань, перевірки та захисту завдань, що винесені на поточний контроль. Індивідуальна робота студента полягає у виконанні наскрізної задачі для закріплення практичних навичок. Наскрізна задача дає можливість студентам комплексно і послідовно засвоювати систему облікових робіт та складання форм бухгалтерської звітності на прикладі умовного підприємства.

Крім того, студентам запропоновано перелік тем рефератів для поглибленого наукового дослідження з проблемних питань звітності. Самостійна та індивідуальна робота може бути представлена у вигляді презентацій за темами дисципліни.

3. ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН

навчальної дисципліни «Звітність підприємства»

№ з/п	Назва теми	Кількість годин самостійної роботи	Індивідуально-консультаційна робота
1	Вступ. Суть, значення та види звітності	7	-
2	Загальні вимоги до складання звітності	7	-

3	Бухгалтерський баланс підприємства	9	0,5
4	Звіт про фінансові результати	9	0,5
5	Звіт про рух грошових коштів	9	0,5
6	Звіт про власний капітал	9	0,5
7	Примітки до річної фінансової звітності	9	-
8	Фінансова звітність за сегментами. Звіт про управління. Звіт про платежі на користь держави».	9	-
9	Консолідована фінансова звітність	8	-
10	Спрощена фінансова звітність	8	-
11	Виправлення помилок і зміни у фінансових звітах	8	-
12	Податкова звітність	9	-
13	Статистична, управлінська, бюджетна, спеціальна та інша звітність.	9	-
Разом		110	2

4. ПЕРЕЛІК ТЕМ ДЛЯ САМОСТІЙНОГО ОПРАЦЮВАННЯ КУРСУ

Змістовний модуль 1. Фінансова звітність підприємств (організацій та установ державного сектору).

Тема 1. Суть, значення та види звітності

1. Зміст теми

Звітність: суть та призначення. Мета і завдання звітності. Значення звітності в сучасних умовах господарювання. Облікове забезпечення звітності. Нормативне регулювання процесу складання звітності.

Види та класифікація звітності. Поняття про бухгалтерську, фінансову та податкову звітність. Склад і структура звітності: фінансова, податкова, статистична, спеціальна, внутрішня та інша.

Групування користувачів звітності. Користувачі фінансової звітності і їх інформаційні потреби. Користувачі податкової звітності і їх інформаційні потреби. Користувачі статистичної звітності і їх інформаційні потреби. Користувачі внутрішньогосподарської (управлінської) звітності і їх інформаційні потреби.

2. Стислий конспект

Всі господарські операції підприємства реєструються за допомогою первинних документів, що дає змогу здійснювати щоденний облік і контроль за правильністю і обґрунтованістю витрат господарських засобів. Для визначення показників діяльності підприємства за певний проміжок часу та в цілому по підприємству необхідно їх узагальнити. Тому прийнято, що кожне підприємство за певний період часу формує підсумкові дані про господарсько- фінансову діяльність. Система цих

відомостей за добу, тиждень, декаду, місяць, квартал, півріччя, дев'ять місяців і рік називається **звітністю**.

Бухгалтерська звітність підприємств представляє собою систему узагальнюючих показників, які характеризують підсумки господарсько- фінансової діяльності підприємства за той чи інший звітний період. Згідно НП(С)БО 1 “Загальні вимоги до фінансової звітності” **бухгалтерська звітність** – це звітність, що складається на підставі даних бухгалтерського обліку для задоволення потреб певних користувачів.

Відповідно до визначення основних понять в Законі України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні» та НП(С)БО 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності», **фінансова звітність** - бухгалтерська звітність, що містить інформацію про фінансовий стан, результати діяльності та рух грошових коштів підприємства за звітний період.

Звітність складається шляхом:

- підрахунку;
- групування
- та спеціальної обробки даних поточного обліку і є завершальною його стадією.

У теперішній час звітність являє собою багатий матеріал для апарату управління підприємством, а також для інших організацій та установ на адресу яких вона направляється. Звітність є важливим засобом оперативного керівництва роботою підприємства. Звітність стала елементом інфраструктури ринкової економіки і засобом комунікації.

У світовій практиці існує правило «здорового глузду», перевірене багаторічним досвідом – укладати угоди між контрагентами лише після детального вивчення їх фінансових звітів. Нерідко саме із звітності починається перше знайомство з діяльністю підприємства (компанії), оскільки вона становить основу інформаційного забезпечення аналізу та контролю фінансового стану підприємства. Звітність є базою даних для здійснення управління, налагодження партнерських зв'язків з покупцями і замовниками, постачальниками і підрядниками.

Сьогодні фінансова звітність є також засобом комунікації. Звітність підприємства – це є своєрідна реклама діяльності підприємства, оскільки дуже часто є першим джерелом інформації про підприємство.

Фінансова звітність призначена для загального користування. Статтею 14 Закону України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні» встановлено перелік організацій, які зобов'язані оприлюднювати фінансову звітність шляхом її публікації. Фінансову звітність зобов'язані складати підприємства, що перебувають на господарському розрахунку, мають самостійний баланс, є юридичними особами.

Мета складання звітності та її користувачі

Метою фінансової звітності є забезпечення загальних інформаційних потреб широкого кола користувачів, які покладаються на неї як на основне джерело фінансової інформації під час прийняття економічних рішень.

Взагалі користувачі звітності – фізичні та юридичні особи, що потребують інформації про діяльність підприємства для прийняття рішень

Фінансові звіти загального призначення – це звіти, що відповідають потребам тих користувачів, які не можуть вимагати звітів, складених з урахуванням їхніх конкретних інформаційних потреб.

До користувачів фінансових звітів належать існуючі та потенційні інвестори, працівники, кредитори, клієнти, урядові установи та громадськість.

Таблиця 1.1

Інформаційні потреби основних користувачів фінансових звітів

Користувачі звітності	Інформаційні потреби
Інвестори, власники	Придбання, продаж та володіння цінними паперами Участь в капіталі підприємства Оцінка якості управління Визначення суми дивідендів, що підлягають розподілу

Керівництво підприємства	Регулювання діяльності підприємства
Банки, постачальники та інші кредитори	Забезпечення зобов'язань підприємства Оцінка здатності підприємства своєчасно виконувати свої зобов'язання щодо кредитів, відсотків за ними та погашення кредиторської заборгованості
Замовники	Оцінка здатності підприємства своєчасно виконувати свої зобов'язання
Працівники підприємства	Оцінка здатності підприємства своєчасно виконувати свої зобов'язання перед працівниками та їх забезпечення
Органи державного управління	Формування макроекономічних показників Вплив діяльності підприємства на благополуччя суспільства (зайнятість, екологія тощо)

Основне завдання звітності – вишукування резервів подальшого росту та удосконалення діяльності підприємства, його стабільності на ринку.

Коло користувачів звітністю дуже широке і об'єднують їх в три основні групи:

- 1) коло осіб, що безпосередньо займаються бізнесом у даній корпорації;
- 2) коло осіб, котрі знаходяться за межами корпорації, але прямо фінансово зацікавлені у даному бізнесі;
- 3) коло осіб, що мають непрямий інтерес до даного бізнесу (фіскальна служба; профспілки; агенства та органи, що займаються регулюванням випуску, придбання і продажу цінних паперів; органи, що здійснюють економічне планування і контроль за цінами, експортом, імпортом).

Види звітності

Форми звітності, які складаються на підприємстві різні за своєю формою складом, змістом, призначенням, основними користувачами, строками представлення тощо. Крім того, кількість форм значна і різноманітна.

Залежно від класифікаційних ознак їх можна згрупувати:

1. Відповідно до ведення трьох видів обліку існує три види звітності:
 - оперативна;
 - статистична;
 - бухгалтерська.
2. Відповідно до ролі, яку виконує звітність в економічній діяльності країни вона поділяється на:
 - загальнодержавну;
 - внутрішньогосподарську.
3. Відповідно до строків складання і подання звітності на:
 - періодичну (внутрішньорічна, поточна);
 - річна
4. За призначенням (характером направлення та використання) поділяють на:
 - внутрішню;
 - зовнішню.
4. За предметом звітність розрізняють:
 - загальну;
 - спеціальну.
5. За ступенем узагальнення (відповідно до обсягу показників) звітність поділяється на:
 - первинну;
 - зведену.
6. Відповідно до існування галузей обліку звітність поділяють на:
 - фінансову;
 - управлінську;
 - податкову.

7.Форми звітності за видами:

- звіт повний;
- звіт спрощений;
- зведений та консолідований звіт.

9. За поширенням на галузі економічної діяльності країни розрізняють:

- типову;
- галузеву.

10. За способом відправки звітність можливо поділити на:

- поштову;
- телеграфну;
- що відправляється в автоматичному режимі.

11. За ступенем використання обчислювальної техніки звітність можливо поділити на ту, що складається:

- вручну;
- за допомогою засобів механізації;
- автоматизовано.

3. Ключові слова і терміни

Звітність – система показників, що характеризує роботу підприємства за певний період.

Бухгалтерська звітність – це звітність, яка складається на підставі даних бухгалтерського обліку для задоволення інформаційних потреб певних користувачів.

Фінансова звітність – бухгалтерська звітність, що містить інформацію про фінансовий стан, результати діяльності та рух грошових коштів підприємства за звітний період.

Користувачі звітності – це фізичні та юридичні особи, що потребують інформацію про діяльність підприємства для прийняття рішень.

Майбутня економічна вигода – потенційна можливість отримання підприємством грошових коштів від використання активів.

Елементи фінансової звітності – сукупність однорідної інформації, що відображається у фінансових звітах.

Стаття звіту – складова фінансового звіту, яка відповідає критеріям, встановленим НП(С)БО.

4. Питання для самоперевірки

1. Якими законодавчими актами України передбачено складання звітності підприємствами та іншими суб'єктами господарської діяльності?

2. У чому полягає державне регламентування звітності підприємств?

3. Охарактеризуйте склад та інформаційні потреби зовнішніх та внутрішніх користувачів звітності.

4. Дайте характеристику видів звітності та назвіть їх особливості.

5. Як класифікується звітність за порядком її регулювання, роллю в управлінні?

9. Як можна класифікувати звітність за змістом звітних даних, обсягом показників?

10. Як можна класифікувати звітність за місцем використання?

11. Як можна класифікувати звітність за періодом складання?

12. Як можна класифікувати звітність за ступенем узагальнення даних?

13. Як класифікується звітність за терміном подання та способом відправлення?

14. Чим викликана вимога обов'язкового подання звітності?

15. Що таке фінансова звітність? Яке її призначення?

16. Яка мета складання фінансової звітності?

17. Назвіть мету складання податкової звітності та її користувачів.

18. Назвіть види податкової звітності, що передбачені податковим законодавством.

19. Назвіть мету складання статистичної звітності та її користувачів.

20. Які документи визначають перелік та обсяги статистичної звітності?

5. Закриті тестові завдання для самоконтролю до теми «Суть, значення та види звітності»

1. *Реєстрація господарських операцій дозволяє здійснювати:*
 - а) щоденний контроль;
 - б) щомісячний контроль;
 - в) узагальнюючий контроль;
 - г) підсумковий контроль.
2. *Звітність складається шляхом:*
 - а) підрахунку;
 - б) групування;
 - в) спеціальної обробки даних поточного обліку;
 - г) всі три відповіді правильні.
3. *Фінансова звітність – це звітність:*
 - а) відкрита;
 - б) закрита;
 - в) залежно від обставин;
 - г) правильної відповіді немає.
4. *Фінансова звітність – це ... :*
 - а) система показників, які характеризують діяльність підприємства;
 - б) бухгалтерська звітність, що містить інформацію про фінансовий стан, результати діяльності та рух грошових коштів підприємства за звітний період;
 - в) звітність, що складається на підставі даних бухгалтерського обліку для задоволення потреб певних користувачів;
 - г) система відомостей за певний період, які характеризують діяльність підприємства.
5. *Фінансова звітність призначена для користування:*
 - а) зовнішніми користувачами;
 - б) внутрішніми користувачами;
 - в) відповіді а) і б) – правильні;
 - г) спеціальними установами та організаціями.
6. *Визначення фінансової звітності подано в:*
 - а) НП(С)БО 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності»;
 - б) Законі України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні»;
 - в) НП(С)БО 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності» та Законі України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні»;
 - г) Податковому кодексі України.
7. *Бухгалтерська звітність – це...:*
 - а) система показників, які характеризують діяльність підприємства;
 - б) бухгалтерська звітність, що містить інформацію про фінансовий стан, результати діяльності та рух грошових коштів підприємства за звітний період;
 - в) звітність, що складається на підставі даних бухгалтерського обліку для задоволення потреб певних користувачів;
 - г) система відомостей за певний період, які характеризують діяльність підприємства.
8. *Фінансова звітність подається:*
 - а) власникам (засновникам);
 - б) органам, в сферу управління яких входить підприємство;
 - в) органам виконавчої влади;
 - г) всі три відповіді правильні.
9. *Метою складання фінансової звітності є:*
 - а) забезпечення загальних інформаційних потреб широкого кола користувачів, які покладаються на неї як на основне джерело фінансової інформації під час прийняття економічних рішень;

- б) забезпечення інформаційних потреб зовнішніх користувачів, які покладаються на неї як на основне джерело фінансової інформації під час прийняття економічних рішень;
- в) забезпечення інформаційних потреб внутрішніх користувачів, які покладаються на неї як на основне джерело фінансової інформації під час прийняття економічних рішень;
- г) забезпечення інформаційних потреб менеджерів всіх рівні управління, які покладаються на неї як на основне джерело фінансової інформації під час прийняття економічних рішень.

10. До користувачів фінансових звітів відносяться:

- а) інвестори, власники;
- б) керівництво та працівники підприємства;
- в) банки, уряд, громадськість;
- г) всі три відповіді правильні.

11. Що зумовило склад фінансової звітності?

- а) вимоги МСБО (МСФЗ);
- б) інформаційні потреби користувачів;
- в) вимоги НП(С)БО;
- г) Закон України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні».

12. Хто диктує вимоги до звітності?

- а) користувачі;
- б) державні органи;
- в) інвестори;
- г) власники.

13. Звітність може використовуватися для:

- а) ретроспективного аналізу;
- б) перспективного аналізу;
- в) прогнозу на майбутнє;
- г) всі три відповіді правильні.

14. Основне завдання звітності полягає в:

- а) визнанні потреб власника;
- б) задоволенні потреб інвестора;
- в) вишукування резервів подальшого росту та удосконалення діяльності підприємства,

його стабільності на ринку;

- г) вірної відповіді немає.

15. Користувачі звітності – це... :

- а) фізичні та юридичні особи, що потребують інформації про діяльність підприємства;
- б) фізичні та юридичні особи, що потребують інформації про діяльність підприємства

для прийняття рішень;

- в) особи, що потребують інформації про діяльність підприємства для прийняття рішень;
- г) фізичні та юридичні особи, що потребують інформації про діяльність підприємства

для оцінки здатності підприємства своєчасно виконувати свої зобов'язання.

16. Фінансова звітність підприємств забезпечує інформаційні потреби користувачів щодо:

- а) придбання, продажу та володіння цінними паперами;
- б) оцінки якості управління;
- в) оцінки здатності підприємства своєчасно виконувати свої зобов'язання;
- г) всі три відповіді правильні.

17. Відповідно до ведення трьох видів обліку звітність поділяється на:

- а) оперативну, статистичну, бухгалтерську;
- б) державну та внутрішньогосподарську;
- в) первинну, поточну, зведену;
- г) повну, спрощену, консолідовану.

18. Відповідно до ролі, яку виконує звітність в економічній діяльності країни, вона поділяється на:

- а) оперативну, статистичну, бухгалтерську;

- б) державну та внутрішньогосподарську;
 в) первинну, поточну, зведену;
 г) повну, спрощену, консолідовану.
19. *Відповідно до строків складання і подання звітність поділяється на:*
 а) періодичну та річну;
 б) державну та внутрішньогосподарську;
 в) первинну, поточну, зведену;
 г) повну, спрощену, консолідовану.
20. *Відповідно до об'єму показників звітність поділяється на:*
 а) оперативну, статистичну, бухгалтерську;
 б) державну та внутрішньогосподарську;
 в) первинну, зведену;
 г) повну, спрощену, консолідовану.
21. *Відповідно до існування галузей бухгалтерського обліку звітність поділяється на:*
 а) оперативну, статистичну, бухгалтерську;
 б) державну та внутрішньогосподарську;
 в) фінансову, управлінську та податкову;
 г) повну, спрощену, консолідовану.
22. *Форми звітності за видами поділяються на:*
 а) оперативну, статистичну, бухгалтерську;
 б) державну та внутрішньогосподарську;
 в) первинну, поточну, зведену;
 г) повну, спрощену, консолідовану.
23. *Основні умови правильності складання бухгалтерських звітів:*
 а) повнота відображення всіх господарських операцій за звітний період;
 б) тотожність даних синтетичного та аналітичного обліку;
 в) тотожність показників бухгалтерських звітів, балансів і даних синтетичного і аналітичного обліку;
 г) всі три відповіді правильні.
24. *До складу фінансової звітності відносяться:*
 а) статистична звітність, Баланс (ф. № 1) та Звіт про фінансові результати (ф. № 2);
 б) Баланс (ф. № 1), Звіт про фінансові результати (ф. № 2), Звіт про рух грошових коштів (ф. № 3), Звіт про власний капітал (ф. № 4), Примітки до фінансової звітності (ф. № 5); Інформація за сегментами (ф.6);
 в) Баланс (ф. № 1) та податкова звітність;
 г) Баланс (ф. № 1) та Звіт про фінансові результати (ф. № 2).
25. *Суб'єкти малого підприємництва річну фінансову звітність здають в обсязі:*
 а) двох форм: балансу та звіту про фінансові результати;
 б) п'яти форм;
 в) балансу;
 г) балансу, звіту про фінансові результати, звіту про рух грошових коштів та звіту про власний капітал.
26. *Квартальна звітність є:*
 а) повною;
 б) скороченою;
 в) зведеною;
 г) консолідованою.
27. *Відмінності фінансової звітності підприємств різних країн світу зумовлені:*
 а) соціальними, політичними та економічними чинниками;
 б) економічними чинниками;
 в) дією міжнародних стандартів;
 г) дією політичних чинників.
28. *Для забезпечення гармонізації фінансової звітності створено:*
 а) національні стандарти бухгалтерського обліку (фінансової звітності) у кожній країні;

- б) міжнародні стандарти фінансової звітності;
- в) Комітет з міжнародних стандартів бухгалтерського обліку (КМСБО);
- г) фахові організації бухгалтерів.

29. *Метою створення Ради з міжнародних стандартів фінансової звітності є:*

а) формулювання, видання та вдосконалення в інтересах суспільства стандартів фінансової звітності;

- б) сприяння прийняттю стандартів фінансової звітності в усіх країнах;
- в) додержанню міжнародних стандартів в усіх країнах світу;
- г) всі три відповіді правильні.

30. *Міжнародні стандарти фінансової звітності:*

- а) визначають порядок ведення обліку;
- б) визначають порядок складання звітності;
- в) описують загальні правила оцінки та подання інформації у фінансових звітах;
- г) описують загальні правила оцінки та подання інформації в обліку.

31. *Вирішальну роль у гармонізації фінансової звітності підприємств, розташованих у Європі, відіграє:*

- а) Європейська комісія;
- б) Рада Європейської співдружності;
- в) Європейська комісія від імені Ради Європейської співдружності;
- г) комісія ООН.

32. *Фінансову звітність та консолідовану фінансову звітність за міжнародними стандартами в Україні складають:*

- а) публічні акціонерні товариства, банки, страховики;
- б) всі підприємства України, незалежно від організаційно-правової форми, форми власності та видів господарської діяльності;
- в) підприємства, які провадять господарську діяльність за видами, перелік яких визначається КМУ;
- г) відповіді а) і в) – правильні.

33. *Членами Ради з міжнародних стандартів бухгалтерського обліку є:*

- а) члени ООН;
- б) фахові організації – члени Міжнародної федерації бухгалтерів;
- в) Рада європейської співдружності;
- г) країни, що керуються міжнародними стандартами бухгалтерського обліку.

34. *Міжнародні стандарти фінансової звітності стосуються:*

- а) всієї інформації, що подається за звітний період;
- б) інформації фінансових звітів;
- в) інформації фінансових, статистичних та податкових звітів;
- г) інформації фінансових та податкових звітів.

35. *Форми фінансової звітності підприємств промисловості встановлюється:*

а) Національним банком України з погодженням з Державною службою статистики України;

б) Міністерством фінансів України з погодженням з Державною службою статистики України;

- в) Державним казначейством України;
- г) Державною службою статистики України.

36. *Форми фінансової звітності банків встановлюється:*

а) Національним банком України з погодженням з Державною службою статистики України;

б) Міністерством фінансів України з погодженням з Державною службою статистики України;

- в) Державним казначейством України;
- г) Державною службою статистики України.

37. *Форми фінансової звітності бюджетних установ встановлюється:*

- а) Національним банком України з погодженням з Державною службою статистики України;
- б) Міністерством фінансів України з погодженням з Державною службою статистики України;
- в) Державним казначейством України;
- г) Державною службою статистики України.
38. *Користувачами звітності материнського підприємства є:*
- а) власники (засновники);
- б) органи статистики;
- в) органи управління;
- г) податкові органи.

6. Завдання для самостійного опрацювання до теми «Суть, значення та види звітності»

1. В табл. 2 розкрити вимоги законодавчо-нормативних документів України щодо ведення обліку і складання звітності.

Таблиця 2

Вимоги нормативних актів України щодо ведення обліку і складання звітності

<i>Назва джерела</i>	<i>Зміст</i>

7. Тематика рефератів до теми «Суть, значення та види звітності»

1. Правове регулювання фінансової звітності в Україні.
2. Фінансова звітність: суть, значення, стандарти.
3. Облікова політика підприємства та її відображення у звітності.
4. Форми та види звітності.
5. Фінансова звітність вчора, сьогодні, завтра.
6. Суть та значення звітності.
7. Звітність як елемент методу юбухгалтерського обліку.
8. Мета складання фінансової звітності
9. Звітність як інструмент управління.
10. Звітність як засіб комунікації.
11. Звітність: минуле, сучасне, майбутнє.

8. Рекомендована література:

Основна: [2, 3, 5-8, 11, 12, 14, 26, 32, 60].

Допоміжна: [1, 2, 8, 10, 16].

Інформаційні ресурси і Інтернеті: [1-6].

Міжнародні видання: [1-11].

Тема 2. Загальні вимоги до складання звітності

1. Зміст теми

Національне Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності». Мета, склад та елементи фінансової звітності. Звітний період. Тривалість звітного періоду.

Якісні характеристики фінансової звітності. Принципи підготовки фінансової звітності. Розкриття інформації у фінансовій звітності. Складання проміжної (поточної, внутрішньорічної) звітності.

Призначення основних форм фінансової звітності. Структура форм звітності (розділи і статті). Підготовка облікових даних для складання звітності. Затвердження та оприлюднення звітності підприємства. Розкриття інформації у фінансовій звітності. Засоби забезпечення достовірності звітних даних. Загальні положення щодо порядку заповнення звітних форм. Відповідальність за неподання або несвоєчасне подання звітності.

2. Стислий конспект.

Інформація про діяльність українських підприємств повинна відповідати загальноприйнятим «правилам гри», що склалися на світовому ринку. Такі вимоги, переглянуті і містяться у Концептуальній основі та Міжнародному стандарті бухгалтерського обліку (МСБО) 1 «Подання фінансових звітів». Принципи та якісні характеристики фінансової звітності, якісні вимоги щодо складання та подання фінансової звітності в Україні представлені в Законі України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні» та НП(С)БО 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності».

Необхідною умовою правдивого відображення діяльності підприємства є подання інформації у спосіб, який забезпечує якісні характеристики фінансових звітів. Якісні характеристики визначають ступінь корисності інформації, яка наведена у фінансових звітах. НП(С)БО 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності» виділяє основні якісні характеристики фінансової інформації: зрозумілість та дохідливість; доречність; достовірність; зіставність.

Зрозумілість – це якість інформації, яка дає можливість користувачам сприймати її значення. **Зрозумілість та адекватність тлумачення** це - однозначне тлумачення інформації користувачами за умови, що вони мають достатні знання та зацікавлені у сприйнятті цієї інформації.

Отже, для досягнення **дохідливості** інформації припускається, що користувачі мають певний рівень знань і прагнуть уважно вивчити надану інформацію.

Для того щоб фінансова звітність була зрозумілою користувачам, НП(С)БО 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності» вимагає наявності у ній даних про: підприємство; - дату звітності та / або звітний період; валюту звітності та одиницю її виміру; відповідні показники (статті) за звітний та попередній періоди; облікову політику підприємства та її зміни; аналітичну інформацію щодо статей фінансових звітів; консолідацію фінансових звітів; припинення (ліквідацію) окремих видів діяльності; обмеження щодо володіння активами; участь у спільних підприємствах; виявлені помилки та пов'язані з ними коригування; переоцінку статей фінансових звітів; іншу інформацію, розкриття якої передбачено відповідними П(С)БО.

Достовірність інформації означає, що вона не містить помилок та упереджених суджень, тобто характеризується відсутністю помилок і перекошень, які можуть вплинути на рішення користувачів звітності. Ступінь достовірності фінансової звітності оцінюється з допомогою аудиту.

Зіставність означає надання можливості користувачам порівнювати фінансові звіти одного і того ж підприємства за різні періоди, а також фінансові звіти різних підприємств за один і той же період. Таке порівняння дає можливість оцінити динаміку розвитку підприємства та його позицію на ринку.

Доречність – це здатність інформації впливати на прийняття рішень користувачами. Доречність інформації визначається її суттєвістю, своєчасністю та можливістю використання для прогнозування.

На прийняття рішень користувачами впливає лише суттєва інформація. **Суттєвість** - це точка відсікання інформації, яка потрапляє до фінансової звітності, або рівень точності такої інформації. Ця точка може бути визначена на підставі як кількісних, так і якісних факторів.

Доступність означає, що інформація, яка надається у фінансовій звітності, має бути доступною і розрахованою на однозначне тлумачення її користувачами за умови, що вони мають достатні знання і зацікавлені у сприянні цієї інформації.

Принципи підготовки фінансової звітності

Фінансова звітність підприємств в Україні формується з дотриманням принципів, встановлених НП(С)БО 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності»:

- автономності;
- безперервності діяльності;
- періодичності;
- історичної (фактичної) собівартості;
- нарахування та відповідності доходів і витрат;
- повного висвітлення;
- послідовності;
- обачності;
- превалювання змісту над формою;
- єдиного грошового вимірника.

Принцип **автономності** передбачає, що кожне підприємство є юридичною особою, яка відокремлена від її власників – фізичних осіб. У зв'язку з чим особисте майно та зобов'язання власників не повинні відображатись у фінансовій звітності підприємства.

Принцип **безперервності діяльності**, згідно з яким оцінка активів та зобов'язань підприємства здійснюється виходячи з припущення, що його діяльність буде тривати далі, що є передумовою для амортизації вартості його основного майна частинами, виникнення довгострокових зобов'язань та проведення оплати.

Принцип **періодичності** передбачає можливість розподілу діяльності підприємства на певні періоди часу з метою складання фінансової звітності.

За НП(С)БО 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності» звітний період для складання річної фінансової звітності складає календарний рік. Проте для новоствореного підприємства або підприємства, що ліквідується, тривалість звітного періоду може відрізнятись від 12 місяців. А саме: може бути меншим 12 місяців, але не може бути більшим 15 місяців.

Звітним періодом підприємства, що ліквідується, є період з початку року до моменту ліквідації (рис 2.1).

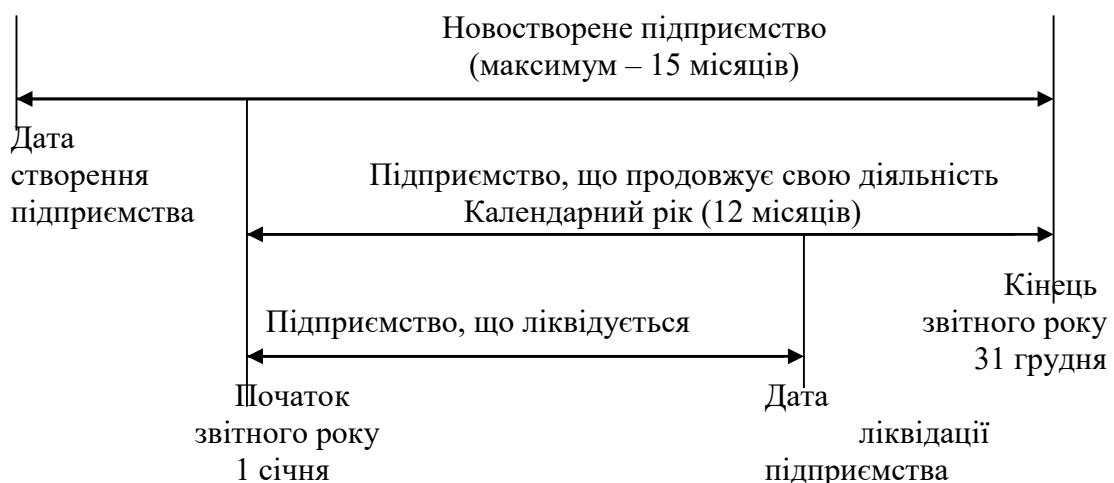

Рис. 2.1. Тривалість звітного періоду за НП(С)БО 1

Принцип **історичної (фактичної) собівартості** визначає, що пріоритетною є оцінка активів підприємства, виходячи з витрат на їх виробництво та придбання.

Фактична (історична) собівартість сьогодні – це сума прямих витрат та виробничих накладних витрат. Таким чином, тепер будь-які активи, виготовлені на підприємстві (незавершене виробництво, готова продукція, основні засоби, нематеріальні активи) будуть оцінюватися за виробничою собівартістю у складі прямих та виробничих накладних витрат.

Принцип **нарахування** згідно НП(С)БО 1 має застосовуватись одночасно з принципом **відповідності**. Принцип нарахування полягає в тому, що результати господарських операцій визнаються, коли вони відбуваються, а не тоді, коли отримуються або сплачуються грошові кошти), і відображаються в бухгалтерському обліку та фінансових звітах тих періодів, до яких вони відносяться.

За принципом **відповідності** витрати визнаються у звіті про фінансові результати ф. 2 на основі прямого зв'язку між ними та отриманими доходами. Таке поєднання двох принципів дозволяє визначити фінансовий результат звітного періоду шляхом порівняння доходів звітного періоду з витратами, які були здійснені для отримання цих доходів.

Принцип **повного висвітлення** передбачає, що фінансова звітність повинна містити всю інформацію про фактичні та потенційні наслідки операцій та подій, яка може вплинути на рішення, що приймаються на її основі. Для того, щоб інформація була достовірною вона повинна бути повною.

Принцип **послідовності** передбачає, що для того, щоб скласти фінансову звітність керівництво підприємства формує облікову політику, тобто обирає принципи, методи і процедури обліку таким чином, щоб достовірно відобразити фінансове положення і результати діяльності підприємства та забезпечити зіставність фінансових звітів.

Принцип **обачності** передбачає застосування в бухгалтерському обліку методів оцінки, що повинні запобігати заниженню оцінки зобов'язань та витрат і завищенню оцінки активів і доходів підприємства.

Згідно принципу **превалювання сутності над формою** операції повинні обліковуватись відповідно до їх сутності, а не лише виходячи з юридичної форми. Сутність операцій не завжди відповідає тому, що випливає з їх юридичної форми.

Принцип **єдиного грошового вимірника** дозволяє вимірювати та узагальнювати всі господарські операції підприємства у його фінансовій звітності. Цей принцип являється притаманним не тільки звітності, але й бухгалтерському обліку, що і відрізняє його від інших видів обліку.

Під час складання фінансової звітності необхідно намагатися збалансувати усі перелічені принципи таким чином, щоб досягти якісних характеристик фінансової звітності.

Склад періодичної та річної фінансової звітності

Вище зазначені інформаційні потреби користувачів обумовили склад фінансової звітності. За НП(С)БО 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності» до неї відносяться:

- баланс;
- звіт про фінансові результати;
- звіт про рух грошових коштів;
- звіт про власний капітал;
- примітки до річної фінансової звітності.

Інші звіти, які включені до звітності підприємств, не є фінансовою звітністю. Такий склад звітності повністю відповідає положенням міжнародних стандартів фінансової звітності.

У **Балансі** відображається наявність економічних ресурсів, які контролюються підприємством, на дату балансу. Згідно МСБО в аналогічному звіті відображається інформація про фінансовий стан підприємства на певну дату.

У **Звіті про фінансові результати** відображаються доходи, витрати і фінансові результати діяльності та інший сукупний дохід підприємства за звітний період. Відповідно до положень міжнародних стандартів бухгалтерського обліку в аналогічному звіті відображається інформація про доходи, витрати та фінансові результати діяльності підприємства за звітний період.

У **Звіті про рух грошових коштів** відображається генерування та використання грошових коштів протягом звітного періоду. Згідно положень МСБО в аналогічних звітах відображається інформація про надходження і вибуття грошових коштів внаслідок операційної, інвестиційної та фінансової діяльності протягом звітного періоду.

У **Звіті про власний капітал** відображаються зміни у складі власного капіталу підприємства протягом звітного періоду. За МСБО в аналогічному звіті відображають інформацію про зміни у власному капіталі протягом звітного періоду.

У **Примітках** відображається обрана облікова політика; інформація, не наведена безпосередньо у фінансових звітах, але є обов'язковою згідно діючих національних положень (стандартів) бухгалтерського обліку; додатковий аналіз статей звітності, необхідний для забезпечення її зрозумілості.

За МСБО в аналогічних звітах подають повне розкриття інформації про діяльність підприємства та обрані ним методи обліку.

Основне призначення форм фінансової звітності подано в таблиці 2.1.

Таблиця 2.1

Призначення основних компонентів фінансової звітності

Компоненти фінансової звітності	Зміст	Використання інформації
Баланс	Наявність економічних ресурсів, які контролюються підприємством, на дату балансу	Оцінка структури ресурсів, їх ліквідності та платоспроможності підприємства Прогнозування майбутніх потреб у позиках Оцінка та прогнозування змін в економічних ресурсах, які підприємство, імовірно, контролюватиме в майбутньому
Звіт про фінансові результати	Доходи, витрати і фінансові результати діяльності підприємства за звітний період	Оцінка та прогноз прибутковості діяльності підприємства, а також структури доходів та витрат
Звіт про власний капітал	Зміни у складі власного капіталу підприємства протягом звітного періоду	Оцінка та прогноз змін у власному капіталі
Звіт про рух грошових коштів	Генерування та використання грошових коштів протягом звітного періоду	Оцінка та прогноз руху грошових коштів від операційної, інвестиційної та фінансової діяльності підприємства
Примітки	Обрана облікова політика Інформація, що не наведена безпосередньо у фінансових звітах, але обов'язкова за Положенням (стандартом) бухгалтерського обліку Додатковий аналіз статей звітності, необхідний для забезпечення її зрозумілості	Оцінка та прогноз облікової політики; ризиків або невпевненості, які впливають на підприємство, його ресурси та зобов'язання; діяльності підрозділів підприємства

Компоненти фінансової звітності взаємопов'язані, оскільки відображають відповідні аспекти господарської діяльності підприємства. Сукупність однорідної інформації, що відображається у фінансових звітах, називають їх *елементами*. Основними елементами фінансових звітів є: активи, зобов'язання, власний капітал, доходи, витрати, прибутки і збитки, рух грошових

коштів. і елементи в свою чергу поділяються на окремі статті, які можуть об'єднуватись в однорідні групи виходячи з певної класифікації.

Процес опису, оцінки та включення до фінансового звіту певної статті називають **визнанням**.

Річну фінансову звітність у повному обсязі (5 форм) здають всі підприємства (крім бюджетних організацій, представництв іноземних суб'єктів господарської діяльності та суб'єктів малого підприємництва).

Суб'єкти малого підприємництва та представництва іноземних суб'єктів господарської діяльності здають баланс і звіт про фінансові результати.

Проміжна фінансова звітність охоплює певний період часу і складається наростаючим підсумком з початку року. Поточна фінансова звітність є скороченою і складається тільки з Балансу ф. 1 та Звіту про фінансові результати ф. 2.

У фінансовій звітності повинна бути зазначена валюта, в якій відображаються елементи звітності, та одиниця її виміру.

Подання фінансових звітів

За МСБО 1 *відповідальність за складання та подання звітності несе керівний орган підприємства*. Це означає, що згідно МСБО підписання звітів головним бухгалтером не є обов'язковим. В Україні фінансова звітність підписується головним бухгалтером та керівником підприємства.

Датою представлення фінансової звітності для міських підприємств вважається день фактичної передачі її за призначенням, а для іногородніх - дата її відправлення, що значиться на штемпелі підприємства зв'язку. Якщо термін подачі бухгалтерської звітності випадає на неробочий день, то він переноситься на перший після вихідного робочий день.

У формах фінансових звітів наводять показники, по яких у підприємства за звітний період є інформація (або була інформація на початок звітного періоду). Якщо не заповнюється та чи інша стаття через відсутність у підприємства інформації, ця стаття відмічається прочерком або взагалі не друкується.

Підприємства зобов'язані подавати квартальну та річну фінансову звітність:

- органам до сфери управління яких належить підприємство;
- трудовим колективам на їх вимогу;
- власникам (засновникам) відповідно до установчих документів;
- іншим органам та користувачам.

До інших користувачів належать, зокрема органи державної статистики; ДФС України; щодо використання бюджетних асигнувань, одержаних з державного бюджету - органи Державного казначейства, а щодо використання асигнувань, одержаних з місцевих бюджетів, - відповідно фінансові відділи райдержадміністрації, міськвиконкоми та фінансові управління обласних, Київської і Севастопольської міських держадміністрацій, якщо інше не передбачене Законом.

Форми фінансової звітності підприємств і порядок їх заповнення встановлюється Міністерством фінансів України за погодженням з Державним комітетом статистики України.

Термін подання фінансової звітності встановлюється Кабінетом Міністрів України. Відкриті акціонерні товариства, підприємства – емітенти облігацій, довірчі товариства, банки, валютні та фондові біржі, інвестиційні фонди, інвестиційні компанії, кредитні спілки, недержавні пенсійні фонди, страхові компанії та інші фінансові установи не пізніше 1 червня наступного за звітним року зобов'язані оприлюднювати річну фінансову звітність та консолідовану звітність шляхом публікації у періодичних виданнях або розповсюдження її у вигляді окремих друківаних видань.

Річну фінансову звітність підприємства до подання у відповідні інстанції розглядають і затверджують. Перед складанням річної фінансової звітності обов'язкове проведення інвентаризації активів та зобов'язань підприємства.

Фінансова звітність повинна бути подана підприємством не пізніше встановленого строку наступного за звітним періодом місяця, а річна не пізніше встановленого строку наступного за звітним року.

За звітним періодом фінансові звіти поділяються на річні та проміжні (табл. 2.2).

Таблиця 2.2

Основні вимоги до подання фінансової звітності

Звітний	Суб'єкт подання	Склад	Термін подання	Користувачі
	2	3	4	5
Рік	Окрема юридична особа (крім малого підприємства)	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Баланс ▪ Звіт про фінансові результати ▪ Звіт про рух грошових коштів ▪ Звіт про власний капітал ▪ Примітки 	Не пізніше 28 лютого наступного за звітним року	Органи управління, трудові колективи (засновники), органи державної статистики
	Мале підприємство	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Баланс ▪ Звіт про фінансові результати 	Не пізніше 28 лютого наступного за звітним року	Органи управління, трудові колективи (засновники), органи державної статистики
	Материнське підприємство	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Консолідована звітність ▪ Баланс ▪ Звіт про фінансові результати ▪ Звіт про рух грошових коштів ▪ Звіт про власний капітал ▪ Примітки 	Визначається власниками, але не пізніше ніж 15 квітня наступного за звітним року	Власники (засновники)
Квартал	Окрема юридична особа	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Баланс ▪ Звіт про фінансові результати 	Не пізніше 30-го числа місяця, що настає за звітним кварталом	Органи управління, трудові колективи (засновники), органи державної статистики
	Мале підприємство	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Баланс ▪ Звіт про фінансові результати 	Не пізніше 30-го числа місяця, що настає за звітним кварталом	Органи управління, трудові колективи (засновники), органи державної статистики

	Материнське підприємство	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Баланс ▪ Звіт про фінансові результати 	Визначається власниками, але не пізніше ніж протягом 45 днів після закінчення кварталу	Власники (засновники)
--	--------------------------	---	--	-----------------------

Відповідальність за неподання або несвоєчасне подання звітності

За несвоєчасне подання або неподання звітності законами України передбачено як *фінансові стягнення так і адміністративну відповідальність.*

Відповідно до ст. 164² Кодексу України про адміністративні правопорушення внесення неправдивих даних до фінансової звітності, неподання фінансової звітності тягнуть за собою накладення штрафу від восьми до п'ятнадцяти неоподатковуваних мінімумів доходів громадян (136,00 – 255,00 грн.). Ті самі дії, вчинені особою, яку протягом року було піддано адміністративному стягненню за одно з правопорушень, зазначених у частині першій ст. 164² Кодексу України про адміністративні правопорушення, – тягнуть за собою накладення штрафу від десяти до двадцяти (170,00 – 340,00 грн.) неоподатковуваних мінімумів доходів громадян.

Справи про адміністративні правопорушення, пов'язані з порушенням законодавства з фінансових питань розглядають органи державного фінансового контролю відповідно до статті 234-1 Кодексу України про адміністративні правопорушення.

Слід зазначити, що фінансова звітність, яка подається до органів Державної служби статистики України, використовується ними як джерело для проведення статистичних спостережень. *Метою проведення державного статистичного спостереження є отримання статистичної інформації про фінансовий стан підприємств, яка використовується для:*

- аналізу фінансово-господарської діяльності підприємств і відстеження динаміки основних фінансових показників їх діяльності;
- здійснення розрахунків (дорахунків) та контролю якості даних вибіркового структурного обстеження малих підприємств;
- отримання фінансових показників, передбачених Регламентами Європейського парламенту та ради ЄС № 295/2008 від 11.03.2008 р. стосовно структурної статистики підприємств (додатки I-IV, VIII), Комісії (ЄС) № 250/2009 та № 251/2009 від 11.03.2009 р.;
- розрахунку розмірів підприємств з метою узагальнення статистичної інформації про діяльність великих, середніх, малих та мікропідприємств;
- визначення й актуалізації ознаки економічної активності підприємств;
- забезпечення інформаційних потреб національних користувачів і міжнародних організацій.

Для цілей статистики підприємств фінансова звітність використовується для проведення державного статистичного спостереження «Активи, власний капітал, зобов'язання і фінансові результати підприємств», а також для інших державних статистичних спостережень, що передбачені планом державних статистичних спостережень, який затверджується розпорядженням Кабінету Міністрів України. Несвоєчасне подання органам Державної служби статистики України передбачає відповідальність за ст. 186³ Кодексу України про адміністративні правопорушення за ці порушення для керівників і посадових осіб підприємства як штраф у розмірі від 10 до 15 неоподатковуваних мінімумів доходів громадян (170,00 – 255,00 грн.). А за повторне порушення протягом року – від 15 до 25 неоподатковуваних мінімумів доходів громадян (255,00 – 425,00 грн.). Рішення про накладання штрафу приймають органи Державної служби статистики України відповідно до ст. 244³ Кодексу України про адміністративні правопорушення.

Відповідно до п. 110.1 ст. 110 ПКУ платники податків, податкові агенти та/або їх посадові особи несуть відповідальність при вчиненні порушень, визначених законами з питань оподаткування та іншим законодавством, контроль за дотриманням якого покладено на

контролюючі органи.
Відповідальність за неподання або несвоєчасне подання податкової звітності передбачено п. 120.1 ст. 120 ПКУ, зокрема, неподання (крім випадків, якщо податкова декларація не подається відповідно до п. 49.2 ст. 49 ПКУ) або несвоєчасне подання платником податків або іншими особами, зобов'язаними нараховувати і сплачувати податки та збори, податкових декларацій (розрахунків), а також іншої звітності, обов'язок подання якої до контролюючих органів передбачено ПКУ, тягнуть за собою накладення штрафу в розмірі 170 грн, за кожне таке неподання або несвоєчасне подання.

Ті самі дії, вчинені платником податків, до якого протягом року було застосовано штраф за таке порушення, тягнуть за собою накладення штрафу в розмірі 1020 грн за кожне таке неподання або несвоєчасне подання.

Отже, за неподання або несвоєчасне подання платником податків податкової звітності передбачена фінансова відповідальність у вигляді штрафних (фінансових) санкцій, а саме:

- в розмірі 170 грн за кожне неподання (несвоєчасне подання) декларації (розрахунку);
- в розмірі 1020 грн при повторному порушенні за несвоєчасне подання податкової декларації (розрахунку) платником податків незалежно від виду податку, за яке до такого платника протягом року вже було застосовано штраф за неподання (несвоєчасне подання) податкової декларації (розрахунку) та у період до одного року (до 365 або 366 днів – для високосного року) винесено податкове повідомлення-рішення.

Згідно з частиною першою ст. 165 прим.1 Кодексу України про адміністративні правопорушення [КУпАП від 07.12.1984 № 8073-Х] *порушення порядку нарахування єдиного внеску на загальнообов'язкове державне соціальне страхування, страхових внесків на загальнообов'язкове державне пенсійне страхування, неподання, несвоєчасне подання, подання не за встановленою формою звітності щодо єдиного внеску на загальнообов'язкове державне соціальне страхування, страхових внесків на загальнообов'язкове державне пенсійне страхування або подання недостовірних відомостей, що використовуються в Державному реєстрі загальнообов'язкового державного соціального страхування, іншої звітності та відомостей, передбачених законами України "Про збір та облік єдиного внеску на загальнообов'язкове державне соціальне страхування" і "Про загальнообов'язкове державне пенсійне страхування", порушення встановленого порядку використання та здійснення операцій з коштами Пенсійного фонду України, -тягнуть за собою накладення штрафу на посадових осіб підприємств, установ і організацій незалежно від форми власності, фізичну особу - підприємця або особу, яка забезпечує себе роботою самостійно, від тридцяти до сорока неоподатковуваних мінімумів доходів громадян.*

Ті самі дії, вчинені особою, яку протягом року було піддано адміністративному стягненню за одне із правопорушень, зазначених у частині першій цієї статті, -тягнуть за собою накладення штрафу на посадових осіб підприємств, установ і організацій незалежно від форми власності, фізичну особу - підприємця або особу, яка забезпечує себе роботою самостійно, від сорока до п'ятдесяти неоподатковуваних мінімумів доходів громадян.

Несплата або несвоєчасна сплата єдиного внеску на загальнообов'язкове державне соціальне страхування, страхових внесків на загальнообов'язкове державне пенсійне страхування, у тому числі авансових платежів, у сумі, що не перевищує трьохсот неоподатковуваних мінімумів доходів громадян, -тягне за собою накладення штрафу на посадових осіб підприємств, установ і організацій незалежно від форми власності, фізичну особу - підприємця або особу, яка забезпечує себе роботою самостійно, від сорока до вісімдесяти неоподатковуваних мінімумів доходів громадян.

Несплата або несвоєчасна сплата єдиного внеску на загальнообов'язкове державне соціальне страхування, страхових внесків на загальнообов'язкове державне пенсійне страхування, у тому числі авансових платежів, у сумі більше трьохсот неоподатковуваних мінімумів доходів громадян -тягне за собою накладення штрафу на посадових осіб підприємств, установ і організацій незалежно від форми власності, фізичну особу - підприємця або особу, яка забезпечує себе роботою самостійно, від вісімдесяти до ста двадцяти неоподатковуваних мінімумів доходів громадян.

Досвід розвинених країн заходу по складанню фінансової звітності

У розвинених країнах Заходу існують різноманітні спеціальні організації, як державні, так і громадські, які систематично проводять дослідження серед керівників корпорацій, фірм, інших користувачів фінансової звітності з метою вивчення вимог до системи звітних показників, що дозволяє децентралізовано приймати економічні рішення в умовах ринкової економіки. Європейський парламент протягом останніх років прийняв цілий ряд законодавчих актів (директив), спрямованих на уніфікацію бухгалтерського обліку в країнах Європейської економічної співдружності, відповідно до яких внесені зміни до національних законодавства з бухгалтерського обліку.

Фінансова звітність підприємств різних країн світу має певні відмінності, що зумовлені соціальними, економічними та політичними чинниками, що значно ускладнювали аналіз інформації та прийняття рішень в умовах розвитку міжнародної торгівлі, транснаціональних корпорацій, глобалізації фінансових ринків.

Вирішальну роль у гармонізації фінансової звітності підприємств, розташованих у Європі, відіграла та ще і зараз відіграє Європейська комісія, яка від імені Ради Європейської співдружності видає директиви, головною метою яких є уніфікація та гармонізація фінансової звітності у першу чергу транснаціональних компаній та порядок її аудиту.

Для забезпечення гармонізації фінансової звітності за сприяння ООН та Організації Європейської економічної співдружності 29 червня 1973 р. було засновано Комітет з міжнародних стандартів бухгалтерського обліку (КМСБО). З 1983 р. членами КМСБО є всі фахові організації бухгалтерів, що входять до складу Міжнародної федерації бухгалтерів (МФБ). Сьогодні він об'єднує 143 професійні організації з 104 країн світу. В 2000 р. КМСБО перейменовано на РМСБО, яка випускає МСФЗ.

За роки своєї діяльності КМСБО розробив 41 міжнародний стандарт бухгалтерського обліку більша частина діючих МСБО вже переглядалися раніше, що сприяло поліпшенню їхньої якості та розповсюдженню.

Згідно МСБО 1 фінансова звітність підприємства містить:

1. Баланс;
2. Звіт про сукупні доходи за період;
3. Звіт про зміни у власному капіталі;
4. Звіт про рух грошових коштів;
5. Виклад облікової політики та пояснювальні примітки.

Фінансові звіти можуть подаватися окремо або разом з іншою інформацією, наприклад, проспектом емісії або у складі річного звіту.

Крім того, в міжнародній практиці багато підприємств включають до складу річного звіту екологічний звіт, звіт про додану вартість та інші додаткові звіти.

3. Ключові слова і терміни

Елементи фінансової звітності – сукупність однорідної інформації, що відображається у фінансових звітах.

Користувачі звітності – це фізичні та юридичні особи, що потребують інформацію про діяльність підприємства для прийняття рішень.

Принципи складання звітності – правило, яким слід керуватися при вимірюванні, оцінці та реєстрації господарських операцій і при відображенні їх результатів у фінансовій звітності.

Стаття звіту – складова фінансового звіту, яка відповідає критеріям, встановленим П(С)БО.

Фінансова звітність – бухгалтерська звітність, що містить інформацію про фінансовий стан, результати діяльності та рух грошових коштів підприємства за звітний період.

Якісними характеристиками є: дохідність, доречність, достовірність, порівнянність.

Баланс (звіт про фінансовий стан) – звіт про фінансовий стан підприємства, який відображає на певну дату його активи, зобов'язання і власний капітал.

Звіт про власний капітал – звіт, який відображає зміни у складі власного капіталу підприємства протягом звітного періоду.

Звіт про рух грошових коштів – звіт, який відображає надходження і вибуття грошових коштів протягом звітного періоду в результаті операційної, інвестиційної та фінансової діяльності.

Звіт про фінансові результати (звіт про сукупний дохід) – звіт про доходи, витрати, фінансові результати та сукупний дохід.

4. Питання для самоперевірки

1. Як класифікується звітність підприємства?
2. Назвіть річні форми фінансової звітності.
3. Кому подається фінансова звітність?
4. Які граничні терміни подання квартальної та річної фінансової звітності?
5. Зазначте критерії наведення статті у фінансовій звітності.
6. Який звітний період для складання фінансової звітності?
2. Який період є звітним для підприємства, що ліквідується?
3. Назвіть якісні характеристики фінансової звітності, регламентовані НП(С)БО 1.
4. Перерахуйте принципи складання фінансової звітності підприємства.
5. Де визначається дотримання принципів складання фінансової звітності підприємства?
6. Поясніть сутність принципу автономності підприємства.
7. Як ви розумієте принцип нарахування та відповідності доходів і витрат?
8. Що означає принцип повного висвітлення?
9. Поясніть сутність принципу обачності.
10. Як ви розумієте принцип переважування змісту над формою?
11. Охарактеризуйте призначення основних форм фінансової звітності.
12. Охарактеризуйте порядок затвердження та оприлюднення звітності підприємства.

5. Тестові завдання до теми «Загальні вимоги до складання звітності»

1. У балансі відображається інформація про:
 - а) наявність економічних ресурсів, які контролюються підприємством на дату балансу;
 - б) фінансове становище підприємства на певну дату;
 - в) доходи та витрати і фінансові результати діяльності підприємства за звітний період;
 - г) рух коштів за структурою доходів і витрат.
2. У звіті про фінансові результати відображається інформація про:
 - а) наявність економічних ресурсів, які контролюються підприємством на дату балансу;
 - б) фінансове становище підприємства на певну дату;
 - в) доходи, витрати, фінансові результати та сукупний дохід за звітний період;
 - г) рух коштів за структурою доходів і витрат.
3. У звіті про власний капітал відображається інформація про:
 - а) наявність економічних ресурсів, які контролюються підприємством на дату балансу;
 - б) фінансовий стан підприємства на певну дату;
 - в) доходи та витрати і фінансові результати діяльності підприємства за звітний період;
 - г) зміни у складі власного капіталу підприємства протягом звітного періоду.
4. У звіті про рух грошових коштів відображається інформація про:
 - а) акумулювання та використання грошових коштів протягом звітного періоду;
 - б) фінансовий стан підприємства на певну дату;
 - в) доходи та витрати і фінансові результати діяльності підприємства за звітний період;
 - г) рух коштів за структурою доходів і витрат.
5. У примітках до річної фінансової звітності відображається інформація про:
 - а) наявність економічних ресурсів, які контролюються підприємством на дату балансу;
 - б) фінансовий стан підприємства на певну дату;
 - в) доходи та витрати і фінансові результати діяльності підприємства за звітний період;
 - г) обрану облікову політику та інформація, що не наведена безпосередньо у фінансових звітах, але розкриття якої є обов'язковою за НП(С)БО.
- б. *Майбутня економічна вигода – це...:*
 - а) потенційна можливість прямого збільшення грошових коштів та їх еквівалентів;
 - б) потенційна можливість непрямого збільшення грошових коштів та їх еквівалентів;

в) потенційна можливість прямого та непрямого збільшення грошових коштів та їх еквівалентів;

г) збільшення або зменшення грошових коштів та їх еквівалентів.

7. *Елементами звітності називають:*

а) взаємопов'язані елементи фінансової звітності;

б) сукупність однорідної інформації, що відображається у фінансових звітах;

в) процес опису, оцінки та включення до фінансового звіту певної статті;

г) однорідні групи економічної інформації.

8. *Визнання економічної інформації – це... :*

а) взаємопов'язані елементи фінансової звітності;

б) сукупність однорідної інформації, що відображається у фінансових звітах;

в) процес опису, оцінки та включення до фінансового звіту певної статті;

г) однорідні групи економічної інформації.

9. *До якісних характеристик фінансової звітності відносять:*

а) дохідливість;

б) доречність та зіставність;

в) достовірність;

г) всі три відповіді правильні.

10. *Зрозумілість та адекватність тлумачення – це... :*

а) однозначне тлумачення інформації користувачами за умови, що вони мають достатні знання та зацікавлені у сприйнятті цієї інформації;

б) наявність необхідних реквізитів, що дозволяють ідентифікувати підприємство;

в) застосування в бухгалтерському обліку методів оцінки, що повинні запобігати заниженню оцінки зобов'язань та витрат і завищенню оцінки активів і доходів підприємства;

г) можливість отримання правильного, повного та достовірного уявлення про майно.

11. *Достовірність інформації фінансової звітності означає:*

а) надання можливості користувачам порівнювати фінансові звіти підприємства за різні періоди;

б) надання можливості користувачам порівнювати фінансові різних підприємств;

в) надання можливості вчасно оцінити минулі, теперішні та майбутні події, підтвердити та скоригувати їхні оцінки, зроблені у минулому;

г) відсутність помилок та перекручень, які можуть вплинути на рішення користувачів звітності.

12. *До принципів підготовки фінансової звітності відносять:*

а) обачність;

б) повне висвітлення;

в) послідовність та безперервність;

г) всі три відповіді правильні.

13. *Принцип превалювання змісту над формою означає, що:*

а) операції обліковуються відповідно до їх економічної суті, а не лише виходячи з юридичної форми;

б) підприємство повинно дотримуватись обраної облікової політики;

в) кожне підприємство є юридичною особою, яка відокремлена від її власників;

г) оцінка активів та зобов'язань підприємства здійснюється виходячи з припущення, що його діяльність буде тривати далі.

14. *Принцип автономності означає, що:*

а) операції обліковуються відповідно до їх економічної суті, а не лише виходячи з юридичної форми;

б) підприємство повинно дотримуватись обраної облікової політики;

в) кожне підприємство є юридичною особою, яка відокремлена від її власників;

г) оцінка активів та зобов'язань підприємства здійснюється виходячи з припущення, що його діяльність буде тривати далі.

15. *Принцип послідовності означає, що:*

- а) операції обліковуються відповідно до їх економічної суті, а не лише виходячи з юридичної форми;
- б) підприємство повинно дотримуватись обраної облікової політики;
- в) кожне підприємство є юридичною особою, яка відокремлена від її власників;
- г) оцінка активів та зобов'язань підприємства здійснюється виходячи з припущення, що його діяльність буде тривати далі.

16. *Принцип безперервності означає, що:*

- а) операції обліковуються відповідно до їх економічної суті, а не лише виходячи з юридичної форми;
- б) підприємство повинно дотримуватись обраної облікової політики;
- в) кожне підприємство є юридичною особою, яка відокремлена від її власників;
- г) оцінка активів та зобов'язань підприємства здійснюється виходячи з припущення, що його діяльність буде тривати далі.

17. *Принцип обачності означає, що:*

- а) операції обліковуються відповідно до їх економічної суті, а не лише виходячи з юридичної форми;
- б) підприємство повинно дотримуватись обраної облікової політики;
- в) застосування в бухгалтерському обліку методів оцінки, що повинні запобігати заниженню оцінки зобов'язань та витрат і завищенню оцінки активів і доходів підприємства;
- г) оцінка активів та зобов'язань підприємства здійснюється виходячи з припущення, що його діяльність буде тривати далі.

18. *Принцип нарахування та відповідності доходів та витрат означає, що:*

- а) операції обліковуються відповідно до їх економічної суті, а не лише виходячи з юридичної форми;
- б) підприємство повинно дотримуватись обраної облікової політики;
- в) для визначення фінансового результату звітного періоду слід зіставити доходи звітного періоду з витратами, які були здійснені для отримання цих доходів; відображення доходів і витрат відбувається у момент їх виникнення, незалежно від часу надходження і сплати грошей;
- г) оцінка активів та зобов'язань підприємства здійснюється виходячи з припущення, що його діяльність буде тривати далі.

19. *Зіставність інформації фінансової звітності означає:*

- а) надання можливості користувачам порівнювати фінансові звіти підприємства за різні періоди, а також фінансові різних підприємств за один і той же період;
- б) надання можливості вчасно оцінити минулі, теперішні та майбутні події, підтвердити та скоригувати їхні оцінки, зроблені у минулому;
- в) однозначність тлумачення її користувачами за умови, що вони мають достатні знання і зацікавлені у сприйнятті цієї інформації;
- г) відсутність помилок та перекручень, які можуть вплинути на рішення користувачів звітності.

20. *Доречність інформації фінансової звітності означає:*

- а) надання можливості користувачам порівнювати фінансові звіти підприємства за різні періоди, а також фінансові різних підприємств за один і той же період;
- б) надання можливості вчасно оцінити минулі, теперішні та майбутні події, підтвердити та скоригувати їхні оцінки, зроблені у минулому;
- в) однозначність тлумачення її користувачами за умови, що вони мають достатні знання і зацікавлені у сприйнятті цієї інформації;
- г) відсутність помилок та перекручень, які можуть вплинути на рішення користувачів звітності.

21. *Суттєвість інформації фінансової звітності означає:*

- а) однозначність тлумачення її користувачами за умови, що вони мають достатні знання і зацікавлені у сприйнятті цієї інформації;
- б) вплив на прийняття рішень користувачами лише суттєвої інформації;
- в) надання можливості вчасно оцінити минулі, теперішні та майбутні події, підтвердити та скоригувати їхні оцінки, зроблені у минулому;

г) надання можливості користувачам порівнювати фінансові звіти підприємства за різні періоди, а також фінансові різних підприємств за один і той же період.

22. *Доступність інформації фінансової звітності означає:*

а) інформація, яка надається у фінансових звітах має бути дохідливою і розрахованою на однозначне тлумачення її користувачами за умови, що вони мають достатні знання і зацікавлені у сприйнятті цієї інформації;

б) надання можливості вчасно оцінити минулі, теперішні та майбутні події, підтвердити та скоригувати їхні оцінки, зроблені у минулому;

в) вплив на прийняття рішень користувачами лише суттєвої інформації;

г) надання можливості користувачам порівнювати фінансові звіти підприємства за різні періоди, а також фінансові різних підприємств за один і той же період.

23. *Принцип історичної (фактичної) собівартості означає, що:*

а) операції обліковуються відповідно до їх економічної суті, а не лише виходячи з юридичної форми;

б) підприємство повинно дотримуватись обраної облікової політики;

в) оцінка активів та зобов'язань підприємства здійснюється, виходячи з припущення, що його діяльність буде тривати далі;

г) пріоритетною є оцінка активів підприємства, виходячи з витрат на їх виробництво та придбання.

24. *Принцип періодичності означає, що:*

а) операції обліковуються відповідно до їх економічної суті, а не лише виходячи з юридичної форми;

б) оцінка активів та зобов'язань підприємства здійснюється, виходячи з припущення, що його діяльність буде тривати далі;

в) діяльність підприємства розподіляється на певні періоди часу з метою складання фінансової звітності;

г) пріоритетною є оцінка активів підприємства, виходячи з витрат на їх виробництво та придбання.

25. *Підприємство, створене 29 листопада, річну фінансову звітність складає за:*

а) 12 місяців;

б) 13 місяців;

в) 1 місяць;

г) 1 місяць і 2 дні.

26. *Підприємство, створене 5 жовтня, річну фінансову звітність складає за:*

а) 12 місяців;

б) 13 місяців;

в) 3 місяці;

г) 15 місяців.

27. *Підприємство, створене 2 грудня, річну фінансову звітність складає за:*

а) 12 місяців;

б) 13 місяців;

в) 1 місяць;

г) менше як за місяць.

28. *Підприємство, створене 30 березня, річну фінансову звітність складає за:*

а) 12 місяців;

б) 13 місяців;

в) 3 місяці;

г) 9 місяців.

29. *Підприємство, створене 2 вересня, річну фінансову звітність складає за:*

а) 12 місяців;

б) 13 місяців;

в) 4 місяці;

г) 16 місяців.

30. *За несвоєчасне подання або неподання звітності законами України передбачено:*

- а) фінансові стягнення;
- б) адміністративні санкції;
- в) відповіді а) і б) – правильні;
- г) пеня.

31. *За неподання фінансової звітності законами України передбачено:*

- а) фінансові стягнення;
- б) адміністративна відповідальність;
- в) відповіді а) і б) – правильні;
- г) пеня.

32. *За неподання фінансової звітності до органів статистики передбачено:*

- а) адміністративний штраф у розмірі 10 НМДГ за кожне неподання фінансової звітності;
- б) адміністративний штраф від 8 до 15 НМДГ за кожне неподання; при повторному порушенні протягом року – штраф від 10 до 20 НМДГ;
- в) штраф у розмірі 10 % суми балансу за кожний повний або неповний місяць неподання фінансової звітності, але не більше 50 % від суми нарахованого прибутку і не менше 10 НМДГ;
- г) адміністративних чи фінансових санкцій не передбачено.

33. *Облікова політика – це:*

- а) документ, який містить відомості про господарську операцію та підтверджує її здійснення;
- б) сукупність факторів, що враховуються при організаційній побудові апарату бухгалтерії;
- в) сукупність принципів, методів і процедур, що використовуються підприємством для складання та подання фінансової звітності;
- г) правильної відповіді немає.

34. *Згідно МСФЗ відповідальність за складання та подання звітності несе:*

- а) керівний орган підприємства;
- б) головний бухгалтер;
- в) власник підприємства;
- г) керівник та спеціаліст з обліку.

35. *Датою представлення фінансової звітності для міських підприємств вважається:*

- а) дата її відправлення, що значиться на штампелі підприємства зв'язку;
- б) дата фактичної передачі за призначенням;
- в) дата фактичного складання;
- г) дата затвердження.

36. *Датою представлення фінансової звітності для іногородніх підприємств вважається:*

- а) дата її відправлення, що значиться на штампелі підприємства зв'язку;
- б) дата фактичної передачі за призначенням;
- в) дата фактичного складання;
- г) дата затвердження.

37. *Термін подання фінансової звітності встановлюється:*

- а) Національним банком України з погодженням з Державною службою статистики України;
- б) Міністерством фінансів України;
- в) Державним казначейством України;
- г) Державною службою статистики України.

38. *Оприлюднювати фінансову звітність – це:*

- а) розповсюдження шляхом публікації у періодичних виданнях;
- б) розповсюдження у вигляді окремих друкованих видань;
- в) відповіді а) і б) – правильні;
- г) вивішувати оголошення.

39. *Термін подання річної фінансової звітності:*

- а) не пізніше 28 лютого наступного за звітним роком;
- б) не пізніше 25 січня наступного за звітним роком;

- в) не пізніше 15 квітня наступного за звітним роком;
 г) не пізніше 20 лютого наступного за звітним роком.
40. *Термін подання квартальної фінансової звітності:*
 а) не пізніше 15 числа місяця, наступного за звітним кварталом;
 б) не пізніше 10 числа місяця, наступного за звітним кварталом;
 в) не пізніше 30 числа місяця, що настає за звітним кварталом;
 г) не пізніше 20 числа місяця, наступного за звітним кварталом.
41. *Термін подання річної фінансової звітності материнським підприємством:*
 а) не пізніше 15 лютого наступного за звітним роком;
 б) не пізніше 25 лютого наступного за звітним роком;
 в) не пізніше 15 квітня наступного за звітним роком;
 г) не пізніше 28 лютого наступного за звітним роком.
42. *Термін подання квартальної фінансової звітності материнським підприємством:*
 а) не пізніше ніж 45 днів після закінчення кварталу;
 б) не пізніше 15 числа місяця, наступного за звітним кварталом;
 в) не пізніше 25 числа місяця, що настає за звітним кварталом;
 г) не пізніше 20 числа місяця, наступного за звітним кварталом.
43. *Термін подання квартальної фінансової звітності малим підприємством:*
 а) не пізніше ніж 45 днів після закінчення кварталу;
 б) не пізніше 15 числа місяця, наступного за звітним кварталом;
 в) не пізніше 30 числа місяця, що настає за звітним кварталом;
 г) не пізніше 20 числа місяця, наступного за звітним кварталом.
44. *Термін подання річної фінансової звітності малим підприємством:*
 а) не пізніше 25 січня наступного за звітним роком;
 б) не пізніше 28 лютого наступного за звітним роком;
 в) не пізніше 15 квітня наступного за звітним роком;
 г) не пізніше 20 лютого наступного за звітним роком.

6. Завдання для самостійного опрацювання до теми «Загальні вимоги до складання звітності»

1. Проаналізувати можливості використання реєстрів обліку при різних формах обліку для складання звітності.
2. За даними аналізу запропонувати пропозиції з удосконалення реєстрів синтетичного обліку.
3. Особливості складання та подання звітності підприємствами України за МСФЗ.
4. На підставі даних таблиць 3, 4, 5, 6 скласти журнали (облікові реєстри) умовного підприємства ПАТ «Альфа».

Таблиця 2.3

Розшифровка залишків на рахунках ПАТ «Альфа» станом на 1 січня 20 р.

№ з/п	Назва рахунку	Сума, грн.
1	Основні засоби	364 100,00
2	Нематеріальні активи	24 300,00
3	Знос основних засобів	130 650,00
4	Довгострокові фінансові інвестиції	10 000,00
5	Сировина й матеріали	32 300,00

6	Виробництво	7 400,00
7	Готова продукція	12 550,00
8	Готівка в національній валюті	700,00
9	Короткострокові векселі одержані	18 400,00
10	Зареєстрований (пайовий) капітал	240 000,00
11	Додатковий капітал	112 310,00
12	Нерозподілений прибуток	5 500,00
13	Неоплачений капітал	33 640,00
14	Короткострокові кредити банку в національній валюті	45 000,00
15	Короткострокові векселі видані	18 000,00
16	Розрахунки за виплатами працівникам	38 450,00

Таблиця 2.4

Розшифровка залишків на рахунках 311 «Поточний рахунок в національній валюті», 313 «Інші рахунки в банку в національній валюті», 331 «Грошові документи в національній валюті», 351 «Ощадні сертифікати»

№ з/п	Назва субрахунку та аналітичного рахунку	Сума, грн.
1	311 «Поточний рахунок в національній валюті»	59 239,00
2	313 «Інші рахунки в національній валюті»	10 120,00
	1 «Акредитиви і особові рахунки»	10 000,00
	2 «Лімітні чекові книжки»	120,00
3	331 «Грошові документи в національній валюті»	27 810,00
	1 «Путівки»	560,00
	2 «Грошові документи»	7 250,00
	3 «Підзвітні чекові книжки»	1 000,00
	4 «Інші грошові надходження»	19 000,00
4	351 «Ощадні сертифікати»	0,00

Таблиця 2.5

Розшифровка залишків на рахунках 36 «Розрахунки з покупцями та замовниками», 37 «Розрахунки з різними дебіторами», 63 «Розрахунки з постачальниками та підрядниками», 64 «Розрахунки за податками і платежами», 65 «Розрахунки за страхуванням», 67 «Розрахунки з учасниками», 68 «Розрахунки за іншими операціями»

№ з/п	Назва субрахунку та аналітичного рахунку	Дт	Кт
1	2	3	4

1	36 «Розрахунки з покупцями та замовниками»	32 400,00	
	ТОВ «АВС-1»	7 875,00	
	ТОВ «АВС-2»	9 480,00	
	ТОВ «АВС-3»	11 850,00	
	ТОВ «АВС-4»	3 195,00	
2	372 «Розрахунки з підзвітними особами»	415,00	
	експедитор Ткач К.І. (виникнення заборгованості 25.12.20__ р.)	415,00	
3	374 «Розрахунки за претензіями»	2 150,00	
	завод «Омега»	0,00	
	комбінат «Перемога»	2 150,00	
4	377 «Розрахунки з іншими дебіторами»	5 150,00	
		1 150,00	
	1 «З батьками та утримання дітей у дошкільних закладах»		
	2 «ТОВ «Преміум» за реалізовані основні засоби»	4 000,00	
5	63 «Розрахунки з постачальниками та підрядниками»		31 565,00
	завод «Омега»		10 565,00
	комбінат «Перемога»		7 300,00
6	ПАТ «Атек»		8 540,00
	Металургійний комбінат		5 160,00
7	641 «Розрахунки за податками і платежами»		7 050,00
	1 «За податком на прибуток підприємств»		2 000,00
	2 «За податком на додану вартість»		4 950,00
	3 «За податком на доходи фізичних осіб»		100,00
8	65 «Розрахунки за страхуванням»		4 840,00
9	685 «Розрахунки з іншими кредиторами»		6 000,00
	3 «З іншими кредиторами»		6 000,00
10	671 «Розрахунки з учасниками»		1 309,00

Таблиця 2.6

<i>№ з/п</i>	<i>Зміст господарської операції</i>	<i>Дт</i>	<i>Кт</i>	<i>Сума, грн.</i>	<i>№ реєстру обліку</i>
	2	3	4	5	
1	Нарахована заробітна плата – всього, в т.ч.:				
	працівникам виробництва			28 000,00	
	працівникам адміністрації			7 800,00	
2	Утримано із заробітної плати працівників – всього, в т.ч.:				
	військовий збір				
	податок з доходів фізичних осіб				
3	дійснено нарахування єдиного соціального внеску на ФОП – всього, в т.ч.				
	працівникам виробництва				
	працівникам адміністрації				
4	Перераховано з поточного рахунку ЄСВ (сума заборгованості на початок періоду та нарахований на ФОП у звітному періоді)				
5	Утримано із заробітної плати працівників кошти по виконавчих листах			630,00	
	Надійшла готівка з поточного рахунку у банку на виплату заробітної плати та аліментів			27 830,00	
	Виплачена з каси заробітна плата працівникам підприємства			27 175,50	
	Надійшла до каси готівка від ТОВ «АВС-1» для погашення його заборгованості			2 355,00	
	Видано у підзвіт Петренку О. М. на придбання виробничих запасів			985,00	
0	Надійшла до каси готівка від покупця (заборгованість по короткострокових векселях)			3 400,00	
1	Одержані короткострокові позики банку			10 000,00	
2	До каси надійшла готівка за раніше пред'явленими претензіями (к-т «Перемога»)			2 150,00	
3	Учасники внесли до каси готівку в рахунок їх вкладів до статутного капіталу підприємства			15 700,00	

4	Виплачено з каси заборгованість за нарахованими дивідендами акціонерам				
5	Перераховані з каси на поточний рахунок грошові кошти			1 000,00	
6	Здійснена передплата преси на наступний рік			1 490,00	
7	Надійшов до каси невикористаний залишок підзвітної суми від Петренка О. М.			120,00	
8	Придбані за готівку різні грошові документи			2 000,00	
9	З каси виплачені суми заборгованості по виконавчим листах			630,00	
0	Зараховано на поточний рахунок кошти цільового фінансування			11 400,00	
1	Видані з каси кошти Сурку П. В. у підзвіт			530,00	
2	Видано у підзвіт на відрядження Остапенку Л. М.			1 750,00	
3	Відшкодовані перевитрати підзвітних коштів Остапенку Л. М.			250,00	
4	Надійшли до каси кошти за утримання дітей у дошкільних установах			1 150,00	
5	Списано підзвітну суму, використану Сурком П. В., на придбання МШП			530,00	
6	Виявлена нестача грошових коштів у касі під час інвентаризації			920,00	
7	Відвантажена продукція ТОВ «АВС-4»			84 000,00	
8	Нараховано податкове зобов'язання з ПДВ				
9	Надійшла на поточний рахунок виручка від реалізації продукції ТОВ «АВС-4»			34 450,00	
0	Витрачено на виробництво продукції матеріали			18 460,00	
1	Витрачено на потреби управління МШП			530,00	
2	Оплачені з поточного рахунку короткострокові векселі видані			2 770,00	
3	Зараховані на поточний рахунок залишки коштів невикористаних акредитивів			942,00	

4	Викуплені в акціонерів власні акції з оплатою через банк			7 430,00	
5	Погашена заборгованість перед постачальниками матеріальних цінностей (комбінат «Перемога»)			300,00 ⁷	
6	Надійшли грошові кошти від ТОВ «АВС-2» за раніше відпущену продукцію			9 480,00	
7	Придбані заощаджувальні сертифікати			3 000,00	
8	На поточний рахунок надійшла сума авансу за оренду будівлі цеху			17 400,00	
9	Зараховані суми вкладів, що надійшли від учасників, які раніше підписалися на акції			14 740,00	
0	Оплачені з поточного рахунку нематеріальні активи, отримані від ПАТ «Атек»			8 540,00	
1	Погашена заборгованість по короткостроковій позичці банку			8 500,00	
2	Оплачені витрати, що належать до витрат майбутніх періодів			7 930,00	
3	На поточний рахунок зарахована короткострокова позика банку			20 000,00	
4	Зараховані на поточний рахунок кошти по довгостроковому кредиту			16 400,00	
5	Перераховані податкові платежі до бюджету:				
	податок на прибуток підприємства			2 000,0	
	ПДВ			4 950,0	
	ПДФО (сума заборгованості на 01.01.20__ р., 50 % нарахованої за звітний період суми)				
6	Сплачено заборгованість по виданих короткострокових векселях			4 250,00	
7	Відображена оплата за реалізовані основні засоби ТОВ «Преміум»			4 000,00	
8	Нарахована амортизація на основні засоби:				
	виробничого призначення			1 200,00	
	адміністративного призначення			840,00	
9	Зараховані на погашення короткострокової позики невикористані кошти по акредитивах			6 500,00	

0	Погашена кредиторська заборгованість за рахунок позики банку (завод «Омега»)			7 680,00	
1	Оприбутковані на підприємстві виробничі запаси від комбінату «Перемога»: купівельна ціна без ПДВ			4 175,00	
	податковий кредит з ПДВ				
2	Виставлені суми претензії заводу «Омега» за порушення умов договору			1 000,00	
3	Суми платежів, що надійшли на поточний рахунок по претензіях від заводу «Омега»			1 000,00	
4	Видані короткострокові векселі Металургійному комбінату за придбані матеріали			5 160,00	
5	Оприбутковані нематеріальні активи в рахунок внесків до статутного капіталу			2 500,00	
6	Відображено дохід від участі в капіталі підприємства			561,00	
7	Нарахування орендної плати за будівлю цеху орендарю			17 400,00	
8	Нарахування суми ПДВ з орендної плати				
9	Відображено взаємозалік заборгованостей з орендної плати			17 400,00	
0	Одержані векселі за реалізовану продукцію в міру пред'явлення розрахункових документів від ТОВ «АВС-3»			4 250,00	
1	Виявлена під час інвентаризації нестача грошових коштів віднесена на винну особу			920,00	
2	Відраховується сума нестач грошових коштів із заробітної плати працюючого			920,00	
3	Акцептовано рахунок постачальника (завод «Омега») за надану електроенергію			8 210,00	
4	Здано з виробництва на склад готова продукція			57 400,00	
5	Отримані підприємством матеріальні цінності від Металургійного комбінату			1 000,00	
6	Відображено суму податкового кредиту з ПДВ				
7	Внесені засновниками в рахунок вкладу до статутного капіталу основні засоби (автомобіль)			700,00	

8	Придбано автомобіль у ПАТ «Атек»			4 500,00	
9	Відображена сума податкового кредиту				
10	Відображені затрати по доставці автомобіля			150,00	
11	Відображена сума податкового кредиту				
12	Введено автомобіль в експлуатацію				
13	Оплачено рахунок заводу “Омега”			4 500,00	
14	Утримано із заробітної плати своєчасно неповернуті підзвітні суми експедитора Ткач К.І.			415,00	
15	Відображено собівартість реалізованої продукції			51 494,86	
16	Списано на фінансові результати доходи:				
	від реалізації продукції				
	від іншої операційної діяльності				
	від участі в капіталі				
17	Списано на фінансові результати витрати:				
	собівартість реалізованої продукції				
	адміністративні витрати				
18	Нараховано податок на прибуток				
19	Списано витрати з податку на прибуток на фінансові результати				
20	Визначено та списано суму чистого фінансового результату				
21	Нараховано дивіденди акціонерам (10 % від суми чистого прибутку)				

Бланки реєстрів обліку подано в робочому зошиті до проведення практичних занять з навчальної дисципліни «Звітність підприємства».

7. Тематика рефератів до теми «Загальні вимоги до складання звітності»

1. Досвід розвинених країн світу по складанню звітності.
2. Види та форми звітності: їх суть та призначення.
3. Користувачі фінансової звітності підприємства.

4. Річна інвентаризація: документування та відображення в обліку і звітності.
5. Відповідальність за викривлення (перекручення) звітних даних.
6. Користувачі фінансової звітності.
7. Строки та порядок подання звітності.
8. Звітність ліквідованих підприємств.
9. Звітність реорганізованих підприємств.
10. Звітність підприємств, що змінили форму власності.
11. Порядок проведення інвентаризації перед складанням річної звітності.
14. Користувачі звітності та їх класифікація
15. Якісні характеристики складання звітності.
16. Принципи підготовки фінансової звітності.
17. Склад періодичної та річної фінансової звітності.
18. Відповідальність за неподання та несвоєчасне подання звітності.
19. Порядок затвердження звітності.
20. Строки та порядок подання звітності.
21. Організація підсумкового обліку та складання звітності

8. Рекомендована література:

Основна: [3, 4, 5-8, 11, 12, 16-18, 20, 21, 25-26, 32-35, 37, 38, 42-44, 50-53, 60-62].
 Допоміжна: [1, 2, 3, 6, 8, 10, 11, 16, 20].
 Інформаційні ресурси Інтернет: [1-6].
 Міжнародні видання: [1-11].

Тема 3. Бухгалтерський баланс

1. Зміст теми

Призначення балансу підприємства. Класифікація та види балансів. Мета складання Балансу (Звіту про фінансовий стан підприємства) ф.1. Аналітичні можливості Балансу.

Підготовка облікових даних для складання балансу. Елементи Балансу ф.1. Критерії відображення статей у Балансі ф.1. Порядок складання Балансу. Зміст і форма Балансу ф.1.

Основні критерії визнання та оцінки статей Балансу ф.1.

Визнання, оцінка і класифікація активів Балансу ф.1. Визнання, оцінка і класифікація зобов'язань та власного капіталу.

Джерела даних для складання балансу. Послідовність заповнення Балансу згідно Методичних рекомендацій щодо заповнення форм фінансової звітності. Узгодження показників Балансу ф.1 з іншими формами звітності.

2. Стислий конспект.

3.1. Загальна характеристика балансу та його структура

Баланс є елементом методу бухгалтерського обліку та формою звітності. Баланс в переводі з французької означає *balanes* – терези. Баланс є центральною формою звітності. **Баланс** – це звіт про фінансовий стан підприємства, який відображає на певну (звітну) дату його активи, зобов'язання і власний капітал. Баланс дає можливість визначити склад та структуру майна підприємства, ліквідність та оборотність оборотних засобів, наявність власного та запозиченого капіталу, зміну дебіторської та кредиторської заборгованості та інші показники. Отримання такої інформації є необхідною умовою для прийняття управлінських рішень, а також для оцінки ефективності майбутніх вкладень капіталу.

Метою складання балансу є надання користувачам повної, правдивої та неупередженої інформації про фінансовий стан підприємства на звітну дату.

Баланс відображає фінансове становище підприємства на певну дату, тому в міжнародній практиці його іноді називають звітом про фінансовий стан підприємства. Це офіційна друга назва даної форми звітності в Україні. Зміст, форма балансу та загальні вимоги до визнання та розкриття його статей визначаються НПСБО 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності».

Баланс складається з двох рівновеликих частин – активу і пасиву. **Актив** – це ліва частина балансу, **пасив** – права. Баланс схематично можна подати у вигляді такої формули:

$$\text{Активи} = \text{власний капітал} + \text{зобов'язання}$$

Актив – включає в себе всі ресурси, які контролюються підприємством у результаті минулих подій і використання яких, як очікується, призведе до одержання економічних вигід у майбутньому.

Власний капітал являє собою частину в активах підприємства, яка залишилася після вирахування його зобов'язань.

Зобов'язання – це заборгованість підприємства, яка виникла внаслідок минулих подій і погашення якої у майбутньому, як очікується, призведе до зменшення ресурсів підприємства, що втілюють у собі економічні вигоди. Актив складається з трьох розділів, а пасив з чотирьох.

Як і будь-яка інша форма звітності баланс включає заголовок і основні елементи звіту. У заголовку наводяться: назва підприємства, його організаційно-правова форма та місцезнаходження, назва звіту, дата, на яку складено звіт, грошова одиниця та рівень її точності.

Основними елементами балансу є активи, зобов'язання і власний капітал.

Структурною одиницею кожного розділу балансу є стаття. *Стаття* – елемент фінансового звіту, який відповідає критеріям, установленим НП(С)БО 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності». Деякі статті Балансу складаються з декількох рядків, у кожному з яких наводиться детальна інформація про складові статті. Статті бухгалтерського Балансу, в свою чергу, об'єднуються в економічно однорідні групи - *розділи* Балансу.

Зміст, форма, а також загальні вимоги до розкриття статей балансу, прийнятого в Україні регламентована НП(С)БО 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності» і є обов'язковою до виконання підприємствами, організаціями та іншими юридичними особами усіх форм власності, крім банків та бюджетних установ. Додаткові статті можуть вноситись лише відповідно до затвердженого переліку додаткових статей фінансової звітності в додатку 3 до Національного положення (стандарту) бухгалтерського обліку 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності». Форма балансу підприємств України за розділами подана в таблиці 3.1.

Таблиця 3.1

Баланс	
Актив	Пасив
Необоротні активи	Власний капітал
Оборотні активи	Довгострокові зобов'язання і забезпечення
Необоротні активи, утримувані для продажу, та групи вибуття	Поточні зобов'язання і забезпечення
	Зобов'язання, пов'язані з необоротними активами, утримуваними для продажу, та групами вибуття

Відповідно до класифікаційних ознак розрізняють різні види балансів (таблиця 3.2).

Таблиця 3.2

Види балансів

Класифікаційні ознаки	Види
За джерелами складання	Інвентарний, книжний, генеральний
За формою	Односторонній, двосторонній, шаховий
За часом складання	Вступний, операційний або проміжний, ліквідаційний
За повнотою оцінки	Оборотний, сальдовий
За змістом	Простий, зведений, складний або складений
За часовою орієнтацією	Провізорний, перспективний, директивний

За обсягом	Брутто, нетто
------------	---------------

Бухгалтерський Баланс складається на основі бухгалтерських записів, підтверджених відповідними первинними документами. Статті Балансу повинні бути узгодженими та дорівнювати залишкам на аналітичних та синтетичних рахунках у Головній книзі на кінець звітного періоду.

3.2. Актив балансу

Актив балансу – це ліва частина балансу, де відображаються активи підприємства та витрати майбутніх періодів. Згідно НПСБО 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності» **активи** – це ресурси, контрольовані підприємством в результаті минулих подій, використання яких, як очікується, призведе до збільшення економічних вигід у майбутньому.

Актив відображається у балансі за умови, що:

- оцінка його може бути достовірно визначена;
- очікується отримання в майбутньому економічних вигід, пов'язаних з його використанням.

Активи можуть оцінюватися за:

історичною собівартістю (актив відображається за сумою сплачених грошових коштів чи їх еквівалентів або за справедливою вартістю компенсації, виданої, щоб придбати їх, на момент придбання);

поточною собівартістю (відображається за сумою грошових коштів або їх еквівалентів, які було б сплачено в разі придбання такого ж або еквівалентного активу на поточний момент);

вартістю реалізації (актив відображається за сумою грошових коштів, яку можна було б отримати на поточний момент шляхом продажу активу в ході звичайної реалізації);

теперішньою вартістю (актив відображається за теперішньою дисконтованою вартістю майбутніх чистих надходжень грошових коштів, які, як очікується, має генерувати стаття під час звичайної діяльності підприємства).

Основою оцінки, яка найчастіше приймається підприємствами для складання фінансових звітів є історична собівартість. Вона комбінується з іншими оцінками.

Кожне підприємство враховуючи характер основних господарських операцій та особливості діяльності, вирішує питання про доцільність поділу активів на оборотні та необоротні.

Нематеріальний актив – це немонетарний актив, який не має матеріальної форми, може бути ідентифікований та утримується підприємством з метою використання протягом періоду більше 1 року (або одного операційного циклу, якщо він перевищує 1 рік) для виробництва, торгівлі, в адміністративних цілях чи надання в оренду.

Баланс заповнюється на основі даних Головної книги, з якої кінцеве сальдо за рахунками переноситься до відповідних статей балансу.

Актив балансу складається з трьох розділів:

- I. Необоротні активи
- II. Оборотні активи
- III. Необоротні активи, утримувані для продажу, та групи вибуття.

У першому розділі активу Балансу відображається вартість необоротних активів: нематеріальних активів, незавершеного будівництва, основних засобів, довгострокових фінансових інвестицій, довгострокової дебіторської заборгованості, відстрочених податкових активів та інших необоротних активів. До першого розділу активу відносяться сальдо рахунків, які належать до 1-го класу Плану рахунків.

У статті «Нематеріальні активи» відображається вартість об'єктів, які віднесені до складу нематеріальних активів згідно з П(С)БО 8 «Нематеріальні активи». У цій статті наводяться окремо первісна та залишкова вартість нематеріальних активів, а також нарахована у встановленому порядку сума накопиченої амортизації. До підсумку балансу включається залишкова вартість, яка визначається як різниця між первісною вартістю і сумою накопиченої амортизації, яка наводиться у дужках.

У статті «Незавершені капітальні інвестиції» відображається вартість незавершених на дату балансу капітальних інвестицій в необоротні активи на будівництво, реконструкцію, модернізацію

(інші поліпшення, що збільшують первісну (переоцінену) вартість необоротних активів), виготовлення, створення, вирощування, придбання об'єктів основних засобів, нематеріальних активів, довгострокових біологічних активів (у тому числі необоротних матеріальних активів, призначених для заміни діючих, і устаткування для монтажу).

У статті «Основні засоби» наводиться вартість власних та отриманих на умовах фінансового лізингу об'єктів і орендованих цілісних майнових комплексів, які віднесені до складу основних засобів згідно з НП(С)БО 7 «Основні засоби», а також вартість основних засобів, отриманих у довірче управління або на праві господарського відання чи праві оперативного управління. У цій статті також наводиться вартість інших необоротних матеріальних активів.

У цій статті наводяться окремо первісна (переоцінена) вартість, сума зносу основних засобів (у дужках) та їх залишкова вартість. До підсумку балансу включається залишкова вартість, яка визначається як різниця між первісною (переоціненою) вартістю основних засобів і сумою їх зносу на дату балансу.

У статті «Інвестиційна нерухомість» відображається вартість об'єктів, що віднесені до інвестиційної нерухомості згідно з НП(С)БО 32 «Інвестиційна нерухомість». У цій статті наводиться справедлива вартість інвестиційної нерухомості, визначена на дату балансу. У разі якщо відповідно до зазначеного положення (стандарту) бухгалтерського обліку інвестиційна нерухомість обліковується за первісною вартістю, у цій статті наводиться її залишкова вартість, яка включається до підсумку балансу, при цьому у додаткових статтях окремо наводяться первісна вартість інвестиційної нерухомості та сума зносу (у дужках).

У статті «Довгострокові біологічні активи» відображається вартість довгострокових біологічних активів, облік яких ведеться за НП(С)БО 30 «Біологічні активи». У цій статті наводиться справедлива вартість довгострокових біологічних активів. У разі якщо відповідно до П(С)БО 30 довгострокові біологічні активи обліковуються за первісною вартістю, у цій статті наводиться їх залишкова вартість, яка включається до підсумку балансу, при цьому у додаткових статтях окремо наводяться їх первісна вартість та сума накопиченої амортизації (у дужках).

У статті «Довгострокові фінансові інвестиції» відображаються фінансові інвестиції на період більше одного року, а також усі інвестиції, які не можуть бути вільно реалізовані в будь-який момент. У цій статті виділяються фінансові інвестиції, які згідно з відповідними національними положеннями (стандартами) бухгалтерського обліку обліковуються методом участі в капіталі.

У статті «Довгострокова дебіторська заборгованість» відображається заборгованість фізичних та юридичних осіб, яка не виникає в ході нормального операційного циклу та буде погашена після дванадцяти місяців з дати балансу.

У статті «Відстрочені податкові активи» відображається сума податку на прибуток, що підлягає відшкодуванню в наступних періодах, що визначається відповідно до НП(С)БО 17 «Податок на прибуток».

У додатковій статті «Гудвіл» відображається сума перевищення вартості придбання над часткою покупця у справедливій вартості придбаних ідентифікованих активів, зобов'язань і непередбачених зобов'язань на дату придбання, що визначається відповідно до НП(С)БО 19 «Об'єднання підприємств». Інформація щодо вартості гудвілу включається до підсумку балансу.

У додатковій статті «Відстрочені аквізиційні витрати» страховиками відображається сума аквізиційних витрат страховика, що мали місце протягом поточного та/або попередніх звітних періодів, але які належать до наступних звітних періодів та визнаються у витратах одночасно з визнанням відповідної заробленої премії протягом строку дії страхового договору (контракту). Сума відстрочених аквізиційних витрат включається до підсумку балансу.

У додатковій статті «Залишок коштів у централізованих страхових резервних фондах» страховиками відображаються кошти у централізованих страхових резервних фондах, зокрема, які перебувають в управлінні Моторно-транспортного страхового бюро України, але які належать страховикам. Інформація про залишки коштів у централізованих страхових резервних фондах включається до підсумку балансу.

У статті «Інші необоротні активи» наводиться вартість необоротних активів, для відображення яких за ознаками суттєвості неможна було виділити окрему статтю, або які не можуть бути включені до наведених вище статей розділу «Необоротні активи».

У другому розділі Активу Балансу відображається вартість оборотних активів. Оборотні активи – це грошові кошти та їх еквіваленти, що не обмежені у використанні, а також інші активи, призначені для реалізації чи споживання протягом дванадцяти місяців з дати Балансу.

У статті «Запаси» відображається загальна вартість активів, які визнаються запасами згідно з П(С)БО 9 «Запаси», зокрема, які утримуються для подальшого продажу за умов звичайної господарської діяльності; перебувають у процесі виробництва з метою подальшого продажу продукту виробництва; утримуються для споживання під час виробництва продукції, виконання робіт та надання послуг, а також управління підприємством.

У разі відповідності ознакам суттєвості може бути окремо наведена у додаткових статтях інформація про вартість виробничих запасів, незавершеного виробництва, готової продукції та товарів. До підсумку балансу включається загальна вартість запасів, інформація про вартість окремих складових запасів наводиться у додаткових статтях в межах загальної суми.

У додатковій статті «Виробничі запаси» відображається вартість запасів малоцінних та швидкозношуваних предметів, сировини, основних і допоміжних матеріалів, палива, покупних напівфабрикатів і комплектуючих виробів, запасних частин, тари, будівельних матеріалів та інших матеріалів, призначених для споживання в ході нормального операційного циклу.

У додатковій статті «Незавершене виробництво» відображаються витрати на незавершене виробництво і незавершені роботи (послуги), а також вартість напівфабрикатів власного виробництва і валова заборгованість замовників за будівельними контрактами.

У додатковій статті «Готова продукція» відображаються запаси виробів на складі, обробка яких закінчена та які пройшли випробування, приймання, укомплектовані згідно з умовами договорів із замовниками і відповідають технічним умовам і стандартам. Продукція, яка не відповідає наведеним вимогам (крім браку), та роботи, які не прийняті замовником, відображаються у складі незавершеного виробництва.

У додатковій статті «Товари» відображається без суми торгових націнок вартість залишків товарів, які придбані підприємствами для подальшого продажу.

У статті «Поточні біологічні активи» відображається вартість поточних біологічних активів тваринництва (дорослі тварини на відгодівлі і в нагулі, птиця, звірі, кролики, дорослі тварини, вибракувані з основного стада для реалізації, молодняк тварин на вирощуванні і відгодівлі) в оцінці за справедливою або первісною вартістю, а також рослинництва (зернові, технічні, овочеві та інші культури) в оцінці за справедливою вартістю, облік яких ведеться згідно з П(С)БО 30.

У додатковій статті «Векселі одержані» відображається заборгованість покупців, замовників та інших дебіторів за відвантаженою продукцією (товари), інші активи, виконані роботи та надані послуги, яка забезпечена векселями. Інформація щодо зазначеної заборгованості включається до підсумку балансу.

У статті «Дебіторська заборгованість за продукцію товари, роботи, послуги» відображається заборгованість покупців або замовників за надані їм продукцію, товари, роботи або послуги (крім заборгованості, яка забезпечена векселем, якщо така інформація наводиться в окремій статті), скоригована на резерв сумнівних боргів (нетто).

У статті «Дебіторська заборгованість за розрахунками за виданими авансами» відображається сума авансів, наданих іншим підприємствам, а також сума авансового внеску з податку на прибуток у випадках передбачених законодавством.

У статті «Дебіторська заборгованість за розрахунками з бюджетом» відображається дебіторська заборгованість фінансових і податкових органів, а також переплата за податками, зборами та іншими платежами до бюджету. Окремо наводиться дебіторська заборгованість з податку на прибуток.

У додатковій статті «Дебіторська заборгованість за розрахунками з нарахованих доходів» відображається сума нарахованих дивідендів, процентів, роялті тощо. Інформація щодо суми зазначеної заборгованості включається до підсумку балансу.

У додатковій статті «Дебіторська заборгованість за розрахунками із внутрішніх розрахунків» відображається заборгованість пов'язаних сторін та дебіторська заборгованість із внутрішніх розрахунків, зокрема між учасниками групи тощо. Інформація щодо вказаної заборгованості включається до підсумку балансу.

У статті «Інша поточна дебіторська заборгованість» відображається заборгованість дебіторів, яка не відображена в окремих статтях щодо розкриття інформації про дебіторську заборгованість або яка не може бути включена до інших статей дебіторської заборгованості та яка відображається у складі оборотних активів.

Показники дебіторської заборгованості наводяться у балансі за вартістю, яка визначається згідно з НП(С)БО 10 «Дебіторська заборгованість».

У статті «Поточні фінансові інвестиції» відображають фінансові інвестиції на строк, що не перевищує один рік, які можуть бути вільно реалізовані в будь-який момент (крім інвестицій, які є еквівалентами грошових коштів), а також сума довгострокових фінансових інвестицій, які підлягають погашенню протягом дванадцяти місяців з дати балансу.

У статті «Гроші та їх еквіваленти» відображаються готівка в касі підприємства, гроші на поточних та інших рахунках у банках, які можуть бути вільно використані для поточних операцій, а також грошові кошти в дорозі, електронні гроші, еквіваленти грошей. У цій статті наводяться кошти в національній або іноземній валютах. Кошти, які не можна використати для операцій протягом одного року, починаючи з дати балансу або протягом операційного циклу внаслідок обмежень, виключаються зі складу оборотних активів та відображаються як необоротні активи.

У разі відповідності ознакам суттєвості, окремо може бути наведена у додаткових статтях інформація про готівку та гроші на рахунках в банку. До підсумку балансу включається загальна сума грошей та їх еквівалентів, інформація про готівку і гроші на рахунках в банку наводиться у додаткових статтях в межах загальної суми.

У статті «Витрати майбутніх періодів» відображаються витрати, що мали місце протягом поточного або попередніх звітних періодів, але належать до наступних звітних періодів.

У додатковій статті «Частка перестраховика у страхових резервах» страховики наводять визначену та оцінену суму частки перестраховиків у страхових резервах кожного виду відповідно до вимог чинного законодавства. До підсумку балансу включається загальна сума частки перестраховувальника у страхових резервах.

У статті «Інші оборотні активи» відображаються суми оборотних активів, для відображення яких за ознаками суттєвості неможна було виділити окрему статтю або які не можуть бути включені до наведених вище статей розділу «Оборотні активи».

У розділі III «Необоротні активи, утримувані для продажу, та групи вибуття» відображається вартість необоротних активів та груп вибуття, утримуваних для продажу, що визначається відповідно до НП(С)БО 27 «Необоротні активи, утримувані для продажу, та припинена діяльність».

3.3. Пасив балансу

Другою частиною Балансу є пасив. **Пасив** – це права сторона балансу, де відображаються власний капітал та зобов'язання. Пасив Балансу не суперечить МСБО, хоча є більш структуризованим.

Пасив Балансу містить наступні розділи:

I. Власний капітал.

II. Довгострокові зобов'язання і забезпечення.

III. Поточні зобов'язання і забезпечення.

IV. Зобов'язання, пов'язані з необоротними активами, утримуваними для продажу, та групами вибуття.

Перший розділ – це власний капітал підприємства в розрізі його елементів. У першому розділі Пасиву розміщується інформація про власний капітал підприємства; статутний фонд, додатковий капітал, нерозподілений прибуток тощо. Власний капітал – частина в активах підприємства, що залишається після вирахування його зобов'язань.

У статті «Зареєстрований капітал» наводиться зафіксована в установчих документах сума статутного капіталу, іншого зареєстрованого капіталу, а також пайовий капітал у сумі, яка формується відповідно до законодавства.

У статті «Капітал у дооцінках» наводиться сума дооцінки необоротних активів і фінансових інструментів.

У статті «Додатковий капітал» відображається емісійний дохід (сума, на яку вартість продажу акцій власної емісії перевищує їхню номінальну вартість), вартість безкоштовно отриманих необоротних активів, сума капіталу, який вкладено засновниками понад статутний капітал, накопичені курсові різниці, які відповідно до національних положень (стандартів) бухгалтерського обліку відображаються у складі власного капіталу та інші складові додаткового капіталу.

У разі якщо інформація про розмір емісійного доходу та накопичених курсових різниць відповідає ознакам суттєвості, вона розкривається у додаткових статтях «Емісійний дохід» та «Накопичені курсові різниці». До підсумку балансу включається загальна сума додаткового капіталу.

У статті «Резервний капітал» наводиться сума резервів, створених відповідно до чинного законодавства або установчих документів за рахунок нерозподіленого прибутку підприємства.

У статті «Нерозподілений прибуток (непокритий збиток)» відображається або сума нерозподіленого прибутку, або сума непокритого збитку. Сума непокритого збитку наводиться в дужках та вираховується при визначенні підсумку власного капіталу.

У статті «Неоплачений капітал» відображається сума заборгованості власників (учасників) за внесками до статутного капіталу. Ця сума наводиться в дужках і вираховується при визначенні підсумку власного капіталу.

У статті «Вилучений капітал» господарські товариства відображають фактичну собівартість акцій власної емісії або часток, викуплених товариством у його учасників. Сума вилученого капіталу наводиться в дужках і підлягає вирахуванню при визначенні підсумку власного капіталу.

У додатковій статті «Інші резерви» страховиками наводяться інші компоненти власного капіталу, які не можуть бути включені до наведених вище статей розділу. Сума інших резервів включається до підсумку балансу.

У **другому розділі Пасиву** відображається вартість довгострокових зобов'язань. **Зобов'язання** – це заборгованість підприємства, що виникла внаслідок минулих подій і погашення якої, як очікується, призведе до зменшення ресурсів підприємства, що втілюють у собі економічні вигоди.

Обов'язки підприємства розглядаються як його зобов'язання, якщо вони:

1. Існують на даний момент і є наслідком минулих господарських операцій або подій (необхідно розрізняти теперішні і майбутні зобов'язання);
2. Пов'язані з необхідністю майбутніх платежів з метою збереження господарських зв'язків підприємства або у відповідності із здійсненням нормальної підприємницької діяльності;
3. Мають бути виконані неминуче;
4. Мають визначений термін виконання, хоча точна дата може бути невідомою;
5. Прийняті відносно суб'єктів (юридичних чи фізичних осіб або їх груп), які можуть бути ідентифіковані якщо не в момент прийняття зобов'язання, то в момент його виконання.

Для визначення балансової вартості зобов'язань використовуються такі види оцінок як: історична собівартість; поточна собівартість; вартість розрахунку (платежу); теперішня вартість.

У залежності від терміну погашення зобов'язання поділяються на поточні та довгострокові. Згідно НПСБО 1 зобов'язання класифікується як поточне, якщо воно має бути погашене протягом операційного циклу підприємства або 12 місяців починаючи з дати балансу.

Усі інші зобов'язання є довгостроковими. До їх складу включається лише та частина зобов'язань, що не підлягає погашенню протягом 12 місяців від дати балансу.

Величину резервів та забезпечень на дату складання Балансу можна визначити тільки шляхом попередніх (прогнозних) оцінок. Методологічні засади відображення забезпечень та розкриття їх у фінансовій звітності регламентує НП(С)БО 11 «Зобов'язання».

У статті «Відстрочені податкові зобов'язання» наводиться сума податків на прибуток, що підлягають сплаті в майбутніх періодах, яка визначається відповідно до НП(С)БО 17.

У додатковій статті «Пенсійні зобов'язання» наводиться сума довгострокових зобов'язань, пов'язаних з виплатами по закінченні трудової діяльності. Сума пенсійних зобов'язань включається до підсумку балансу.

У статті «Довгострокові кредити банків» наводиться сума заборгованості підприємства банкам за отриманими від них позиками, яка не є поточним зобов'язанням.

У статті «Інші довгострокові зобов'язання» наводиться сума довгострокової заборгованості підприємства, не включена в інші статті, в яких розкривається інформація про довгострокові зобов'язання, зокрема зобов'язання із залучення позикових коштів (крім кредитів банків), на які нараховуються відсотки.

У статті «Довгострокові забезпечення» відображаються нараховані у звітному періоді майбутні витрати та платежі (витрати на оплату майбутніх відпусток, гарантійні зобов'язання тощо), розмір яких на дату складання балансу може бути визначений тільки шляхом попередніх (прогнозних) оцінок. У разі якщо сума довгострокових виплат персоналу може бути визнана суттєвою, така інформація наводиться у додатковій статті «Довгострокові забезпечення витрат персоналу». До підсумку балансу включається загальна сума довгострокових забезпечень.

У статті «Цільове фінансування» наводиться сума залишку коштів цільового фінансування і цільових надходжень, які отримані з бюджету та з інших джерел, у тому числі коштів, вивільнених від оподаткування у зв'язку з наданням пільг з податку на прибуток підприємств.

У додатковій статті «Благодійна допомога» наводиться залишок коштів (вартість товарів, робіт, послуг), отриманих у вигляді благодійної допомоги, які відповідно до законодавства звільняються від оподаткування податком на додану вартість. Інформація щодо суми благодійної допомоги наводиться у додатковій статті в межах суми цільового фінансування. До підсумку балансу включається загальна сума цільового фінансування.

У додатковій статті «Страхові резерви» страховики наводять суму резерву незароблених премій, резерву збитків або резерву належних виплат, резерву довгострокових зобов'язань та інших страхових резервів. До підсумку балансу включається загальна сума страхових резервів.

У додатковій статті «Інвестиційні контракти» страховики наводять суму за контрактами, які створюють фінансові активи чи фінансові зобов'язання і мають юридичну форму договору страхування, але які не передбачають передачу страховику значного страхового ризику, отже, не відповідають визначенню страхового контракту. Сума за інвестиційними контрактами включається до підсумку балансу.

У додатковій статті «Призовий фонд» підприємства, які провадять діяльність з випуску та проведення лотерей на території України, наводять залишок сформованого призового фонду, що підлягає виплаті переможцям лотереї відповідно до оприлюднених умов її випуску та проведення. Сума призового фонду включається до підсумку балансу.

У додатковій статті «Резерв на виплату джек-поту» підприємства, які провадять діяльність з випуску та проведення лотерей на території України, наводять залишок сформованого резерву на виплату джек-поту, не забезпеченого сплатою участі у лотереї. Інформація щодо зазначеної суми включається до підсумку балансу.

Третій та четвертий розділ пасиву Балансу – це теж зобов'язання.

У третьому розділі Пасиву наводяться дані про поточні забезпечення і зобов'язання - зобов'язання, які будуть погашені протягом операційного циклу підприємства або протягом дванадцяти місяців з дати Балансу.

У статті «Короткострокові кредити банків» відображається сума поточних зобов'язань підприємства перед банками за отриманими від них кредитами.

У додатковій статті «Векселі видані» відображається сума заборгованості, на яку підприємство видало векселі на забезпечення поставок (робіт, послуг) постачальників, підрядників та інших кредиторів. Сума зазначеної заборгованості включається до підсумку балансу.

У статті «Поточна кредиторська заборгованість за довгостроковими зобов'язаннями» відображається сума довгострокових зобов'язань, яка підлягає погашенню протягом дванадцяти місяців з дати балансу.

У статті «Поточна кредиторська заборгованість за товари, роботи, послуги» відображається сума заборгованості постачальникам і підрядникам за матеріальні цінності, виконані роботи та отримані послуги (крім заборгованості, забезпеченої векселями, якщо вона наводиться в окремій статті).

У статті «Поточна кредиторська заборгованість за розрахунками з бюджетом» відображається заборгованість підприємства за усіма видами платежів до бюджету (включаючи

податки з працівників підприємства). У цій статті окремо наводиться поточна кредиторська заборгованість з податку на прибуток.

У статті «Поточна кредиторська заборгованість за розрахунками зі страхування» відображається сума заборгованості за відрахуваннями на загальнообов'язкове державне соціальне страхування, страхування майна підприємства та індивідуальне страхування його працівників.

У статті «Поточна кредиторська заборгованість за розрахунками з оплати праці» відображається заборгованість підприємства з оплати праці, включаючи депоновану заробітну плату.

У додатковій статті «Поточна кредиторська заборгованість за одержаними авансами» відображається сума авансів, одержаних від інших осіб. Сума зазначеної заборгованості включається до підсумку балансу.

У додатковій статті «Поточна кредиторська заборгованість за розрахунками з учасниками» відображається заборгованість підприємства його учасникам (засновникам), пов'язана з розподілом прибутку (дивіденди тощо) і капіталу. Інформація щодо зазначеної заборгованості включається до підсумку балансу.

У додатковій статті «Поточна кредиторська заборгованість із внутрішніх розрахунків» відображається заборгованість підприємства пов'язаним сторонам та кредиторська заборгованість з внутрішніх розрахунків, зокрема між учасниками групи тощо. Інформація щодо зазначеної заборгованості включається до підсумку балансу.

У додатковій статті «Поточна кредиторська заборгованість за страховою діяльністю» страховики відображають суму кредиторської заборгованості за страховими виплатами, страховими преміями, отриманими авансами, суму кредиторської заборгованості перед страховими агентами, брокерами та посередниками і премій до сплати перестраховикам, іншу кредиторську заборгованість за страховою діяльністю. Сума зазначеної заборгованості включається до підсумку балансу.

У статті «Поточні забезпечення» наводиться сума забезпечень, які планується використати протягом 12 місяців з дати балансу, для покриття витрат, щодо яких відповідне забезпечення було створено.

У статті «Доходи майбутніх періодів» відображаються доходи, отримані протягом поточного або попередніх звітних періодів, які належать до наступних звітних періодів.

У додатковій статті «Відстрочені комісійні доходи від перестраховиків» страховики наводять неамортизований залишок комісійних винагород, отримуваних від перестраховиків, які були віднесені на майбутні періоди для їх відповідності преміям, переданим у перестраховання. Інформація щодо відстрочених комісійних доходів від перестраховиків включається до підсумку балансу.

У статті «Інші поточні зобов'язання» наводяться суми зобов'язань, для відображення яких за ознаками суттєвості неможна було виділити окрему статтю або які не можуть бути включеними до інших статей, наведених у розділі «Поточні зобов'язання і забезпечення».

У розділі IV «Зобов'язання, пов'язані з необоротними активами, утримуваними для продажу, та групами вибуття» відображаються зобов'язання, що визначаються відповідно до П(С)БО 27.

У додатковому розділі V «Чиста вартість активів недержавного пенсійного фонду» недержавні пенсійні фонди наводять різницю між вартістю активів пенсійного фонду на звітну дату та сумою зобов'язань пенсійного фонду, що підлягають виконанню на звітну дату. Інформація щодо зазначеної вартості активів включається до підсумку балансу.

Після заповнення всіх рядків Балансу треба підрахувати підсумки Активу та Пасиву, і якщо вони дорівнюють один одному – Баланс складено правильно

3. Ключові слова і терміни

Баланс – звіт про фінансовий стан підприємства, який відображає на певну дату його активи зобов'язання і власний капітал.

Активи – це ресурси, контрольовані підприємством в результаті минулих подій, використання яких, як очікується, приведе до надходження економічних вигід у майбутньому.

Необоротні активи – всі активи, що не є оборотними.

Оборотні активи – грошові кошти та їх еквіваленти, що не обмежені у використанні, а також інші активи, призначені для реалізації чи споживання протягом операційного циклу чи протягом дванадцяти місяців з дати балансу.

Операційний цикл – проміжок часу між придбанням запасів для здійснення діяльності та отриманням коштів (еквівалентів грошових коштів) від реалізації виробленої з них продукції або товарів і послуг.

Зобов'язання – це заборгованість підприємства, що виникла внаслідок минулих подій і погашення якої, як очікується, призведе до зменшення ресурсів підприємства, що втілюють у собі економічні вигоди.

Довгострокові зобов'язання – всі зобов'язання, які не є поточними зобов'язаннями.

Поточні зобов'язання – зобов'язання, які будуть погашені протягом операційного циклу підприємства або повинні бути погашені протягом дванадцяти місяців, починаючи з дати балансу.

Власний капітал – частина в активах підприємства, що залишається після вирахування його зобов'язань.

4. Питання для самоперевірки

1. Дайте визначення балансу.
2. Охарактеризуйте вимоги до визнання активів і зобов'язань.
3. Дайте характеристику видам оцінки активів і зобов'язань у балансі.
4. Яку назву має I розділ активу балансу? Дайте визначення необоротним активам.
5. Охарактеризуйте основні статті розділу I активу балансу.
6. Яку назву має II розділ активу балансу? Дайте визначення оборотним активам.
7. Охарактеризуйте основні статті розділу II активу балансу.
8. Яку назву має III розділ активу балансу? Поясніть, яка інформація в ньому відображається.
9. Принципи побудови та структурування балансу. Аналітичні можливості балансу.
10. Яку назву має I розділ пасиву балансу? Охарактеризуйте його статті.
11. Яку назву має II розділ пасиву балансу? Розкрийте зміст його статей.
12. Яку назву має III розділ пасиву балансу? Розкрийте зміст його статей.
13. Яку назву має IV розділ пасиву балансу? Охарактеризуйте його статті.
14. Розкрийте узгодженість Плану рахунків зі статтями активу і пасиву балансу.
15. В яких одиницях виміру складається баланс?
16. За якою оцінкою включаються в баланс нематеріальні активи, основні засоби? Як вона визначається?
17. За якою оцінкою включаються в баланс дебіторська заборгованість та як вона визначається?
18. За якою оцінкою включаються в баланс зобов'язання?
19. Як розрахувати нерозподілений прибуток на кінець звітного періоду для відображення в балансі?
20. Охарактеризуйте формулу балансового зв'язку.
21. Дайте визначення поняттю «стаття» в балансі.
22. За яким правилом розміщені статті в активі балансу?
23. Дайте визначення активів.
24. Дайте визначення зобов'язанням.
25. Дайте визначення власному капіталу.
26. Дайте визначення поняттю «суттєва інформація» і поясніть, який зв'язок вона має з балансом.
27. Дайте визначення поняттю «розкриття інформації».
28. Яка мета складання балансу?
29. Яке значення балансу в управлінні підприємством?

5. Тестові завдання до теми «Бухгалтерський баланс»

1. Баланс в перекладі з французької означає:
 - а) перший;

- б) терези;
- в) однаковий;
- г) послідовний.

2. *Метою складання балансу є:*

- а) надання користувачам повної, правдивої та неупередженої інформації про фінансовий стан підприємства на звітну дату;
- б) надання користувачам правдивої інформації про фінансовий стан та результати діяльності підприємства на звітну дату;
- в) надання користувачам повної, правдивої та неупередженої інформації про фінанси підприємства;
- г) надання користувачам правдивої інформації про фінансовий стан підприємства за звітний період.

3. *Баланс – це... :*

- а) елемент методу бухгалтерського обліку;
- б) одна із форм фінансової звітності підприємства, що відображає фінансовий стан на певну дату;
- в) центральна форма фінансової звітності;
- г) всі три відповіді правильні.

4. *Баланс схематично можна подати у вигляді формули:*

- а) Активи = Власний капітал + Майно підприємства;
- б) Майно підприємства = Активи + Власний капітал;
- в) Активи = Власний капітал + Зобов'язання;
- г) Майно підприємства – зобов'язання = Власний капітал.

5. *Актив – це... :*

- а) всі ресурси, які контролюються підприємством у результаті минулих подій, і використання яких, як очікується, приведе до надходження економічних вигід у майбутньому;
- б) всі ресурси, якими володіє підприємство у результаті минулих подій, і використання яких, як очікується, призведе до одержання економічних вигід у майбутньому;
- в) всі ресурси підприємства у результаті минулих подій і використання яких, як очікується, призведе до зміни економічних вигід у майбутньому;
- г) всі ресурси, якими користується підприємство у результаті минулих подій, і використання яких, призведе до зменшення зобов'язань у майбутньому.

6. *Зобов'язання – це... :*

- а) заборгованість підприємства, яка виникла внаслідок минулих подій і погашення якої у майбутньому, як очікується, призведе до зменшення зобов'язань підприємства;
- б) заборгованість підприємства, яка виникла внаслідок минулих подій і погашення якої у майбутньому, як очікується, призведе до зменшення ресурсів підприємства, що втілюють у собі економічні вигоди;
- в) заборгованість підприємства, яка виникла внаслідок минулих подій і погашення якої у майбутньому, як очікується, призведе до зміни зобов'язань підприємства, що числяться на певну дату;
- г) включає в себе всі ресурси підприємства у результаті минулих подій і використання яких, як очікується, призведе до зміни економічних вигід у майбутньому.

7. *Власний капітал – це... :*

- а) частина в активах підприємства, яка залишилася після вирахування його зобов'язань;
- б) включає в себе всі ресурси підприємства у результаті минулих подій і використання яких, як очікується, призведе до зміни економічних вигід у майбутньому;
- в) включає в себе всі ресурси, якими користується підприємство у результаті минулих подій, і використання яких призведе до зменшення зобов'язань у майбутньому;
- г) частина в активах підприємства, яка залишилася після вирахування його довгострокових зобов'язань.

8. *Рівність активу і пасиву у балансі забезпечується, оскільки:*

- а) сума активів дорівнює джерелам їх придбання;
- б) сума активів дорівнює сумі власного капіталу;

- в) використовується елемент методу бухгалтерського обліку – подвійний запис;
 г) в обліку використовуються рахунки.
9. *Основними елементами балансу є:*
 а) активи і власний капітал;
 б) активи і пасиви;
 в) активи, заборгованість, капітал;
 г) активи, зобов'язання, власний капітал.
10. *Баланс складається із:*
 а) заголовної і основної частини;
 б) розділів;
 в) складових активів і пасивів;
 г) вірної відповіді немає.
11. *Стаття балансу – це... :*
 а) елемент фінансового звіту, який відповідає критеріям, установленим НП(С)БО 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності»;
 б) складова, що характеризує групу економічно однорідних господарських засобів, зобов'язань та елементів власного капіталу;
 в) відповіді а) і б) – правильні;
 г) сукупність показників, що характеризує фінансовий стан підприємства.
12. *Статті активу і пасиву:*
 а) відповідають один одному;
 б) мають бути завжди рівні;
 в) не відповідають один одному;
 г) розглядаються у співставленні.
13. *МСФЗ форму балансу визначають:*
 а) так;
 б) ні;
 в) інколи;
 г) вона є єдиною.
14. *НП(С)БО 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності» форму балансу визначає:*
 а) так;
 б) ні;
 в) інколи;
 г) вона є єдиною.
15. *МСФЗ щодо балансу містить:*
 а) форму балансу;
 б) мінімальний перелік статей, які слід наводити у балансі;
 в) форму балансу та мінімальний перелік статей, які слід наводити у балансі;
 г) формат звітності та порядок подання інформації.
16. *У міжнародній практиці набули поширення наступні моделі балансу:*
 а) горизонтальна, вертикальна та перехресна;
 б) горизонтальна;
 в) вертикальна;
 г) горизонтальна та вертикальна.
17. *Вертикальна модель балансу – це ... :*
 а) коли статті активу і пасиву відображаються в одній колонці;
 б) коли статті активу і пасиву відображаються за терміном погашення;
 в) коли статті активу і пасиву відображаються паралельно;
 г) коли статті активу і пасиву відображаються в декількох колонках.
18. *В НП(С)БО 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності» щодо балансу:*
 а) зміст та форма фінансового звіту суворо регламентовані;
 б) зміст та форма фінансового звіту не регламентується;
 в) зміст та форма статей балансу не визначаються;
 г) зміст та форма статей балансу визначаються і наводяться у відповідних додатках.

19. *Активи і зобов'язання в Балансі ф. № 1:*

- а) підлягають згортанню;
- б) не підлягають згортанню;
- в) підлягають згортанню за винятком випадків, передбачених окремими стандартами;
- г) не підлягають згортанню за винятком випадків, передбачених окремими стандартами.

20. *Актив Балансу ф. № 1 складається з таких розділів:*

- а) необоротні активи; оборотні активи; необоротні активи, утримувані для продажу, та групи вибуття;
- б) необоротні активи; запаси; витрати майбутніх періодів;
- в) необоротні активи; оборотні активи; витрати майбутніх періодів; необоротні активи, утримувані для продажу, та групи вибуття;
- г) необоротні активи, оборотні активи, витрати майбутніх періодів.

21. *Пасив Балансу ф. № 1 складається з таких розділів:*

- а) власний капітал; забезпечення наступних витрат та платежів; зобов'язання; доходи майбутніх періодів;
- б) власний капітал; забезпечення наступних витрат та платежів; зобов'язання; витрати майбутніх періодів.
- в) власний капітал; довгострокові зобов'язання і забезпечення; поточні зобов'язання і забезпечення; зобов'язання, пов'язані з необоротними активами, утримуваними для продажу, та групами вибуття;
- г) власний капітал; забезпечення витрат та платежів; довгострокові зобов'язання; поточні зобов'язання; доходи майбутніх періодів.

22. *Коли відображається в балансі власний капітал підприємства?*

- а) одночасно з активами;
- б) одночасно із зобов'язаннями;
- в) одночасно з активами та зобов'язаннями, що призводять до його зміни;
- г) коли його розмір затверджено в установчих документах.

23. *За джерелами складання баланс поділяється на:*

- а) інвентарний, книжний, генеральний;
- б) односторонній, двосторонній, шаховий;
- в) оборотний, сальдовий;
- г) вступний, операційний або проміжний, ліквідаційний.

24. *За формою баланс поділяється на:*

- а) інвентарний, книжний, генеральний;
- б) односторонній, двосторонній, шаховий;
- в) оборотний, сальдовий;
- г) вступний, операційний або проміжний, ліквідаційний.

25. *За часом складання баланс поділяється на:*

- а) інвентарний, книжний, генеральний;
- б) односторонній, двосторонній, шаховий;
- в) оборотний, сальдовий;
- г) вступний, операційний або проміжний, ліквідаційний.

26. *За повнотою оцінки баланс поділяється на:*

- а) інвентарний, книжний, генеральний;
- б) односторонній, двосторонній, шаховий;
- в) оборотний, сальдовий;
- г) вступний, операційний або проміжний, ліквідаційний.

27. *За змістом баланс поділяється на:*

- а) інвентарний, книжний, генеральний;
- б) односторонній, двосторонній, шаховий;
- в) простий, зведений, складний або складений;
- г) вступний, операційний або проміжний, ліквідаційний.

28. *За часовою орієнтацією баланс поділяється на:*

- а) провізорний, перспективний, директивний;

- б) односторонній, двосторонній, шаховий;
- в) оборотний, сальдовий;
- г) вступний, операційний або проміжний, ліквідаційний.

29. *За обсягом баланс поділяється на:*

- а) інвентарний, книжний, генеральний;
- б) односторонній, двосторонній, шаховий;
- в) оборотний, сальдовий;
- г) бруто, нетто.

30. *Не визнаються як активи в балансі:*

- а) витрати на придбання виробничих запасів;
- б) дебіторська заборгованість;
- в) витрати на створення (придбання) нематеріальних активів;
- г) витрати на реєстрацію підприємства.

31. *Не визнаються як активи в балансі:*

- а) витрати придбання виробничих запасів;
- б) дебіторська заборгованість;
- в) витрати на створення (придбання) нематеріальних активів;
- г) витрати на рекламу.

32. *Не визнаються як активи в балансі:*

- а) витрати незавершеного виробництва;
- б) дебіторська заборгованість;
- в) витрати на створення (придбання) нематеріальних активів;
- г) витрати на підготовку кадрів.

33. *Не визнаються як активи в балансі:*

- а) витрати незавершеного виробництва;
- б) дебіторська заборгованість;
- в) витрати на створення (придбання) нематеріальних активів;
- г) витрати на реорганізацію підприємства.

34. *Основні засоби – це ... :*

- а) матеріальні активи, які утримуються підприємством для використання у виробництві або постачанні товарів, для здачі в оренду або для адміністративних цілей;
- б) активи, які будуть використовуватися, як очікується, протягом більше одного року;
- в) активи, які коштують більше 6000 грн. за об'єкт;
- г) відповіді а) і б) – правильні.

35. *Нематеріальний актив – це ... :*

- а) немонетарний актив, який не має матеріальної форми, може бути ідентифікований (відокремлений від підприємства) та утримується підприємством з метою використання протягом періоду більше 1 року (або одного операційного циклу, якщо він не перевищує 1 рік) для виробництва, торгівлі, в адміністративних цілях чи надання в оренду іншим особам;
- б) ресурс, який не має матеріальної форми, може бути ідентифікований та утримується підприємством з метою використання протягом періоду більше 1 року (або одного операційного циклу, якщо він не перевищує 1 рік) для виробництва, торгівлі, в адміністративних цілях чи надання в оренду іншим особам;
- в) актив, який не має матеріальної форми, може бути відокремлений від підприємства та утримується підприємством з метою використання протягом періоду більше 1 року для виробництва, торгівлі, в адміністративних цілях чи надання в оренду іншим особам;
- г) актив, який не має матеріальної форми, може бути ідентифікований (відокремлений від підприємства) та утримується підприємством з метою використання протягом або одного операційного циклу, якщо він не перевищує 1 рік для виробництва чи надання в оренду іншим особам.

36. *Операційний цикл – це ... :*

- а) проміжок часу між придбанням запасів для здійснення діяльності та отримання грошових коштів від реалізації виробленої з них продукції або товарів і послуг;

б) середній проміжок часу між придбанням матеріалів для виробництва та отриманням грошових коштів за реалізовану продукцію;

в) це середній проміжок часу необхідний для перетворення грошових коштів у продукт підприємства і навпаки;

г) всі три відповіді правильні.

37. *Кваліфікований актив – це ... :*

а) актив, який обов'язково потребує суттєвого періоду часу для підготовки його до використання за призначенням чи реалізації;

б) визнаний актив для відображення у звітності;

в) актив, який відповідає двом умовам визнання активів підприємства;

г) вірної відповіді немає.

38. *Запаси – це ... :*

а) активи, які зберігаються для продажу за умов звичайної господарської діяльності;

б) активи, як знаходяться в процесі виробництва для продажу продукту виробництва;

в) активи, призначені для споживання у виробничому процесі, при наданні послуг або в інших цілях;

г) всі три відповіді правильні.

39. *Фінансові інвестиції – це ... :*

а) активи, які утримуються підприємством з метою збільшення прибутку за рахунок відсотків або отримання інших вигід для інвестора;

б) активи, які утримуються підприємством з метою збільшення прибутку за рахунок відсотків, дивідендів тощо, зростання вартості капіталу або отримання інших вигід для інвестора;

в) активи, які утримуються підприємством з метою збільшення прибутку або отримання інших вигід для інвестора;

г) активи, якими користується підприємство з метою збільшення прибутку.

40. *За статтею «Довгострокові фінансові інвестиції» відображаються:*

а) фінансові інвестиції на період більше 1 року;

б) інвестиції, які не можуть бути реалізовані в будь-який момент;

в) відповіді а) і б) – правильні;

г) вірної відповіді немає.

41. *За статтею «Відстрочені податкові активи» відображається сума:*

а) оподаткованого прибутку, що підлягає відшкодуванню в наступних періодах внаслідок виникнення тимчасової різниці між обліковою та податковою базами оцінки;

б) податку на прибуток, що підлягає відшкодуванню в наступних періодах внаслідок виникнення тимчасової різниці між обліковою та податковою базами оцінки;

в) податку на прибуток, що підлягає відшкодуванню з бюджету внаслідок виникнення тимчасової різниці між обліковою та податковою базами оцінки;

г) оподаткованого прибутку, як тимчасової різниці між обліковою та податковою базами оцінки.

42. *Вексель – це ... :*

а) безумовне письмове зобов'язання сплатити певну суму протягом визначеного періоду чи у встановлений строк на користь пред'явника векселя;

б) інвестиція, яка легко реалізується за призначенням;

в) цінний папір, який легко реалізується за призначенням для утримання протягом терміну, що не перевищує 1 рік;

г) безумовне письмова гарантія на одержання певної суми протягом визначеного періоду чи в установлений строк на користь пред'явника векселя.

43. *До еквівалентів грошових коштів відносять:*

а) поточні інвестиції, початковий строк погашення яких не перевищує 3 місяці і відносно яких існує впевненість в тому, що вони не зменшать свою вартість протягом періоду їхньої чинності;

б) короткострокові ринкові цінні папери, інші ринкові цінні папери;

в) депозитні сертифікати, казначейські векселі;

г) всі три відповіді правильні.

44. *За статтею «Грошові кошти та їх еквіваленти» відображаються:*

- а) суми грошей, що на дату балансу знаходяться у касі підприємства;
 б) суми грошей, що на дату балансу знаходяться на банківських рахунках підприємства та формі грошових документів;
 в) суми грошей, що на дату балансу знаходяться у дорозі та у формі виставлених акредитивів;
 г) всі три відповіді правильні.
45. *За статтею «Витрати майбутніх періодів» відображають:*
 а) витрати, що оплачені протягом поточного або попередніх звітних періодів, але які належать до наступних звітних періодів;
 б) витрати, які стосуються наступного облікового періоду;
 в) витрати, що будуть віднесені на більш пізні періоди;
 г) всі три відповіді правильні.
46. *Структура Балансу (ф. № 1) положенням МСФЗ:*
 а) суперечить;
 б) не суперечить;
 в) не суперечить, але є більш деталізованою;
 г) суперечить, бо є більш структурованою.
47. *Зобов'язання – це ... :*
 а) заборгованість підприємства, що виникла внаслідок минулих подій і погашення якої, як очікується, призведе до зменшення ресурсів підприємства, що втілюють в собі економічні вигоди;
 б) обов'язок чи відповідальність діяти певним чином;
 в) відповіді а) і б) – правильні;
 г) заборгованість підприємства, яка призведе до зменшення ресурсів підприємства, що втілюють в собі економічні вигоди.
48. *Обов'язки підприємства розглядаються як його зобов'язання, якщо ... :*
 а) існують на даний момент і є наслідком минулих господарських операцій або подій;
 б) мають бути виконані неминуче;
 в) мають визначений термін виконання, хоча точна дата може бути невідомою;
 г) всі три відповіді – правильні.
49. *Забезпечення відображаються в Балансі ф. № 1 у:*
 а) II, III розділах пасиву балансу;
 б) III, IV розділах пасиву балансу;
 в) I, II, III розділах пасиву балансу;
 г) II, III розділі активу балансу;
50. *Для визначення балансової вартості зобов'язань використовують наступні види оцінок:*
 а) історичної собівартості;
 б) теперішньої та поточної вартістю;
 в) вартість розрахунку платежу;
 г) всі три відповіді – правильні.
51. *Довгострокові зобов'язання відображаються у балансі підприємства:*
 а) за теперішньою вартістю;
 б) вартістю розрахунку платежу;
 в) історичною собівартістю;
 г) поточною собівартістю.
52. *Непередбачене зобов'язання відображається у Балансі ф. № 1 в:*
 а) II розділі пасиву;
 б) III розділі пасиву;
 в) III розділі активу;
 г) II і III розділі пасиву.
53. *За статтею «Доходи майбутніх періодів» Балансу ф. № 1 відображаються:*
 а) доходи, нараховані протягом поточного звітного періоду, які будуть визнані у наступних звітних періодах;

б) доходи, нараховані протягом попередніх звітних періодів, які будуть визнані у наступних звітних періодах;

в) суми нарахованих доходів за відсотками за одержаним довгостроковими безвідсотковими векселями;

г) всі три відповіді – правильні.

54. До розділу II «Довгострокові зобов'язання і забезпечення» пасиву Балансу ф. № 1 входять:

а) відстрочені податкові зобов'язання;

б) довгострокові кредити банків;

в) інші довгострокові фінансові інвестиції;

г) всі три відповіді – правильні.

55. Визначення терміну «зобов'язання» подано в:

а) Законі України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні» та НП(С)БО 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності»;

б) НП(С)БО 11 «Зобов'язання»;

в) П(С)БО 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності»;

г) вірні всі відповіді.

56. Визначення терміну «непередбачене зобов'язання» подано в:

а) Законі України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні»;

б) НП(С)БО 11 «Зобов'язання»;

в) НП(С)БО 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності»;

г) вірні всі відповіді.

6. Завдання для самостійного опрацювання до теми «Бухгалтерський баланс»

1. Розкрити особливості складання балансу за формами та моделями, що використовуються в зарубіжній практиці.

2. Визначити відносно ф. № 1 «Баланс (Звіт про фінансовий стан)»: мету складання і основних користувачів; зміст та структуру форми; джерела даних для складання; порядок заповнення; періодичність і терміни подання; хто зобов'язаний складати (які підприємства); взаємозв'язок і взаємоузгодженість показників з іншими формами звітності; методику визначення (розрахунку) основних показників форми; порядок виправлення помилок; відповідальність за неподання або несвоєчасне подання форми.

7. Завдання для індивідуальної роботи

1. На підставі даних таблиць 3, 4, 5, 6 (див. Тема 2 «Загальні вимоги до складання звітності») і складених журналів (облікових реєстрів) перенести дані до Головної книги.

2. На основі даних Головної книги скласти Баланс (Звіт про фінансовий стан) ф. 1.

3. Визначити аналітичні можливості Балансу (Звіту про фінансовий стан) ф. 1.

4. На основі даних балансу на початок і кінець року визначити зміни показників та основні їх причини.

5. За даними аналізу балансу запропонувати управлінські рішення.

Бланк Балансу (Звіту про фінансовий стан підприємства) ф. №1 подано в робочому зошиті до проведення практичних занять з навчальної дисципліни «Звітність підприємства».

8. Тематика рефератів до теми «Бухгалтерський баланс»

1. Баланс: його види та форми.

2. Баланс як метод обліку та форма звітності.

3. Баланс: минуле, сучасне, майбутнє.

4. Моделі балансу із зарубіжної практики.

5. Мета складання балансу та його основна формула.

6. Баланс як елемент методу бухгалтерського обліку.
7. Активи підприємства та їх відображення в балансі.
8. Пасиви підприємства та їх відображення в балансі.
9. Реформація балансу.
10. Спрощений баланс: суть, значення та порядок складання.
11. Розподільний баланс: суть, значення та порядок складання.
12. Ліквідаційний баланс: суть, значення та порядок складання.
13. Зведений баланс: суть, значення та порядок складання.
14. Аналітичні можливості балансу.
15. Уточнення показників балансу на початок та кінець звітного періоду.
16. Основні складові елементи балансу та їх характеристика.
17. Види балансу та їх характеристика.
18. Історичний розвиток балансового узагальнення.
19. Суть та значення балансу як форми звітності підприємства.
20. Читання бухгалтерського балансу.

Рекомендована література:

Основна: [3, 4, 5-8, 9, 11, 12, 14, 16-18, 20, 21, 24, 25, 38, 41, 42-44, 45, 46, 50, 51, 60].

Допоміжна: [1, 6, 9, 11, 14, 16, 20].

Інформаційні ресурси Інтернеті: [1-6].

Міжнародні видання: [1-11].

Тема 4. Звіт про фінансові результати

1. Зміст теми

Загальна характеристика Звіту про фінансові результати (Звіту про сукупний дохід) ф.2. Мета складання Звіту про фінансові результати ф. 2. Структура і зміст статей Звіту про фінансові результати ф. 2.

Класифікація доходів і витрат у звіті про фінансові результати підприємства.

Визнання та оцінка доходів і витрат у звіті про фінансові результати підприємства.

Джерела даних для складання Звіту про фінансові результати ф.2. Порядок заповнення I-IV розділів Звіту про фінансові результати ф.2. Аналітичні можливості Звіту про фінансові результати ф.2 та їх використання. Узгодження показників Звіту про фінансові результати ф.2 з іншими формами звітності.

2. Стислий конспект.

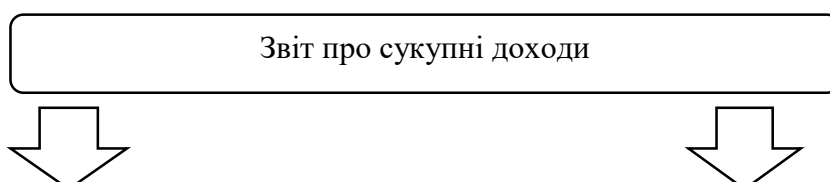
4.1 Зміст та структура звіту

Форма і зміст Звіту про фінансові результати ф. 2 визначені НПСБО 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності», який є аналогом Звіту про сукупні доходи за період за МСБО. Згідно НПСБО 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності», ***Звіт про фінансові результати*** – це звіт про доходи, витрати і фінансові результати підприємства.

У різних країнах цей звіт може мати різну назву. Проте незалежно від назви, Звіт про прибутки та збитки надає користувачам важливу фінансову інформацію для оцінки минулої діяльності підприємства, а також ризику недосягнення ним очікуваних результатів.

Основними елементами Звіту про сукупні доходи є доходи та витрати, прибутки та збитки.

МСБО не визначає форму Звіту про сукупні доходи, але містить вимоги щодо розкриття певних статей доходів і витрат. В міжнародній практиці застосовуються різні формати Звіту про сукупні доходи. Але все різноманіття цих форматів класифікується таким чином, як показано на рис 4.1.

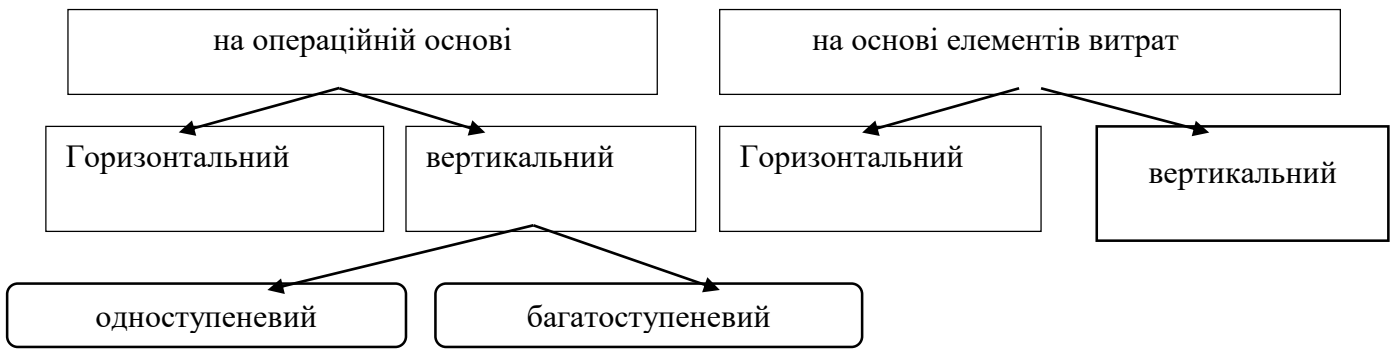

Рис. 4.1. Класифікація форматів Звіт про сукупні доходи

Звіт про фінансові результати, за формою прийнятою в Україні побудовано відповідно до положень Міжнародних стандартів бухгалтерського обліку і складається він з чотирьох розділів.

В першому розділі «Фінансові результати» дотримані всі положення МСБО до структури звіту про сукупні доходи. Разом з тим у Звіті про фінансові результати стаття чистий дохід співпадає з МСБО.

Витрати від операційної діяльності надані за функціональною класифікацією витрат, тобто поділяються за такими функціями, як виробництво, управління та збут.

Таблиця 4.1

Класифікація статей Звіту про фінансові результати

за видами діяльності

Статті звіту	Вид діяльності
Чистий дохід (виручка) від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг)	Операційна діяльність
Собівартість реалізованої продукції (товарів, робіт, послуг)	-II-
Валовий: прибуток	-II-
Збиток	-II-
Інші операційні доходи	-II-
Адміністративні витрати	-II-
Витрати на збут	-II-
Інші операційні витрати	-II-
Фінансові результати від операційної діяльності:	-II-
прибуток	-II-
Збиток	-II-
Дохід від участі в капіталі	Фінансова діяльність
Інші фінансові доходи	-II-

Інші доходи	Інвестиційна та інша діяльність
Фінансові витрати	Фінансова діяльність
Втрати від участі в капіталі	Фінансова діяльність
Інші витрати	Інвестиційна та інша діяльність
Фінансові результати до оподаткування:	
Прибуток	
Збиток	
Витрати (дохід) з податку на прибуток	
Прибуток (збиток) від припиненої діяльності після оподаткування	
Чистий: прибуток	
збиток	

У розділі II звіту про фінансові результати наводиться інформація про інший сукупний дохід та розраховується сукупний дохід підприємства, отриманий у звітному періоді.

У статті «Дооцінка (уцінка) необоротних активів» наводиться сума дооцінки об'єктів основних засобів та нематеріальних активів, зменшена на суму уцінки таких об'єктів протягом звітного періоду в межах сум раніше проведених дооцінок, віднесення сум дооцінки до нерозподіленого прибутку (непокритего збитку).

У статті «Дооцінка (уцінка) фінансових інструментів» наводиться сума зміни балансової вартості об'єктів хеджування у порядку, визначеному НП(С)БО 13 «Фінансові інструменти».

У статті «Накопичені курсові різниці» наводиться сума курсових різниць, які відповідно до НП(С)БО 21 «Вплив змін валютних курсів» відображаються у складі власного капіталу та визнаються в іншому сукупному доході.

У статті «Частка іншого сукупного доходу асоційованих та спільних підприємств» наводиться частка іншого сукупного доходу асоційованих, дочірніх або спільних підприємств, облік фінансових інвестицій в які ведеться за методом участі в капіталі.

У статті «Інший сукупний дохід» наводиться сума іншого сукупного доходу, для відображення якого за ознаками суттєвості неможна було виділити окрему статтю, або який не може бути включений до інших статей, наведених у цьому розділі.

Інший сукупний дохід до оподаткування визначається як алгебраїчна сума дооцінки (уцінки) необоротних активів, дооцінки (уцінки) фінансових інструментів, накопичених курсових різниць, частки іншого сукупного доходу асоційованих та спільних підприємств та іншого сукупного доходу.

У статті «Податок на прибуток, пов'язаний з іншим сукупним доходом» наводиться сума податку на прибуток, що пов'язаний з іншим сукупним доходом.

У статті «Інший сукупний дохід після оподаткування» наводиться сума іншого сукупного доходу після вирахування податку на прибуток.

Сукупний дохід розраховується як алгебраїчна сума чистого фінансового результату за звітний період та іншого сукупного доходу після оподаткування.

У консолідованому звіті про фінансові результати відображається чистий фінансовий результат та сукупний дохід, що належить власникам материнської компанії та неконтрольованої частки.

У розділі III звіту про фінансові результати наводяться відповідні елементи операційних витрат (на виробництво і збут, управління та інші операційні витрати), яких зазнало підприємство

в процесі своєї діяльності протягом звітного періоду, за вирахуванням внутрішнього обороту, тобто за вирахуванням тих витрат, які становлять собівартість продукції (робіт, послуг), що вироблена і спожита самим підприємством. Собівартість реалізованих товарів, запасів у цьому розділі не наводиться.

Розділ «Елементи операційних витрат» – надає змогу провести необхідний аналіз структури витрат на виробництво, управління, збут та інших операційних витрат за економічними елементами та використовується для складання «Звіту про рух грошових коштів» ф. 3.

4.2. Особливості визнання різних видів доходів та витрат

Основними критеріями визнання доходів та витрат є визнання статей у звітах за виконання двох умов:

- ймовірність збільшення або зменшення майбутніх економічних вигід;
- можливість достовірного висвітлення статті.

Дохід повинен відображатись у звіті коли внаслідок господарської операції здійснюється:

- збільшення економічної вигоди в результаті надходження активів; або
- зменшення зобов'язання, що призводить до зростання власного капіталу (за винятком збільшення капіталу за рахунок внесків власників).

Витрати визнаються:

- на момент зменшення активу або збільшення зобов'язання, які призводять до зменшення власного капіталу підприємства за умови, що оцінка витрат може бути достовірно визначена;

- на основі систематичного та раціонального їх розподілу (у вигляді амортизації) протягом тих звітних періодів, коли надходять відповідні економічні вигоди, пов'язані з використанням відповідного активу;

- негайно, якщо економічні вигоди не відповідають або перестають відповідати визнанню їх як активу балансу.

Доходи і витрати включаються до складу звіту на підставі принципів нарахування та відповідності. Крім того, витрати визнаються у звіті на основі прямого зв'язку між ними та отриманими доходами.

Існують особливості визнання різних видів доходів. З метою визнання доходу та визначення його суми розрізняють дохід від:

реалізації товарів, продукції, інших активів, придбаних з метою перепродажу (крім інвестицій у цінні папери);

реалізації послуг;

користування іншими фізичними та юридичними особами активами, які належать підприємству (у вигляді процентів, дивідендів, роялті).

Дохід від реалізації товарів і продукції визнається за таких умов коли:

- підприємство передало покупцеві суттєвий ризик і вигоди, пов'язані з правом власності на товар;

- підприємство не приймає подальшої участі у керівництві, пов'язаному з володінням, та не здійснює ефективного контролю за реалізованими товарами;

- сума доходу може бути достовірно оцінена;

- ймовірне отримання підприємством економічних вигід, пов'язаних з операцією;

- витрати, які були або будуть понесені у зв'язку з операцією, можуть бути достовірно визначені.

Дохід пов'язаний з наданням послуг, має визнаватися, виходячи із ступеня завершеності операцій з надання послуг на дату балансу.

Результат від надання послуг може бути визнаний за наявності таких умов:

- можливості достовірної оцінки доходу;

- ймовірності отримання підприємством економічних вигід від надання послуг;

- можливості достовірної оцінки витрат, здійснених для надання послуг та необхідних для їх завершення;

- можливості достовірної оцінки ступеня завершеності надання послуг на дату балансу.

Якщо дохід від операції не може бути достовірно оцінений і не існує ймовірності відшкодування понесених витрат, дохід не визнається, а понесені витрати визнаються як витрати звітного періоду. Коли зникають перешкоди достовірної оцінки цього доходу, він визнається.

Дохід, який виникає в результаті використання активів підприємства іншими сторонами, визнається у вигляді відсотків, роялті та дивідендів, якщо:

- існує ймовірне отримання підприємством економічних вигід;
- дохід може бути достовірно визначений.

Дохід оцінюється за справедливою вартістю компенсації, яка була отримана або підлягає отриманню.

Доходи, витрати, прибутки і збитки у Звіті про фінансові результати ф.2 поділяються за:

- видами діяльності, функціями; та
- елементами операційних витрат.
- це основна діяльність підприємства, а також інші види діяльності, які не є інвестиційною чи фінансовою.

Основна діяльність- це операції, пов'язані з виробництвом або реалізацією продукції, що є визначається метою створення підприємства та забезпечують основну частку його доходу.

Інвестиційною діяльністю – вважають придбання та реалізацію тих необоротних активів, а також тих фінансових інвестицій, які не є складовою частиною еквівалентів грошових коштів.

Фінансова діяльність – це діяльність, яка призводить до змін розміру і складу власного та позикового капіталу підприємства.

4.3. Порядок визначення чистого прибутку (збитку)

Призначення звіту полягає у визначенні чистого прибутку (збитку) звітного періоду. З цією метою у формі звіту передбачається послідовне зіставлення його статей. Таким чином, процес розрахунку прибутку (збитку) звітного періоду може бути поділений на такі дії:

1. Визначення чистого доходу (виручки) від реалізації продукції (товарів, послуг).
2. Розрахунок валового прибутку (збитку).
3. Визначення фінансового результату – прибутку (збитку) від операційної діяльності.
4. Розрахунок прибутку (збитку) до оподаткування.
5. Визначення чистого прибутку (збитку) звітного періоду.

До складу елементів операційних витрат, які відображаються в третьому розділі входять матеріальні витрати (обороты за **рахунком 80** «Матеріальні витрати»), витрати на оплату праці (обороты за **рахунком 81** «Витрати на оплату праці»), відрахування на соціальні заходи (обороты за **рахунком 82** «Відрахування на соціальні заходи»), амортизація (обороты за **рахунком 83** «Амортизація»), та інші операційні витрати (обороты за **рахунком 84** «Інші операційні витрати»). Загальна сума п'яти елементів витрат складає загальну величину операційних витрат.

3.4 Розрахунок прибутку на акцію

Четвертий розділ «Розрахунок показників прибутковості акцій» заповнюють акціонерні товариства. Прибуток на акцію розраховується для оцінки минулих результатів операційної діяльності підприємства з метою формування висновку щодо потенціалу і прийняття рішень про інвестиції. Його економічний зміст полягає в розкритті ефективності (прибутковості) використання підприємством ресурсів, наданих власниками його звичайних акцій.

У міжнародній практиці користуються двома показниками прибутку на акцію: базисним та розбавленим.

Розділ IV звіту про фінансові результати заповнюють акціонерні товариства, прості акції або потенційні прості акції яких відкрито продаються та купуються на фондових біржах, включаючи товариства, які перебувають у процесі випуску таких акцій.

У статті «Середньорічна кількість простих акцій» наводиться середньозважена кількість простих акцій, які перебували в обігу протягом звітного періоду.

У статті «Скоригована середньорічна кількість простих акцій» наводиться середньорічна кількість простих акцій в обігу, скоригована на середньорічну кількість потенційних простих акцій.

У статті «Чистий прибуток (збиток) на одну просту акцію» наводиться показник, що розраховується діленням різниці між сумою чистого прибутку (збитку) і сумою дивідендів на привілейовані акції на середньорічну кількість простих акцій в обігу.

У статті «Скоригований чистий прибуток (збиток) на одну просту акцію» відображається показник, що розраховується діленням скоригованого чистого прибутку (збитку) на скориговану середньорічну кількість простих акцій в обігу.

Розрахунок середньорічної кількості акцій, чистого прибутку (збитку) на одну просту акцію та їх коригування здійснюється згідно з НП(С)БО 24 «Прибуток на акцію».

У статті «Дивіденди на одну просту акцію» відображається показник, який розраховується шляхом ділення суми оголошених дивідендів на кількість простих акцій, за якими сплачуються дивіденди.

Розділ 4 «Розрахунок прибутковості акцій» – стосується лише акціонерних товариств, прості або потенційні прості акції, яких відкрито продаються та купуються на фондових біржах. Даний розділ відповідає вимогам МСБО 33 «Прибуток на акцію».

3. Ключові слова і терміни

Витрати – зменшення економічних вигід у вигляді вибуття активів або збільшення зобов'язань, які призводять до зменшення власного капіталу (за винятком зменшення капіталу за рахунок його вилучення або розподілу власниками).

Доходи – збільшення економічних вигід у вигляді надходження активів або зменшення зобов'язань, які призводять до зростання власного капіталу (крім зростання капіталу за рахунок внесків власників).

Прибуток – сума, на яку доходи перевищують пов'язані з ними витрати.

Збиток – перевищення суми витрат над сумою доходу, для отримання якого були здійснені ці витрати.

Операційна діяльність – це основна діяльність підприємства, а також інші види діяльності, які не є інвестиційною чи фінансовою діяльністю.

Основна діяльність – це операції, пов'язані з виробництвом або реалізацією продукції (товарів, послуг), що є визначальною метою створення підприємства та забезпечують основну частку його доходу.

Сукупний дохід – зміни у власному капіталі протягом звітного періоду внаслідок господарських операцій та інших подій (за винятком змін капіталу за рахунок операцій з власниками).

Інвестиційна діяльність – це придбання та реалізація тих необоротних активів, а також тих фінансових інвестицій, які не є складовою частиною еквівалентів грошових коштів.

Фінансова діяльність – це діяльність, яка призводить до змін розміру і складу власного та позикового капіталу підприємства.

Фінансовий результат - економічний підсумок виробничої діяльності господарюючих суб'єктів, виражений у вартісній (грошовій) формі.

Звіт про фінансові результати (звіт про сукупний дохід) – звіт про доходи, витрати, фінансові результати та сукупний дохід.

4. Питання для самоперевірки

1. Як види діяльності підприємства впливають на структуру Звіту про фінансові результати?

2. Яка мета складання Звіту про фінансові результати?

3. Які розділи містить Звіт про фінансові результати?

4. За даними яких класів рахунків бухгалтерського обліку заповнюються окремі розділи Звіту про фінансові результати?

5. Як відображаються доходи у Звіті про фінансові результати?

6. Як розрахувати суму доходу від роялті?

7. Як розрахувати суму доходу від відсотків?

8. Які особливості розрахунку доходу від наданих послуг при визначеному обсязі?

9. Як відображаються витрати у Звіті про фінансові результати?

10. Чи допускаються згортання доходів і витрат?

11. Яка послідовність розрахунку прибутку від різних видів діяльності до оподаткування?

12. Як визначається сума податку на прибуток?

13. Як розрахувати нерозподілений прибуток підприємства?

14. На підставі яких даних заповнюється II розділ звіту?
15. На підставі яких даних заповнюється III розділ звіту?
16. На підставі яких даних заповнюється III розділ звіту?
17. На підставі яких даних заповнюється IV розділ звіту?
18. Як розрахувати середньозважену кількість простих акцій?
19. Як розрахувати прибуток на акцію?
20. Як розрахувати скоригований прибуток на акцію?
21. Яке значення звіту про фінансові результати в управлінні підприємством?
22. Розкрийте взаємозв'язок звіту про фінансові результати з балансом.
23. В яких статтях звіту про фінансові результати відображаються доходи і витрати від інвестиційної діяльності?

5. Тестові завдання до теми «Звіт про фінансові результати»

1. *Форма Звіту про фінансові результати ф. № 2* визначена:
 - а) Методичними рекомендаціями щодо заповнення форм фінансової звітності № 433;
 - б) НП(С)БО 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності»;
 - в) МСБО 1 «Подання фінансової звітності»;
 - г) вірні відповіді а) і б).
2. *Метою складання Звіту про фінансові результати ф. № 2 є:*
 - а) надання користувачам повної, правдивої та неупередженої інформації про фінансовий стан підприємства на звітну дату;
 - б) надання користувачам правдивої інформації про фінансовий стан та результати діяльності підприємства на звітну дату;
 - в) надання користувачам фінансову інформацію для оцінки минулої діяльності підприємства, а також ризику недосягнення ним очікуваних результатів;
 - г) надання користувачам повної, правдивої і неупередженої інформації про доходи, витрати, прибутки і збитки та сукупний дохід підприємства за звітний період.
3. *МСФЗ форму звіту про прибутки та збитки:*
 - а) визначає;
 - б) не визначає;
 - в) може визначати, залежно від обставин;
 - г) не визначає, а наводить мінімальний перелік статей які мають бути відображені безпосередньо у звіті.
4. *Основними елементами звіту про фінансові результати є:*
 - а) доходи, витрати, прибутки, збитки;
 - б) доходи, витрати;
 - в) прибутки, збитки;
 - г) доходи операційної діяльності, витрати операційної діяльності, фінансові результати.
5. *В міжнародній практиці застосовують формати звіту про прибутки та збитки:*
 - а) горизонтальний, вертикальний;
 - б) на операційній основі та на основі елементів витрат;
 - в) одноступеневий та багатоступеневий;
 - г) всі три відповіді правильні.
6. *Звіт про фінансові результати ф. № 2 побудований відповідно до вимог МСФЗ:*
 - а) ні;
 - б) так;
 - в) ні, тому що є горизонтальним;
 - г) так, але є менше структурований.
7. *Звіт про фінансові результати ф. № 2 складається із таких розділів:*
 - а) фінансові результати операційної діяльності; елементи операційних витрат; розрахунок показників прибутковості акцій;
 - б) фінансові результати; сукупний дохід; елементи операційних витрат; розрахунок показників прибутковості акцій;

в) фінансові результати; елементи операційних витрат; розрахунок показників прибутковості акцій;

г) фінансові результати діяльності, елементи витрат, показники прибутковості акцій.

8. Структура розділу I «Фінансові результати» Звіту про фінансові результати ф. № 2 побудована з точки зору:

- а) директора;
- б) користувача;
- в) власника;
- г) працівників підприємства.

9. У Звіті про фінансові результати ф. № 2 дохід оцінюється за ... вартістю:

- а) справедливою;
- б) поточною;
- в) номінальною;
- г) теперішньою.

10. У Звіті про фінансові результати ф. № 2 національний підхід:

- а) збережено;
- б) не збережено;
- в) збережено частково;
- г) вірної відповіді немає.

11. У Звіті про фінансові результати ф. № 2 в розділі III «Елементи операційних витрат» витрати від операційної діяльності подані за:

- а) однорідними елементами;
- б) статтями калькуляції;
- в) функціональною класифікацією витрат;
- г) звітними періодами.

12. Показник «Чистий фінансовий результат» у Звіті про фінансові результати ф. № 2 з МСФ):

- а) не співпадає;
- б) співпадає;
- в) інколи співпадає;
- г) інколи не співпадає.

13. Доходи і витрати включаються до складу Звіту про фінансові результати ф. № 2 на підставі принципу:

- а) нарахування;
- б) відповідності;
- в) обачності;
- г) нарахування та відповідності.

14. У Звіті про фінансові результати (ф. № 2 в розділі I «Фінансові результати» витрати від операційної діяльності подані за:

- а) однорідними елементами;
- б) статтями калькуляції;
- в) функціональною класифікацією витрат;
- г) звітними періодами.

15. У разі здійснення операції обміну на товари чи послуги, які є подібними по суті та вартості дохід:

- а) не визнається;
- б) визнається;
- в) визнається інколи;
- г) може визнаватись та не визнаватись – залежно від обставин.

16. Чистий дохід від реалізації визначається:

- а) шляхом вирахування з доходу від реалізації податків, зборів та інших вирахувань з доходу;
- б) шляхом вирахування з доходу від реалізації собівартості продукції;

в) шляхом вирахування з доходу від реалізації ПДВ, акцизного збору, інших податків та зборів з обороту та інших вирахувань з доходу;

г) шляхом вирахування від чистого доходу від реалізації, ПДВ та собівартості продукції.

17. *З метою визначення суми доходу та його визнання розрізняють дохід від:*

а) реалізації товарів; реалізації послуг; користування іншими особами активами, що належать підприємству;

б) реалізації товарів, продукції, інших активів, придбаних з метою перепродажу; реалізації послуг; користування іншими особами активами, що належать підприємству;

в) реалізації товарів, продукції, інших активів, придбаних з метою перепродажу; користування іншими особами активами, що належать підприємству;

г) реалізації товарів, продукції, інших активів, придбаних з метою перепродажу; реалізації послуг.

18. *Ступінь завершеності надання послуг розраховується:*

а) на підставі проценту обсягу виконаних робіт на дату балансу у повному обсязі;

б) на підставі питомої ваги витрат, понесених на дату балансу у сумі загальних витрат на операцію згідно з оцінкою;

в) на підставі розміру зобов'язань, понесених на дату балансу у сумі загальних зобов'язань на операцію згідно з оцінкою;

г) відповідь а) і б) – правильні.

19. *Доходи, витрати, прибутки та збитки у розділі I «Фінансові результати» Звіту про фінансові результати ф. № 2 поділяються за:*

а) видами діяльності, функціями;

б) елементами операційних витрат;

в) статтями калькуляції;

г) стадіями виробництва.

20. *Звичайна діяльність – це ... :*

а) будь-яка основна діяльність підприємства, а також операції, які її забезпечують або виникають внаслідок здійснення такої діяльності;

б) основна діяльність підприємства, а також інші види діяльності, які не є інвестиційною чи фінансовою;

в) операції, пов'язані з виробництвом або реалізацією продукції, що є визначальною метою створення підприємства та забезпечують основну частку його доходу;

г) діяльність, яка призводить до змін розміру і складу власного та позикового капіталу підприємства.

21. *Фінансова діяльність – це ... :*

а) будь-яка основна діяльність підприємства, а також операції, які її забезпечують або виникають внаслідок здійснення такої діяльності;

б) основна діяльність підприємства, а також інші види діяльності, які не є інвестиційною чи фінансовою;

в) операції, пов'язані з виробництвом або реалізацією продукції, що є визначальною метою створення підприємства та забезпечують основну частку його доходу;

г) діяльність, яка призводить до змін розміру і складу власного та позикового капіталу підприємства.

22. *Операційна діяльність – це ... :*

а) будь-яка основна діяльність підприємства, а також операції, які її забезпечують або виникають внаслідок здійснення такої діяльності;

б) основна діяльність підприємства, а також інші види діяльності, які не є інвестиційною чи фінансовою;

в) операції, пов'язані з виробництвом або реалізацією продукції, що є визначальною метою створення підприємства та забезпечують основну частку його доходу;

г) діяльність, яка призводить до змін розміру і складу власного та позикового капіталу підприємства.

23. *Основна діяльність – це ... :*

- а) будь-яка основна діяльність підприємства, а також операції, які її забезпечують або виникають внаслідок здійснення такої діяльності;
- б) виробнича та інші види діяльності, які не є інвестиційною чи фінансовою;
- в) операції, пов'язані з виробництвом або реалізацією продукції, що є визначальною метою створення підприємства та забезпечують основну частку його доходу;
- г) діяльність, яка призводить до змін розміру і складу власного та позикового капіталу підприємства.

24. *Основне призначення Звіту про фінансові результати ф. № 2 полягає у:*

- а) визначенні доходів діяльності;
- б) визначенні витрат операційної діяльності;
- в) визначенні доходів та витрат операційної діяльності;
- г) визначенні чистого прибутку (збитку) звітного періоду.

25. *Валовий прибуток (збиток) визначається:*

- а) шляхом вирахування з доходу від реалізації податків, зборів та інших вирахувань з доходу;
- б) шляхом вирахування з чистого доходу від реалізації собівартості реалізованої продукції;
- в) шляхом вирахування з доходу від реалізації ПДВ, акцизного збору, інших податків та зборів з обороту та інших вирахувань з доходу;
- г) шляхом вирахування з чистого доходу від реалізації ПДВ та собівартості продукції.

26. *Прибуток на акцію розраховується:*

- а) для оцінки минулих результатів операційної діяльності підприємства;
- б) з метою формування висновку щодо потенціалу підприємства;
- в) для прийняття рішень про інвестиції;
- г) всі три відповіді правильні.

27. *Фінансовий результат до оподаткування визначається:*

- а) як алгебраїчна сума прибутку (збитку) від операційної діяльності, фінансових та інших доходів, фінансових та інших витрат з урахуванням сум, які наведені у додаткових статтях;
- б) шляхом вирахування з чистого доходу від реалізації собівартості продукції;
- в) шляхом вирахування з доходу від реалізації ПДВ, акцизного збору, інших податків та зборів з обороту та інших вирахувань з доходу;
- г) шляхом вирахування з чистого доходу від реалізації, ПДВ та собівартості продукції.

28. *Чистий фінансовий результат визначається:*

- а) шляхом віднімання (додавання) з (до) фінансового результату до оподаткування витрат (доходу) з податку на прибуток та прибутку (збитку) від припиненої діяльності після оподаткування;
- б) шляхом віднімання з фінансового результату до оподаткування витрат з податку на прибуток;
- в) шляхом вирахування та додавання з фінансового результату від операційної діяльності доходів і витрат фінансової та інвестиційної діяльності;
- г) як алгебраїчна сума прибутку (збитку) до оподаткування, податку на прибуток та прибутку (збитку) від припиненої діяльності після оподаткування.

29. *Розділ IV «Розрахунок показників прибутковості акцій» Звіту про фінансові результати ф. № 2 заповнюють:*

- а) всі суб'єкти підприємницької діяльності;
- б) підприємства та установи, що зобов'язані оприлюднювати фінансову звітність;
- в) акціонерні товариства, прості акції або потенційні прості акції яких відкрито продаються та купуються на фондових біржах, включаючи товариства, які перебувають у процесі випуску таких акцій.
- г) всі акціонерні товариства.

30. *Для заповнення розділу IV «Розрахунок показників прибутковості акцій» Звіту про фінансові результати ф. № 2 визначають показники:*

- а) базисний та розбавлений прибуток на акцію;

б) чистий прибуток, що припадає на одну просту акцію та скоригований чистий прибуток, що припадає на одну просту акцію;

в) базисний прибуток, що припадає на одну просту акцію та скоригований чистий прибуток, що припадає на одну просту акцію;

г) чистий прибуток, що припадає на одну просту акцію та розбавлений чистий прибуток, що припадає на одну просту акцію;

31. *Звіт про фінансові результати ф. № 2 складається:*

а) першим з форм фінансової звітності;

б) другим, після складання Балансу ф. № 1;

в) останнім з форм фінансової звітності;

г) третім, після складання Балансу ф. № 1 та Звіту про рух грошових коштів ф. № 3.

32. *Прибуток на одну просту акцію визначається:*

а) шляхом ділення чистого прибутку або збитку періоду, які належать власникам простих акцій, на середньорічну кількість простих акцій, що знаходяться в обігу протягом цього періоду;

б) шляхом ділення чистого прибутку на середньозважену кількість цих акцій в обігу протягом звітного періоду, скориговану на вплив розбавляючих потенційних простих акцій;

в) шляхом ділення чистого прибутку або збитку періоду, які належать власникам простих акцій, на скориговану кількість простих акцій, що знаходяться в обігу протягом цього періоду;

г) шляхом ділення чистого прибутку на середньозважену кількість цих акцій в обігу протягом звітного періоду, скориговані на вплив розбавляючих потенційних простих акцій.

33. *Скоригований прибуток на одну просту акцію визначається:*

а) шляхом ділення скоригованого чистого прибутку або збитку періоду, які належать власникам простих акцій, на середньозважену кількість простих акцій, що знаходяться в обігу протягом цього періоду;

б) шляхом ділення чистого прибутку, який відноситься до власників простих акцій, на середньозважену кількість цих акцій в обігу протягом звітного періоду, скориговані на вплив розбавляючих потенційних простих акцій;

в) шляхом ділення чистого прибутку або збитку періоду, які належать власникам простих акцій, на кількість простих акцій, що знаходяться в обігу протягом цього періоду;

г) шляхом ділення скоригованого чистого прибутку на середньозважену кількість цих акцій в обігу протягом звітного періоду, скориговані на вплив розбавляючих потенційних простих акцій.

34. *Показники прибутку на акцію слід перерахувати внаслідок впливу:*

а) суттєвих помилок, які є результатом змін в обліковій політиці, що розглядаються П(С)БО 6 «Виправлення помилок і зміни у фінансових звітах»;

б) суттєвих коригувань, які є результатом змін в обліковій політиці, що розглядаються П(С)БО 6 «Виправлення помилок і зміни у фінансових звітах»;

в) об'єднання підприємств, яке є об'єднанням часток.

г) всі три відповіді правильні.

35. *Витрати – це ... :*

а) зменшення економічних вигід у вигляді надходження активів або зменшення зобов'язань, які призводять до зростання власного капіталу, за винятком зростання капіталу за рахунок внесків власників;

б) зменшення економічних вигід у вигляді вибуття активів або збільшення зобов'язань, які призводять до зменшення власного капіталу (за винятком зменшення капіталу за рахунок його вилучення або розподілу власниками);

в) зменшення економічних вигід у вигляді надходження активів або зобов'язань, які призводять до зростання власного капіталу, в т. ч. зростання капіталу за рахунок внесків власників;

г) зменшення економічних вигід у вигляді вибуття активів або збільшення зобов'язань, які призводять до зменшення власного капіталу.

36. *Доходи – це ... :*

а) збільшення економічних вигід у вигляді надходження активів або зменшення зобов'язань, які призводять до зростання власного капіталу, за винятком зростання капіталу за рахунок внесків власників;

б) зменшення економічних вигід у вигляді вибуття активів або збільшення зобов'язань, які призводять до зменшення власного капіталу;

в) збільшення економічних вигід у вигляді надходження активів або зменшення зобов'язань, які призводять до зростання власного капіталу, в т. ч. за рахунок внесків власників;

г) збільшення економічних вигід у вигляді вибуття активів або збільшення зобов'язань, які призводять до зменшення власного капіталу.

37. *Визначення терміну «доходи» подано в:*

а) Законі України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні»;

б) НП(С)БО 15 «Дохід»;

в) НП(С)БО 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності»;

г) вірні всі відповіді.

38. *Визначення терміну витрати подано в:*

а) Законі України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні»;

б) НП(С)БО 16 «Витрати»;

в) НП(С)БО 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності»;

г) вірні всі відповіді.

6. Завдання для самостійного опрацювання до теми «Звіт про фінансові результати»

1. Розкрити особливості складання Звіту про прибутки та збитки, що використовуються в зарубіжній практиці (на функціональній та елементній основі).

2. Визначити відносно форми № 2 «Звіт про фінансові результати» (Звіт про сукупний дохід): мету складання і основних користувачів; зміст та структуру форми; джерела даних для складання; порядок заповнення; періодичність і терміни подання; хто зобов'язаний складати (які підприємства); взаємозв'язок і взаємоузгодженість показників з іншими формами звітності; методика визначення (розрахунку) основних показників форми; порядок виправлення помилок; відповідальність за неподання або несвоєчасне подання форми.

7. Завдання для індивідуальної роботи

1. За даними умовного підприємства (див. Тема 2 «Загальні вимоги до складання звітності») виконати наскрізне завдання в частині складання Звіту про фінансові результати (Звіту про сукупний дохід) ф. 2.

2. Визначити аналітичні можливості Звіту про фінансові результати (Звіту про сукупний дохід) ф. 2.

3. На основі даних Звіту про фінансові результати (Звіту про сукупний дохід) ф. 2 за звітний і попередній періоди визначити зміни показників та основні їх причини.

4. За даними аналізу запропонувати управлінські рішення.

Бланк Звіту про фінансові результати ф. №2 подано в робочому зошиті до проведення практичних занять з навчальної дисципліни «Звітність підприємства».

8. Тематика рефератів до теми «Звіт про фінансові результати»

1. Звіт про прибутки та збитки: світової практики.
2. Моделі звіту про прибутки та збитки із зарубіжної практики.
3. Визначення та визнання доходів і витрат.
4. Порядок визначення фінансових результатів за звітний період.
5. Сукупний дохід підприємства.

6. Операційні витрати та їх елементи.
7. Розрахунок прибутковості акцій.
8. Узгодження показників звіту про фінансові результати з іншими формами звітності.
9. Операційна діяльність та її фінансові результати.
10. Основна діяльність підприємства та її фінансові результати.
11. Відображення витрат на виробництво у звіті про фінансові результати.
12. Аналітичні можливості звіту про фінансові результати.
13. Порядок визначення чистого прибутку (збитку) за звітний період.
14. Розрахунок прибутковості акцій та його основні показники: вітчизняна та світова практика.
15. Основні елементи звіту про фінансові результати та їх характеристика.
16. Форми Звіту про прибутки та збитки у світовій практиці.
17. Зміст та порядок заповнення розділу 1 Звіту про фінансові результати ф. 2.
18. Сукупний дохід підприємства та його відображення у Звіті про фінансові результати ф. 2.
19. Зміст та порядок заповнення розділу 2 Звіту про фінансові результати ф. 2.
20. Зміст та порядок заповнення розділу 3 Звіту про фінансові результати ф. 2.

Рекомендована література:

Основна: [3, 4, 5-8, 9, 11, 12, 14, 16-18, 20, 21, 25, 26, 38, 41, 42-44, 50, 51, 60].

Допоміжна: [1, 6, 9, 11, 14, 16, 20, 21].

Інформаційні ресурси Інтернеті: [1-6];

Міжнародні видання: [1-11].

Тема 5. Звіт про рух грошових коштів

1. Зміст теми

Призначення і структура звіту про рух грошових коштів. Прямий та непрямий методи складання звіту. Джерела інформації для складання Звіту про рух грошових коштів ф.3. Джерела інформації для складання Звіту про рух грошових коштів ф.3-н. Переваги і недоліки прямого і непрямого методу складання звіту про рух грошових коштів.

Відображення даних про рух грошових коштів у результаті операційної діяльності. Відображення даних про рух грошових коштів у результаті інвестиційної діяльності. Відображення даних про рух грошових коштів у результаті фінансової діяльності. Аналітичні можливості Звіту про рух грошових коштів ф.3. та 3-н. Узгодження показників звіту про рух грошових коштів з іншими формами звітності.

2. Стислий конспект.

5.1. Поняття грошових коштів, грошових еквівалентів та порядок їх відображення у звіті

Звіт про рух грошових коштів містить інформацію про грошові потоки підприємства за звітний період. Під **грошовими потоками** розуміють надходження та вибуття грошових коштів та їх еквівалентів.

Грошові кошти - кошти в касі, які можуть бути використані для поточних операцій та на рахунках в банках.

Під **еквівалентами грошових коштів** розуміють короткострокові фінансові інвестиції, які можуть бути вільно конвертовані у відому суму коштів і мають незначний ризик щодо зміни вартості, це високо ліквідні інвестиції в цінні папери на строк, що не перевищує 3 місяці (казначейські векселі, депозитні сертифікати тощо). Отже, зміст поняття «рух грошових коштів» дещо ширший, оскільки крім власне грошових коштів включає їхні еквіваленти.

Звіт про рух грошових коштів не охоплює зміни у складі грошових коштів та їхніх еквівалентів та негрошові операції. **Негрошові операції** – це операції, які не потребують використання грошових коштів або їх еквівалентів.

Метою складання звіту про рух грошових коштів є надання інформації про стан і зміну протягом звітного періоду (року) грошових потоків підприємства в результаті ведення господарської діяльності.

Рух коштів відображається у звіті у розрізі трьох видів діяльності: операційна, інвестиційна, фінансова. Інформація про рух грошових коштів у результаті операційної діяльності може бути наведена із застосуванням прямого або непрямого методу.

При застосуванні прямого методу для визначення суми чистого надходження чи видатку коштів у результаті операційної діяльності у Звіті послідовно наводяться всі основні класи (статті) надходжень та видатків, різниця яких показує приріст або зменшення грошових коштів.

Непрямий метод передбачає визначення суми чистого надходження (видатку) в результаті операційної діяльності шляхом послідовного коригування показників прибутку (збитку) до оподаткування, наведеного в Звіті про фінансові результати виключенням впливу негрошових операцій та операцій, пов'язаних з інвестиційною та фінансовою діяльністю.

5.2. Послідовність складання звіту про рух грошових коштів та порядок заповнення його статей

Подання інформації в Звіті про рух грошових коштів ф.3 регулюється НП(С)БО 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності».

Основними джерелами даних для складання Звіту про рух грошових коштів є показники Балансу ф.1, показники Звіту про фінансові результати ф.2 та дані аналітичного та синтетичного бухгалтерського обліку.

Процес складання звіту можна представити у вигляді п'яти основних етапів (рис 5.1):

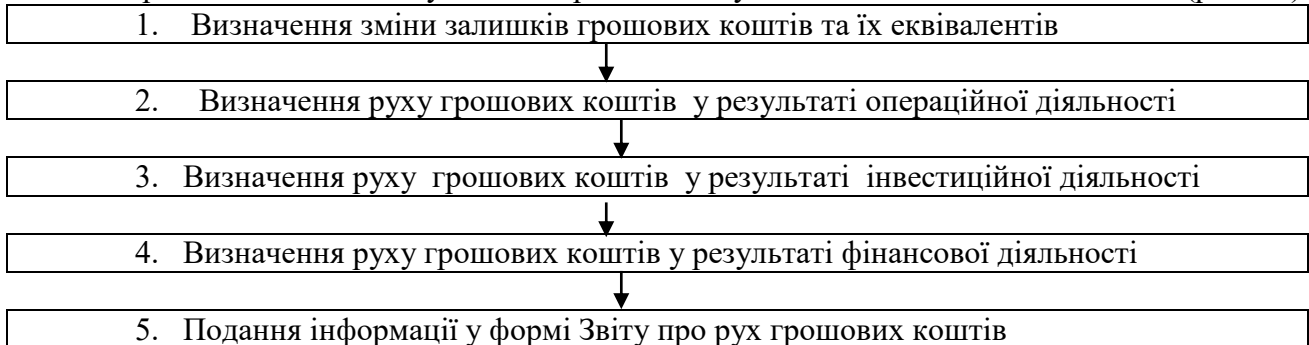

Рис. 5.1. Основні етапи складання Звіту про рух грошових коштів.

Для визначення зміни залишків грошових коштів та їх еквівалентів необхідно зіставити суми статті балансу «Грошові кошти та їх еквіваленти» на початок і кінець року та відобразити їх у відповідних статтях Звіту про рух грошових коштів.

Інформацію про рух коштів внаслідок операційної діяльності можна отримати з облікових регістрів та (або) шляхом послідовного коригування статей Звіту про фінансові результати. Форма звіту згідно НП(С)БО 1 передбачає використання прямого і непрямого методу подання інформації про рух коштів в результаті операційної діяльності.

У звіті про рух грошових коштів, складеному за **прямим методом**, рух грошових коштів у **результаті операційної діяльності** визначається за сумою надходжень від операційної діяльності та сумою витрачання на операційну діяльність грошових коштів за даними записів їх руху на рахунках бухгалтерського обліку.

У статті «Надходження від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг)» відображаються грошові надходження від основної діяльності, тобто від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг), платежів за оренду інвестиційної нерухомості з урахуванням відповідних вирахувань з доходу (податок на додану вартість, акцизний податок, інші вирахування з доходу).

У статті «Надходження від повернення податків і зборів» відображаються одержані з бюджету на рахунки підприємства в установах банків суми податків і зборів, окремо наводяться

відшкодовані підприємству суми податкового кредиту з податку на додану вартість шляхом зарахування грошових коштів на рахунки в установах банків.

У статті «Надходження від цільового фінансування» відображаються одержані для здійснення видатків на операційну діяльність підприємства надходження з бюджету та державних цільових фондів, а також кошти цільового фінансування від інших осіб.

Окремо у додатковій статті «Надходження від отримання субсидій, дотацій» може бути розкрита інформація про отримані з бюджетів та державних цільових фондів суми субсидій, дотацій.

У додатковій статті «Надходження авансів від покупців і замовників» відображається сума одержаної попередньої оплати та авансових надходжень грошовими коштами від покупців і замовників під подальшу поставку продукції (товарів, робіт, послуг).

У додатковій статті «Надходження від повернення авансів» відображаються повернуті підприємству постачальниками і підрядниками суми попередньої оплати та попередньо наданих авансів грошовими коштами.

У додатковій статті «Надходження від відсотків за залишками коштів на поточних рахунках» відображається сума одержаних підприємством відсотків (процентів) за залишками коштів на його поточних рахунках за договорами банківського рахунка.

У додатковій статті «Надходження від боржників неустойки (штрафів, пені)» відображаються одержані підприємством грошовими коштами економічні (фінансові) санкції за порушення законодавства та умов договорів.

У додатковій статті «Надходження від операційної оренди» відображаються суми грошових надходжень від операційної оренди, крім надходжень від оренди інвестиційної нерухомості.

У додатковій статті «Надходження від отримання роялті, авторських винагород» відображаються суми, отримані як винагорода за користування або за надання права за користування будь-яким авторським та суміжним правом.

У додатковій статті «Надходження від страхових премій» страховики відображають надходження грошей за страховими преміями.

У додатковій статті «Надходження фінансових установ від повернення позик» фінансові установи відображають повернення клієнтами, раніше наданих позик.

У статті «Інші надходження» відображаються інші надходження грошових коштів від операційної діяльності, для відображення яких за ознаками суттєвості неможна було виділити окрему статтю, або не включені до попередніх статей звіту про рух грошових коштів у результаті операційної діяльності, зокрема від реалізації оборотних активів, надходження від діяльності обслуговуючих господарств тощо.

У статті «Витрачання на оплату товарів (робіт, послуг)» відображаються грошові кошти, сплачені постачальникам і підрядникам за одержані товарно-матеріальні цінності, прийняті роботи і надані послуги.

У статті «Витрачання на оплату праці» відображаються витрачені грошові кошти на виплати працівникам заробітної плати, допомоги, винагород.

У статті «Витрачання на оплату відрахувань на соціальні заходи» відображається сума сплаченого єдиного внеску на загальнообов'язкове державне соціальне страхування.

У статті «Витрачання на оплату зобов'язань з податків і зборів» відображається загальна сума сплачених до бюджету податків і зборів.

У додатковій статті «Витрачання на оплату зобов'язань з податку на прибуток» відображається сума сплаченого до бюджету податку на прибуток за умови, що податок конкретно не ототожнюється з фінансовою або інвестиційною діяльністю.

У додатковій статті «Витрачання на оплату зобов'язань з податку на додану вартість» відображається сума сплаченого до бюджету податку на додану вартість.

У додатковій статті «Витрачання на оплату зобов'язань з інших податків і зборів» відображаються суми сплачених інших податків і зборів (крім податку на додану вартість, податку на прибуток, зобов'язань із загальнообов'язкового державного соціального страхування).

У додатковій статті «Витрачання на оплату авансів» відображаються суми попередньої оплати та авансових платежів постачальникам та підрядникам за товарно-матеріальні цінності (роботи, послуги), що будуть поставлені (виконані, надані).

У додатковій статті «Витрачання на оплату повернення авансів» відображається сума попередньої оплати та авансових платежів, яку підприємство повернуло покупцям і замовникам.

У додатковій статті «Витрачання на оплату цільових внесків» відображається сума сплачених цільових та благодійних внесків.

У додатковій статті «Витрачання на оплату зобов'язань за страховими контрактами» страховики відображають суми, сплачені клієнтам за страховими контрактами.

У додатковій статті «Витрачання фінансових установ на надання позик» фінансові установи відображають суми позик, наданих клієнтам.

У статті «Інші витрачання» наводиться сума використаних грошових коштів на інші напрями операційної діяльності, для відображення якої за ознаками суттєвості неможна було виділити окрему статтю або яка не включена до попередніх статей звіту про рух грошових коштів.

У звіті про рух грошових коштів, складеному за непрямим методом, рух грошових коштів у результаті операційної діяльності визначається шляхом коригування прибутку (збитку) від звичайної діяльності до оподаткування.

У статті «Прибуток (збиток) від звичайної діяльності до оподаткування» відображається прибуток або збиток до оподаткування за звітний період, наведений у звіті про фінансові результати.

У статті «Амортизація необоротних активів» відображається нарахована протягом звітного періоду амортизація на необоротні активи.

У статті «Збільшення (зменшення) забезпечень» відображається зміна (у графі «Надходження» збільшення, у графі «Видаток» зменшення) у складі забезпечень наступних витрат і платежів, які не пов'язані з інвестиційною та фінансовою діяльністю.

У статті «Збиток (прибуток) від нереалізованих курсових різниць» у графі «Надходження» відображаються збитки, у графі «Видаток» прибутки від курсових різниць внаслідок перерахунку грошових коштів та їх еквіваленти в іноземній валюті.

У статті «Збиток (прибуток) від неопераційної діяльності та інших негрошових операцій» у графі «Надходження» відображається збиток, у графі «Видаток» — прибуток від володіння фінансовими інвестиціями (дивіденди, відсотки тощо) та їх реалізації, а також від продажу інвестиційної нерухомості, необоротних активів, утримуваних для продажу, та групи вибуття, інших довгострокових активів, від обміну оборотних активів на необоротні активи і фінансові інвестиції, від неопераційних курсових різниць, інші прибутки і збитки від інвестиційної та фінансової діяльності (без урахування витрат на сплату відсотків, якщо вони розкриваються у звіті в окремій статті).

У разі відповідності ознакам суттєвості інформації про складові цієї статті для її розкриття підприємство може окремо навести такі додаткові статті: «Прибуток (збиток) від участі в капіталі», «Зміна вартості активів, які оцінюються за справедливою вартістю, та дохід (витрати) від первісного визнання», «Збиток (прибуток) від реалізації необоротних активів, утримуваних для продажу, та груп вибуття», «Збиток (прибуток) від реалізації фінансових інвестицій», «Зменшення (відновлення) корисності необоротних активів».

До розрахунків приймається загальна сума за статтею.

У додатковій статті «Фінансові витрати» відображаються витрати, включені до фінансового результату та наведені в статті «Фінансові витрати» звіту про фінансові результати.

У статті «Зменшення (збільшення) оборотних активів» у графі «Надходження» відображається зменшення, у графі «Видаток» збільшення статей оборотних активів (крім статей «Грошові кошти та їх еквіваленти», «Поточні фінансові інвестиції» та інших статей неопераційних оборотних активів), що відбулись протягом звітного періоду. При цьому не враховуються зміни в складі оборотних активів, які є наслідком негрошових операцій інвестиційної діяльності (обмін на необоротні активи, фінансові інвестиції тощо) та фінансової діяльності (виплата дивідендів або погашення зобов'язань з фінансової оренди виробничими запасами, продукцією, товарами тощо, негрошові внески до статутного капіталу, включення фінансових витрат до собівартості продукції тощо) або виправлення помилок минулих років. Окрім того, не враховується зміна дебіторської заборгованості поточного податку на прибуток і зменшення дебіторської заборгованості за іншими платежами до бюджету внаслідок зарахування кредиторської заборгованості за поточним податком

на прибуток, а також не враховуються зміни в складі дебіторської заборгованості за розрахунками з податку на додану вартість, які є наслідком інвестиційної діяльності.

При визначенні змін статей оборотних активів не враховується зменшення статей внаслідок переведення оборотних активів до складу групи вибуття, збільшення дебіторської заборгованості внаслідок відображення операцій з реалізації інвестиційної нерухомості, необоротних активів, утримуваних для продажу, та групи вибуття і зменшення зазначеної дебіторської заборгованості внаслідок її погашення.

У разі відповідності ознакам суттєвості інформації про складові цієї статті для її розкриття підприємство може з урахуванням зазначених обмежень окремо навести такі додаткові статті: «Збільшення (зменшення) запасів», «Збільшення (зменшення) поточних біологічних активів», «Збільшення (зменшення) дебіторської заборгованості за продукцію, товари, роботи, послуги», «Зменшення (збільшення) іншої поточної дебіторської заборгованості», «Зменшення (збільшення) витрат майбутніх періодів», «Зменшення (збільшення) інших оборотних активів».

У статті «Збільшення (зменшення) поточних зобов'язань» у графі «Надходження» відображається збільшення, у графі «Видаток» зменшення у статтях розділу балансу «Поточні зобов'язання» (крім статей «Короткострокові кредити банків», «Поточна заборгованість за довгостроковими зобов'язаннями», «Поточні зобов'язання за розрахунками з учасниками», «Поточні забезпечення», сум зобов'язань за відсотками та інших зобов'язань, не пов'язаних з операційною діяльністю). При цьому не враховуються зміни в складі поточних зобов'язань, які є наслідком негрошових операцій з включення поточних зобов'язань до групи вибуття, інвестиційної діяльності та фінансової діяльності (погашення поточного зобов'язання шляхом передачі необоротних активів і фінансових інвестицій, зарахування внесків до капіталу тощо) або виправлення помилок минулих років. При визначенні суми збільшення (зменшення) поточних зобов'язань не враховується зменшення суми зобов'язань: з поточного податку на прибуток унаслідок його сплати та враховується зменшення суми зобов'язання з поточного податку на прибуток унаслідок його списання і визнання доходу; з податку на додану вартість, що виникає внаслідок інвестиційної діяльності. При визначенні суми збільшення (зменшення) доходів майбутніх періодів не враховується зміна доходів майбутніх періодів унаслідок їх утворення від операцій з коштами цільового фінансування, подальшого їх визнання доходами поточного періоду, повернення коштів цільового фінансування, зменшення доходів майбутніх періодів унаслідок включення до групи вибуття.

У разі відповідності ознакам суттєвості інформації про складові цієї статті для її розкриття підприємство може з урахуванням зазначених обмежень окремо навести такі додаткові статті: «Збільшення (зменшення) поточної кредиторської заборгованості за товари, роботи, послуги», «Збільшення (зменшення) поточної кредиторської заборгованості за розрахунками з бюджетом», «Збільшення (зменшення) поточної кредиторської заборгованості за розрахунками зі страхування», «Збільшення (зменшення) поточної кредиторської заборгованості за розрахунками з оплати праці», «Збільшення (зменшення) доходів майбутніх періодів», «Збільшення (зменшення) інших поточних зобов'язань».

До розрахунків приймається загальна сума за статтею.

У статті «Грошові кошти від операційної діяльності» відображається різниця між сумами надходжень та видатків після коригування податку (збитку) від звичайної діяльності до оподаткування.

У статті «Сплачений податок на прибуток» відображається використання грошових коштів для сплати податку на прибуток за умови, що вони конкретно не ототожнюються з фінансовою або інвестиційною діяльністю.

У додатковій статті «Сплачені відсотки» відображаються суми грошових коштів, використаних на сплату відсотків за користування позиковим капіталом, використаним в операційній діяльності, окрім сум сплачених відсотків, які капіталізуються.

У статті «Чистий рух коштів від операційної діяльності» відображається результат руху коштів від операційної діяльності.

Рух грошових коштів у результаті інвестиційної діяльності визначається на основі аналізу змін у статтях розділу балансу «Необоротні активи» та статті «Поточні фінансові інвестиції».

У статті «Надходження від реалізації фінансових інвестицій» відображаються суми грошових надходжень від продажу акцій або боргових зобов'язань інших підприємств, а також часток у капіталі інших підприємств (інші, ніж надходження за такими інструментами, що визнаються як еквіваленти грошових коштів, або за такими, що утримуються для дилерських або торговельних цілей).

У статті «Надходження від реалізації необоротних активів» відображається надходження грошових коштів від продажу інвестиційної нерухомості, необоротних активів, утримуваних для продажу, та групи вибуття, а також інших довгострокових необоротних активів (крім фінансових інвестицій).

У статті «Надходження від отриманих відсотків» відображаються надходження грошових коштів у вигляді відсотків за позики, надані іншим сторонам (інші, ніж позики, здійснені фінансовою установою) за фінансовими інвестиціями в боргові цінні папери, за використання переданих у фінансову оренду необоротних активів тощо.

У статті «Надходження від отриманих дивідендів» відображаються суми грошових надходжень у вигляді дивідендів від володіння акціями або частками у капіталі інших підприємств (крім виплат за такими інструментами, які визнаються як еквіваленти грошових коштів, або за такими, що утримуються для дилерських або торговельних цілей).

У статті «Надходження від деривативів» відображаються надходження грошових коштів, зокрема від ф'ючерсних контрактів, форвардних контрактів, контрактів «своп» та опціонів (за винятком тих контрактів, які укладаються для основної діяльності підприємства, або коли надходження класифікуються як фінансова діяльність).

У додатковій статті «Надходження від погашення позик» підприємствами (крім фінансових установ) відображаються надходження грошових коштів від повернення авансів та позик, наданих іншим сторонам, пов'язаних з інвестиційною діяльністю.

У додатковій статті «Надходження від вибуття дочірнього підприємства та іншої господарської одиниці» відображається надходження грошових коштів від продажу дочірніх підприємств та інших господарських одиниць (за вирахуванням грошових коштів, які були реалізовані у складі майнового комплексу).

У статті «Інші надходження» відображаються надходження, для відображення яких за ознаками суттєвості неможна було виділити окрему статтю або які не включені до попередніх статей цього розділу звіту про рух грошових коштів.

У статті «Витрачання на придбання фінансових інвестицій» відображаються виплати грошових коштів для придбання акцій або боргових зобов'язань інших підприємств, а також часток участі у спільних підприємствах (інші, ніж виплати за такими інструментами, що визнаються як еквіваленти грошових коштів, або за такими, що утримуються для дилерських або торговельних цілей).

У статті «Витрачання на придбання необоротних активів» відображаються виплати грошових коштів для придбання (створення) основних засобів, нематеріальних активів та інших необоротних активів (крім фінансових інвестицій). У цій статті також відображаються суми сплачених відсотків, якщо вони включені до вартості будівництва (створення, виробування тощо) необоротних активів.

У статті «Виплати за деривативами» відображаються виплати грошових коштів за деривативами, зокрема ф'ючерсними контрактами, форвардними контрактами, контрактами «своп» та опціонами тощо (за винятком випадків, коли такі контракти укладаються для операційної діяльності підприємства або виплати класифікуються як фінансова діяльність).

У додатковій статті «Витрачання на надання позик» підприємствами (крім фінансових установ) відображаються виплати грошових коштів для надання авансів та позик, пов'язаних з інвестиційною діяльністю.

У додатковій статті «Витрачання на придбання дочірнього підприємства та іншої господарської одиниці» відображаються виплати грошових коштів на придбання дочірніх підприємств та інших господарських одиниць (за вирахуванням грошових коштів, придбаних у складі майнового комплексу).

У статті «Інші платежі» відображаються інші платежі, для відображення яких за ознаками суттєвості неможна було виділити окрему статтю або які не включені до попередніх статей цього розділу звіту про рух грошових коштів.

У статті «Чистий рух коштів від інвестиційної діяльності» відображається результат руху коштів від інвестиційної діяльності.

Рух грошових коштів у результаті фінансової діяльності визначається на основі змін у статтях балансу за розділом «Власний капітал» та статтях, пов'язаних з фінансовою діяльністю, у розділах балансу: «Забезпечення наступних витрат і платежів», «Довгострокові зобов'язання» і «Поточні зобов'язання».

У статті «Надходження від власного капіталу» відображаються надходження грошових коштів від розміщення акцій та інших операцій, що приводять до збільшення власного капіталу.

У статті «Отримані позики» відображаються надходження грошових коштів у результаті утворення боргових зобов'язань (позик, векселів, облігацій, а також інших видів короткострокових і довгострокових зобов'язань, не пов'язаних з операційною й інвестиційною діяльністю).

У додатковій статті «Надходження від продажу частки в дочірньому підприємстві» відображаються надходження грошових коштів від продажу частки в дочірньому підприємстві, яка не привела до втрати контролю.

У статті «Інші надходження» відображаються інші надходження грошових коштів, для відображення яких за ознаками суттєвості неможна було виділити окрему статтю або які не включені до попередніх статей цього розділу звіту про рух грошових коштів.

У статті «Витрачання на викуп власних акцій» відображаються виплати грошових коштів для придбання власних акцій.

У статті «Витрачання на погашення позик» відображаються виплати грошових коштів для погашення отриманих позик.

У статті «Витрачання на сплату дивідендів» відображаються суми дивідендів, сплачені грошовими коштами.

У додатковій статті «Витрачання на сплату відсотків» відображаються суми грошових коштів, використаних на сплату відсотків за користування позиковим капіталом, використаним у фінансовій діяльності, окрім сум сплачених відсотків, які капіталізуються.

У додатковій статті «Витрачання на сплату заборгованості з фінансової оренди» відображаються сума сплаченої заборгованості з фінансової оренди.

У додатковій статті «Витрачання на придбання частки в дочірньому підприємстві» відображаються виплати грошових коштів на придбання додаткової частки в дочірньому підприємстві.

У додатковій статті «Витрачання на виплати неконтрольованим часткам в дочірніх підприємствах» в консолідованому звіті про рух грошових коштів відображаються виплати грошових коштів неконтрольованим часткам в дочірніх підприємствах.

У статті «Інші платежі» відображаються платежі, для відображення яких за ознаками суттєвості неможна було виділити окрему статтю або які не включені до попередніх статей цього розділу звіту про рух грошових коштів.

У статті «Чистий рух коштів від фінансової діяльності» відображається результат руху коштів від фінансової діяльності.

У статті «Чистий рух коштів за звітний період» відображається сума різниць між сумою грошових надходжень та видатків, відображених у статтях: «Чистий рух коштів від операційної діяльності», «Чистий рух коштів від інвестиційної діяльності» та «Чистий рух коштів від фінансової діяльності».

У статті «Залишок коштів на початок року» відображається залишок грошових коштів на початок року, наведений у балансі.

У статті «Вплив зміни валютних курсів на залишок коштів» відображається сума збільшення або зменшення (наводиться у дужках) залишку грошових коштів у результаті перерахунку іноземної валюти при зміні валютних курсів протягом звітного періоду.

У статті «Залишок коштів на кінець року» наводиться різниця між сумою грошових надходжень та видатків, відображених у статтях «Залишок коштів на початок року», «Чистий рух коштів за звітний період» та «Вплив зміни валютних курсів на залишок коштів». Розрахований

таким чином показник повинен дорівнювати наведеному в балансі залишку грошових коштів та грошових еквівалентів на кінець звітного періоду.

Останній етап складання звіту - це подання отриманої інформації у формі Звіту про рух грошових коштів ф. 3.

3. Ключові слова і терміни

Звіт про рух грошових коштів – звіт, який відображає надходження і вибуття грошових коштів протягом звітного періоду в результаті операційної, інвестиційної та фінансової діяльності.

Грошові кошти – це кошти в касі, на рахунках в банках та депозити до запитання, які можуть бути використані для поточних операцій.

Еквівалентами грошових коштів – це короткострокові високоліквідні фінансові інвестиції, які можуть бути вільно конвертовані у відому суму грошових коштів і мають незначний ризик щодо зміни вартості.

Рух грошових коштів – надходження та вибуття грошових коштів та їх еквівалентів. Відображається у Звіті про рух грошових коштів (ф. № 3) в розрізі трьох видів діяльності: операційної, інвестиційної та фінансової.

Негрошові операції – це операції, які не потребують використання грошових коштів або їх еквівалентів.

Прямий метод складання звіту про рух грошових коштів – передбачає визначення чистого руху коштів в результаті операційної діяльності у звіті шляхом послідовного наведення всіх основних класів (статей) надходжень та видатків, різниця яких показує приріст або зменшення грошових коштів.

Непрямий метод складання звіту про рух грошових коштів – передбачає визначення чистого руху коштів в результаті операційної діяльності у звіті шляхом послідовного коригування показника прибутку (збитку) від звичайної діяльності до оподаткування, наведеного в звіті про фінансові результати.

4. Питання для самоперевірки

1. Яка мета складання звіту про рух грошових коштів?
2. Розкрийте поняття «грошові кошти».
3. Розкрийте поняття «грошові потоки».
4. Розкрийте поняття «негрошові операції».
5. Чи відображаються негрошові операції в звіті про рух грошових коштів?
6. Розкрийте поняття «рух грошових коштів».
7. Скільки розділів має звіт про рух грошових коштів.
8. За якими методами складається звіт про рух грошових коштів?
9. В чому полягає сутність прямого методу складання цього звіту?
10. В чому полягає сутність непрямого методу складання цього звіту?
11. На підставі якої інформації складається звіт про рух грошових коштів?
12. Чи є взаємозв'язок окремих показників звіту про рух грошових коштів з Балансом та іншими формами звітності?
13. Як розрахувати чистий рух грошових коштів від операційної, інвестиційної та фінансової діяльності?
14. Як розрахувати залишок грошових коштів на кінець звітного періоду?
15. Яке значення звіту про рух грошових коштів в управлінні підприємством?
16. Яка інформація про грошові кошти наводиться у примітках до річної фінансової звітності?

5. Тестові завдання до теми «Звіт про рух грошових коштів»

1. Під грошовими потоками розуміють:
 - а) надходження та вибуття грошових коштів та їх еквівалентів;
 - б) кошти в касі та на рахунках в банках;
 - в) кошти в касі та на поточному рахунку підприємства;
 - г) кошти в касі, на рахунках підприємства та еквіваленти грошових коштів.

2. *Під грошовими коштами розуміють:*
- надходження та вибуття грошових коштів та їх еквівалентів;
 - кошти в касі та на рахунках в банках;
 - кошти в касі та на рахунках в банку та депозити до запитання;
 - кошти в касі, на рахунках підприємства та еквіваленти грошових коштів.
3. *Рух коштів в Звіті про рух грошових коштів ф. № 3, ф. № 3-н відображається за:*
- видами діяльності;
 - за трьома видами діяльності: операційна, інвестиційна та фінансова;
 - за функціями: виробництво, постачання, збут;
 - за напрямками надходження та джерелами вибуття.
4. *Негрошові операції у Звіті про рух грошових коштів ф. № 3, ф. № 3-н відображаються в:*
- розділі I;
 - розділі II;
 - розділі III;
 - не відображається взагалі.
5. *Негрошові операції – це ... :*
- операції, які не потребують використання грошових коштів або їх еквівалентів;
 - операції, які не потребують використання грошових коштів;
 - операції, які потребують використання грошових еквівалентів, а не грошових коштів;
 - операції, які не потребують використання грошових коштів з однієї сторони, та поставки продукції – з іншої.
6. *До негрошових операцій відносяться:*
- бартерні операції;
 - надходження основних засобів на умовах лізингу;
 - перетворення зобов'язань на власний капітал;
 - всі три відповіді правильні.
7. *Джерелами даних для складання Звіту про рух грошових коштів ф. № 3 є:*
- показники Балансу ф. № 1;
 - показники Звіту про фінансові результати ф. № 2;
 - дані аналітичного і синтетичного бухгалтерського обліку;
 - всі три відповіді – правильні.
8. *Звіт про рух грошових коштів ф. № 3, ф. № 3-н складається з:*
- двох розділів;
 - трьох розділів;
 - чотирьох розділів;
 - на розділи не поділяється.
9. *Звіт про рух грошових коштів передбачає використання методу подання інформації про рух грошових коштів в результаті операційної діяльності:*
- прямого;
 - непрямого;
 - прямого та непрямого;
 - за вибором підприємства.
10. *Зміст, форма та порядок складання Звіту про рух грошових коштів регулюється:*
- Методичними рекомендаціями щодо заповнення форм фінансової звітності № 433;
 - НП(С)БО 1 “Загальні вимоги до фінансової звітності”;
 - Законом України “Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні”;
 - вірні відповіді а) і б).
11. *Інформацію про рух грошових коштів внаслідок операційної діяльності для складання Звіту про рух грошових коштів ф. № 3 можна отримати:*
- з облікових регістрів;
 - шляхом послідовного коригування статей Звіту про фінансові результати ф. № 2 та Балансу ф. № 1;
 - шляхом послідовного коригування статей Головної книги;

г) за даними виписок банку.

12. *Визначення руху коштів у результаті інвестиційної діяльності у ф. № 3, ф. № 3-н відбувається на основі:*

- а) статей необоротних активів та поточних фінансових інвестицій Балансу ф. № 1;
- б) статей Звіту про фінансові результати ф. № 2 «Дохід від участі в капіталі», «Інші фінансові доходи», «Інші доходи», «Втрати від участі в капіталі», «Інші витрати»;
- в) даних аналітичного та синтетичного бухгалтерського обліку.
- г) відповіді а) і б) – правильні.

13. *Внутрішні зміни у складі грошових коштів до Звіту про рух грошових коштів ф. № 3:*

- а) включаються;
- б) не включаються;
- в) можуть включатися або не включатись залежно від обставин;
- г) за рішенням підприємства.

14. *Метою складання Звіту про рух грошових коштів ф. № 3, ф.є:*

- а) надання користувачам фінансової звітності повної правдивої та неупередженої інформації про зміни, які відбулися у грошових коштах підприємства та їх еквівалентах за звітний період;
- б) надання користувачам фінансової звітності інформації про зміни, які відбулися у складі майна підприємства за звітний період;
- в) надання користувачам фінансової звітності повної правдивої та неупередженої інформації про зміни, які відбулися у результатах діяльності підприємства за звітний період;
- г) надання користувачам фінансової звітності повної правдивої та неупередженої інформації про зміни, які відбулися у грошових коштах підприємства.

15. *Якщо рух грошових коштів у результаті однієї операції включає суми, які належать до різних видів діяльності, то:*

- а) суму слід наводити разом за одним видом діяльності;
- б) суми слід наводити окремо у складі відповідних видів діяльності;
- в) суми діляться пропорційно на види діяльності;
- г) суми діляться рівномірно між видами діяльності.

16. *Підприємство наводить суми надходжень та видатків, що виникають в результаті операційної, інвестиційної та фінансової діяльності:*

- а) розгорнуто;
- б) згорнуто;
- в) за рішенням підприємства;
- г) за рішенням власника підприємства.

17. *Склад грошових коштів відображається у:*

- а) Звіті про рух грошових коштів ф. № 3, ф. № 3-н;
- б) Балансі ф. № 1;
- в) Примітках до річної фінансової звітності ф. № 5;
- г) Звіті про фінансові результати ф. № 2.

18. *Сума за статтею «Залишок коштів на кінець року» Звіту про рух грошових коштів ф. № 3, ф. № 3-н:*

- а) розраховується як різниця між сумою грошових надходжень та видатків, відображених у статтях: «Залишок коштів на початок року», «Чистий рух коштів за звітний період» та «Вплив зміни валютних курсів на залишок коштів»;
- б) переноситься з Балансу ф. № 1;
- в) переноситься з Головної книги залишок грошових коштів та їх еквівалентів;
- г) переноситься з журналу 1 та відомості 1.1.

19. *Сума статті «Залишок коштів на кінець року» звіряється із:*

- а) сумою залишку грошових коштів та їх еквівалентів на кінець звітного періоду у Балансі (ф. № 1);
- б) сумою залишку грошових коштів на кінець звітного періоду у Балансі ф. № 1;
- в) сумою залишку грошових коштів та їх еквівалентів на початок звітного періоду у Балансі ф. № 1;

г) сумами, наведеними у журналі 1 та відомості 1.1.

20. *Особливості складання консолідованого Звіту про рух грошових коштів ф. № 3-к визначаються:*

- а) Законом України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні»;
- б) НП(С)БО 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності»;
- в) НП(С)БО 2 «Консолідована фінансова звітність»;
- г) вірні всі відповіді.

21. *Джерелами даних для складання Звіту про рух грошових коштів ф. № 3-н є:*

- а) показники Балансу ф. № 1;
- б) показники Звіту про фінансові результати ф. № 2;
- в) дані аналітичного і синтетичного бухгалтерського обліку;
- г) всі три відповіді – правильні.

22. *Інформацію про рух грошових коштів внаслідок операційної діяльності для складання звіту про рух грошових коштів ф. № 3-н можна отримати:*

- а) з облікових реєстрів;
- б) шляхом послідовного коригування статей Звіту про фінансові результати ф. № 2 та Балансу ф. № 1;
- в) шляхом послідовного коригування статей Головної книги;
- г) за даними виписок банку.

23. *Внутрішні зміни у складі грошових коштів до Звіту про рух грошових коштів ф. № 3-н:*

- а) включаються;
- б) не включаються;
- в) можуть включатися або не включатись залежно від обставин;
- г) за рішенням підприємства.

24. *Метою складання Звіту про рух грошових коштів ф. № 3-н є:*

- а) надання користувачам фінансової звітності повної правдивої та неупередженої інформації про зміни, які відбулися у грошових коштах підприємства та їх еквівалентах за звітний період;
- б) надання користувачам фінансової звітності інформації про зміни, які відбулися у складі майна підприємства за звітний період;
- в) надання користувачам фінансової звітності повної правдивої та неупередженої інформації про зміни, які відбулися у результатах діяльності підприємства за звітний період;
- г) надання користувачам фінансової звітності повної правдивої та неупередженої інформації про зміни, які відбулися у грошових коштах підприємства.

25. *Особливості складання консолідованого Звіту про рух грошових коштів ф. № 3-к визначаються:*

- а) Законом України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні»;
- б) НП(С)БО 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності»;
- в) НП(С)БО 2 «Консолідована фінансова звітність»;
- г) вірні всі відповіді.

6. Завдання для самостійного опрацювання до теми «Звіт про рух грошових коштів»

1. Розкрити порядок складання звіту про рух грошових коштів за формами та моделями, що використовуються в зарубіжній практиці (за прямим та непрямим методами подання інформації про рух грошових коштів в результаті операційної діяльності).

2. Визначити відносно форм № 3, № 3-н «Звіт про рух грошових коштів»: мету складання і основних користувачів; зміст та структуру форми; джерела даних для складання; порядок заповнення; періодичність і терміни подання; хто зобов'язаний складати (які підприємства); взаємозв'язок і взаємоузгодженість показників з іншими формами звітності; методику визначення (розрахунку) основних показників форми; порядок виправлення помилок; відповідальність за неподання або несвоєчасне подання форми.

7. Завдання для індивідуальної роботи

1. За даними умовного підприємства (див. Тема 2 «Загальні вимоги до складання звітності») виконати наскрізне завдання в частині складання Звіту про рух грошових коштів ф. №3.
2. Визначити аналітичні можливості Звіту про рух грошових коштів ф. №3, ф.№ 3-н.
3. На основі даних Звіту про рух грошових коштів за звітний і попередній періоди визначити зміни показників та основні їх причини.
4. За даними аналізу запропонувати управлінські рішення.

Бланки Звіту про рух грошових коштів ф. №3 та ф.№ 3-н. подано в робочому зошиті до проведення практичних занять з навчальної дисципліни «Звітність підприємства».

8. Тематика рефератів до теми «Звіт про рух грошових коштів»

1. Звіт про рух грошових коштів за прямим методом.
2. Звіт про рух грошових коштів за непрямим методом.
3. Грошові та негрошові операції та їх відображення у звіті про рух грошових коштів.
4. Фінансова та операційна діяльність і її відображення у звіті про рух грошових коштів.
5. Рух грошових коштів у результаті операційної діяльності.
6. Рух грошових коштів у результаті інвестиційної діяльності.
7. Рух грошових коштів у результаті фінансової діяльності.
8. Зміна величини грошових коштів за звітний період.
9. Розкриття інформації про рух грошових коштів.
10. Порядок визначення та відображення у звіті про рух грошових коштів зміни валютних курсів на залишок коштів.
11. Еквіваленти грошових коштів: порядок визначення та відображення у звіті про рух грошових коштів.
12. Аналітичні можливості звіту про рух грошових коштів ф.№3.
13. Суть грошових коштів, їх еквівалентів та характеристика грошових потоків підприємства.
14. Поняття про грошові та негрошові операції та їх відображення у Звіті про рух грошових коштів ф. 3.
15. Види діяльності підприємства та їх відображення у Звіті про рух грошових коштів.
16. Джерела даних для складання Звіту про рух грошових коштів.
17. Суть та характеристика непрямого методу відображення інформації про рух коштів в результаті операційної діяльності.
18. Суть та характеристика прямого методу відображення інформації про рух коштів в результаті операційної діяльності.
19. Етапи заповнення Звіту про рух грошових коштів ф.№3.
20. Етапи заповнення Звіту про рух грошових коштів ф.№3.
21. Аналітичні можливості Звіту про рух грошових коштів ф.№3-н.

Рекомендована література:

- Основна [3, 4-8, 9, 11, 12, 14, 16-18, 20, 21, 25-26, 38, 41, 42-44, 50-51, 60].
 Допоміжна: [1, 6, 9, 11, 14, 16, 19, 20].
 Інформаційні ресурси Інтернет: [1-7].
 Міжнародні видання: [1-14].

Тема 6. Звіт про власний капітал

1. Зміст теми

Визначення та функції власного капіталу. Визнання і оцінка власного капіталу. Складові власного капіталу: зареєстрований капітал, пайовий капітал, додатковий капітал, капітал в

дооцінках, резервний капітал, нерозподілений прибуток (непокритий збиток), неоплачений капітал, вилучений капітал.

Призначення і структура Звіту про власний капітал ф.№4. Зміст статей Звіту про власний капітал ф.№4. Особливості формування звітних даних про зміни зареєстрованого капіталу, капіталу в дооцінках, додаткового капіталу, резервного капіталу.

Джерела інформації для складання Звіту про власний капітал ф.№4. Порядок складання Звіту про власний капітал ф.№4. Розкриття інформації в примітках до звіту про власний капітал.

2. Стислий конспект.

6.1. Визначення капіталу та його функції

Поняття «капітал» асоціюється з поняттям власність. Зареєстрована частина власного капіталу підприємства є статутним капіталом. У момент створення підприємства, коли підприємство ще не має зовнішньої заборгованості, основна облікова формула $A = Z + K$ набуває вигляду $A = K$, оскільки зобов'язання в цей момент рівні нулю.

За НП(С)БО *Ізвіт про власний капітал* - звіт, який відображає зміни у складі власного капіталу підприємства протягом звітного періоду.

Власний капітал - це частина в активах підприємства, що залишається після вирахування його зобов'язань. Визнання і оцінка власного капіталу безпосередньо залежать від визнання і оцінки його складових – активів і зобов'язань. Власний капітал є основою для початку і продовження господарської діяльності будь-якого підприємства, він є одним із найістотніших і найважливіших показників, оскільки виконує такі функції:

1. довгострокового фінансування;
2. відповідальності і захисту прав кредиторів;
3. компенсації понесених збитків;
4. кредитоспроможності;
5. фінансування ризику;
6. самостійності і влади;
7. розподілу доходів і активів.

Незаперечним є факт того, що реалізувати основну мету створення підприємство (отримання прибутку) може лише за умови збереження свого капіталу.

Власний капітал утворюється двома шляхами:

внесення власниками підприємства грошей та інших активів;
накопичення суми доходу, що залишається на підприємстві.

6.2. Складові власного капіталу та їх характеристика

Власний капітал – це власні джерела фінансування підприємства, які без визначення строку повернення внесені його засновниками (учасниками) або залишені ними на підприємстві з чистого прибутку. Складові власного капіталу відображаються в бухгалтерському обліку одночасно з відображенням активів або зобов'язань, які призводять до зміни власного капіталу.

За формами власний капітал поділяється на дві категорії:

- інвестований (вкладений або сплачений капітал);
- нерозподілений прибуток.

За рівнем відповідальності капітал поділяється на:

- статутний капітал;
- додатковий капітал (незарєєстрований).

Інвестований капітал - це сума простих або привілейованих акцій за їх номінальною (об'явленою) вартістю, а також додатково вкладений капітал, який також може бути поділений за джерелами утворення.

Нерозподілений прибуток – це сума прибутку, яка реінвестована у підприємство, або сума непокритого збитку.

Статутний та додатковий капітал виконують різні функції. **Зареєстрований капітал** – це первісне джерело інвестування і формування майна підприємства. На відміну від додаткового, він

забезпечує регулювання відносин власності і управління підприємством, його розмір не може бути меншим за встановлену законодавством суму.

Пайовий капітал - сума пайових внесків членів спілок та інших підприємств, що передбачена статутними документами. Рахунок та стаття балансу «Пайовий капітал» застосовуються кредитними спілками, колективними підприємствами, підприємствами споживчої кооперації та іншими, в яких частина власного капіталу формується у вигляді пайових внесків. Джерелом формування пайового капіталу є обов'язкові та додаткові пайові внески, які надходять від індивідуальних та колективних членів таких підприємств.

Додатковий вкладений капітал – це сума, на яку вартість реалізації випущених акцій перевищує їх номінальну вартість.

Інший додатковий капітал – це сума дооцінки необоротних активів, вартість активів, безкоштовно отриманих підприємством від інших юридичних або фізичних осіб та інші види додаткового капіталу.

Резервний капітал – це сума резервів, створених відповідно до чинного законодавства або статутних документів за рахунок нерозподіленого прибутку підприємства. Резервний капітал призначається на покриття непередбачених витрат, збитків, на сплату боргів підприємства при його ліквідації.

Неоплачений капітал - сума заборгованості власників (учасників) за внесками до капіталу.

Вилучений капітал – це фактична собівартість акцій власної емісії або часток, викуплених товариством у його учасників.

Розмір власного капіталу рідко буває постійною величиною. В таблиці 5.1 зазначені причини, що призводять до зміни розміру власного капіталу та їх вплив на різні види складових власного капіталу (збільшення або зменшення).

Таблиця 6.1

Причини змін розміру власного капіталу

<i>Зареєстрований капітал</i>	
<u>Збільшення:</u>	<u>Зменшення:</u>
Формування розміру зареєстрованого капіталу	Зменшення номінальної вартості акцій
Випуск нових акцій (для акціонерних товариств)	Анулювання (на суму номінальної вартості) акцій, викуплених в акціонерів
Збільшення номінальної вартості акцій	Повернення частки статутного капіталу при виході учасників – на суму, яка зафіксована в установчому договорі
Збільшення кількості акцій номінальної вартості	
Реінвестування дивідендів у вигляді акцій	
<i>Пайовий капітал</i>	
Реєстрація пайових внесків	Повернення внесків (паїв) при виході учасника
<i>Додатковий капітал</i>	
Емісійний доход (розміщення акцій за ціною, що перевищує їх номінальну вартість)	Анулювання акцій власної емісії, ціна викупу яких перевищувала номінальну вартість
Реалізація викуплених акцій за ціною, що перевищує їх номінальну вартість	Реалізація викуплених акцій за ціною, що менше ціни викупу
Анулювання акцій власної емісії, ціна викупу яких менше номінальної вартості	
<i>Капітал в дооцінках</i>	

Дооцінка необоротних активів	Уцінка необоротних активів
Безплатно одержані необоротні активи	Нарахування амортизації за безплатно одержаними необоротними активами
<i>Резервний капітал</i>	
Спрямування частини прибутку на його формування та поповнення	Виплати за рахунок резервного капіталу (дивіденди за привілейованими акціями; відсотки за облігаціями)
	Покриття збитків
<i>Нерозподілений прибуток</i>	
Чистий прибуток, одержаний за звітний період	Виплата дивідендів
	Чистий збиток за звітний період
	Відрахування до резервного капіталу
<i>Неоплачений капітал</i>	
Заборгованість за внесками учасників до статутного капіталу	Погашення заборгованості шляхом внесення внесків до статутного капіталу
	Заборгованість за неоплаченими акціями (частками), які раніше з метою перепродажу були викуплені в і інших учасників
<i>Вилучений капітал</i>	
Фактична собівартість акцій власної емісії (часток), викуплених в акціонерів (учасників)	Реалізація (перепродаж) викуплених акцій власної емісії (часток) – на суму фактичної собівартості
Вилучення капіталу у випадку виходу учасника	Анулювання викуплених акцій – на суму фактичної собівартості

6.3. Зміст статей звіту про власний капітал

Метою складання звіту про власний капітал є надання користувачам фінансової звітності повної, правдивої та неупередженої інформації про зміни у складі власного капіталу підприємства протягом звітного періоду.

Підприємства у графах звіту про власний капітал, в яких зазначаються складові власного капіталу, наводять лише ті з них, які зазначені у балансі.

Для забезпечення порівняльного аналізу інформації до річного звіту про власний капітал підприємства додають звіт про власний капітал за попередній рік.

У статтях «Залишок на початок року» та «Залишок на кінець року» відображають суми власного капіталу на початок (не скоригований залишок) і кінець року.

У статтях «Зміна облікової політики», «Виправлення помилок» та «Інші зміни» відображаються суми коригувань, передбачених Положенням (стандартом) бухгалтерського обліку 6 «Виправлення помилок і зміни у фінансових звітах».

У статті «Скоригований залишок на початок року» відображається залишок власного капіталу на початок звітного року після внесення відповідних коригувань.

У статті «Чистий прибуток (збиток) за звітний період» відображається сума чистого прибутку (збитку) зі звіту про фінансові результати.

У статті «Інший сукупний дохід за звітний період» відображається сума іншого сукупного доходу за звітний період зі звіту про фінансові результати. У додаткових статтях може наводитися інформація про складові іншого сукупного доходу, у разі якщо така інформація відповідає критеріям суттєвості.

У статтях розділу «Розподіл прибутку» наводяться суми виплат власникам (дивіденди), дані про спрямування прибутку до зареєстрованого капіталу та відрахування до резервного капіталу. Суб'єктами державного (комунального) сектору економіки у додаткових статтях наводиться інформація про суму чистого прибутку, що має бути сплачена до бюджету відповідно до законодавства, дані про спрямування прибутку до спеціальних (цільових) фондів, та на матеріальне заохочення.

У статтях розділу «Внески учасників» наводяться дані про внески до зареєстрованого капіталу підприємства та погашення заборгованості з капіталу (зміни неоплаченого капіталу в результаті збільшення або зменшення дебіторської заборгованості учасників за внесками до зареєстрованого капіталу підприємства).

У статтях розділу «Вилучення капіталу» наводяться дані про зменшення власного капіталу підприємства внаслідок викупу акцій (часток) власної емісії, перепродаж чи анулювання викуплених акцій (часток), вилучення частки в капіталі, зменшення номінальної вартості акцій, або інші зміни в капіталі, зокрема придбання (продаж) неконтрольованої частки в дочірньому підприємстві.

У статті «Разом змін у капіталі» наводиться підсумок змін у складі власного капіталу за звітний період.

3. Ключові слова і терміни

Звіт про власний капітал – звіт, який відображає зміни у складі власного капіталу підприємства протягом звітного періоду.

Власний капітал – це частина в активах підприємства, що залишається після вирахування його зобов'язань.

Зареєстрований (пайовий) капітал – юридично оформлена, офіційно об'явлена і належним чином зареєстрована частина внесків власників до капіталу підприємства.

Пайовий капітал – сукупність коштів фізичних і юридичних осіб, добровільно розміщених у товаристві для здійснення його господарської діяльності, а саме сума пайових внесків членів спілок та інших підприємств, що передбачена установчими документами.

Додатковий капітал – це капітал, який складається із емісійного доходу, тобто доходу одержаного від розміщення акцій власної емісії за цінами, які перевищують номінальну вартість; іншого вкладеного капіталу; безоплатного одержання необоротних активів; іншого додаткового капіталу.

Резервний капітал – сума резервів, створених відповідно до чинного законодавства або установчих документів за рахунок нерозподіленого прибутку підприємства.

Нерозподілений прибуток (непокритий збиток) – сума прибутку, яка реінвестована у підприємство, або сума непокритого збитку.

Неоплачений капітал – сума заборгованості власників (учасників) за внесками до капіталу.

Капітал у дооцінках являє собою суму дооцінки необоротних активів і фінансових інструментів.

4. Питання для самоперевірки

1. Розкрийте поняття «власний капітал».
2. Назвіть та охарактеризуйте елементи власного капіталу.
3. Який взаємозв'язок існує між капіталом, активами і зобов'язаннями?
4. За якими ознаками можна класифікувати власний капітал?
5. Що таке зареєстрований капітал? Чи є ідентичними поняття «зареєстрований капітал» та «пайовий капітал»?
6. Чи може зареєстрований капітал, відображений у балансі, бути меншим, ніж зазначений в установчих документах?
7. Дайте визначення поняття «додатковий капітал»?
8. Дайте визначення поняття «нерозподілений прибуток»?
9. Назвіть статті балансу, в яких розкривається інформація про власний капітал.
10. Вкажіть мету складання звіту про власний капітал.
11. Охарактеризуйте структуру звіту про власний капітал.

12. Назвіть випадки збільшення або зменшення зареєстрованого капіталу.
13. Розкрийте поняття «пайовий капітал». Опишіть порядок його формування та зміни.
14. Назвіть складові додаткового капіталу. Які події приводять до зміни додаткового капіталу?
15. Дайте визначення поняття «резервний капітал».
16. За якими напрямками може бути використаний нерозподілений прибуток?
17. Що таке неоплачений капітал?
18. Дайте визначення поняття «вилучений капітал».
19. У яких випадках здійснюється коригування залишку власного капіталу на початок року?
20. Назвіть джерела інформації, необхідної для складання звіту про власний капітал.
21. Яка інформація про власний капітал має розкриватися підприємствами у примітках до фінансових звітів?

5. Тестові завдання до теми «Звіт про власний капітал»

1. *Поняття «капітал» асоціюється з поняттям:*
- а) майно;
 - б) власність;
 - в) ресурси підприємства;
 - г) володіти.
2. *Зареєстрований капітал – це... :*
- а) початковий капітал;
 - б) власний капітал;
 - в) зареєстрована частина власного капіталу;
 - г) внесок власників до капіталу підприємства.
3. *Початковий зареєстрований капітал – це ... :*
- а) зафіксована в установчих документах загальна вартість активів, які є внеском власників (учасників) до капіталу підприємства;
 - б) зафіксована в установчих документах загальна вартість ресурсів підприємства;
 - в) зафіксована в балансі загальна вартість активів;
 - г) відповіді а) і б) – правильні.
4. *Власний капітал – це ... :*
- а) частина в активах підприємства, що залишається після вирахування його зобов'язань;
 - б) зафіксована в установчих документах загальна вартість активів, які є внеском власників (учасників) до капіталу підприємства;
 - в) зафіксована в установчих документах загальна вартість ресурсів підприємства;
 - г) зафіксована в балансі загальна вартість активів.
5. *Від чого залежать визнання та оцінка власного капіталу?*
- а) від поточної реалізаційної вартості активів;
 - б) від визнання та оцінки активів і зобов'язань;
 - в) від визнання та оцінки активів;
 - г) від визнання та оцінки зобов'язань.
6. *Власний капітал підприємства визначається:*
- а) як різниця між вартістю його майна і борговими зобов'язаннями;
 - б) як різниця між вартістю його ресурсів і борговими зобов'язаннями;
 - в) як різниця між вартістю його оборотними засобами та зобов'язаннями;
 - г) як різниця між вартістю капіталу та борговими зобов'язаннями.
7. *Функції власного капіталу:*
- а) довгострокового фінансування;
 - б) компенсації понесених збитків та кредитоспроможності;
 - в) самостійності і влади;
 - г) всі три відповіді – правильні.
8. *Реалізувати свою мету (отримання прибутку) підприємство може:*
- а) за умови збереження свого капіталу;

- б) за умови зменшення капіталу та зобов'язань;
- в) примноження капіталу та зобов'язань;
- г) відповіді а) і б) – правильні.

9. *Власний капітал утворюється шляхом:*

- а) внесення власниками підприємства грошей;
- б) внесення власниками підприємства активів;
- в) накопичення суми доходу, що залишається на підприємстві;
- г) всі три відповіді – правильні.

10. *Власний капітал – це ... :*

- а) власні джерела фінансування підприємства, які внесені його засновниками (учасниками) або залишені ними на підприємстві з чистого прибутку;
- б) власні джерела фінансування підприємства, які без визначення строку повернення внесені його засновниками (учасниками);
- в) власні джерела фінансування підприємства, які без визначення строку повернення внесені його засновниками (учасниками) або залишені ними на підприємстві з чистого прибутку;
- г) власні джерела фінансування підприємства, які без визначення строку повернення залишені засновниками (учасниками) на підприємстві з чистого прибутку.

11. *За рівнем відповідальності власний капітал поділяється на:*

- а) статутний та додатковий капітал;
- б) інвестований та нерозподілений прибуток;
- в) вкладений та нерозподілений прибуток;
- г) сплачений та нерозподілений прибуток.

12. *Зареєстрований капітал виконує функції:*

- а) первісного джерела інвестування і формування майна підприємства;
- б) забезпечує регулювання відносин власності і управління підприємством;
- в) його розмір не може бути меншим за встановлену законодавством суму;
- г) всі три відповіді правильні.

13. *Інвестований капітал – це ... :*

- а) сума простих або привілейованих акцій за їх номінальною вартістю, а також додатково вкладений капітал, який також може бути поділений за джерелами утворення;
- б) сума простих акцій за їх номінальною вартістю;
- в) додатково вкладений капітал, який також може бути поділений за джерелами утворення;
- г) власні джерела фінансування підприємства, які без визначення строку повернення внесені його засновниками (учасниками).

14. *Складові власного капіталу:*

- а) зареєстрований (пайовий) капітал;
- б) додатковий капітал;
- в) резервний капітал та нерозподілений прибуток;
- г) всі три відповіді – правильні.

15. *Нерозподілений прибуток – це ... :*

- а) сума прибутку, яка реінвестована у підприємство, або сума непокритого збитку;
- б) сума прибутку, яка залишається на розвиток підприємства;
- в) сума яка одержана в результаті, коли до суми нерозподіленого прибутку за попередній рік додати чистий прибуток за поточний рік відняти суму дивідендів за поточний рік та відрахування на поповнення резервного капіталу;
- г) всі три відповіді правильні.

16. *Сума нерозподіленого прибутку за поточний рік визначається:*

- а) сума, яка одержана в результаті, коли до суми нерозподіленого прибутку за попередній рік додати чистий прибуток за поточний рік;
- б) сума, яка одержана в результаті, коли до суми нерозподіленого прибутку за попередній рік додати чистий прибуток за поточний рік відняти суму дивідендів за поточний рік та відрахування на поповнення резервного капіталу;

- в) сума, яка одержана в результаті, коли від суми чистого прибутку за поточний рік відняти суму дивідендів за поточний рік та відрахування на поповнення резервного капіталу;
- г) сума, яка одержана в результаті, коли від суми нерозподіленого прибутку за попередній рік відняти суму відрахування на поповнення резервного капіталу.

17. *Пайовий капітал – це ... :*

- а) сума пайових внесків членів спілок та інших підприємств, що передбачена статутними документами;
- б) сума, яка одержана в результаті, коли від суми чистого прибутку за поточний рік відняти суму дивідендів за поточний рік та відрахування на поповнення резервного капіталу;
- в) сума прибутку, яка реінвестована у підприємство, або сума непокритого збитку;
- г) додатково вкладений капітал, який також може бути поділений за джерелами утворення.

18. *Джерелом формування пайового капіталу є:*

- а) сума прибутку, яка реінвестована у підприємство;
- б) додатково вкладений капітал;
- в) обов'язкові та додаткові пайові внески, які надходять від індивідуальних та колективних членів таких підприємств;
- г) всі три відповіді – правильні.

19. *Резервний капітал – це сума ... :*

- а) на яку вартість реалізації випущених акцій перевищує їх номінальну вартість;
- б) обов'язкових та додаткових пайових внесків, які надходять від індивідуальних та колективних членів таких підприємств;
- в) прибутку, яка реінвестована у підприємство;
- г) резервів, створених відповідно до чинного законодавства або статутних документів за рахунок нерозподіленого прибутку підприємства.

20. *Неоплачений капітал – це ... :*

- а) сума, на яку вартість реалізації випущених акцій перевищує їх номінальну вартість;
- б) сума заборгованості власників (учасників) за внесками до капіталу;
- в) сума прибутку, яка реінвестована у підприємство;
- г) сума резервів, створених відповідно до чинного законодавства або статутних документів за рахунок нерозподіленого прибутку підприємства.

21. *Вилучений капітал – це ... :*

- а) сума, на яку вартість реалізації випущених акцій перевищує їх номінальну вартість;
- б) обов'язкові та додаткові пайові внески, які надходять від індивідуальних та колективних членів таких підприємств;
- в) фактична собівартість акцій власної емісії або часток, викуплених товариством у його учасників;
- г) сума резервів, створених відповідно до чинного законодавства або статутних документів за рахунок нерозподіленого прибутку підприємства.

22. *Розмір власного капіталу – це величина:*

- а) змінна;
- б) постійна;
- в) рідко буває постійною;
- г) періодична.

23. *Випуск нових акцій ... :*

- а) збільшує зареєстрований капітал;
- б) зменшує зареєстрований капітал;
- в) збільшує додатковий вкладений капітал;
- г) зменшує інший додатковий капітал.

24. *Реінвестування дивідендів у вигляді акцій ... :*

- а) збільшує зареєстрований капітал;
- б) зменшує зареєстрований капітал;
- в) збільшує додатковий вкладений капітал;
- г) зменшує інший додатковий капітал.

25. *Анулювання акцій, викуплених в акціонерів ...:*
- збільшує зареєстрований капітал;
 - зменшує додатковий капітал;
 - збільшує додатковий вкладений капітал;
 - зменшує вилучений капітал.
26. *Зменшення номінальної вартості акцій:*
- збільшує зареєстрований капітал;
 - зменшує зареєстрований капітал;
 - збільшує додатковий вкладений капітал;
 - зменшує інший додатковий капітал.
27. *Реєстрація пайових внесків:*
- збільшує зареєстрований капітал;
 - зменшує зареєстрований капітал;
 - збільшує додатковий вкладений капітал;
 - збільшує пайовий капітал.
28. *Анулювання акцій власної емісії, ціна викупу яких перевищувала номінальну вартість:*
- збільшує зареєстрований капітал;
 - зменшує зареєстрований капітал;
 - зменшує додатковий вкладений капітал;
 - зменшує інший додатковий капітал.
29. *Емісійний дохід... :*
- збільшує зареєстрований капітал;
 - зменшує зареєстрований капітал;
 - збільшує додатково вкладений капітал;
 - збільшує інший додатковий капітал.
30. *Дооцінка необоротних активів ...:*
- збільшує зареєстрований капітал;
 - зменшує зареєстрований капітал;
 - збільшує додатковий капітал;
 - збільшує капітал у дооцінках.
31. *Нарахування амортизації на безоплатно одержані необоротні активи ...:*
- збільшує зареєстрований капітал;
 - зменшує зареєстрований капітал;
 - збільшує додатковий капітал;
 - зменшує додатковий капітал.
32. *Виплати за рахунок резервного капіталу ...:*
- збільшує зареєстрований капітал;
 - зменшує зареєстрований капітал;
 - зменшує резервний капітал;
 - зменшує інший додатковий капітал.
33. *Покриття збитків ...:*
- збільшує зареєстрований капітал;
 - зменшує зареєстрований капітал;
 - зменшує резервний капітал;
 - зменшує інший додатковий капітал.
34. *Заборгованість за внесками учасників до зареєстрованого капіталу ...:*
- збільшує неоплачений капітал;
 - зменшує вилучений капітал;
 - збільшує резервний капітал;
 - збільшує інший додатковий капітал.
35. *Вилучення капіталу у випадку виходу учасника ...:*
- збільшує статутний капітал;
 - збільшує вилучений капітал;

- в) зменшує резервний капітал;
 - г) зменшує інший додатковий капітал.
36. *Виплата дивідендів ...:*
- а) зменшує нерозподілений прибуток;
 - б) зменшує зареєстрований капітал;
 - в) зменшує резервний капітал;
 - г) зменшує інший додатковий капітал.
37. *Анулювання викуплених акцій на суму фактичної собівартості ...:*
- а) зменшує вилучений капітал;
 - б) зменшує зареєстрований капітал;
 - в) зменшує інший додатковий капітал;
 - г) відповіді а) і б) – правильні.
38. *Чистий збиток за звітний період ...:*
- а) зменшує нерозподілений прибуток;
 - б) зменшує зареєстрований капітал;
 - в) зменшує резервний капітал;
 - г) зменшує додатковий капітал.

6. Завдання для самостійного опрацювання до теми «Звіт про власний капітал»

1. Дослідити порядок складання форми звіту про власний капітал за формами та моделями, що використовуються в зарубіжній практиці (два підходи до розкриття змін у власному капіталі згідно з МСФЗ).

2. Визначити відносно форми № 4 «Звіт про власний капітал»: мету складання і основних користувачів; зміст та структуру форми; джерела даних для складання; порядок заповнення; періодичність і терміни подання; хто зобов'язаний складати (які підприємства); взаємозв'язок і взаємоузгодженість показників з іншими формами звітності; методику визначення (розрахунку) основних показників форми; порядок виправлення помилок; відповідальність за неподання або несвоєчасне подання форми.

7. Завдання для індивідуальної роботи

1. За даними умовного підприємства (див. Тема 2 «Загальні вимоги до складання звітності») виконати наскрізне завдання в частині складання Звіту про власний капітал ф.№ 4.

2. Визначити аналітичні можливості Звіту про власний капітал ф.№ 4.

3. На основі даних Звіту про власний капітал ф. №4 за звітний і попередній періоди проаналізувати зміни показників та основні їх причини.

4. За даними аналізу запропонувати управлінські рішення.

Бланк Звіту про власний капітал ф. №4 подано в робочому зошиті до проведення практичних занять з навчальної дисципліни «Звітність підприємства».

8. Тематика рефератів до теми «Звіт про власний капітал»

1. Загальні вимоги до розкриття статей звіту про власний капітал.
2. Мета і завдання складання звіту про власний капітал.
3. Зарубіжна практика формування звіту про власний капітал.
4. Зареєстрований капітал підприємства: порядок його формування на підприємствах різних форм власності.
5. Зміни зареєстрованого капіталу підприємства: причини та порядок відображення в обліку і звітності.
6. Капітал у дооцінках: порядок його формування та використання.
7. Додатковий капітал та відображення його розміру у звіті про власний капітал.
8. Резервний капітал та його зміни за звітний період.

9. Неоплачений капітал: порядок його визначення та відображення у звіті про власний капітал.
10. Вилучений капітал: порядок його визначення та відображення у звіті про власний капітал.
11. Нерозподілений прибуток: порядок його визначення та відображення у звіті про власний капітал.
12. Вилучення капіталу: причини та порядок відображення в обліку і звітності.
13. Зміни в капіталі та порядок їх відображення у звіті про власний капітал.
14. Визначення капіталу та його функції.
15. Елементи власного капіталу та їх характеристика.
16. Загальні вимоги до розкриття статей Звіту про власний капітал ф.№ 4.
17. Мета і завдання складання Звіту про власний капітал.
18. Зареєстрований капітал підприємства: порядок його формування та зміни.
19. Причини змін власного капіталу.
20. Зміст статей Звіту про власний капітал та джерела їх заповнення.
21. Складові власного капіталу та їх характеристика.
22. Аналітичні можливості Звіту про власний капітал ф. №4.

Рекомендована література:

Основна: [3, 4, 5-8, 9, 11, 12, 14, 16-18, 20, 21, 25-26, 38, 41-44, 50-51, 60].

Допоміжна: [1, 6, 9, 11, 14, 16, 20].

Інформаційні ресурси Інтернет: [1-6];

Міжнародні видання: [1-11].

Тема 7. Примітки до річної фінансової звітності

1. Зміст теми

Призначення і склад приміток. Облікова політика та облікова оцінка, їх зміни та порядок відображення в примітках. Події після дати складання балансу та порядок їх відображення в примітках.

Структура приміток до фінансової звітності. Структура та порядок складання форми № 5 «Примітки до річної фінансової звітності». Інша інформація приміток до річної фінансової звітності.

2. Стислий конспект.

7.1 Загальна характеристика приміток до річної фінансової звітності

Із Закону про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні випливає, що *примітки* – це невід’ємний елемент фінансової звітності. Відповідно до НП(С)БО 1 *примітки до фінансових звітів* - це сукупність показників і пояснень, яка забезпечує деталізацію і обґрунтованість статей фінансових звітів, а також інша інформація, розкриття якої передбачене відповідними положеннями (стандартами бухгалтерського обліку).

На Заході форму приміток не регламентовано. Є лише перелік необхідної інформації, яку вони повинні містити. Міжнародні стандарти бухгалтерського обліку пропонують надавати примітки у такій послідовності:

1. Відповідність фінансових звітів вимогам МСБО.
2. Застосовані основи оцінки та облікової політики.
3. Допоміжна інформація до статей, наведених у складі кожного фінансового звіту в тому порядку, в якому подані кожна стаття і кожен фінансовий звіт.
4. Інші розкриття (непередбачені події, нефінансова інформація, зобов’язання тощо).

Наявність приміток - це прояв одного із основних принципів, на яких ґрунтується облік, а саме – принципу повного висвітлення. Повне висвітлення не може обмежуватися деталізацією за бухгалтерськими рахунками, оскільки навіть подання розгорненого сальдо є лише констатацією факту, тобто дає «інформацію про фактичні наслідки господарських операцій та подій». Це наочно

показано у таблицях I-XIII, в яких докладно відображено зв'язок Приміток ф.№ 5 з даними бухгалтерського обліку.

Вітчизняна практика подання Приміток до фінансової звітності відрізняється від міжнародної практики тим, що:

- Примітки ф.5 мають суворо визначені форми;
- Форма є обов'язковою до заповнення та подання;
- форма не підлягає самостійним скороченням і доповненням.

За складом примітки до фінансових звітів поділяються на три компоненти:

1. облікова політика;
2. інформація, яка не наведена безпосередньо у фінансових звітах, але є обов'язковою за відповідними стандартів обліку;
3. інформація, що містить додатковий аналіз статей звітності, необхідний для забезпечення її зрозумілості та доречності.

Для того, щоб фінансова звітність була зрозумілою користувачам, вона повинна містити також дані про консолідацію фінансових звітів, припинення (ліквідацію) окремих видів діяльності, обмеження щодо володіння активами, участь у спільних підприємствах, виявлені помилки минулих років та пов'язані з ними коригування, переоцінку статей фінансових звітів, та іншу інформацію, розкриття якої передбачено відповідними положеннями (стандартами) обліку.

Необхідно приділити увагу інформації про саме підприємство. Інформація про підприємство включає також:

- організаційно-правову форму та місцезнаходження підприємства;
- короткий опис основної діяльності підприємства;
- назву органу управління, у відання якого перебуває підприємство, або назву материнської (холдингової) компанії;
- середню чисельність персоналу підприємства протягом звітного періоду.

При описі облікової політики підприємства необхідно звернути увагу на таку інформацію:

- вибір методу нарахування амортизації за необоротними активами;
- метод оцінки запасів : придбаних, вибулих, на дату балансу;
- створення резерву сумнівних боргів;
- іншу інформацію.

Крім того, необхідно звернути увагу і включити до приміток:

- показники діяльності філій, представництв та відділень і інших відособлених підрозділів;
- причини і наслідки, якщо період, за який складено звіт відрізняється від звітного, який передбачено НПСБО 1 "Загальні вимоги до фінансової звітності";
- причини та методи, що були використані для переведення фінансових звітів з однієї валюти в іншу (якщо валюта звітності відрізняється від валюти в якій ведеться бухгалтерський облік).

Розкриття інформації має поєднувати коментарі та конкретні кількісно визначені дані. Визначення рівня докладності розкриття інформації є питання професійного судження керівництва підприємства з урахуванням їх відносної суттєвості.

7.2 Зміст та джерела заповнення приміток ф.5

Форма фінансової звітності «Примітки до річної фінансової звітності» складається з тринадцяти таблиць у вигляді розділів, кожен з яких розкриває певну інформацію: нематеріальні активи, основні засоби, капітальні інвестиції, фінансові інвестиції, доходи і витрати, грошові кошти, запаси, дебіторська заборгованість, забезпечення, нестачі і втрати від псування цінностей, будівельні контракти, податок на прибуток, та використання амортизаційних відрахувань. Так в розділі I „Нематеріальні активи” розкривають інформацію про:

- вартість (первісна, переоцінена), за якою нематеріальні активи відображено в балансі;
- методи амортизації та діапазон строків корисного використання нематеріальних активів;
- виділення вартості нематеріальних активів, отриманих внаслідок об'єднання підприємств;
- сума договорів на придбання у майбутньому нематеріальних активів;
- загальна сума витрат на дослідження і розробки, яку включено до складу витрат звітного періоду;

строк корисного використання;
обґрунтування періоду амортизації, якщо строк більше ніж 20 років.

У розділі II „Основні засоби” відображають:

вартість (первісна або переоцінена), за якою основні засоби відображено в балансі;
методи амортизації, які застосовує підприємство, і діапазон строків корисного використання (експлуатації);

виділення вартості основних засобів, отриманих внаслідок об'єднання підприємств;
сума укладених договорів на придбання в майбутньому основних засобів;
первісна вартість, залишкова вартість і метод оцінки основних засобів, отриманих за рахунок цільового фінансування;

зміна розміру додаткового капіталу в результаті переоцінки основних засобів і обмеження щодо його розподілу між власниками (учасниками);

загальна сума мінімальних орендних платежів та їх теперішня вартість на дату балансу для кожного з таких строків оренди: до 1 року; від 1 до 5 років; більше ніж 5 років;

непередбачена орендна плата, яку включено у звітному періоді до складу фінансових витрат (доходів) відповідно;

сума майбутніх мінімальних орендних платежів, які на дату балансу передбачається отримати за договорами невідмовної суборенди;

стислі дані з чинних орендних договорів:

а) показники, що їх застосовують для розрахунку непередбаченої орендної плати;

б) наявність та умови вибору між поновленням орендного договору або придбанням активу, а також застереження про зміну цін;

в) обмеження, передбачені орендними договорами.

У розділі III „Капітальні інвестиції” показують відображення капітальних вкладень відповідно до НП(С)БО 7 „Основні засоби”.

У розділі VI „Фінансові інвестиції” відображають:

підстави для визначення справедливої вартості фінансових інвестицій;

доходи та втрати від змін справедливої вартості фінансових інвестицій за звітний період;

перелік провідних асоційованих, дочірніх та спільних підприємств із зазначенням частки в капіталі та методів оцінки, що їх використовують для обліку таких фінансових інвестицій;
для контрольного учасника спільної діяльності:

а) загальна сума зобов'язань за його частками у спільних підприємствах;

б) сума зобов'язань інвестиційного характеру за його частками у спільних підприємствах і його часткою у зобов'язаннях, які він прийняв разом з іншими учасниками;

в) сума своєї частки у зобов'язаннях інвестиційного характеру спільних підприємств.

Розділ V „Доходи і витрати” є розшифруванням рядків «Звіту про фінансові результати»
ф. 2. В даному розділі відображається:

А. Інші операційні доходи і витрати:

- операційна оренда активів;

- операційна курсова різниця;

- реалізація інших оборотних активів;

- штрафи, пені неустойки;

- утримання об'єктів житлово-комунального і соціально-культурного призначення;

- інші операційні доходи і витрати в т. ч. відрахування до резерву сумнівних боргів та непродуктивні витрати і втрати.

Б. Доходи і втрати від участі в капіталі:

- асоційовані підприємства;

- спільну діяльність

В. Інші фінансові доходи і витрати: дивіденди, проценти, фінансова оренда активів, інші фінансові доходи і витрати.

Г. Інші доходи і витрати:

- реалізація фінансових інвестицій;

- доходи від об'єднання підприємств;

- результат оцінки корисності;

- неопераційна курсова різниця;
- безоплатно одержані активи;
- списання необоротних активів;
- інші доходи і витрати.

Розділ IV „Грошові кошти” є розшифруванням рядка 1165 Балансу ф. 1, де за показниками: каса, поточний рахунок банку, інші рахунки в банку (акредитиви, чекові книжки), грошові кошти в дорозі, еквіваленти грошових коштів відображають:

1. Склад статей „Інші надходження”, „Інші платежі” та інших статей форми №3, що об’єднують декілька видів грошових потоків.

2. У разі придбання або продажу майнових комплексів протягом звітного періоду:

а) частина загальної вартості майнового комплексу, сплачена або отримана у формі грошових коштів;

б) сума грошових коштів у складі придбаних або реалізованих активів майнових комплексів.

У **розділі VII „Забезпечення”** згідно з п.21.3 НП(С)БО-11, у Примітках ф.5 слід розкривати інформацію щодо збільшення розміру забезпечення протягом звітного періоду внаслідок створення або додаткових відрахувань. І в першому, і в другому випадку збільшення суми забезпечення відображають тими самими кореспонденціями (Дт рахунків обліку витрат – Кт 47), але суми нарахувань у звичайному порядку і суми додаткових нарахувань показують у Примітках ф. 5 окремо. Для цього використовують дані аналітичного обліку. Необхідність додаткового нарахування забезпечень може виникнути у зв’язку зі зміною або уточненням облікових оцінок ресурсів, що є необхідними для погашення відповідного зобов’язання на дату балансу (п. 16 ПБО-11).

Розділ VIII ”Запаси” є розшифруванням рядка 1100 Балансу ф.1 в розрізі: сировина і матеріали, купівельні напівфабрикати та комплектуючі вироби, паливо, тара і тарні матеріали, будівельні матеріали, запасні частини, матеріали сільськогосподарського призначення, тварини на вирощуванні та відгодівлі, малоцінні та швидкозношувані предмети, незавершене виробництво, готова продукція та товари. Крім того, балансова вартість запасів: відображених за чистою вартістю реалізації, переданих у переробку, оформлених у заставу, переданих на комісію, активи на відповідальному зберіганні – рахунок 02. В даному розділі також відображають методи оцінки запасів.

Розділ IX „Дебіторська заборгованість” є розшифруванням рядків 1125, 1155 Балансу ф.1. Дебіторська заборгованість розглядається в розрізі:

дебіторська заборгованість за товари, роботи, послуги;

інша поточна дебіторська заборгованість;

списано у звітному році безнадійної дебіторської заборгованості.

В даному розділі відображають також:

перелік дебіторів і суми довгострокової дебіторської заборгованості;

перелік дебіторів і суми дебіторської заборгованості пов’язаних сторін, з виділенням внутрішньогрупового сальдо дебіторської заборгованості;

метод визначення величини резерву сумнівних боргів.

В розділі X „Нестачі і втрати від псування цінностей” відображають суму виявлених (списаних) за рік нестач і втрат; суму визнаних заборгованістю винних осіб у звітному році; суму нестач і втрат, остаточне рішення щодо винуватців за якими на кінець року не прийнято (позабалансовий рахунок 072).

У **розділі XI „Будівельні контракти”** згідно НП(С)БО 18 „Будівельні контракти” відображається: сума доходу за будівельними контрактами, що її визнано у складі доходу звітного періоду (з Звіту про фінансові результати ф. №2); методи визначення доходу за будівельними контрактами у звітному періоді; інформація щодо незавершених контрактів:

а) методи визначення рівня завершеності робіт;

б) загальна сума понесених витрат і визнаних прибутків (за вирахуванням визнаних збитків) на дату балансу;

в) вартість робіт, що їх виконали субпідрядники;

г) сума валової заборгованості замовників на дату балансу (з Балансу ф. №1);

д) сума валової заборгованості замовникам на дату балансу (з Балансу ф.№1);
 е) сума отриманих авансів на дату балансу (з Балансу ф. №1);
 ж) сума проміжних рахунків, яку не сплачують підрядчикові до виконання передбачених будівельним контрактом умов для виплати таких сум або до усунення дефектів (сума затриманих грошових коштів).

У розділі XII „Податок на прибуток” згідно НП(С)БО 17 ”Податок на прибуток” зазначаються: складові елементи витрат (доходів) з податку на прибуток (розшифрування гр.3, ряд. 2300 Звіту про фінансові результати ф. №2, Дт 981):

поточний податок на прибуток (оборот за кредитом відповідного субрахунку рахунку 641, де ведуть облік податку на прибуток, декларації про податок на прибуток за відповідний рік);

коригування поточного податку (плюс відстрочені податкові зобов’язання та /або мінус відстрочені податкові активи, виправлення помилок тощо), які сформували суму витрат з податку на прибуток (Дт 981; гр. 3, ряд. 2300 Звіту про фінансові результати ф. №2).

сума поточного і відстроченого податку, яку відображено у складі власного капіталу; пояснення різниці між даними гр.3 ряд. 2300 Звіту про фінансові результати ф.№2 (витрати (доходи) з податку на прибуток) і добутком облікового прибутку (гр.3 ряд.2290 (2295) Звіту про фінансові результати ф. №2 та ставки податку на прибуток.

ставка податку на прибуток, якщо вона змінюється порівняно зі звітним періодом (для розрахунку відстрочених податків застосовують перспективні ставки податку, п.12 НП(С)БО-17).

розшифрування складу відстроченого податкового активу (Дт 117):

- сума і період дії вирахованих тимчасових різниць;
- сума податкових збитків і невикористаних податкових пільг, пов’язаних з визначенням відстроченого податкового активу.

сума тимчасових різниць, пов’язаних з фінансовими інвестиціями в дочірні, асоційовані та спільні підприємства, за якими відстрочені податкові зобов’язання не було визнано;

розшифрування визнаних (за кожним видом):

- відстрочених податкових активів (Дт 17);
- відстрочених податкових зобов’язань (Дт 54).

сума відстроченого податку на прибуток, яку включено у Звіт про фінансові результати ф. №2 (гр.3 ряд 2300 або вписуваного рядка).

сума витрат (доходів) з податку на прибуток, пов’язаних з прибутком (збитком) від припиненої діяльності.

У розділі XIII „Використання амортизаційних відрахувань” зазначають: суму нарахованої амортизації за річний звітний період; суму використання амортизаційних відрахувань за рік усього та в тому числі на:

- будівництво об’єктів;
- придбання (виготовлення) та поліпшення основних засобів (з них машин та обладнання);
- придбання (створення) нематеріальних активів;
- погашення отриманих на капітальні інвестиції позик.

До інших об’єкти обліку та подій, розкриття інформації про які регулюють діючі стандарти обліку і підлягають висвітленню в примітках до річної фінансової звітності відносяться: виправлення помилок попередніх періодів; зміна облікових оцінок; зміна облікової політики; події після дати балансу; зобов’язання; оренда інших активів, крім основних засобів; об’єднання підприємств у звітному періоді; придбання підприємства (контрольного пакету акцій) у звітному періоді; злиття підприємств у звітному періоді; вплив змін валютних курсів; наявність пов’язаних сторін; операції з пов’язаними сторонами; наявність простих акцій (у ВАТ); гуманітарна допомога.

7.3. Інформація приміток до форм фінансової звітності

У примітках до річної фінансової звітності діючими стандартами обліку передбачено висвітлення необхідної інформації в розрізі конкретних форм звітності. До Балансу в Примітках ф.5 розкривається інформація про вартість оцінки нематеріальних активів та оцінки балансової вартості кожного класу основних засобів, опис та характеристики застосовуваних методів амортизації та діапазон строків корисного використання нематеріальних активів і основних засобів, вибуття, нарахованого зносу та амортизації; подають інформацію про нематеріальні активи

та основні засоби, отримані за рахунок цільових асигнувань, наявність та розміри обмежень на права власності основних засобів, справедливу вартість основних засобів, коли вони суттєво відрізняється від балансової.

По оборотних активах в Примітках до Балансу відображають методи оцінки запасів, балансову (облікову) вартість запасів у розрізі окремих класифікаційних груп; інформація про загальну кількість дебіторів, метод оцінки сумнівних боргів, суму простроченої дебіторської заборгованості, яку можна вважати сумнівною та кількість дебіторів, заборгованість кожного з яких перевищує 10 % загальної суми дебіторської заборгованості, а також строки погашення їх тощо.

При розкритті інформації у **Примітках до Звіту про фінансові результати ф. 2** дають більш детальну інформацію про доходи: облікова політика, прийнята для визнання доходу, методи визначення ступеня завершеності операції (надання послуг), сума кожної значної категорії доходу, визнана у звітному періоді, сума доходу, отримана внаслідок обміну товарами чи послугами, включена до кожної значної категорії доходу та непередбачені прибутки та збитки пов'язані з гарантійними зобов'язаннями, претензіями, штрафами, можливими збитками.

В Примітках ф.5 подають основні компоненти податкових витрат, взаємозв'язок між податковими витратами та обліковим прибутком, зміна ставок оподаткування, тимчасові різниці, податкові пільги та відстрочений податковий актив. Крім того, відображають усі коригування, визнані протягом періоду щодо поточних податків попередніх періодів.

В Примітках по третьому розділу Звіту про фінансові результати ф.2 відображать додаткову інформацію про прибуток на акцію: про порядок розрахунку показників прибутку на акцію, узгодження сум, використаних як чисельники при обчисленні обох показників, з сумами чистого прибутку або збитку періоду; узгодження обох показників між собою та перерахунок показників прибутку на акцію попереднього звітного періоду.

Згідно національних стандартів бухгалтерського обліку до **Звіту про рух грошових коштів в Примітках ф.5** повинна бути розкрита інформація про склад грошових коштів та їх еквівалентів: склад статей «інші надходження», «інші платежі» та інших статей, які об'єднують декілька видів грошових потоків; інформація про негрошові операції інвестиційної та фінансової діяльності. У випадку придбання майнових комплексів слід розкривати загальну вартість придбання, суму активів та зобов'язань майнового комплексу в розрізі окремих статей.

До **Звіту про власний капітал в Примітках ф.5** у довільній формі розкривають додатково інформацію про власний капітал. Так усі підприємства повинні розкривати у Примітках до фінансових звітів призначення та умови використання кожного елементу власного капіталу (крім статутного капіталу). Акціонерні товариства наводять інформацію про: загальну кількість та номінальну вартість акцій, на які передбачається здійснити передоплату та на які здійснено передоплату; загальну суму коштів, одержаних у результаті передоплати на акції в тому числі – сума іноземної валюти; інформацію про вартісну оцінку майна, одержаного як плата за акції, із зазначенням кількості акцій; дані про акції у складі статутного капіталу за окремими типами і категоріями; інформація про акції, що належать товариству, його дочірнім і асоційованим підприємствам; перелік осіб, частки яких у зареєстрованому капіталі перевищують 5 %; сума нарахованих та виплачених дивідендів.

Усі інші підприємства наводять інформацію про: розподіл часток статутного капіталу між власниками; права, привілеї або обмеження щодо цих часток; зміни у складі часток власників у статутному капіталі.

Подання Приміток до річної звітності є обов'язковим для всіх підприємств, крім бюджетних установ, представництв іноземних суб'єктів підприємницької діяльності, суб'єктів малого підприємництва. Зазначена вище інформація про статті фінансової звітності відображається в Примітках у довільній формі, а саме у вигляді письмового пояснення, таблиць або графічного матеріалу.

Крім вищевикладеного у Примітках до фінансової звітності може бути наведено інформацію, яка розцінена керівництвом як доцільна для повного розкриття річної фінансової звітності.

3. Ключові слова і терміни

Примітки до річної фінансової звітності – це сукупність показників і пояснень, яка забезпечує деталізацію і обґрунтованість статей фінансових звітів, а також інша інформація, розкриття якої передбачене відповідними положеннями (стандартами).

Облікова політика – це сукупність принципів, методів і процедур, які використовуються підприємством для складання та подання фінансової звітності.

Облікова оцінка – це попередня оцінка, яка використовується підприємством з метою розподілу витрат і доходів між звітними періодами.

Подія після дати балансу – це подія, яка відбулася між датою Балансу і датою затвердження керівництвом фінансової звітності і вплинула або може вплинути на фінансовий стан, результати діяльності і рух коштів підприємства.

4. Питання для самоперевірки

1. Дайте визначення приміток до фінансової звітності.
2. Які вимоги висуваються НП(С)БО до приміток до фінансової звітності?
3. Вкажіть складові приміток до фінансової звітності.
4. Яку інформацію акціонерні товариства зобов'язані розкривати у примітках до фінансової звітності?
5. За якими показниками існує зв'язок між примітками та балансом?
6. За якими показниками існує зв'язок між примітками та звітом про фінансові результати?
7. За якими показниками існує зв'язок між примітками та звітом про рух грошових коштів?
8. За якими показниками існує зв'язок між примітками та звітом про власний капітал?
9. Розкрийте сутність та структуру облікової політики підприємства.
10. Назвіть елементи облікової політики підприємства.
11. Опишіть порядок зміни облікової політики підприємства.
12. Розкрийте сутність поняття «облікова оцінка».
13. Опишіть порядок зміни облікових оцінок.
14. Розкрийте методику складання кожного з розділів приміток.
15. Яку інформацію, крім форми № 5, наводять в примітках підприємства, фінансова і консолідована звітність яких підлягає обов'язковому оприлюдненню?
16. Яку інформацію, крім форми № 5 наводять в примітках підприємства, для яких законодавством не передбачено оприлюднення фінансової консолідованої звітності?
17. Дайте визначення подій після дати балансу.
18. Яка інформація про події після дати балансу наводиться у звітності?

5. Тестові завдання до теми «Примітки до річної фінансової звітності»

1. *Примітки необхідні для того щоб ... :*
 - а) річна звітність іменувалася фінансовою;
 - б) річна звітність була складена на основі національних стандартів;
 - в) річна звітність не суперечила міжнародним стандартам;
 - г) всі три відповіді – правильні.
2. *Вітчизняна практика подання приміток відрізняється від міжнародної тим, що:*
 - а) має суворо визначені форми;
 - б) заповнення розділу I-XV є обов'язковим;
 - в) встановлені форми не підлягають самостійним скороченням і доповненням;
 - г) всі три відповіді правильні.
3. *Форма Приміток до річної фінансової звітності ф. № 5) в Україні:*
 - а) суворо регламентована;
 - б) регламентована лише перша частина;
 - в) вільна подача інформації;
 - г) регламентована, з правом коригування підприємства.
4. *Примітки до річної фінансової звітності поділяються на компоненти:*

а) інформація, яка не наведена безпосередньо у фінансових звітах, але є обов'язковою за відповідними НП(С)БО; інформація, що містить додатковий аналіз статей звітності, необхідний для забезпечення її зрозумілості та доречності;

б) облікова політика; інформація, що містить додатковий аналіз статей звітності, необхідний для забезпечення її зрозумілості та доречності;

в) облікова політика; інформація, яка не наведена безпосередньо у фінансових звітах, але є обов'язковою за відповідними НП(С)БО; інформація, що містить додатковий аналіз статей звітності, необхідний для забезпечення її зрозумілості та доречності;

г) облікова політика; інформація, яка не наведена безпосередньо у фінансових звітах, але є обов'язковою за відповідними НП(С)БО.

5. *Примітки до фінансових звітів – це ... :*

а) сукупність показників, яка забезпечує деталізацію і обґрунтованість статей фінансових звітів, а також інша інформація, розкриття якої передбачене відповідними НП(С)БО;

б) сукупність показників та пояснень, яка забезпечує деталізацію і обґрунтованість статей фінансових звітів, а також інша інформація, розкриття якої передбачене відповідними П(С)БО;

в) сукупність пояснень, яка забезпечує деталізацію і обґрунтованість статей фінансових звітів, а також інша інформація, розкриття якої передбачене відповідними НП(С)БО;

г) сукупність показників та пояснень, яка забезпечує деталізацію і обґрунтованість статей фінансових звітів.

6. *Подання Приміток до річної фінансової звітності зумовлено принципом:*

а) зіставності;

б) повного висвітлення;

в) відповідності;

г) автономності.

7. *Рівень докладності розкриття інформації в примітках визначається:*

а) професійним судженням керівництва;

б) професійним судженням головного бухгалтера;

в) професійним судженням власника підприємства;

г) професійним судженням керівництва, з урахуванням їх відносної суттєвості.

8. *Розкриття інформації – це ... :*

а) надання істотної інформації, відсутність якої може вплинути на рішення користувачів;

б) подання кількісного та вартісного вираження;

в) відображення в обліку та звітності;

г) відображення так, щоб було зрозуміло.

9. *Діапазон строків корисного використання нематеріальних активів і основних засобів відображається у:*

а) Балансі ф. № 1;

б) Звіті про фінансові результати ф. № 2;

в) Примітках до річної фінансової звітності ф. № 5;

г) у фінансовій звітності не відображається.

10. *Характеристика застосовуваних методів амортизації відображається у:*

а) Балансі ф. № 1;

б) Звіті про фінансові результати ф. № 2;

в) Примітках до річної фінансової звітності;

г) у фінансовій звітності не відображається.

11. *Інформація про наявність та розміри обмеження на права власності основних засобів відображається у:*

а) Балансі ф. № 1;

б) Звіті про фінансові результати ф. № 2;

в) Примітках до річної фінансової звітності;

г) у фінансовій звітності не відображається.

12. *Інформація про методи оцінки запасів відображається у:*

а) Балансі ф. № 1;

- б) Звіті про фінансові результати ф. № 2;
 в) Примітках до річної фінансової звітності;
 г) у фінансовій звітності не відображається.
13. *Інформація про загальну кількість дебіторів відображається у:*
 а) Балансі ф. № 1;
 б) Звіті про фінансові результати ф. № 2;
 в) Примітках до річної фінансової звітності;
 г) у фінансовій звітності не відображається.
14. *Інформація про метод оцінки сумнівних боргів відображається у:*
 а) Балансі ф. № 1;
 б) Звіті про фінансові результати ф. № 2;
 в) Примітках до річної фінансової звітності;
 г) у фінансовій звітності не відображається.
15. *Інформація про прострочену дебіторську заборгованість відображається у:*
 а) Балансі ф. № 1;
 б) Звіті про фінансові результати ф. № 2;
 в) Примітках до річної фінансової звітності ф. № 5;
 г) у фінансовій звітності не відображається.
16. *Інформація про методи визначення ступені завершеності операцій подається у:*
 а) Балансі ф. № 1;
 б) Звіті про фінансові результати ф. № 2;
 в) Примітках до річної фінансової звітності;
 г) у фінансовій звітності не відображається.
17. *Інформація про грошові кошти, які є в наявності у підприємства і які недоступні для використання, відображаються у:*
 а) Звіті про рух грошових коштів ф. № 3;
 б) Звіті про фінансові результати ф. № 2;
 в) Примітках до річної фінансової звітності;
 г) у фінансовій звітності не відображається.
18. *Інформація про використання амортизаційних відрахувань відображається у:*
 а) Податковій декларації з податку на прибуток підприємства;
 б) Звіті про фінансові результати ф. № 2;
 в) Примітках до річної фінансової звітності ф. № 5;
 г) Балансі ф. № 1.
19. *Інформація про рух біологічних активів відображається у:*
 а) Податковій декларації з податку на прибуток підприємства;
 б) Звіті про фінансові результати ф. № 2;
 в) Примітках до річної фінансової звітності ф. № 5;
 г) Балансі ф. № 1.
20. *Інформація про перерахунок показників прибутку на акцію попереднього звітного року подається у:*
 а) Податковій декларації з податку на прибуток підприємства;
 б) Звіті про фінансові результати ф. № 2;
 в) Примітках до річної фінансової звітності;
 г) у звітності не відображається.
21. *Сума кожної значної категорії доходу подається у:*
 а) Балансі ф. № 1;
 б) Звіті про фінансові результати ф. № 2;
 в) Примітках до річної фінансової звітності;
 г) у фінансовій звітності не відображається.
22. *Інформація про суму нарахованих і виплачених дивідендів відображається у:*
 а) Звіті про рух грошових коштів ф. № 3;
 б) Звіті про власний капітал ф. № 4;
 в) Примітках до річної фінансової звітності;

г) у фінансовій звітності не відображається.

23. *Інформація про призначення та умови використання кожного елементу власного капіталу відображається у:*

- а) Звіті про рух грошових коштів ф. № 3;
- б) Звіті про власний капітал ф. № 4;
- в) Примітках до річної фінансової звітності;
- г) у фінансовій звітності не відображається.

24. *Інформація про фінансові результати від первісного визнання сільськогосподарської продукції відображається у:*

- а) Звіті про рух грошових коштів ф. № 3;
- б) Звіті про фінансові результати ф. № 2;
- в) Примітках до річної фінансової звітності ф. № 5;
- г) у фінансовій звітності не відображається.

25. *Інформація про склад статей «Інші надходження» та «Інші платежі» відображається у:*

- а) Звіті про рух грошових коштів ф. № 3;
- б) Звіті про фінансові результати ф. № 2;
- в) Примітках до річної фінансової звітності;
- г) у фінансовій звітності не відображається.

26. *Дані про акції у складі зареєстрованого капіталу за окремими типами і категоріями відображаються у:*

- а) Звіті про рух грошових коштів ф. № 3;
- б) Звіті про власний капітал ф. № 4;
- в) Примітках до річної фінансової звітності;
- г) у фінансовій звітності не відображається.

27. *Перелік осіб, частки яких у зареєстрованому капіталі перевищують 5 %, відображається у:*

- а) Звіті про рух грошових коштів ф. № 3;
- б) Звіті про власний капітал ф. № 4;
- в) Примітках до річної фінансової звітності;
- г) у фінансовій звітності не відображається.

28. *Інформація про акції, що належать товариству, його дочірнім і асоційованим підприємствам, відображається у:*

- а) Звіті про рух грошових коштів ф. № 3;
- б) Звіті про власний капітал ф. № 4;
- в) Примітках до річної фінансової звітності;
- г) у фінансовій звітності не відображається.

29. *Інформація про вартісну оцінку майна, одержаного як плата за акції, із зазначенням кількості акцій подається у:*

- а) Звіті про рух грошових коштів ф. № 3;
- б) Звіті про власний капітал ф. № 4;
- в) Примітках до річної фінансової звітності;
- г) у фінансовій звітності не відображається.

30. *Інформація про загальну кількість та номінальну вартість акцій, на які передбачається здійснити передоплату, відображається у:*

- а) Звіті про рух грошових коштів ф. № 3;
- б) Звіті про власний капітал ф. № 4;
- в) Примітках до річної фінансової звітності;
- г) у фінансовій звітності не відображається.

31. *Подання інформації в Примітках до річної фінансової звітності у довільній формі означає подання у вигляді:*

- а) письмового пояснення;
- б) таблиць;
- в) графічного матеріалу;

- г) всі три відповіді – правильні.
32. Інформація, подання якої визначено керівництвом як доцільне, відображається у:
- Звіті про рух грошових коштів ф. № 3;
 - Звіті про власний капітал ф. № 4;
 - Примітках до річної фінансової звітності;
 - у фінансовій звітності не відображається.
33. Примітки до річної фінансової звітності ф. № 5 складаються з ... розділів:
- десяти;
 - тринадцяти;
 - п'ятнадцяти;
 - сімнадцяти.
34. Форма Приміток до річної фінансової звітності ф. № 5 в Україні наведена у:
- НП(С)БО 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності»
 - НП(С)БО 6 «Примітки до річної фінансової звітності»;
 - наказі Міністерства фінансів України «Про Примітки до річної фінансової звітності»;
 - наказі ДФС України «Про Примітки до річної фінансової звітності».

6. Завдання для самостійного опрацювання до теми «Примітки до річної фінансової звітності»

1. Дослідити склад і порядок оформлення пояснювальних матеріалів до фінансової звітності за формами та моделями, що використовуються в зарубіжній практиці.

2. Визначити відносно форми № 5 «Примітки до річної фінансової звітності»: мету складання і основних користувачів; зміст та структуру форми; джерела даних для складання; порядок заповнення; періодичність і терміни подання; хто зобов'язаний складати (які підприємства); взаємозв'язок і взаємоузгодженість показників з іншими формами звітності; методику визначення (розрахунку) основних показників форми; порядок виправлення помилок; відповідальність за неподання або несвоєчасне подання форми.

3. За даними умовного підприємства (див. Тема 2 «Загальні вимоги до складання звітності») виконати наскрізне завдання в частині складання Приміток до річної фінансової звітності ф. 5.

4. Визначити аналітичні можливості Приміток до річної фінансової звітності ф. № 5.

5. На основі даних форми № 5 «Примітки до річної фінансової звітності» визначити зміни показників та основні їх причини.

6. За даними аналізу запропонувати управлінські рішення.

Бланк Приміток до річної фінансової звітності ф. № 5 подано в робочому зошиті до проведення практичних занять з навчальної дисципліни «Звітність підприємства».

8. Тематика рефератів до теми «Примітки до річної фінансової звітності»

- Примітки до річного фінансового звіту, як невід'ємний елемент фінансової звітності.
- Примітки до фінансових звітів, як сукупність показників та пояснень.
- Погляд на примітки з точки зору міжнародних стандартів.
- Вітчизняна практика складання приміток до фінансової звітності.
- Примітки до річної фінансової звітності: зміст, структура, форма.
- Аналітичні можливості приміток.
- Зміст приміток до річної фінансової звітності.
- Особливості складання приміток різними підприємствами.
- Склад та характеристика інформації, що відображається у примітках.
- Суть та призначення Приміток до річного фінансового звіту.
- Структура Приміток до фінансових звітів.

13. Зміст та призначення Приміток з точки зору міжнародних стандартів обліку.
14. Порядок заповнення Приміток до фінансової звітності ф. 5.
15. Відображення в примітках даних про підприємство.
16. Склад та характеристика інформації, що відображається у примітках.
17. Відображення в примітках даних про облікову політику підприємства.
18. Розкриття інформації у Примітках до Звіту про фінансові результати ф.№2.
19. Розкриття інформації у Примітках до Звіту про рух грошових коштів ф.№3.
20. Розкриття інформації у Примітках до Звіту про власний капітал ф.№4.
21. Розкриття інформації у Примітках до Балансу ф.№1.

Рекомендована література:

Основна: [3, 4, 5-8, 9, 11, 12, 14, 16-18, 20, 21, 25, 26, 38, 41, 42-44, 46, 50, 51, 60].

Допоміжна: [1,6, 9, 11, 16, 20].

Інформаційні ресурси Інтернет: [1-7].

Міжнародні видання: [1-14].

Тема 8. Фінансова звітність за сегментами. Звіт про управління. Звіт про платежі на користь держави».

1. Зміст теми

Сегменти, їх суть та види. Визначення господарського та географічного сегменту. Поняття про звітний сегмент та їх класифікація. Поняття про пріоритетний сегмент, подібний та неподібний сегмент.

Критерії визначення звітних сегментів. Визначення доходів і витрат сегмента, його активів і зобов'язань.

Порядок відображення інформації за сегментами у Додатку до приміток до річної фінансової звітності: порядок розрахунку показників, визначення звітних сегментів, заповнення розділів звітності, відображення інформації у примітках. Перевірка зіставності показників ф. № 6 з відповідними показниками інших форм звітності.

2. Стислий конспект.

8.1. Сегменти та їх види.

Форма 6 «Інформація за сегментами» по суті також є свого роду приміткою. Такий висновок ми робимо внаслідок того, що у НП(С)БО 29 прямо йдеться про те, що форма № 6 є Додатком до річної фінансової звітності, тобто не Примітками, як форма № 5. Звітність за сегментами є Додатком до річної фінансової звітності і складається наприкінці кожного фінансового року. НП(С)БО 29 зобов'язує складати цю звітність підприємства, які:

- зобов'язані оприлюднити річну фінансову звітність;
- займають монопольне (домінуюче) положення на ринку продукції (товарів, робіт, послуг);
- випускають продукцію (товари, роботи, послуги), по якій до початку звітного року прийняте рішення про державне регулювання цін.

Процес заповнення форми № 6 “Інформація за сегментами” є треступінчастим. По-перше, необхідно виробити порядок і принципи сегментування та виділити сегменти.

По-друге, перевірити правомірність відображення у Додатку за формою № 6 інформації про сегменти за звітний рік.

По-третє, безпосередньо заповнити затверджену форму. Розглянемо особливості проходження кожної сходинки.

Як уже відзначалося, процес складання звітності має на увазі виділення у діяльності підприємства окремих напрямків (так званих звітних сегментів) або за видами діяльності, або за географічною ознакою. Таким чином, існують два види звітних сегментів: господарські і географічні сегменти.

Географічний сегмент - відокремлювана частина діяльності підприємства з виробництва та/або продажу певного виду (або групи) продукції (товарів, робіт, послуг) у конкретному економічному середовищі, яка відрізняється від інших:

- ✓ економічними і політичними умовами географічного регіону;
- ✓ взаємозв'язком між діяльністю в різних географічних регіонах;
- ✓ територіальним розташуванням виробництва продукції (робіт, послуг) або покупців продукції (товарів, робіт, послуг);
- ✓ характерними для географічного регіону ризиками діяльності;
- ✓ правилами валютного контролю і валютними ризиками в таких регіонах.

Господарський сегмент - відокремлювана частина діяльності підприємства з виробництва та/або продажу певного виду (або групи) продукції (товарів, робіт, послуг), яка відрізняється від інших:

- ✓ видом продукції (товарів, робіт, послуг);
- ✓ способом отримання доходу (способом розповсюдження продукції, товарів, робіт, послуг);
- ✓ характером виробничого процесу;
- ✓ характерними для цієї діяльності ризиками;
- ✓ категорією покупців.

Крім того, виділяють два підвиди географічних сегментів: географічний виробничий і географічний збутовий (п. 7 НП(С)БО29).

8.2. Сегментування діяльності

Сегментування діяльності підприємства (виділення господарських або географічних сегментів) здійснюється з дотриманням встановлених ознак і критеріїв. При виділенні господарських і географічних сегментів діяльності підприємство самостійно визначає ступінь їх деталізації виходячи з необхідності розкриття суттєвої інформації.

Згідно з п. 17 НП(С)БО 29, крім сегментування діяльності підприємства, необхідно також визначити принципи ціноутворення, що будуть застосовуватися у внутрішньогосподарських розрахунках, до яких відносяться розрахунки, що виникають внаслідок господарських операцій між структурними підрозділами підприємства, виділеними як сегменти.

Інформація формується у бухгалтерському обліку за господарськими та географічними сегментами, які визначаються підприємством *на основі його організаційної структури*.

Сегмент може бути визначений і за критерієм *дотримання єдиного технологічного процесу*, який може здійснюватися в кількох географічних регіонах, що обумовлено стадіями виробництва продукції, *політикою післяпродажного обслуговування, умовами доставки товарів* тощо.

При визначенні сегментів *враховуються ризики*, які обумовлені особливостями ринку збуту продукції (товарів, робіт, послуг) у даному регіоні, валютні ризики, які виникають при провадженні діяльності в двох або більше країнах, тощо.

Сегмент визнається, якщо він відповідає більшості з критеріїв визначення господарського і географічного сегментів.

Залежно від сутності ризиків та організаційної структури підприємства географічні сегменти поділяються на два види:

Географічний виробничий сегмент виділяється за місцем розташування виробництва продукції (робіт, послуг) підприємства.

Географічний збутовий сегмент виділяється за місцем розташування основних ринків збуту та покупців продукції (товарів, робіт, послуг) підприємства.

Основою для виділення географічного сегмента може виступати *діяльність, яка ведеться в окремій області* (областях) України, *в окремій зарубіжній країні*, в кількох зарубіжних країнах, у сталих *регіональних угрупованнях країн*. Підприємство самостійно визначає ступінь деталізації географічних регіонів, виходячи з необхідності розкриття суттєвої інформації.

Формування звітних сегментів здійснюється на основі виділених господарських і географічних сегментів та шляхом об'єднання кількох подібних сегментів одного виду в окремий звітний сегмент.

Подібними визнають сегменти, які мають протягом кількох звітних періодів однакові (наближені) значення прибутку та відповідають більшості критеріїв визначення господарського і географічного сегментів.

При об'єднанні господарських сегментів аналізуються особливості та призначення продукції (товарів, робіт, послуг), характер виробничого процесу, категорія покупців, способи отримання доходу (способи розповсюдження продукції, товарів, робіт, послуг) тощо.

При об'єднанні географічних сегментів враховуються особливості регіональних економічних і геополітичних умов.

Звертаючись до п. 9 НП(С)БО 29, можна сформулювати *основні критерії, що є в основі виділення сегментів*: більша частина доходу сегмента утвориться від продажу продукції (товарів, робіт, послуг) зовнішнім покупцям і він відповідає хоча б одному з трьох критеріїв:

1. на частку сегмента припадає не менше 10% балансової вартості активів;

2. або фінансового результату підприємства,

3. або доходу від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг) зовнішнім покупцям і за внутрішньогосподарськими розрахунками.

Причому НП(С)БО 29 припускає, що сегмент, який не відповідає критеріям, наведеним у його пункті 9, може бути **визнаний звітним**, якщо цей сегмент має пріоритетне (важливе) значення для підприємства.

Наступною дією при виділенні звітних сегментів є їх оцінка з огляду впливу на загальну величину доходу від операцій із зовнішніми покупцями. Згідно з п. 13 НП(С)БО 29 загальна величина доходів виділених звітних сегментів повинна складати не менше 75 % загального доходу підприємства. У разі коли сукупний дохід визнаних звітних сегментів менше такого рівня, здійснюється виділення додаткових сегментів з метою досягнення зазначеного рівня доходу, навіть якщо такі додаткові сегменти не будуть відповідати вище переліченим критеріям.

Після того як звітні сегменти будуть виділені, їх необхідно розділити на пріоритетні і допоміжні. При цьому, коли пріоритетним визнається господарський сегмент, то допоміжним - географічний, і навпаки. Якщо чітко визначити пріоритетність того чи іншого виду сегментів складно, то пріоритетним визнається господарський сегмент, а допоміжним - географічний. *У фінансовій звітності інформація про пріоритетні звітні сегменти (господарські або географічні) розкривається більш деталізовано.* При визначенні пріоритетного виду звітного сегмента враховується організаційна структура підприємства.

Перед складанням Додатків за формою № 6 необхідно перевірити правомірність відображення за звітний рік інформації про них у фінансовій звітності. Якщо виявляться обставини, які свідчать про необхідність перегляду виділених сегментів, то треба внести відповідні доповнення або зміни в облікову політику підприємства.

Згідно з п.13 П(С)БО 29 у ситуації, коли сегмент, що був визнаний звітним у попередньому році, у звітному році не відповідає критеріям визнання, наведеним у п.9 зазначеного стандарту, то такий сегмент підлягає виключенню з переліку звітних сегментів і об'єднанню з подібним сегментом або включенню до складу нерозподілених статей.

8.3. Порядок заповнення звітності за сегментами

Розглянемо, яку саме інформацію необхідно розкрити у Додатках за формою № 6. Так, у рядках 010 - 070 відображаються доходи звітних сегментів, у рядках 080 - 170 - їх витрати, у рядку 180 - фінансовий результат діяльності сегментів, у рядку 190 - фінансовий результат діяльності підприємства в цілому. Крім зазначеної інформації, у Додатку за формою № 6 також відображається вартість активів усього підприємства і звітних сегментів окремо (рядки 200-230) і аналогічно зобов'язань (рядки 240-270). Як додаткова інформація у розділі I Додатка за формою № 6 наводяться дані про капітальні інвестиції (рядок 280) і амортизації необоротних активів (рядок 290).

Доходами звітного сегмента визнається частина доходів підприємства від продажу зовнішнім покупцям і за внутрішньогосподарськими розрахунками, отримання яких забезпечено звичайною господарською діяльністю господарського або географічного сегмента і які безпосередньо можуть бути віднесені (або визначені шляхом розподілу на обґрунтованій та послідовній основі) до звітного сегмента, за вирахуванням ПДВ, акцизного збору, інших зборів і вирахування з доходу (збори, знижки, повернення товарів тощо). *Дохід сегмента не включає:*

- доходи з податку на прибуток;

- процентні, дивідендні доходи, доходи від реалізації фінансових інвестицій та погашення основної суми боргу (крім підприємств, що відносяться до фінансових установ);
- доходи від надзвичайних подій.

Витратами звітнього сегмента визнається частина витрат підприємства, яка пов'язана зі звичайною діяльністю господарського або географічного сегмента і безпосередньо може бути віднесена (або визначена шляхом розподілу на обґрунтованій і послідовній основі) до звітнього сегмента. Витрати сегмента не включають;

- витрати з податку на прибуток;
- процентні витрати, витрати від реалізації фінансових інвестицій та погашення основної суми боргу (крім підприємств, що відносяться до фінансових установ);
- загальні адміністративні та інші витрати, що виникають на рівні всього підприємства (якщо тільки вони не пов'язані безпосередньо з діяльністю сегмента);

При формуванні інформації про активи і зобов'язання пріоритетних сегментів, а також річні суми амортизації та капітальні інвестиції необхідно мати на увазі таке.

Відповідно до вимог п. 25 НП(С)БО 29 у графах 3 - 14 відповідних рядків форми № 6 відображаються активи звітнього сегмента, що визнаються такими внаслідок їх використання таким сегментом для виконання своєї звичайної діяльності і безпосередньо стосуються його та зобов'язання звітнього сегмента, тобто заборгованість такого господарського або географічного сегмента, що виникла внаслідок виконання ним своєї звичайної діяльності і безпосередньо стосується його. При цьому необхідно враховувати, що згідно з п. 28 НП(С)БО 29 до складу активів звітнього сегмента не включаються:

- відстрочені податкові активи;
- дебіторська заборгованість з податку на прибуток;
- фінансові інвестиції, якщо даний актив не виникає внаслідок основної діяльності цього звітнього сегмента, а доходи і витрати, пов'язані з такими фінансовими інвестиціями, не включаються до складу доходів і витрат такого звітнього сегмента;
- дебіторська заборгованість з розрахунків за нарахованими доходами у вигляді дивідендів, якщо такі доходи не включаються до складу доходів звітнього сегмента;
- інші оборотні активи, які пов'язані з діяльністю підприємства в цілому і не стосуються окремого сегмента.

Аналогічно обмеження накладаються і на склад зобов'язань. Так, згідно з п. 29 НП(С)БО 29 до складу зобов'язань звітнього сегмента не включаються:

- забезпечення наступних витрат і платежів і цільове фінансування, якщо вони стосуються діяльності підприємства в цілому;
- відстрочені податкові зобов'язання;
- довгострокові фінансові зобов'язання, зобов'язання за кредитами банків та інших фінансових установ, якщо отримання фінансових доходів не є основною діяльністю звітнього сегмента;
- поточні зобов'язання за розрахунками з учасниками;
- зобов'язання за податком на прибуток, інші зобов'язання перед бюджетом і державними цільовими фондами, які не можна на обґрунтованій і послідовній основі розподілити між звітніми сегментами підприємства.

За кожним звітнім сегментом у розділі I наводиться інформація про річну суму амортизаційних відрахувань і капітальних інвестицій. У II та III розділах Додатка наводиться інформація про доходи, балансову вартість активів на кінець року і капітальних інвестицій за рік допоміжних звітних сегментів. Для відображення зазначеної інформації у НП(С)БО 29 наведено спеціальний порядок.

3. Ключові слова і терміни

Сегмент – певний вид продукції, напрямок виробництва або реалізації.

Географічний сегмент – відокремлювана частина діяльності підприємства з виробництва та/або продажу певного виду (або групи) продукції (товарів, робіт, послуг) у конкретному економічному середовищі, яка відрізняється від інших: економічними і політичними умовами географічного регіону; взаємозв'язком між діяльністю в різних географічних регіонах;

територіальним розташуванням виробництва продукції (робіт, послуг) або покупців продукції (товарів, робіт, послуг); характерними для географічного регіону ризиками діяльності; правилами валютного контролю і валютними ризиками в таких регіонах.

Господарський сегмент – відокремлювана частина діяльності підприємства з виробництва та/або продажу певного виду (або групи) продукції (товарів, робіт, послуг), яка відрізняється від інших: видом продукції (товарів, робіт, послуг); способом отримання доходу (способом розповсюдження продукції, товарів, робіт, послуг); характером виробничого процесу; характерними для цієї діяльності ризиками; категорією покупців.

Звітний сегмент – господарський або географічний сегмент щодо якого має розкриватися у річній фінансовій звітності інформація.

Пріоритетний звітний сегмент – господарський або географічний сегмент, який визначаються обліковою політикою підприємства.

Неподібний сегмент – господарський або географічний сегмент, який не може бути включений до складу будь-якого звітного сегменту.

Внутрішньогосподарські розрахунки – розрахунки, що виникають у результаті господарських операцій між структурними підрозділами підприємства, виділеними як сегменти з метою розкриття їх доходів, витрат, фінансових результатів, активів та зобов'язань.

4. Питання для самоперевірки

1. Які підприємства складають фінансову звітність за сегментами?
2. Де визначаються загальні вимоги щодо розкриття інформації за сегментами у ф. № 6.
3. Опишіть порядок вибору звітних сегментів.
4. Які сегменти виділяються згідно з НП(С)БО 29?
5. Дати визначення термінам: географічний сегмент, господарський сегмент/
6. Звітний сегмент та його визначення.
7. Як визначається операційний сегмент за МСФЗ 8?
8. Як визначається пріоритетні та допоміжні сегмент за НП(С)БО 8?
9. Назвіть критерії визначення географічного сегменту.
10. Назвіть критерії визначення господарського сегменту.
11. Зміст та структура звіту «Інформація за сегментами» ф. № 6.
12. Порядок заповнення звіту «Інформація за сегментами» ф. № 6.
13. Ваємозв'язок та взаємоузгодженість звіту «Інформація за сегментами» ф. № 6 з іншими формами фінансової звітності.
14. Назвіть основні види сегментів.
15. Назвіть критерії визнання сегменту звітним.
16. Які доходи не включаються до складу доходів звітних сегментів?
17. Які активи не включаються до складу активів звітних сегментів?
18. Які зобов'язання не включаються до складу зобов'язань звітних сегментів?
19. Які кількісні пороги визначає МСФЗ 8 для сегментів?
20. В якому документі підприємство визначає види сегментів, за якими подаватиме звіт «Інформація за сегментами» ф. № 6?

5. Тестові завдання до теми «Фінансова звітність за сегментами»

1. Загальні вимоги щодо розкриття інформації та форми Додатку до приміток до фінансової звітності «Інформація за сегментами» ф. № 6 регулюються:

- а) НП(С)БО 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності»;
- б) Наказом МФУ «Про примітки до річної фінансової звітності»;
- в) Методичними рекомендаціями щодо заповнення форм фінансової звітності № 433;
- г) НП(С)БО 29 «Фінансова звітність за сегментами».

2. Додаток до приміток до річної фінансової звітності «Інформація за сегментами» ф. № 6 складається з:

- а) 2 розділу;
- б) 3 розділів;

- в) 4 розділів;
 - г) 5 розділів.
3. *Географічні сегменти поділяються на такі види:*
- а) географічні збутові;
 - б) географічні постачальницькі;
 - в) географічні виробничі;
 - г) відповіді а) і в) – правильні.

4. *Господарські сегменти поділяються на такі види:*

- а) господарські збутові;
- б) господарські виробничі;
- в) господарські сегменти не поділяються на види;
- г) відповіді а) і в) – правильні.

5. *За характером впливу на фінансовий результат звичайної діяльності сегменти поділяються на:*

- а) пріоритетні та допоміжні;
- б) основні та допоміжні;
- в) основні та обслуговуючі;
- г) пріоритетні, допоміжні та обслуговуючі.

6. *Визначення пріоритетних звітних сегментів:*

- а) встановлено Законом України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність»;
- б) встановлено НП(С)БО 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності» для всіх підприємств;

- в) встановлено НП(С)БО 29 «Фінансова звітність за сегментами» для всіх підприємств;
- г) встановлюється обліковою політикою підприємства.

7. *Показники за пріоритетними звітними сегментами розкриваються у:*

- а) розділі I ф. № 6 «Інформація за сегментами»;
- б) розділі II ф. № 6 «Інформація за сегментами»;
- в) розділі III ф. № 6 «Інформація за сегментами»;
- г) відповіді б) і в) – правильні.

8. *Показники за допоміжними звітними сегментами розкриваються у:*

- а) розділі I ф. № 6 «Інформація за сегментами»;
- б) розділі II ф. № 6 «Інформація за сегментами»;
- в) розділі III ф. № 6 «Інформація за сегментами»;
- г) відповіді б) і в) – правильні.

9. *При обранні пріоритетним видом сегмента господарського сегмента в розділі II ф. № 6 «Інформація за сегментами» розкривається інформація за:*

- а) допоміжними господарськими збутовими сегментами;
- б) допоміжними географічними збутовими сегментами;
- в) допоміжними географічними виробничими сегментами;
- г) розділ II не заповнюється.

10. *При обранні пріоритетним видом сегмента географічного збутового сегмента в розділі II ф. № 6 «Інформація за сегментами» розкривається інформація за:*

- а) допоміжними господарськими сегментами;
- б) допоміжними географічними виробничими сегментами;
- в) допоміжними господарськими виробничими сегментами;
- г) відповіді б) і в) – правильні.

11. *Чи може в розділі III ф. № 6 «Інформація за сегментами» наводитися інформація за господарськими сегментами?*

- а) так;
- б) ні;
- в) тільки у тих випадках, коли географічні сегменти продукують менше 5 % чистого доходу;
- г) залишається на вибір підприємства.

12. *Одним із критеріїв відповідності для визнання сегменту звітним є:*

а) дохід даного сегмента підприємства від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг) зовнішнім покупцям і за внутрішньогосподарськими розрахунками підприємства становить не менше ніж 10 % сукупного доходу від продажу зовнішнім покупцям і за внутрішньогосподарськими розрахунками всіх сегментів певного виду;

б) дохід даного сегмента підприємства від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг) зовнішнім покупцям становить не менше ніж 10 % сукупного доходу від продажу зовнішнім покупцям всіх сегментів певного виду;

в) дохід даного сегмента підприємства від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг) за внутрішньогосподарськими розрахунками підприємства становить не менше ніж 10 % сукупного доходу від продажу за внутрішньогосподарськими розрахунками всіх сегментів певного виду;

г) дохід даного сегмента підприємства від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг) зовнішнім покупцям і за внутрішньогосподарськими розрахунками підприємства становить не менше ніж 10 % сукупного доходу від продажу зовнішнім покупцям і за внутрішньогосподарськими розрахунками всіх сегментів підприємства.

13. *Не є критерієм відповідності для визнання сегменту звітним:*

а) дохід даного сегмента підприємства від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг) зовнішнім покупцям і за внутрішньогосподарськими розрахунками підприємства становить не менше ніж 10% сукупного доходу від продажу зовнішнім покупцям і за внутрішньогосподарськими розрахунками всіх сегментів певного виду;

б) фінансовий результат даного сегмента становить не менше ніж 10% сумарного фінансового результату всіх сегментів певного виду.

в) балансова вартість активів даного сегмента становить не менше ніж 10% сукупної балансової вартості активів усіх сегментів певного виду;

г) сума власного капіталу даного сегмента становить не менше ніж 10% сукупної балансової вартості активів усіх сегментів певного виду.

14. *Для визнання сегменту звітним частка доходу від продажу продукції (товарів, робіт, послуг) зовнішнім покупцям має бути:*

а) більше 0,25;

б) більше 0,50;

в) більше 0,75;

г) такий критерій не використовується.

15. *Критерій питомої ваги фінансового результату при наявності як прибуткових, так і збиткових сегментів застосовується до:*

а) сумарного прибутку, якщо загальний фінансовий результат позитивний і навпаки;

б) більшої з двох абсолютних величин – сумарного прибутку або сумарного збитку;

в) різниці між сумарним прибутком та сумарним збитком сегментів;

г) на розсуд підприємства, але це має бути підтверджено обліковою політикою.

16. *Питома вага доходу від операцій з зовнішніми покупцями всіх звітних сегментів встановлюється до:*

а) чистого доходу підприємства від операцій із зовнішніми покупцями;

б) загального доходу підприємства від операцій із зовнішніми покупцями від основної діяльності;

в) загального доходу підприємства від операційної діяльності;

г) загального доходу підприємства від операцій із зовнішніми покупцями від звичайної діяльності.

17. *Фінансові доходи і фінансові витрати звітних сегментів наводяться, якщо:*

а) отримання фінансових доходів є основною діяльністю звітного сегменту;

б) частка фінансових доходів займає більше 25 % загального доходу підприємства;

в) отримання фінансових доходів є основною діяльністю підприємства;

г) частка фінансових витрат займає більше 25 % загальних витрат підприємства.

18. *Не включаються до складу доходів звітних сегментів:*

а) дохід від участі в капіталі асоційованих і спільних підприємств;

б) доходи від надзвичайних подій;

в) дохід з податку на прибуток;

г) відповіді б) і в) – правильні.

19. *Не включаються до складу активів звітних сегментів:*

а) відстрочені податкові активи;

б) дебіторська заборгованість з податку на прибуток;

в) всі активи можуть бути включені до складу активів звітних сегментів;

г) відповіді а) і б) – правильні.

20. *Не включаються до складу зобов'язань звітних сегментів:*

а) всі зобов'язання можуть бути включені до складу активів звітних сегментів;

б) відстрочені податкові зобов'язання;

в) поточні зобов'язання за розрахунками з учасниками;

г) відповіді б) і в) – правильні.

21. *В якому документі підприємство визначає види сегментів, за якими подаватиме звіт*

«Інформація за сегментами» ф. № 6?

а) НП(С)БО 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності»;

б) Наказі (положенні) «Про облікову політику підприємства»;

в) Методичних рекомендаціях щодо заповнення форм фінансової звітності № 433;

г) Наказі МФУ «Про примітки до річної фінансової звітності».

22. *З якими формами фінансової звітності існує взаємозв'язок і взаємоузгодженість показників звіту «Інформація за сегментами» ф. № 6?*

а) ф.№1, ф.№2 та примітки до річної фінансової звітності;

б) ф.№1 та ф.№3;

в) ф.№3 та Ф.№3-н;

г) ф.№4.

23. *Обставини зміни пріоритетних сегментів:*

а) реорганізація підприємства;

б) припинення певного виду діяльності;

в) відповіді а) і б) - правильні;

г) зміна керівника підприємства.

24. *Чи є припинення певного виду діяльності підприємства обставиною зміни пріоритетних сегментів?*

а) так;

б) ні;

в) за рішенням уряду;

г) за бажанням керівника підприємства.

25. *Чи є реорганізація підприємства обставиною зміни пріоритетних сегментів?*

а) так;

б) ні;

в) за рішенням уряду;

г) за бажанням керівника підприємства.

26. *Обліковою політикою підприємства визначаються....:*

а) види сегментів;

б) пріоритетний вид сегмента;

в) засади ціноутворення у внутрішньогосподарських розрахунках;

г) всі відповіді вірні.

27. *Яким документом визначаються засади ціноутворення у внутрішньогосподарських розрахунках?*

а) НП(С)БО 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності»;

б) Наказом (положенням) «Про облікову політику підприємства»;

в) Методичними рекомендаціями щодо заповнення форм фінансової звітності № 433;

г) Наказом МФУ «Про примітки до річної фінансової звітності».

28. *Яким документом визначається пріоритетний вид сегмента?*

а) НП(С)БО 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності»;

б) Наказом (положенням) «Про облікову політику підприємства»;

в) Методичними рекомендаціями щодо заповнення форм фінансової звітності № 433;

г) Наказом МФУ «Про примітки до річної фінансової звітності».

28. *Неподібні сегменти відображаються в Додатку до приміток до річної фінансової звітності...*

- а) як нерозподілені статті;
- б) окремим додатком;
- в) окремим розділом;
- г) як окремий сегмент.

29. *Доходами звітного сегмента визнається....:*

а) частина доходів підприємства від продажу зовнішнім покупцям і за внутрішньогосподарськими розрахунками, отримання яких забезпечено звичайною діяльністю господарського або географічного сегмента та які безпосередньо можуть бути віднесені (або визначені шляхом розподілу на обґрунтованій та послідовній основі) до звітного сегмента, за вирахуванням ПДВ, акцизного податку, інших зборів і вирахування з доходу;

- б) всі доходи підприємства від продажу зовнішнім покупцям;
- в) всі доходи підприємства від продажу;
- г) всі доходи підприємства від продажу внутрішнім покупцям.

30. *Витратами звітного сегмента визнаються....:*

а) всі витрати підприємства;

б) витрати підприємства, що пов'язані з основною діяльністю;

в) витрати підприємства, що пов'язані з операційною діяльністю;

г) частина витрат підприємства, що пов'язані з звичайною діяльністю господарського або географічного сегмента та безпосередньо можуть бути віднесені (або визначені шляхом розподілу на обґрунтованій та послідовній основі) до звітного сегмента.

6. Завдання для самостійного опрацювання до теми «Фінансова звітність за сегментами. Звіт про управління. Звіт про платежі на користь держави».

1. Дослідити зміст та порядок оформлення звітності за сегментами за формами та моделями, що використовуються в міжнародній практиці.

2. Визначити відносно форми № 6 Додаток до приміток до річної фінансової звітності «Інформація за сегментами»: мету складання і основних користувачів; зміст та структуру форми; джерела даних для складання; порядок заповнення; періодичність і терміни подання; хто зобов'язаний складати (які підприємства); взаємозв'язок і взаємоузгодженість показників з іншими формами звітності; методика визначення (розрахунку) основних показників форми; порядок виправлення помилок; відповідальність за неподання або несвоєчасне подання форми.

3. За даними умовного підприємства (див. Тема 2 «Загальні вимоги до складання звітності») визначити елементи облікової політики умовного підприємства щодо складання звіту «Інформація за сегментами» ф. № 6.

4. Визначити аналітичні можливості додатку до приміток до річної фінансової звітності «Інформація за сегментами» ф. № 6.

5. На основі даних форми № 6 Додаток до приміток до річної фінансової звітності «Інформація за сегментами» визначити ефективність діяльності звітних і допоміжних сегментів.

6. За даними аналізу запропонувати управлінські рішення.

Бланк додатку до Приміток до річної фінансової звітності «Інформація за сегментами» ф. № 6 подано в робочому зошиті до проведення практичних занять з навчальної дисципліни «Звітність підприємства».

7. Тематика рефератів до теми «Фінансова звітність за сегментами. Звіт про управління. Звіт про платежі на користь держави».

- 1. Звіт за сегментами: зміст та структура.
- 2. Порядок складання звіту «Інформація за сегментами» ф. № 6.
- 3. Види сегментів.
- 4. Визначення сегментів та їх види.

5. Звітний сегмент: порядок визначення.
6. Пріоритетні та допоміжні сегменти: порядок визначення.
7. Міжнародна практика складання звіту за сегментами.
8. Аналітичні можливості звіту «Інформація за сегментами» ф. № 6.
9. Взаємозв'язок і взаємоузгодженість показників звіту «Інформація за сегментами» ф. № 6 з іншими формами фінансової звітності.
10. Взаємозв'язок і взаємоузгодженість показників звіту «Інформація за сегментами» ф. № 6 з Балансом ф. №1.
11. Взаємозв'язок і взаємоузгодженість показників звіту «Інформація за сегментами» ф. № 6 з Звітом про фінансові результати ф. №2.
12. Внутрішньогосподарські розрахунки підприємства, що виникають між структурними підрозділами підприємства, виділеними як сегменти.
13. Ризики при визначенні сегментів.
14. Вплив сутності ризиків та організаційної структури підприємства на визначення сегментів.
15. Суть подібних сегментів та їх визначення.
16. Вплив особливостей регіональних економічних і геополітичних умов при об'єднанні географічних сегментів.
17. Критерії визначення звітної сегменту.
18. Неподібні сегменти та їх відображення в Додатку до приміток до річної фінансової звітності.
19. Додаткові сегменти та порядок їх виділення.
20. Обставини зміни пріоритетних сегментів.

Рекомендована література:

Основна: [3, 4, 5-8, 9, 11, 12, 14, 16-18, 20, 21, 25-26, 38, 40, 41, 42-44, 50-51, 60].

Допоміжна: [1,6,9, 11, 14, 16, 20].

Інформаційні ресурси Інтернет: [1-6].

Міжнародні видання: [1-11].

Тема 9. Консолідована фінансова звітність

1. Зміст теми

Поняття про об'єднання підприємств. Види об'єднань. Характеристика варіантів об'єднання підприємств: злиття, придбання тощо. Поняття про внутрішньогрупові операції, внутрішньогрупове сальдо та процеси консолідації.

Види діяльності, щодо яких складається зведена фінансова звітність. Особливості складання зведеної звітності міністерств і відомств.

Сфера застосування консолідованої фінансової звітності. Загальні положення НП(С)БО 2 «Консолідована фінансова звітність». Зміст та структура форм консолідованої фінансової звітності. Порядок складання консолідованої фінансової звітності. Джерела даних та їх підготовка до складання консолідованої фінансової звітності.

2. Стислий конспект.

9.1. Суть об'єднання та їх види

В умовах нестабільності, наявності криз та ризиків все більшого поширення набуває форма господарювання підприємств у вигляді об'єднань декількох підприємств як єдиного цілого. Разом протистояти негараздам легше.

На думку більшості економістів об'єднання підприємств несе в собі значний потенціал високоефективного господарювання у будь-яких умовах. Серед найбільш вагомих прерогатив об'єднання варто виділити:

- налагодження більш ритмічної роботи;

- сприяння розвитку прямих довгострокових господарських зв'язків;
- полегшення вирішення проблем придбання (товарного дефіциту) та більш ефективне використання ресурсів;
- можливість використання бренду, фірмового ім'я, товарних знаків на ринках України та за кордоном;
- фінансова підтримка на стадії модернізації виробництва, перепрофілювання, перепідготовки кадрів, інвестування заходів;
- вихід на зовнішній ринок;
- можливість запуску довгострокових, але перспективних і прибуткових у майбутньому проектів (Проведення силами власного об'єднання робіт із розробки та виробництва нових видів продукції або опрацювання винаходів з принципово нових технологій у разі успішної реалізації проекту дає не тільки прибутки, а й права на "ноу-хау");
- додаткові шанси на більш вигідних умовах одержати кредити в умовах неплатежів і складної процедури їх отримання;
- більша можливість залучити інвестиції у свій розвиток;
- сприяння створенню позитивного іміджу у ділових колах що є важливою обставиною в умовах зростаючої конкуренції.

При нестабільній економічній ситуації, в умовах зростаючої конкуренції такі фактори є важливою обставиною виживання та функціонування підприємств.

Згідно з ГКУ підприємства мають право на добровільних засадах об'єднувати свою діяльність. Результатом такого об'єднання є створення нових утворень - об'єднань підприємств. За ст.118 п.1 ГКУ *об'єднанням підприємств* є господарська організація, утворена у складі двох або більше підприємств з метою координації їх виробничої, наукової та іншої діяльності для вирішення спільних економічних та соціальних завдань.

Господарське об'єднання – це організаційно оформлена група підприємств, інших господарських організацій низової ланки економіки різних форм власності, яка створюється з метою координації діяльності своїх учасників, об'єднання їхніх зусиль для вирішення соціальних та економічних завдань.

Господарське об'єднання – це об'єднання підприємств, утворене за ініціативою підприємств незалежно від їх виду, які на добровільних засадах об'єднали свою господарську діяльність.

Господарські об'єднання діють на основі установчого договору та/або статуту, який затверджується їх засновниками.

Державне (комунальне) господарське об'єднання - об'єднання підприємств, утворене державними (комунальними) підприємствами за рішенням Кабінету Міністрів України або, у визначених законом випадках, рішенням міністерств (інших органів, до сфери управління яких входять підприємства, що утворюють об'єднання), або рішенням компетентних органів місцевого самоврядування.

Ключовим поняттям для визначення „об'єднання підприємств” є організаційна форма об'єднання. Одна з можливих **форм об'єднання** – 1) це власне *злиття двох підприємств*, коли одне автоматично приймає на свій баланс усі активи та зобов'язання іншого. 2) Друга форма – це *придбання акцій підприємства*, що купується з оплатою коштами, акціями або іншими цінними паперами. У цьому випадку покупець нерідко домовляється з акціонерами підприємства, що купується, на індивідуальній основі. 3) Третя можлива форма – це *придбання частини або всіх активів підприємства*, що купується. Ця ситуація відрізняється від попередньої тим, що права власності на активи обов'язково переходять від продавця до покупця, а кошти виплачуються підприємству, що купується, як юридичній особі, а не безпосередньо її акціонерам.

За характером впливу організаційних форм на структуру об'єднань можна виділити такі типи об'єднань:

1) **юридичне об'єднання**, за якого активи та зобов'язання одного підприємства передаються іншому підприємству і перше підприємство ліквідується або активи та зобов'язання обох підприємств передаються новому підприємству, а обидва попередні підприємства ліквідуються;

2) **економічне об'єднання**, за якого підприємства після об'єднання залишаються самостійними юридичними одиницями. Придбане підприємство набуває статусу дочірнього підприємства, а підприємство-покупець стає материнським. У результаті економічного об'єднання утворюється група підприємств.

Ст.119 і 120 ГКУ визначено види та організаційно-правові форми об'єднань підприємств відповідно, що наведено в табл. 1.

Таблиця 9.1

Види та організаційно-правові форми об'єднань підприємств

№ з/п	Види об'єднань підприємств (залежно від порядку їх заснування)	Організаційно-правові форми об'єднань підприємств
1	Господарські об'єднання	Асоціація, корпорація, консорціум, концерн тощо
2	Державні чи комунальні господарські об'єднання	Корпорація або концерн незалежно від назви комбінат, трест тощо
3	інші форми об'єднання	союзи, спілки, асоціації підприємців

9.2. Поняття про консолідовану та зведену звітність

Термін **«консолідація»** (лат. Consolidatio – зміцнення, об'єднання) означає процеси укріплення, об'єднання, згуртування. На буденному рівні воно асоціюється з впорядкуванням і ефективністю управління. Однак, як стверджує український дослідник О. Туркевич, окрім єдності консолідація, «включає й інший аспект, а саме - різноманітність та різнорідність. Співвідношення єдності та різноманітності (тобто збереження певної автономії) є одним з головних аспектів консолідації. Вони стимулюють консолідаційні процеси в суспільстві та державі». Тому в цілому консолідація може бути визначена сукупністю об'єднувальних процесів.

Консолідована фінансова звітність — фінансова звітність, яка відображає фінансове становище, результати діяльності та рух грошових коштів юридичної особи та її дочірніх підприємств як єдиної економічної одиниці.

Відповідно до НП(С)БО 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності» **консолідована фінансова звітність** — це звітність, яка відображає фінансовий стан і результати діяльності юридичної особи та її дочірніх підприємств як єдиної економічної одиниці.

Метою складання фінансової звітності взагалі та консолідованої фінансової звітності зокрема є її використання як інформаційного ресурсу під час обґрунтування та прийняття управлінських рішень.

Вона містить консолідовані:

- 1) баланс ф.№1-к;
- 2) звіт про фінансові результати ф.№2-к;
- 3) звіт про рух грошових коштів ф.№3-к;
- 4) звіт про власний капітал ф.№4-к;
- 5) примітки до консолідованої звітності.

Для формування консолідованої звітності материнське та дочірні підприємства подають свої фінансові звіти, складені за однаковий період і на ту саму дату балансу.

Консолідована фінансова звітність виступає як інформаційний ресурс, що характеризує внутрішнє середовище материнського підприємства.

В сучасних умовах господарювання на підвищення **значення консолідованої фінансової звітності** в підприємницькій діяльності впливають чимало передумов, зокрема:

- необхідність постійного вдосконалення механізму інформаційного забезпечення користувачів;
- підвищення значення інформації у світі в цілому;
- необхідність у пошуку високоприбуткових сегментів бізнесу з метою переливання капіталів;
- розвиток інститутів громадянського суспільства, яким необхідно більше інформації про діяльність підприємств;
- бажання власників та акціонерів мати інформацію про діяльність всієї групи підприємств;

- необхідність застосування однакових облікових методів, а в разі неможливості розкриття – інформації про такі відмінності;
- посилення економічної боротьби за ресурси і технології;
- посилення економічної боротьби за ринки збуту;
- перерозподіл економічної влади;
- підвищення значення контролю за діяльністю дочірніх підприємств материнським з метою зменшення ризиків зловживань та викривлення інформації.

Тому консолідована фінансова звітність є атрибутом високорозвинутої ринкової економіки, що забезпечує збалансування інтересів користувачів. Для України це позитивне явище, яке поступово починає адаптуватися до практичних умов господарювання.

Річну КФЗ подають підприємства, що мають дочірні підприємства, своїм власникам у визначені ними строки (але не пізніше 15 квітня наступного за звітним року) (п. 11 постанови КМУ від 28.02.2000 р. № 419). Відповідно до НП(С)БО це **материнські (холдингові) підприємства** — підприємства, що контролюють діяльність дочірніх підприємств. У свою чергу, **дочірні підприємства** — це підприємства, що перебувають під контролем материнського (холдингового) підприємства (п. 4 НП(С)БО 19). Вимоги до складання КФЗ викладено в НП(С)БО 2.

Таблиця 9.2

Зміст НПСБО 2

№ з/п	Розділ	Питання, що розкриваються
	Загальні положення	- ким застосовується; - на що не поширюється; - коли не подається КФЗ; - значення термінів; - наслідки втрати контролю над дочірнім під-вом
I	Порядок складання консолідованої фінансової звітності	- звітний період та звітна дата; - дотримання облікової політики; - виключення при складанні КФЗ; - визначення неконтрольованої частки; - вартість гудвілу; - курсові різниці, що виникають під час перерахунку показників фінансової звітності дочірніх підприємств
II	Розкриття інформації у фін. звітності	- відображення неконтрольованої частки; - розкриття інформації у примітках
одатк и	Приклади владних повноважень	1) право голосу (або потенційне право голосу) в дочірньому підприємстві; 2) право призначати, переводити на іншу посаду або звільняти провідний управлінський персонал дочірнього підприємства, який може керувати найбільш значущими видами діяльності; 3) право обирати або відсторонювати інше підприємство, що може керувати найбільш значущими видами діяльності; 4) право вимагати здійснення певних операцій або накладати вето на здійснення операцій на користь материнського підприємства; 5) інші права, які надають утримувачеві здатність керувати найбільш значущими видами діяльності
	Приклади ознак наявності владних повноважень у підприємства-інвестора	1) підприємство-інвестор може призначати або затверджувати провідний управлінський персонал підприємства, яке є об'єктом інвестицій, який має можливість керувати найбільш значущими видами діяльності; 2) підприємство-інвестор може вимагати від підприємства, яке є об'єктом інвестицій, здійснення певних операцій або може накладати вето на здійснення таких операцій;

		<p>3) підприємство-інвестор може відігравати вирішальну роль у процесі висунення кандидатур виборних членів керівного органу підприємства, яке є об'єктом інвестицій, або в процесі отримання довіреності на голосування від інших утримувачів права голосу;</p> <p>4) провідний управлінський персонал підприємства, яке є об'єктом інвестицій, є пов'язаною стороною підприємства-інвестора;</p> <p>5) більшість членів керівного органу підприємства, яке є об'єктом інвестицій, є пов'язаними сторонами підприємства-інвестора</p>
	Приклади найбільш значущих видів діяльності	<p>1) придбання та продаж товарів, надання послуг, виконання робіт;</p> <p>2) управління фінансовими активами;</p> <p>3) відбір постачальника активів та їх асортименту, придбання або продаж активів;</p> <p>4) дослідження та розробка нових продуктів, матеріалів, приладів, продукції, процесів, систем або послуг;</p> <p>5) визначення структури фінансування господарської діяльності або окремих проектів та/або залучення кредитів (позик), емісії інструментів власного капіталу, боргових цінних паперів</p>
	Приклади прав захисту інтересів інвесторів	<p>1) право кредитора забороняти позичальникові провадити діяльність, яка може суттєво змінити кредитний ризик позичальника на шкоду кредитора;</p> <p>2) право сторони, якій належить неконтрольована частка в підприємстві, яке є об'єктом інвестицій, узгоджувати рішення щодо інвестиційної діяльності у сумі більшій, ніж вимагається у нормальному процесі господарської діяльності, або ухвалювати рішення щодо емісії інструментів власного капіталу або боргових цінних паперів;</p> <p>3) право кредитора вимагати обмеження права розпорядження активами позичальника, у разі якщо позичальник не виконує визначених умов погашення кредиту.</p>

Неконтрольована частка визначається як добуток відсотка наявних голосів, які не належать материнському підприємству, відповідно до власного капіталу, чистого прибутку (збитку) та сукупного доходу дочірніх підприємств з урахуванням суми нереалізованого прибутку (збитку) від внутрішньогрупових операцій (крім випадків, пов'язаних з об'єднанням (придбанням) підприємств).

Аналіз літературних джерел з даного питання свідчить про використання двох понять: «консолідована фінансова звітність» та «зведена фінансова звітність». Відсутність єдності думок різних авторів призвела до існування двох поглядів:

- 1 – представники якого ототожнюють ці поняття;
- 2 – розрізняють.

В Законі «Про бух. облік та фінансову звітність в Україні» ст. 12 передбачає складання консолідованої та зведеної фінансової звітності.

КФЗ (крім фінансових звітів про власні господарські операції) складають та подають підприємства, що мають дочірні підприємства. Отже, материнське (холдингове) підприємство складає КФЗ.

Раніше вважалося, що зведену звітність (крім власних звітів) складають та подають щодо всіх підприємств, що належать до сфери їх управління: Міністерства, інші центральні органи виконавчої влади, до сфери управління яких належать підприємства, засновані на державній власності, органи, які здійснюють управління майном підприємств, заснованих на комунальній власності. Звітність таких суб'єктів господарювання теж називається консолідованою, оскільки процес складання є консолідованим з відповідними аспектами елімінації та узгодження.

9.3. Процедури консолідації фінансової звітності

Процедури консолідації фінансової звітності визначені у міжнародних та національних стандартах. Вони полягають у тому, що у процесі складання КФЗ фінансові звіти материнської компанії та дочірніх підприємств об'єднуються шляхом додавання сум показників за подібними статтями, такими як активи, зобов'язання, капітал, доходи та витрати.

Для відображення в КФЗ інформації про групу як про окрему економічну одиницю відповідно до МСФЗ необхідно:

а) виключити балансову вартість фінансових інвестицій материнської компанії в кожну дочірню компанію і частку власного капіталу материнської компанії в кожній дочірній компанії. Таке коригування дасть можливість уникнути подвійного рахунку сум в консолідованому балансі, тому що фінансові інвестиції в дочірнє підприємство, відображені в активі балансу материнської компанії, є одночасно капіталом дочірніх підприємств;

б) визначити та відокремити неконтрольовану частку в чистих активах і чистому прибутку (збитку) дочірніх підприємств. Материнське підприємство для складання КФЗ визначає неконтрольовану частку у:

- власному капіталі,
- чистому прибутку (збитку),
- та сукупному доході дочірніх підприємств.

У консолідованому балансі неконтрольована частка повинна подаватися окремо від зобов'язань та акціонерного капіталу материнської компанії.

в) нарахувати гудвіл та суми дооцінки необоротних активів, що підлягають амортизації. Нарахування та відображення амортизації вказаних активів здійснюються згідно з МСФЗ 3 "Об'єднання підприємств", МСБО 16 "Основні засоби", МСБО 38 "Нематеріальні активи".

Гудвіл – це перевищення вартості придбання над часткою покупця у справедливій вартості придбаних ідентифікованих активів, зобов'язань і непередбачених зобов'язань на дату придбання.

Дата придбання - дата, на яку контроль за чистими активами і діяльністю підприємства, що купується, переходить до покупця.

Зархований на баланс гудвіл надалі оцінюється на наявність ознак можливого зменшення його корисності відповідно до НП(С)БО 28 "Зменшення корисності активів". *Якщо гудвіл на кінець року не відповідає ознакам активу, то він списується з включенням залишкової вартості до витрат. Вартість негативного гудвілу списується з одночасним коригуванням нерозподіленого прибутку.*

Сума накопиченої амортизації гудвілу списується зі зменшенням його первісної вартості. По гудвілу амортизація не нараховується.

г) виключити всі внутрішньогрупові операції та сальдо. До **внутрішньогрупових операцій** відносяться операції між материнською компанією і дочірніми підприємствами та дочірніми підприємствами однієї групи (реалізація запасів, основних засобів, надання позик, оренда майна, виплата дивідендів та ін.).

Внутрішньогрупове сальдо - це сальдо дебіторської заборгованості та зобов'язань на дату балансу, яке виникло внаслідок внутрішньогрупових операцій.;

д) виключити дивіденди, пов'язані з кумулятивними привілейованими акціями дочірнього підприємства, які утримуються за межами групи;

е) визначити та відобразити відстрочені податкові активи та зобов'язання, які виникли в процесі консолідації внаслідок виключення нереалізованих прибутків та збитків із внутрішньогрупових операцій, а також тимчасової різниці між обліковою та податковою базами оцінки інвестицій у дочірні підприємства.

Відстрочені податкові активи та зобов'язання відображаються в КФЗ згідно з МСБО 12 "Податки на прибуток";

є) визначити та відобразити курсові різниці, що виникають у результаті консолідації фінансових звітів іноземних дочірніх підприємств. При цьому слід дотримуватися МСБО та ПСБО 21 «Вплив змін валютних курсів».

Таким чином, здійснення вищевикладених коригувань у процесі консолідації звітності повинно забезпечити попередження повторного обліку внутрішніх операцій компаній групи.

9.4. Етапи консолідації звітності

У міжнародній практиці виділяють декілька етапів консолідації звітності залежно від наявності або відсутності внутрішніх операцій:

- первинна консолідація – складання КФЗ;
- наступна консолідація – складання КФЗ групи, створеної раніше, тобто вже функціонує.

В залежності від характеру угоди при інвестуванні та здійсненні контролю розрізняють *два методи складання первинної КФЗ*:

- метод придбання та
- метод об'єднання інтересів (злиття).

Техніка і методи складання КФЗ в різних країнах мають відмінності. Так в Росії, перед початком складання КФЗ головне підприємство повинно отримати від усіх організацій групи наступні дані про:

- фінансові вкладення організацій групи в статутні капітали інших організацій;
- номінальну вартість акцій (часток капіталу) організацій групи;
- здобутий організаціями групи емісійному доходу;
- залишки кредиторської та дебіторської заборгованості організацій групи один одному;
- кредити і позики, виданих організаціями групи один одному;
- нараховані та виплачені дивіденди організаціям групи;
- внутрішньогрупових доходів і прибутків;
- придбаних у організацій групи основних засобів;
- придбаних у організацій групи і ще не списаних матеріалах, товарах, готової продукції.

При складанні КФЗ дані звітності материнської компанії та дочірніх підприємств об'єднують поетапно, щоб представити їх як єдину господарську організацію.

- Витрати з інвестицій інвестора елімінуються власним капіталом інвестиції;
- Залишки непогашеної заборгованості з внутрішньофірмових операцій, таких, як внутрішньофірмові продажі, витрати, позики, дивіденди, елімінуються повністю;
- Нереалізований прибуток з внутрішньофірмових операцій в залишках товарів і в основних засобах елімінується в повному обсязі;
- Нереалізовані збитки по внутрішньофірмових операціях у залишках активів також елімінуються;
- Чистий прибуток, що належить стороннім акціонерам дочірнього підприємства, вказується окремо від прибутку, що належить материнської компанії;
- Виділяється неконтрольована частка.

Консолідація фінансової звітності проходить у декілька **етапів**.

Етап 1. Підготовка окремих фінансових звітів підприємств, які входять до складу групи, до процесу консолідації.

Для цього потрібно зробити виключити ті показники, які не впливають на фінансові результати групи:

- балансова вартість фінансових інвестицій материнського підприємства в кожне дочірнє підприємство та частка материнського підприємства в кожному дочірньому підприємстві;
- сума внутрішньогрупових операцій і внутрішньогрупового сальдо (дебіторська та кредиторська заборгованість). **Напр.:** внутрішньогрупова реалізація товарів, основних фондів, орендні операції, надання фінансової допомоги, нарахування дочірнім підприємством дивідендів материнському підприємству. А **внутрішньогрупове сальдо** — це сальдо дебіторської та кредиторської заборгованості на дату балансу, яке утворилося в результаті внутрішньогрупових операцій;

• сума нереалізованих прибутків і збитків від внутрішньогрупових операцій (окрім збитків, які не можуть бути відшкодовані). **Нереалізовані прибутки та збитки** від внутрішньогрупових операцій – це прибутки та збитки, які виникають у результаті внутрішньогрупових операцій і включаються в балансову вартість активів підприємства.

Напр. У консолідованому балансі **запаси** повинні відображатися за найменшою із двох вартостей для групи: вартості придбання або чистої вартості реалізації. Тому з балансової вартості запасів, за якими була реалізація всередині групи, треба виключити нереалізований прибуток. Зробити це можна двома способами:

1) або до консолідації відкоригувати фінансову звітність відповідних підприємств групи (зменшити на суму нереалізованого прибутку у продавця запасів — суму прибутку, а в покупця — балансову вартість запасів),

2) або після консолідації відкоригувати звітність, зменшивши балансову вартість запасів і прибуток на суму нереалізованого прибутку.

Що стосується **основних засобів**, то в КФЗ їх балансова вартість повинна бути відображена так, як начебто не було передачі всередині групи. Тому в КФЗ треба зменшити:

- прибуток – на суму нереалізованого прибутку у зв'язку із продажем основних засобів;
- амортизаційні відрахування – на суму, на яку вони збільшилися у зв'язку із придбанням основних засобів за ціною вищою, ніж була їх балансова вартість у продавця.

Етап 2. Консолідація гудвілу та курсових різниць.

У загальному випадку *гудвіл* є різницею між вартістю бізнесу в цілому і агрегованою величиною його ідентифікованих чистих активів, оцінених за справедливою вартістю (є перевищенням величини інвестицій материнської компанії в дочірню компанію над справедливою вартістю чистих активів, що припадають на частку материнської компанії). Вартість гудвілу при консолідації визначається згідно з нормами П(С)БО 19.

В принципі, і ринкова вартість компанії, і справедлива оцінка її чистих активів можуть бути визначені для будь-якого підприємства, навіть якщо воно ніколи не продавалося і не продається. У цьому разі має місце *внутрішній гудвіл*, який можна оцінити, але не прийнято відображати у фінансовій звітності (оскільки база для розрахунків є гіпотетичною, а не реальною). Але якщо продаж підприємства став фактом, і при цьому за нього було сплачено суму, що перевищує вартість чистих активів, то в цьому разі гудвіл теж стає об'єктивним фактом. Такий гудвіл відображається у КФЗ групи (але при цьому не фігурує в звітності материнської або дочірньої компанії). Купівельний гудвіл показується в консолідованому балансовому звіті окремим рядком «Гудвіл при консолідації». *Зарахований на баланс гудвіл надалі оцінюється на наявність ознак зменшення корисності у порядку, передбаченому НП(С)БО 28. Амортизація за гудвілом не нараховується.*

Слід зазначити, що гудвіл може бути не тільки позитивним, але і негативним (якщо сума придбання компанії менша за справедливу вартість чистих активів). Для таких ситуацій стандартами передбачено особливі правила відображення гудвілу у фінансовій звітності.

Курсові різниці, що виникають при перерахунку в валюту України показників фінзвітності розташованих за кордоном дочірніх підприємств, визначаються згідно з нормами НП(С)БО 21 і відображаються в консолідованому балансі у окремому рядку «Накопичена курсова різниця». *Від'ємна курсова різниця наводиться в дужках і вираховується при визначенні підсумку розділу «Власний капітал» балансу.* Такі різниці в консолідованому звіті про власний капітал відображаються в додатковій графі «Накопичена курсова різниця».

Етап 3. Консолідація накопиченого капіталу.

До КФЗ повністю включається капітал материнської компанії. Що ж стосується дочірньої компанії, то було б неправильно включати його до звітності цілком. Адже деяка його частина, а саме – та, яка існувала на момент придбання, уже увійшла до КФЗ через вартість чистих активів, на основі якої розраховувався гудвіл. Тому, щоб уникнути подвійного рахунку, в консолідований баланс слід включити тільки той накопичений прибуток, який сформувався вже після дати придбання, причому тільки в тій частині, яка належить материнській компанії.

Тобто, *нерозподілений прибуток (збиток) дочірнього підприємства треба поділити на дві частини:*

- 1) прибуток, отриманий до його придбання материнським підприємством,
- 2) і прибуток, отриманий після придбання.

I частина враховується у складі чистих активів дочірньої компанії та увійде до складу КФЗ через відображення *гудвілу*.

II частина відобразиться в консолідованому балансі з урахуванням частки материнського підприємства.

Етап 4. Визначити та відокремити неконтрольовану частку в чистих активах і чистому прибутку (збитку) дочірніх підприємств.

Неконтрольована частка - це частина чистих активів та чистого прибутку (збитку) дочірнього підприємства, яка не належить материнській компанії.

У консолідованому Балансі ф. І неконтрольована частка подається окремо від зобов'язань та акціонерного капіталу материнської компанії окремим рядком.

У консолідованому звіті про фінансові результати — у окремому рядку від'ємною величиною в дужках.

Етап 5. Безпосереднє складання КФЗ: постатейне упорядковане підсумовування показників фінансової звітності дочірніх підприємств із аналогічними показниками фінансової звітності материнського підприємства.

У КФЗ можна не наводити статті (рядки) форм звітності, за якими у групи підприємств відсутні показники. Виняток — випадки, коли такі показники були в попередньому звітному році.

3. Ключові слова і терміни

Об'єднання підприємств та/або видів їх господарської діяльності – поєднання окремих підприємств та/або видів їх діяльності в одне підприємство з метою одержання доходів, зниження витрат або отримання економічних вигід у інший спосіб.

Придбання – об'єднання підприємств, в результаті якого покупець набуває контроль над чистими активами та діяльністю інших підприємств в обмін на передачу активів, прийняття на себе зобов'язань або випуск акцій.

Злиття – об'єднання підприємств (шляхом створення нової юридичної особи, або приєднання підприємств до головного підприємства), в результаті якого власники (акціонери) підприємств, що об'єднуються здійснюватимуть контроль над усіма чистими активами об'єднаних підприємств з метою досягнення подальшого спільного розподілу ризиків та вигід від об'єднання.

Консолідована фінансова звітність – звітність, яка відображає фінансовий стан, результати діяльності та рух грошових коштів підприємства та його дочірніх підприємств як єдиної економічної одиниці.

Група – материнське (холдингове) підприємство та його дочірні підприємства.

Материнське (холдингове) підприємство – підприємство, яке здійснює контроль дочірніх підприємств.

Дочірнє підприємство – підприємство, яке перебуває під контролем материнського (холдингового) підприємства.

Внутрішньогрупові операції – операції між материнським та дочірніми підприємствами або між дочірніми підприємствами однієї групи.

Внутрішньогрупове сальдо – сальдо дебіторської заборгованості та зобов'язань на дату балансу, яке утворилося внаслідок внутрішньогрупових операцій.

Зведена фінансова звітність – це звітність, яка складається за основною діяльністю підприємств промисловості, будівельних та проектних організацій, капітального будівництва, наукових організацій, постачальницько-збутових та підприємств і організацій торгівлі та громадського харчування, підприємств з виробництва сільськогосподарської продукції, побутового обслуговування, транспорту, зв'язку, житлово-комунального господарства, організацій з ремонту і утримання автомобільних шляхів, правлінь громадських організацій та їх підрозділів, інших видів діяльності.

4. Питання для самоперевірки

1. Розкрийте сутність поняття «об'єднання підприємств».
2. За якими видами діяльності складається зведена фінансова звітність?
3. Охарактеризуйте поняття «консолідована звітність».
4. Яким чином материнське підприємство здійснює управління дочірніми підприємствами?
5. Який стандарт (положення) бухгалтерського обліку розкриває особливості та основні принципи об'єднання підприємств і складання консолідованої фінансової звітності?
6. Як відображається у консолідованому балансі неконтрольована частка?
7. Чи можна включати до консолідованих звітів показники підприємств, діяльність яких відрізняється суттєво?
8. Опишіть ситуації, які необхідно враховувати при підготовці консолідованих звітів.
9. Які моменти передбачають основні коригування консолідованої звітності?

10. Які підприємства слід включати до консолідованих фінансових звітів?
11. Наведіть критерії, за яких контроль визнається існуючим.
12. Який порядок підготовки консолідованого фінансового звіту?
13. Коли слід почати обліковувати інвестиції в підприємство?
14. Як розглядається балансова вартість інвестицій на дату, коли підприємство перестає бути дочірнім підприємством?
15. Яким нормативним документом визначено перелік видів діяльності, щодо яких складається зведена фінансова звітність?
16. В якій формі звітності відображаються статті консолідованої фінансової звітності, до яких застосовувалася різна облікова політика?
17. Що робити у випадку, якщо при складанні консолідованої фінансової звітності неможливо застосувати єдину облікову політику?
18. Вказати варіанти об'єднання підприємств.
19. Якими нормативними документами визначено поняття «консолідована фінансова звітність»?
20. Яка принципова відмінність між зведеною та консолідованою фінансовою звітністю?
21. Яким нормативним документом регламентується складання зведеної звітності?
22. Вказати відмінність в процедурах складання зведеної та консолідованої фінансової звітності.
23. В якій формі звітності відображається перелік дочірніх підприємств, над якими втрачено контроль протягом звітного періоду?
24. Поняття про внутрішньогрупові операції та внутрішньогрупове сальдо.
25. Відображення внутрішньогрупових операцій та внутрішньогрупового сальдо в консолідованій фінансовій звітності.
26. Відображення внутрішньогрупових операцій у зведеній фінансовій звітності.

5. Тестові завдання до теми «Зведена і консолідована фінансова звітність»

1. Об'єднання підприємств - це...

- а) організаційно оформлена група підприємств, інших господарських організацій низової ланки економіки різних форм власності, яка створюється з метою координації діяльності своїх учасників, об'єднання їхніх зусиль для вирішення соціальних та економічних завдань;
- б) господарська організація, утворена у складі двох або більше підприємств з метою координації їх виробничої, наукової та іншої діяльності для вирішення спільних економічних та соціальних завдань;
- в) статутне об'єднання підприємств, а також інших організацій на основі їх фінансової залежності від одного або групи учасників об'єднання з централізацією функцій науково-технічного і виробничого розвитку, інвестиційної, фінансової, зовнішньоекономічної та іншої діяльності;
- г) договірне об'єднання, створене з метою постійної координації господарської діяльності підприємств, що об'єдналися, шляхом централізації однієї або кількох виробничих та управлінських функцій, розвитку спеціалізації і кооперації виробництва, організації спільних виробництв на основі об'єднання учасниками фінансових та матеріальних ресурсів для задоволення переважно господарських потреб учасників асоціації.

2. Асоціація – це...

- а) організаційно оформлена група підприємств, інших господарських організацій низової ланки економіки різних форм власності, яка створюється з метою координації діяльності своїх учасників, об'єднання їхніх зусиль для вирішення соціальних та економічних завдань;
- б) господарська організація, утворена у складі двох або більше підприємств з метою координації їх виробничої, наукової та іншої діяльності для вирішення спільних економічних та соціальних завдань;
- в) статутне об'єднання підприємств, а також інших організацій на основі їх фінансової залежності від одного або групи учасників об'єднання з централізацією функцій науково-технічного і виробничого розвитку, інвестиційної, фінансової, зовнішньоекономічної та іншої діяльності;
- г) договірне об'єднання, створене з метою постійної координації господарської діяльності підприємств, що об'єдналися, шляхом централізації однієї або кількох виробничих та управлінських

функцій, розвитку спеціалізації і кооперації виробництва, організації спільних виробництв на основі об'єднання учасниками фінансових та матеріальних ресурсів для задоволення переважно господарських потреб учасників асоціації.

3. *Холдингова компанія – це...*

а) об'єднанням, яке створюється за рішенням Кабінету Міністрів України на певний строк з метою реалізації державних програм розвитку пріоритетних галузей виробництва і структурної перебудови економіки України, включаючи програми згідно з міжнародними договорами України, а також з метою виробництва кінцевої продукції;

б) статутне об'єднання підприємств, які здійснюють спільну діяльність на основі добровільної централізації функцій виробництва, науково-технічної, інвестиційної, фінансової діяльності, а також для організації комерційного обслуговування;

в) суб'єкт господарювання, що володіє контрольним пакетом акцій дочірнього підприємства (підприємств);

г) група суб'єктів господарювання — юридичних осіб, пов'язаних відносинами економічної та/або організаційної залежності у формі участі у статутному фонді та/або управлінні.

4. *Мета створення об'єднань підприємств...*

а) координація їх виробничої діяльності;

б) вирішення спільних економічних та соціальних завдань;

в) координація їх наукової та іншої діяльності;

г) всі відповіді вірні.

5. *Термін «консолідація» означає ...:*

а) процеси укріплення;

б) процеси об'єднання;

в) процеси згуртування;

г) всі відповіді вірні.

6. *Об'єднання утворюється у складі ...:*

а) двох підприємств;

б) двох чи більше підприємств;

в) трьох чи більше підприємств;

г) підприємства та міністерства.

7. *Консолідація звітності – передбачає ...:*

а) різноманітність та різнорідність;

б) співвідношення єдності та різноманітності;

в) збереження певної автономії підприємств;

г) всі відповіді вірні.

8. *Консолідація звітності – це...:*

а) процес формування показників фінансової звітності групи підприємств як єдиної економічної одиниці, створеної шляхом придбання та здійснення інвестицій, що забезпечує встановлення контролю;

б) з'єднання звітності окремих підприємств у результаті приєднання показників одного підприємства до іншого;

в) процес формування показників фінансової звітності групи підприємств як економічної одиниці підприємництва;

г) об'єднання фінансової звітності підприємств, в результаті якого покупець набуває контроль над чистими активами та діяльністю інших підприємств в обмін на передачу активів, прийняття на себе зобов'язань або випуск акцій.

9. *Об'єднання підприємств – це ...:*

а) об'єднання підприємств, в результаті якого покупець набуває контроль над чистими активами та діяльністю інших підприємств в обмін на передачу активів, прийняття на себе зобов'язань або випуск акцій;

б) з'єднання окремих підприємств у результаті приєднання одного підприємства до іншого або внаслідок одержання контролю одним підприємством над чистими активами та діяльністю іншого підприємства;

в) бізнес-комбінація двох компаній (підприємств), при якій підприємство-покупець одержує (придбаває) контроль над чистими активами і діяльністю іншого (того, що купується, що придбавається) підприємства в обмін на передачу активів, прийняття зобов'язань або випуск (передачу) акцій (тобто має місце лише купівля контрольного, або повного, пакета акцій в обмін на активи або власні акції покупця, або просто в борг, у зв'язку з чим обидва підприємства зберігаються як юридичні особи, однак виникають відносини «мати та дочка»);

г) злиття в результаті якого покупець набуває контроль над чистими активами та діяльністю інших підприємств в обмін на передачу активів, прийняття на себе зобов'язань або випуск акцій.

10. *Консолідована фінансова звітність відображає фінансове становище, результати діяльності та рух грошових коштів юридичної особи та її дочірніх підприємств як...:*

- а) єдиної економічної одиниці;
- б) об'єднання підприємств;
- в) групи підприємств;
- г) всі відповіді вірні.

11. *Група – це ...:*

- а) підприємство, що контролює діяльність дочірніх підприємств;
- б) материнське підприємство та його дочірні підприємства;
- в) підприємства, що контролюють один одного;
- г) об'єднання підприємств з метою одержання прибутку.

12. *Материнське (холдингове) підприємство — це ...:*

- а) підприємство, що контролює діяльність дочірніх підприємств;
- б) материнське підприємство та його дочірні підприємства;
- в) підприємства, що контролюють один одного;
- г) об'єднання підприємств з метою одержання прибутку.

13. *Дочірнє підприємство — це...:*

- а) підприємство, що контролює діяльність інших підприємств;
- б) материнське підприємство та його дочірні підприємства;
- в) підприємства, що контролюють один одного;
- г) підприємство, що перебуває під контролем материнського (холдингового) підприємства.

14. *Консолідована фінансова звітність згідно НП(С)БО 1 – це ...:*

- а) звітність, яка відображає фінансовий стан, результати діяльності та рух грошових коштів юридичної особи та її дочірніх підприємств як єдиної економічної одиниці;
- б) звітність материнського підприємства та його дочірніх підприємств;
- в) звітність суб'єкта господарювання, який контролюється іншим суб'єктом господарювання;
- г) фінансова звітність групи, у якій активи, зобов'язання, власний капітал, дохід, витрати та потоки грошових коштів материнського підприємства та його дочірніх підприємств подаються як такі, що належать єдиному економічному суб'єкту господарювання.

15. *НП(С)БО 2 «Консолідована фінансова звітність»...:*

- а) визначає порядок складання консолідованої фінансової звітності та загальні вимоги до розкриття інформації щодо складання консолідованої фінансової звітності;
- б) визначає порядок подання консолідованої фінансової звітності та загальні вимоги до розкриття інформації, що представлена в консолідованій фінансовій звітності;
- в) визначає відмінні риси між консолідованою та зведеною фінансовою звітністю;
- г) встановлює принципи подання та підготовки консолідованої фінансової звітності, коли суб'єкт господарювання входить в групу підприємств.

16. *Склад користувачів інформації консолідованої фінансової звітності:*

- а) акціонери материнського підприємства і дочірніх підприємств, аналітики і консультанти, зовнішні інвестори, кредитори;
- б) управлінський персонал групи, керівництво і спостережна рада материнського підприємства;
- в) державні органи управління, покупці, постачальники, громадськість;
- г) всі відповіді - вірні.

17. *Консолідовану фінансову звітність складає ...:*

- а) кожне дочірнє підприємство;
- б) материнське підприємство;
- в) материнське та кожне дочірнє підприємство;
- г) група підприємств.

18. Основними принципами підготовки консолідованої звітності є...:

- а) принцип повноти;
- б) принцип справедливої і достовірної оцінки;
- в) принцип власного капіталу;
- г) всі відповіді вірні.

19. Принцип єдиної облікової політики передбачає складання консолідованої фінансової звітності з використанням єдиної облікової політики для...:

- а) неподібних операцій та інших подій за подібних обставин;
- б) подібних операцій та інших подій за неподібних обставин;
- в) подібних операцій та інших подій за подібних обставин;
- г) всіх операцій групи.

20. Складання консолідованої фінансової звітності за міжнародними стандартами регламентується:

- а) МСБО 10 «Подання фінансової звітності», МСФЗ 1 «Консолідована фінансова звітність»;
- б) МСБО 11 «Подання фінансової звітності», МСФЗ 27 «Консолідована фінансова звітність»;
- в) МСБО 1 «Подання фінансової звітності», МСФЗ 10 «Консолідована фінансова звітність»;
- г) МСБО 27 «Подання фінансової звітності», МСФЗ 1 «Консолідована фінансова звітність».

21. Особливості складання консолідованої фінансової звітності за національними стандартами регламентуються...:

- а) П(С)БО 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності», НП(С)БО 2 «Консолідована фінансова звітність»;
- б) НП(С)БО 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності», НП(С)БО 2 «Консолідована фінансова звітність»;
- в) НП(С)БО 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності», П(С)БО 20 «Консолідована фінансова звітність»;
- г) П(С)БО 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності», П(С)БО 20 «Консолідована фінансова звітність».

22. Створення групи підприємств відбувається за умови контролю одного підприємства (материнського) іншого підприємства (дочірнього)?

- а) так;
- б) ні;
- в) інколи;
- г) залежно від обставин.

23. Внутрішньогрупові операції – це ...:

- а) здійснюється при складанні консолідованої фінансової звітності групи, створеної раніше, тобто такої, що вже функціонує;
- б) пов'язана з придбанням компанії, що інвестується, тобто здійснюється при складанні вперше консолідованої фінансової звітності раніше незалежних компаній;
- в) операції між материнською компанією і дочірніми підприємствами та дочірніми підприємствами однієї групи (реалізація запасів, основних засобів, надання позик, оренда майна, виплата дивідендів тощо);
- г) всі відповіді вірні.

24. Внутрішньогрупове сальдо – це ...:

- а) сальдо при складанні консолідованої фінансової звітності групи, створеної раніше, тобто такої, що вже функціонує;
- б) залишок пов'язаний з придбанням компанії, що інвестується, тобто здійснюється при складанні вперше консолідованої фінансової звітності раніше незалежних компаній;

в) сальдо за операціями між материнською компанією і дочірніми підприємствами та дочірніми підприємствами однієї групи (реалізація запасів, основних засобів, надання позик, оренда майна, виплата дивідендів тощо)

г) сальдо дебіторської заборгованості та зобов'язань на дату балансу, яке виникло внаслідок внутрішньогрупових операцій.

25. *Елімінавання – це ...:*

а) здійснюється при складанні консолідованої фінансової звітності групи, створеної раніше, тобто такої, що вже функціонує;

б) пов'язана з придбанням компанії, що інвестується, тобто здійснюється при складанні вперше консолідованої фінансової звітності раніше незалежних компаній;

в) операції між материнською компанією і дочірніми підприємствами та дочірніми підприємствами однієї групи (реалізація запасів, основних засобів, надання позик, оренда майна, виплата дивідендів тощо);

г) означає усунення, виключення впливу всіх, крім одного, факторів на величину результативного показника.

26. *До внутрішньогрупових операцій відносяться операції...:*

а) між материнською компанією і дочірніми підприємствами;

б) дочірніми підприємствами однієї групи;

в) реалізація запасів, основних засобів, надання позик, оренда майна, виплата дивідендів тощо між дочірніми підприємствами та материнським і дочірніми підприємствами;

г) всі відповіді вірні.

27. *Виключення всіх внутрішньогрупових операцій та внутрішньогрупового сальдо...:*

а) дасть можливість правильно визначити фінансові результати;

б) дасть можливість уникнути подвійного рахунку сум в консолідованому балансі;

в) дасть можливість уникнути банкрутства;

г) всі відповіді вірні.

6. Завдання для самостійного опрацювання до теми «Консолідована фінансова звітність»

1. Визначити спільні риси та відмінності між НП(С)БО 2 «Консолідована фінансова звітність» та МСФЗ 10 «Консолідована фінансова звітність». Результати роботи подати в таблиці (табл. 9.4).

Таблиця 9.4

Порівняльна характеристика НП(С)БО 2 «Консолідована фінансова звітність» та МСФЗ 10 «Консолідована фінансова звітність»

<i>№ з/п</i>	<i>Показники</i>	<i>НП(С)БО 2 «Консолідована фінансова звітність»</i>	<i>МСФЗ 10 «Консолідована фінансова звітність»</i>

2. Визначити відносно консолідованої фінансової звітності: мету складання; основних користувачів; склад консолідованої фінансової звітності; джерела даних для складання; порядок складання; періодичність і терміни подання; хто зобов'язаний складати (які суб'єкти); взаємозв'язок і взаємоузгодженість показників річної фінансової звітності підприємств групи; взаємозв'язок і взаємоузгодженість показників консолідованої фінансової звітності та річної фінансової звітності підприємств групи; методику визначення (розрахунку) гудвілу; методику визначення (розрахунку) неконтрольованої частки; порядок виправлення помилок; відповідальність за неподання або несвоєчасне подання консолідованої фінансової звітності.

3. Дослідити зміст та порядок складання консолідованої фінансової звітності у вітчизняній та міжнародній практиці. Результати дослідження подати в таблиці (табл. 9.5).

Таблиця 9.5

Порівняльна характеристика складання консолідованої фінансової звітності у вітчизняній та міжнародній практиці

<i>№ з/п</i>	<i>Вітчизняна практика</i>	<i>Міжнародна практика</i>

2. Визначити аналітичні можливості консолідованої фінансової звітності.

3. Визначити, які управлінські рішення можуть прийматися за інформацією консолідованої фінансової звітності.

Бланки консолідованої фінансової звітності подано в робочому зошиті до проведення практичних занять з навчальної дисципліни «Звітність підприємства».

8. Тематика рефератів до теми «Консолідована фінансова звітність»

1. Об'єднання підприємств та їх види.
2. Види діяльності за якими складається зведена фінансова звітність.
3. Консолідована фінансова звітність: суть, компоненти та їх зміст.
4. Управління материнського підприємства дочірніми підприємствами.
5. Особливості та основні принципи об'єднання підприємств.
6. Нормативно-правове регулювання об'єднання підприємств.
7. Гудвіл: суть, визнання та порядок визначення.
8. Порядок складання консолідованої фінансової звітності.
9. Група підприємств: суть, особливості діяльності та складання звітності.
10. Аналітичні можливості консолідованого фінансового звіту.
11. Облікова політика групи підприємств.
12. НП(С)БО 2 «Консолідована фінансова звітність»: призначення структура та застосування.
13. Неконтрольована частка.
14. Процедури складання зведеної та консолідованої фінансової звітності та їх відмінність.
15. Контроль материнського підприємства над дочірніми підприємствами.
16. МСФЗ 10 «Консолідована фінансова звітність»: призначення структура та застосування.
17. Процеси елімінування: суть та застосування.
18. Порівняльна характеристика вітчизняної та міжнародної практики складання консолідованої фінансової звітності.
19. Суть та порядок формування та практичного застосування єдиної облікової політики підприємства.
20. Поняття про внутрішньогрупові операції та внутрішньогрупове сальдо та їх відображення в консолідованій фінансовій звітності.

Рекомендована література:

Основна: [2, 3, 4, 5-8, 9, 11, 12-14, 16-18, 19, 20, 21, 25, 26, 38, 41-44, 60].

Допоміжна: [1,6, 9, 10, 11, 14, 16, 18, 20].

Інформаційні ресурси Інтернет: [1-6];

Міжнародні видання: [1-11].

Тема 10. Спрощена фінансова звітність

1. Зміст теми

Характеристика суб'єктів мікропідприємництва та суб'єктів малого підприємництва. Загальні положення НП(С)БО 25 «Фінансовий звіт суб'єкта малого підприємництва» та сфера застосування його норм.

Склад фінансового звіту суб'єкта малого підприємництва. Особливості формування показників форми 1-м та форми 2-м. Порівняльна характеристика форм 1 та 1-м, форм 2 і 2-м.

Склад Спрощеного фінансового звіту суб'єкта малого підприємства. Особливості формування показників форми 1-мс та форми 2-мс. Порівняльна характеристика форм 1-м та 1-мс, форм 2-м і 2-мс.

2. Стислий конспект.

10.1. Застосування скороченої фінансової звітності

Чинна редакція НП(С)БО 25 встановлює два різновиди форм фінансової звітності:

— **Фінансовий звіт малого підприємства** (додаток 1 до НП(С)БО 25), що включає Баланс (форма № 1-м) і Звіт про фінансові результати (форма № 2-м);

— **фінансовий звіт мікро підприємства** (додаток 2 до НП(С)БО 25) у складі Балансу (форма № 1-мс) та Звіту про фінансові результати (форма № 2-мс).

Ці форми заповнюються в тис. грн. з одним десятковим знаком.

Давайте пригадаємо, хто має право подавати зазначену звітність (табл. 10.1).

Таблиця 10.1.

Застосування скороченої фінансової звітності

Форма фінансової звітності	Особи, які її складають
Фінансовий звіт малого підприємства (форми № 1-м і № 2-м)	1) малі підприємства — юридичні особи, визнані такими відповідно до законодавства; 2) представництва іноземних суб'єктів господарської діяльності
Спрощений фінансовий звіт мікропідприємства (форми № 1-мс і № 2-мс)	1) мікропідприємства — юридичні особи, юридичні особи, які відповідають критеріям мікропідприємства

Окремо підкреслимо, що подавати фінансову звітність у скороченому форматі можуть:

— новостворені підприємства;

— підприємства, які за результатами діяльності за минулий рік відповідають критеріям, наведеним у п. 2 розд. I НП(С)БО 25 (див. табл. 8.1).

Якщо протягом звітного року підприємство порушило критерії, установлені п. 2 розд. I НП(С)БО 25 то, як зазначено в п. 3 розд. I НП(С)БО 25, за відповідний звітний період, у якому це сталося (і за подальші звітні періоди такого року, а також наступного за ним), підприємство має подати повну фінансову звітність. Проте на повнокомплектний формат фінансової звітності підприємство зобов'язане перейти тільки в разі втрати ним статусу суб'єкта малого підприємництва. Якщо ж «мікросуб'єкт» позбудеться можливості подавати спрощений фінансовий звіт, але при цьому вписуватиметься в рамки «малого» суб'єкта, за ним залишиться право звітувати за формами № 1-м і № 2-м.

НП(С)БО 25 не керуються підприємства, які для складання фінансової звітності використовують МСФЗ* (в обов'язковому порядку або за самостійним рішенням). Вони подають повну фінансову звітність за формами, наведеними в НП(С)БО 1.

Підприємства, що застосовують НП(С)БО 25, не здійснюють розрахунок відстрочених податкових активів та відстрочених податкових зобов'язань. Зробити такий висновок дозволяють положення п.п. 2.19 розд. II НП(С)БО 25 і самі форми скороченої фінансової звітності.

10.2. Фінансовий звіт суб'єкта малого підприємства (форми № 1-м і № 2-м)

Спочатку розглянемо, як заповнити Баланс за формою № 1-м. При заповненні цієї форми пам'ятайте про такі правила:

1) у Балансі відображають активи, зобов'язання і власний капітал. Підсумок активів Балансу має дорівнювати сумі зобов'язань і власного капіталу (п. 1 розд. II НП(С)БО 25);

2) згортання статей активів і зобов'язань є неприпустимим, крім випадків, передбачених відповідними НП(С)БО (п. 6 розд. I НП(С)БО 25);

3) у підрахунку підсумків відповідних розділів Балансу беруть участь рядки, коди яких закінчуються на «0» і «5».

10.3. Спрощений фінансовий звіт (форми № 1-мс і № 2-мс)

Спрощений фінзвіт багато в чому схожий з Фінансовим звітом суб'єкта малого підприємництва за формами № 1-м і № 2-м, але менш деталізований.

3. Ключові слова і терміни

Мікропідприємствами є підприємства, показники яких на дату складання річної фінансової звітності за рік, що передує звітному, відповідають щонайменше двом із таких критеріїв:

балансова вартість активів - до 350 тисяч євро включно;

чистий дохід від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг) - до 700 тисяч євро включно;

середня кількість працівників - до 10 осіб включно.

Малими є підприємства, які не відповідають критеріям для мікропідприємств та показники яких на дату складання річної фінансової звітності за рік, що передує звітному, відповідають щонайменше двом із таких критеріїв:

балансова вартість активів - до 4 мільйонів євро включно;

чистий дохід від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг) - до 8 мільйонів євро включно;

середня кількість працівників - до 50 осіб включно.

Середніми є підприємства, які не відповідають критеріям для малих підприємств та показники яких на дату складання річної фінансової звітності за рік, що передує звітному, відповідають щонайменше двом із таких критеріїв:

балансова вартість активів - до 20 мільйонів євро включно;

чистий дохід від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг) - до 40 мільйонів євро включно;

середня кількість працівників - до 250 осіб включно.

Великими є підприємства, які не відповідають критеріям для середніх підприємств та показники яких на дату складання річної фінансової звітності за рік, що передує звітному, відповідають щонайменше двом із таких критеріїв:

балансова вартість активів - понад 20 мільйонів євро;

чистий дохід від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг) - понад 40 мільйонів євро;

середня кількість працівників - понад 250 осіб.

4. Питання для самоперевірки

1. Вкажіть критерії віднесення підприємств до суб'єктів малого підприємництва.
2. Чи є різниця між поняттями «суб'єкт малого підприємництва» та «платник єдиного податку»?
3. Якими нормативно-правовими актами регулюється порядок ведення обліку та складання фінансової звітності суб'єкта малого підприємництва?
4. Які особливості організації бухгалтерського обліку мають суб'єкти малого підприємництва?
5. Вкажіть мету складання спрощеної фінансової звітності.
6. Які форми звітності входять до складу Фінансового звіту суб'єкта малого підприємства?
7. Опишіть структуру фінансового звіту малого підприємства.
8. Які розділи має баланс малого підприємства ф. № 1-м?
9. Які показники наводяться в активі балансу ф. № 1-м?
10. Які показники наводяться в пасиві балансу ф. № 1-м?
11. Опишіть структуру звіту про фінансовий результат малого підприємства ф. № 2-м.
12. Опишіть принцип складання звіту про фінансовий результат малого підприємства ф. № 2-м.
13. У чому полягає різниця в методиці складання звіту про фінансовий результат ф. № 2-м від методики заповнення повної форми?

14. Як розраховується собівартість реалізованих товарів, робіт, послуг, що відображується у звіті про фінансові результати малого підприємства?
15. У чому полягає особливість відображення в звіті про фінансовий результат ф. № 2-м витрат підприємства?
16. Які показники балансу ф. № 1-м узгоджуються зі звітом про фінансові результати ф. № 2-м?
17. Які підприємства мають право складати фінансовий звіт с мікропідприємства ф. № 1-мс та ф. № 2-мс?

5. Тестові завдання до теми «Спрощена фінансова звітність»

1. *Зміст та порядок складання Фінансового звіту малого підприємства регулюється:*
- НП(С)БО 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності»;
 - Методичними рекомендаціями щодо заповнення форм фінансової звітності № 433;
 - НП(С)БО 25 «Фінансовий звіт суб'єкта малого підприємництва»;
 - вірні всі відповіді.
2. *НП(С)БО 25 «Спрощена фінансова звітність» регулює:*
- зміст і форму фінансового звіту малого підприємства та порядок заповнення його статей;
 - зміст і форму фінансового звіту мікропідприємства та порядок заповнення його статей;
 - зміст і форму фінансового звіту малого підприємства та фінансового звіту мікропідприємства і порядок заповнення їх статей;
 - вірної відповіді немає.
3. *Фінансовий звіт суб'єкта малого підприємства за рік подається до:*
- 15 лютого наступного за звітним року місяця;
 - 20 лютого наступного за звітним року місяця;
 - 28 лютого наступного за звітним року місяця;
 - 9 лютого наступного за звітним року місяця.
4. *Структура Балансу ф. № 1-м за розділами по активу з Балансом ф. № 1:*
- не співпадає;
 - співпадає частково;
 - співпадає повністю;
 - повністю відмінні.
5. *Структура Балансу ф. № 1-м за розділами по пасиву з Балансом ф. № 1:*
- не співпадає;
 - співпадає повністю;
 - співпадає частково;
 - повністю відмінні.
6. *За статтею «Основні засоби» Балансу ф. № 1-м відображають:*
- вартість власних та отриманих на умовах фінансової оренди основних засобів;
 - вартість інших необоротних активів;
 - вартість нематеріальних активів;
 - всі три відповіді – правильні.
7. *У Балансі ф. № 1-м вартість готової продукції відображається:*
- окремою статтею в розділі II «Оборотні активи»;
 - у складі статті «Запаси»;
 - у складі дебіторської заборгованості;
 - у складі статті «Інші оборотні активи».
8. *В Балансі ф. № 1-м за статтею «Зареєстрований (пайовий) капітал» відображають:*
- зафіксовану в установчих документах загальну вартість активів, які є внеском власників до статутного капіталу підприємства;
 - сума фактичного внеску власників до статутного капіталу підприємства;

в) зафіксовану в установчих документах загальну вартість активів, які є внеском учасників до статутного капіталу підприємства;

г) всі три відповіді – правильні.

9. *Малі підприємства за рік складають:*

а) форму № 1-м та форму № 2-м;

б) всі п'ять форм фінансової звітності;

в) форму № 1 та форму № 2;

г) форму № 1-м, № 2-м, № 3-м, № 4-м, № 5-м.

10. *Звіт про фінансові результати ф. № 2-м та Звіт про фінансові результати ф. № 2:*

а) співпадають;

б) співпадають повністю;

в) співпадають частково;

г) відрізняються істотно.

11. *Звіт про фінансові результати ф. № 2-м відрізняється від Звіту про фінансові результати ф. № 2:*

а) відсутністю поділу на розділи;

б) значно меншою кількістю статей;

в) відсутністю третього розділу;

г) всі три відповіді правильні.

12. *Звіт про фінансові результати ф. № 2-м умовно можна розділити на складові:*

а) доходи, витрати;

б) доходи, витрати та чистий прибуток;

в) операційні доходи та операційні витрати;

г) доходи, витрати та балансовий прибуток.

13. *Фінансовий звіт малого підприємства підписує:*

а) керівник;

б) власник;

в) керівник та власник;

г) керівник та головний бухгалтер.

14. *Склад витрат для відображення у Звіті про фінансові результати ф. № 2-м визначається:*

а) НП(С)БО 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності»;

б) НП(С)БО 25 «Фінансовий звіт суб'єкта малого підприємництва»;

в) НП(С)БО 16 «Витрати»;

г) вірні всі відповіді.

15. *Чистий прибуток (збиток) у Звіті про фінансові результати ф. № 2-м визначається:*

а) шляхом віднімання від усіх чистих доходів суми усіх витрат;

б) шляхом віднімання від усіх доходів суми усіх витрат;

в) шляхом віднімання від усіх операційних доходів суми усіх витрат;

г) як різниця між сумою фінансового результату до оподаткування і сумою витрат з податку на прибуток.

16. *Розділ II пасиву Балансу ф. № 1-м називається:*

а) Забезпечення наступних витрат та цільове фінансування;

б) Довгострокові зобов'язання та забезпечення;

в) Довгострокові зобов'язання, цільове фінансування та забезпечення;

г) Поточні зобов'язання, цільове фінансування та забезпечення.

17. *Розділ III пасиву Балансу ф. № 1 називається:*

а) Забезпечення наступних витрат та цільове фінансування;

б) Поточні зобов'язання та забезпечення;

в) Довгострокові зобов'язання, цільове фінансування та забезпечення;

г) Поточні зобов'язання, цільове фінансування та забезпечення.

18. *Звіт про фінансові результати ф. № 2-м складається із:*

а) трьох розділів;

б) двох розділів;

- в) відсутній поділ на розділи;
г) чотирьох розділів.

19. Звіт про фінансові результати ф. № 2-мс складається із:

- а) трьох розділів;
б) двох розділів;
в) відсутній поділ на розділи;
г) чотирьох розділів.

20. Звіт про фінансові результати ф. № 2-мс складають...:

- а) всі малі підприємства;
б) середні підприємства;
в) суб'єкти мікропідприємництва;
г) будь-які підприємства за бажанням.

6. Завдання для самостійного опрацювання до теми «Спрощена фінансова звітність»

1. Визначити відносно Фінансового звіту малого підприємства: мету складання і основних користувачів; зміст та структуру форми; джерела даних для складання; порядок заповнення; періодичність і терміни подання; хто зобов'язаний складати (які підприємства); взаємозв'язок і взаємоузгодженість показників з іншими формами звітності; методику визначення (розрахунку) основних показників форми; порядок виправлення помилок; відповідальність за неподання або несвоєчасне подання форми.

2. За наведеними залишками умовного підприємства «Аква» на початок та кінець періоду (табл. 10.1) скласти фінансовий звіт малого підприємства: Баланс ф. № 1-м і Баланс ф. № 1-мс.

Таблиця 10.1

Залишки по рахунках на 31.12.20__ р.

<i>Рахунок</i>	<i>Дані на початок року</i>	<i>Дані на кінець року</i>
10	50 000,00	104 000,00
12	2 400,00	3 200,00
13	13 250,00	38 500,00
20	16 830,00	26 400,00
22	3 440,00	2 150,00
23	2 567,00	5 792,60
26	8 630,60	625,00
30	560,00	375,00
31	4 200,00	9 500,00
36	1 530,00	6 800,00
37	60,00	60,00
40	35 000,00	49 000,00
44	5 640,00	(3 750,00)
60	15 000,00	30 000,00
63	5 250,00	16 780,00
64	3 450,00	8 460,00
65	1 240,00	5 780,00

66	11 387,60	14 132,60
----	-----------	-----------

3. За даними Баланс ф. № 1-м умовного підприємства «Аква» проаналізувати фінансовий стан підприємства та його зміни за звітний період. Визначити можливі причини змін.

4. За результатами проведеного аналізу запропонувати управлінські рішення.

Бланки фінансової звітності малих та мікропідприємств подано в робочому зошиті до проведення практичних занять з навчальної дисципліни «Звітність підприємства».

7. Тематика рефератів до теми «Спрощена фінансова звітність»

1. Зміст та порядок складання фінансової звітності суб'єкта малого підприємства.
2. НП(С)БО 25: суть, призначення та основні моменти.
3. Види звітності суб'єктів малого підприємництва.
4. Порядок подання фінансової звітності малим підприємством при зміні статусу.
5. Баланс ф. №1-м: зміст, джерела та методика заповнення.
6. Звіт про фінансові результати ф.№2-м: зміст, джерела та методика заповнення.
7. Баланс ф. №1-мс: зміст, джерела та методика заповнення джерела та методика заповнення.
8. Звіт про фінансові результати ф.№2-мс: зміст, джерела та методика заповнення.
9. Структура, оцінка та порядок заповнення активу Балансу ф. №1-м.
10. Структура, оцінка та порядок заповнення пасиву Балансу ф. №1-м.
11. Зміст, структура та порядок заповнення Звіту про фінансові результати ф.№2-м.
12. Порівняння Балансу за формою №1 та №1-м.
13. Порівняння Звіту про фінансові результати за формою №2 та №2-м.
14. Структура, зміст та порядок заповнення Балансу ф. №1-мс.
15. Зміст, структура та порядок заповнення Звіту про фінансові результати ф.№2-мс.
16. Порівняння Балансу за формою №1, №1-мс та №1-м.
17. Порівняння Звіту про фінансові результати за формою №2, №2-мс та №2-м.
18. Фінансовий звіт малого підприємства.
19. Спрощений фінансовий звіт мікропідприємства.
20. Джерела даних для складання фінансового звіту малого підприємства.
21. Аналітичні можливості фінансового звіту малого підприємства.

Рекомендована література:

Основна: [3,4, 5-8, 10, 16-18, 20-21, 25-26, 54, 60].

Додаткова: [9, 11, 20, 22].

Інформаційні ресурси Інтернет: [1-6].

Міжнародні видання: [1-11].

Тема 11. Виправлення помилок і зміни у фінансових звітах

1. Зміст теми

Помилки у фінансових звітах та їх характеристика. Загальні положення НП(С)БО 6 «Виправлення помилок і зміни у фінансових звітах». Порядок виправлення помилок, що виявлені за поточний період. Виправлення помилок, допущених при складанні фінансових звітів у попередніх періодах.

Поняття про облікову політику та облікову оцінку. Порядок внесення змін у випадку зміни облікової політики. Порядок внесення змін у випадку зміни облікової оцінки.

Характеристика подій після дати балансу, які надають додаткову інформацію. Характеристика подій, що відбуваються після дати балансу і вказують на умови, що виникли після цієї дати.

2. Стислий конспект

11.1. Помилки, їх основні типи та способи їх виправлення

Фінансова звітність, складена на підставі даних бухгалтерського обліку, має бути достовірною. Це очевидна істина, яку зафіксовано в п. 1 ст. 3 Закону «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні». У зазначеній нормі встановлено: метою ведення бухгалтерського обліку і складання фінансової звітності є надання користувачам повної, правдивої та неупередженої інформації про фінансове становище, результати діяльності та рух грошових коштів підприємства. При цьому інформація, наведена у фінансовій звітності, є достовірною, якщо вона не містить помилок та перекручень, які здатні вплинути на рішення користувачів звітності (п. 3 розд. III НП(С)БО 1). Але, на жаль, не завжди виходить одразу скласти таку фінзвітність. При складанні звітності можуть бути допущені помилки. І виявлення таких помилок — підстава для того, щоб унести відповідні коригування і до бухгалтерського обліку, і до фінансової звітності. Аби вибрати правильний спосіб виправлення помилок, важливо пам'ятати, що звітним періодом для складання фінансової звітності є календарний рік* (ч. 1 ст. 13 Закону про бухоблік; п. 1 розд. II НП(С)БО 1). Тому, виправляючи помилки, слід ураховувати такі обставини: * *Окрім того, підприємства (за винятком мікропідприємств) щоквартально складають проміжну фінансову звітність (Баланс і Звіт про фінансові результати).* 1) період, у якому допущено помилку (момент виникнення помилки); 2) період, у якому виявлено помилку, тобто момент виявлення неправильного відображення. Як наслідок, виходячи із зазначених класифікаційних характеристик, розрізняють два основні **типи помилок**:

– помилки, допущені при складанні фінансових звітів за попередні роки, виявлені в поточному звітному періоді. Такі помилки додатково поділяються на ті, які вплинули на фінансовий результат, і ті, які не вплинули на нього;

– помилки поточного звітного періоду (року), допущені та виявлені в тому самому звітному році. Ці два типи помилок (а також два «підтипи» першого типу помилок) слід чітко відрізняти. Залежно від цього застосовується різний порядок виправлення помилок у бухгалтерському обліку та по-різному вносяться зміни до фінансової звітності. Розглянемо окремо кожен із двох типів помилок.

Помилки, допущені та виявлені в тому самому звітному періоді. Щоб виправити подібного роду помилки, достатньо внести виправлення до первинних облікових документів та реєстрів бухгалтерського обліку поточного звітного періоду. При цьому, якщо помилка (неправильне відображення господарських операцій) виявлена **до закінчення поточного звітного року**, виправляти помилки слід записами за відповідними рахунками бухгалтерського обліку в тому місяці звітного періоду, в якому виявлено перекручення. Якщо ж помилки виявлено **після завершення звітного року**, але до затвердження (подання) річної фінансової звітності за цей період, то виправні записи до бухгалтерського обліку вносяться останнім числом грудня минулого року. Помилки можуть мати різний характер та спричиняти різні наслідки. Тому і способи їх виправлення неоднакові. У зв'язку з цим Положення № 88 і п. 9 *Метод рекомендацій № 356*, присвячений виправленню помилок в облікових реєстрах, пропонують три найпоширеніших із відомих способи виправлення помилок:— коректурний спосіб;— метод «червоного сторно» (дослівно — спосіб «сторно»);— спосіб додаткових бухгалтерських записів.

Коректурний спосіб виправлення помилок застосовується у випадках, коли допущена помилка не зачіпає кореспонденції рахунків або виявлена своєчасно — до того, як закрили облікові реєстри, підвели підсумки у Головної книзі. Неправильний текст та/або цифри закреслюються однією рисою так, щоб можна було прочитати виправлене, потім над закресленим записом надписуються правильний текст та/або цифри. Усі виправлення застерігаються написом «виправлено» та підтверджуються підписами осіб, які підписали реєстр, із зазначенням дати виправлення помилки. Бухгалтерська довідка у цьому випадку не складається. Якщо помилку знайшли після того, як «закрили» період (місяць) в облікових реєстрах, то для виправлення помилок застосовують такі способи виправлення, як «червоне сторно», «додаткові бухгалтерські записи».

Метод «червоного сторно» застосовується в ситуаціях, коли в облікових реєстрах зазначена неправильна кореспонденція рахунків або ж завищена сума операції. Зазначений спосіб передбачає складання бухгалтерської довідки. В цій довідці запис, зроблений раніше (сума, кореспонденція рахунків), повторюється червоним чорнилом (пастою кулькових ручок тощо) або ж заноситься чорнилом (пастою кулькових ручок тощо) темного кольору в дужках, що означає

віднімання суми, уже відображеної раніше в облікових регістрах. Потім наводиться звичайний запис з правильною кореспонденцією рахунків та сумою операції. У результаті ліквідується неправильний запис і відображаються правильна сума та кореспонденція рахунків. Наприклад, придбані у постачальника ТМЦ оприбутковано як виробничі запаси, хоча насправді ідеться про МШП. У цьому випадку робляться проводка Дт 20 — Кт 631 (методом «червоне сторно») і проводка Дт 22 — Кт 631 (звичайним способом). Як наслідок, неправильна проводка анулюється, а залишається тільки правильна.

Спосіб додаткових бухгалтерських записів застосовується в ситуаціях, коли кореспонденцію рахунків не порушено, а лише занижено суму операції. У цьому випадку виправлення здійснюється шляхом складання додаткового запису з тією ж кореспонденцією рахунків на суму різниці між правильною сумою господарської операції та сумою, відображеною попереднім бухгалтерським записом. При застосуванні цього способу без бухгалтерської довідки також не обійтись. Приклад, коли треба застосовувати зазначений спосіб, — придбані товари оприбутковано не повністю (у кількісному і сумовому вираженні). Наприклад, фактично (згідно з первинними документами) товарів придбано на 6000 грн. (у тому числі ПДВ — 1000 грн.), а оприбутковано лише на 4800 грн. (у тому числі ПДВ — 800 грн.). У цьому випадку первісно зроблено наступні проводки Дт 281 — Кт 631 на суму 4000 грн. і відображено податковий кредит проводками Дт 644/1 — Кт 631 і Дт 641 — Кт 644/1 на суму 800 грн. Відтак, при виправленні помилки треба зробити аналогічні проводки: Дт 281 — Кт 631 на суму 1000 грн. і Дт 644/1 — Кт 631 і Дт 641 — Кт 644/1 на суму 200 грн. При виправленні помилок, допущених та виявлених у поточному звітному періоді (році), рахунок 44 «Нерозподілені прибутки (непокріті збитки)» не використовується. Цей рахунок застосовується тільки при виправленні помилок, що належать до минулих звітних періодів. Повідомляти користувачів фінансової звітності про виправлення помилок поточного періоду, допущених і виявлених у тому самому звітному році, і тим більше подавати порівняльну інформацію не потрібно.

Помилки минулих років, які вплинули на фінансовий результат. Щоб виправити помилки, які вплинули на величину нерозподіленого прибутку (непокрітого збитку), НП(С)БО 6 пропонує відкоригувати сальдо нерозподіленого прибутку на початок звітного року. Якщо у вас замість нього непокрітий збиток — коригувати доведеться його (див. *лист Мінфін* від 23.02.2010 р. № 31-34000-20-10/3939). Згідно з Інструкцією № 291 такі помилки виправляються через рахунок 44 в кореспонденції з рахунками бухгалтерського обліку відповідних об'єктів класів 1 — 6. Діяти так закликає і Мінфін в *листах* від 22.09.2003 р. № 31-04220-20-10/2515, від 30.12.2009 р. № 31-34000-10-10/36311, від 17.07.2013 р. № 31-08410-07-29/21303. Далі діємо послідовно за наступним алгоритмом.

1. Визначаємо, чи вплинула виявлена помилка на фінансовий результат. *Наприклад, підприємство у травні 2016 року виявило, що в грудні 2015 року забуло відобразити в бухобліку безоплатно отримані товари вартістю 20000 грн.* Якби тоді все зробили правильно, то:— фінансовий результат за 2015 рік збільшився би на 20000 грн. (проводки Дт 281 — Кт 718; Дт 718 — Кт 791 і Дт 791 — Кт 441 на суму 20000 грн.);— податок на прибуток, нарахований за 2015 рік, збільшився би на 3600 грн. (20000 грн. x 18 % : 100%). Це означає, що треба було би зробити проводки Дт 98 — Кт 641 і Дт 791 — Кт 98 на суму 3600 грн.). Як бачимо, помилка вплинула на нерозподілений прибуток. Зараз, щоб виправити положення, достатньо зробити два коригуючих записи: 1) Дт 281 — Кт 441 на суму 20000 грн.; 2) Дт 441 — Кт 641 на суму 3600 грн.

2. Оформлюємо виправлення помилки бухгалтерською довідкою. Про те, як її скласти у цьому випадку, — читайте нижче у цій статті.

3. Складаємо нову (правильну) фінансова звітність за помилковий рік. Виправлення минулорічних помилок потребує повторного відображення відповідної порівняльної інформації у фінансовій звітності (п. 5 НП(С)БО 6). Ця виправлена звітність подається зацікавленим користувачам*. До таких користувачів належать у тому числі і податківці — про це читайте далі у статті. * *Донедавна виправлена фінансова звітність користувачів особливо не цікавила. Достатньо було виправити поточну звітність і навести відповідну інформацію у примітках до неї. Але останнім часом податківців стала цікавити виправлена фінансова звітність — про це далі у статті.*

4. Відображаємо правильні показники у графі 3 поточної фінансової звітності. У нашому прикладі виправити доведеться: а) у формі № 1 «Баланс (Звіт про фінансовий стан)» за півріччя і далі до кінця поточного року — збільшити показники рядків:— 1100 «Запаси» на 20000 грн.;— 1195 «Усього за розділом II» на 20000 грн.;— 1300 «Баланс» на 20000 грн.; — 1420 «Нерозподілений прибуток (непокритий збиток)» на 16400 грн. (20000 - 3600);— 1495 «Усього за розділом I» на 16400 грн.;— 1620 «Поточна кредиторська заборгованість за: розрахунками з бюджетом» на 3600 грн.;— 1621 «у тому числі з податку на прибуток» на 3600 грн.;— 1695 «Усього за розділом III» на 3600 грн.;— 1900 «Баланс» на 20000 грн.;

б) у річній формі № 2 «Звіт про фінансові результати (Звіт про сукупний дохід)» за 2016 рік — збільшити показники рядків:— 2120 «Інші операційні доходи» на 20000 грн.;— 2190 «Фінансовий результат від операційної діяльності: прибуток» на 20000 грн.;— 2290 «Фінансовий результат до оподаткування: прибуток» на 20000 грн.;— 2300 «Витрати (дохід) з податку на прибуток» на 3600 грн.;— 2350 «Чистий фінансовий результат: прибуток» на 16400 грн.;— 2465 «Сукупний дохід (сума рядків 2350, 2355 та 2460)» на 16400 грн.;3) якщо ви заповнюєте Звіт про рух грошових коштів за непрямим методом (форма № 3-н), то в річному звіті слід відобразити правильні дані:— у графі 5 «За аналогічний період попереднього року; надходження» рядка 3500 «Прибуток (збиток) від звичайної діяльності до оподаткування», збільшивши його показник на 20000 грн.; — у графі 6 «За аналогічний період попереднього року; видаток» — збільшиться на 20000 грн. показник рядка 3550 «Зменшення (збільшення) оборотних активів»;4) крім того, наведіть правильні дані у графі 7 «Нерозподілений прибуток (непокритий збиток)» річної форми № 4 «Звіт про власний капітал» — збільшиться на 16400 грн. показник рядка 4010 «Виправлення помилок». А до рядка 4095 «Скоригований залишок на початок року» впишіть фінансовий результат, відображений у рядку 1420 графа 3 Балансу після виправлення.

5. Відображаємо у примітках до фінансової звітності (п. 20 НП(С)БО 6):— зміст і суму помилки;— статті фінансової звітності минулих періодів, перераховані з метою повторного надання порівняльної інформації;— факт або недоцільність повторного оприлюднення виправленої фінансової звітності. Ці письмові пояснення подають додатково до форми № 5. Процедура виправлення помилки, що вплинула на фінансовий результат, — доволі громіздка.

Помилки минулих років, які не вплинули на фінансовий результат. Перш за все варто пам'ятати: Якщо допущені помилки не вплинули на нерозподілений прибуток (непокритий збиток), рахунок 44 не коригуємо. У цьому випадку коригуємо сальдо на початок року тільки за тими статтями активу та пасиву балансу, яких ці помилки торкнулися (див. листи Мінфіну від 13.01.2005 р. № 31-04200-20-10/508, від 22.07.2009 р. № 31-34000-20-10/19944, від 30.12.2009 р. № 31-34000-10-10/36311, від 17.07.2013 р. № 31-08410-07-29/21303). Алгоритм у цьому випадку також складається із п'яти пунктів, але дещо простіших.

1. Переконаємося, що помилка не вплинула на фінансовий результат. Приклад 2. Підприємство у травні 2022 року виявило, що в грудні 2021 року помилково віднесло до товарів (субрахунок 281) вартість канцелярського приладдя зі строком служби понад один рік вартістю 7000 грн. без ПДВ. Насправді ці предмети слід було віднести до МНМА і спочатку відобразити на субрахунку 153 «Придбання (виготовлення) інших необоротних матеріальних активів». Ці предмети ще не передано в експлуатацію, амортизація за ними не нараховувалася. У цьому випадку помилка не впливає на нерозподілений прибуток. Адже оскільки канцелярські прилади ще не експлуатуються, амортизація за ними не нараховується, на витратах (і, відповідно, на фінансовому результаті) помилка не відобразилася. Проте вона перекрутила дані статей Балансу (форма № 1) за оборотними та необоротними активами, тому її потрібно виправити.

2. Складаємо бухгалтерську довідку. У ній наводимо зміст помилки, її причину, суму та кореспонденцію рахунків, якою виправляємо помилку. Приклад цієї бухгалтерської довідки — дивіться нижче у статті.

3. Складаємо нову (правильну) фінансову звітність. Так, ніби помилки не було. Тобто в усіх статтях, на які вплинула помилка, зазначаємо правильні дані. Оскільки помилка не вплинула на фінансовий результат, то навряд чи користувачі (у тому числі податківці) зацікавляться у цьому випадку виправленою фінансовою звітністю.

4. Відображаємо правильні показники в поточній фінансовій звітності. Це стосується всіх статей, на які вплинула помилка. Зокрема, коригуємо у графі 3 «На початок звітного періоду»

форми № 1 «Баланс (Звіт про фінансовий стан)» за півріччя і далі до кінця поточного року показники рядків:— 1005 «Незавершені капітальні інвестиції» — збільшуємо на 7000 грн.;— 1100 «Запаси» — зменшуємо на 7000 грн. Також правильні (з урахуванням коригування) показники слід відобразити в тих графах Звіту про рух грошових коштів, в яких наводиться інформація за попередній рік.

5. Наводимо у примітках до фінансової звітності:

- зміст та суму помилки;
 - статті фінансової звітності минулих періодів, перераховані з метою повторного подання порівняльної інформації;
 - факт або недоцільність повторного оприлюднення виправленої фінансової звітності.
- Зрозуміло, що помилки, які не вплинули на фінансової результат, виправляти простіше. Але теж треба слідкувати, аби внести зміни до всіх статей фінансової звітності, які зачепила помилка.

Суттєвість помилок і оприлюднення звітності.

Суттєвість помилки — це основний критерій, за яким визначається, чи необхідно її оприлюднювати, а тим, хто використовує МСФЗ, — виправляти. Така суттєвість оцінюється для кожної помилки та їх сукупності за відповідний період. Вище ми вже торкалися питання суттєвості помилки. Скажемо про нього ще окремо. **Суттєвою** є інформація, відсутність якої може вплинути на рішення користувачів фінансової звітності. Суттєвість інформації визначається відповідними національними положеннями (стандартами) бухгалтерського обліку або міжнародними стандартами фінансової звітності та керівництвом підприємства (п. 3 розд. I НП(С)БО 1). Більш детально питання суттєвості інформації представлено у Методичних рекомендаціях щодо застосування суттєвості в бухгалтерському обліку, доведених листом Мінфіну від 29.07.2003 р. № 04230-04108. Суттєвість окремих господарських операцій та об'єктів бухгалтерського обліку визначається керівництвом підприємства, якщо інше не передбачено НП(С)БО. Однак жодним НП(С)БО не встановлено поріг суттєвості для розкриття інформації про операції з виправлення помилок (див. лист Мінфіну від 22.09.2003 р. № 31-04220-20-10/2515). Отже, визначати такий поріг може керівництво підприємства. Аби визначити суттєвість окремих об'єктів обліку, що належать до активів, зобов'язань та власного капіталу підприємства (зокрема, й нерозподіленого прибутку), орієнтовний поріг суттєвості приймається в розмірі 5 % загальної вартості всіх активів, усіх зобов'язань та власного капіталу (п. 6 листа Мінфіну від 29.07.2003 р. № 04230-04108). Окрім того, лист № 04230-04108 встановлює деякі інші пороги суттєвості. Саме наявність (або досягнення) у результаті виправлення помилок хоча б одного із зазначених показників порогу суттєвості робить необхідним розкриття (оприлюднення) інформації про виправлення помилок. Так, якщо виправлялися несуттєві помилки, відкориговану фінансову звітність, виходячи з п. п. 20.3 НП(С)БО б, дозволяється повторно не оприлюднювати. Це підтверджує і Мінфін, зокрема в листах від 22.09.2003 р. № 31-04220-20-10/2515 і від 13.01.2005 р. № 31-04200-20-10/508. Оприлюдненням своєї фінансової звітності повинні перейматися далеко не всі. Згідно з ч. 4 ст. 14 Закону про бухгалтерський облік це повинні робити публічні акціонерні товариства, підприємства — емітенти іпотечних облігацій, іпотечних сертифікатів, облігацій підприємств і сертифікатів фондів операцій з нерухомістю, а також професійні учасники фондового ринку, банки, страховики та інші фінансові установи. При виправленні несуттєвих помилок цим суб'єктам господарювання дозволено не морочитися з повторним оприлюдненням виправленої фінансової звітності (але за П(С)БО виправити їх необхідно). Ну а з істотними помилками все строго — при їх виправленні перераховані підприємства повторно оприлюднять відкориговану фінансову звітність. В тому самому порядку, в якому оприлюднювали помилкові фінансові звіти (див. лист Мінфіну від 28.02.2011 р. № 31-34010-07-25/5584). Але бувають також помилки **умисні**. Як ставитися до таких помилок? Наші вітчизняні П(С)БО щодо цього питання мовчать. А ось у § 41 МСБО 8 знаходимо вельми цікаву річ. А саме: фінансова звітність не відповідає МСФЗ, якщо вона містить або суттєві помилки, або несуттєві помилки, зроблені навмисно для досягнення особливого подання фінансового стану, фінансових результатів діяльності або грошових потоків суб'єкта господарювання. Іншими словами, наявність умисних помилок у фінансовій звітності згідно МСФЗ неодмінно потребує виправлення таких помилок. Навіть якщо ці помилки є несуттєвими. Потенційні помилки поточного періоду, виявлені протягом цього періоду, виправляють до затвердження фінансової звітності, а помилки, виявлені у

наступних періодах, — виправляють у порівняльній інформації, поданій у фінансовій звітності за такий наступний період.

11.2. Виправлення помилок у звітності до її оприлюднення

Виправлення помилок та внесення змін до звітності регулюється ПСБО 6 «Виправлення помилок і зміни у фінансових звітах». Цим положенням визначається порядок виправлення помилок, внесення та розкриття інших змін у фінансовій звітності.

За підсумками розглянутого звіту можуть бути внесені рішення про їх виправлення. Виправлення даних звіту і балансу за минулий рік *до його затвердження та подання* роблять у звітах за той же рік виключенням (сторнуванням) неправильних записів та заміною їх правильними з одноразовим внесенням необхідних виправлень у бухгалтерські записи за грудень. Такі виправлення оформляються бухгалтерською довідкою.

У разі необхідності внесення змін *після затвердження, але до подання* звіту виправлення роблять у бухгалтерських записах і звітах, що складаються за звітний період, за який знайдена помилка за допомогою бухгалтерських довідок. Причому, виправлення вносяться до даних за звітний період і звіт подається на повторний розгляд та затвердження.

У бухгалтерських звітах і балансах на повинно бути ніяких підчисток і помарок.

11.3. Виправлення помилок, допущених при складанні фінансових звітів у попередніх звітних періодах

В діяльності підприємства та навколишньому середовищі можуть виникнути події, які вплинуть на облікову оцінку і облікову політику, може виникнути необхідність виправлення помилок, допущених в попередніх звітних періодах. Помилки можуть виникати в результаті: арифметичних підрахунків; неправильного застосування принципів обліку; навмисне. При цьому слід виділити наступні випадки:

- помилки, допущені при складанні фінансових звітів в попередніх періодах;
- зміни в облікових оцінках і обліковій політиці підприємства;
- розкриття інформації про події, які здійснюються після дати Балансу.

В результаті вказаних причин, інформація звітів не повинна втратити якісні характеристики і дотримання принципу повноти висвітлення. Тому НП(С)БО 6 „Виправлення помилок і зміни у фінансових звітах” встановлено порядок корегування фінансової звітності та розкриття інформації в примітках.

Виправлення помилок, допущених при складанні фінансових звітів в попередніх звітних періодах може здійснюватися (згідно НП(С)БО 6) одним єдиним способом - шляхом корегування сальдо нерозподіленого прибутку на початок звітного періоду. При виправлення таких помилок важливо прослідкувати вплив допущеної помилки на фінансові результати і послідовні відповідні розрахунки (сума податку на прибуток в фінансовому обліку, нарахування дивідендів, формування резервного капіталу, розрахунок прибутковості акцій тощо).

Для виправлення помилки необхідно:

1. визначити суму помилки, яка допущена в попередньому періоді;
2. відобразити суму корегування нерозподіленого прибутку в Балансі;
3. відобразити суму корегування в Звіті про фінансові результати;
3. відобразити суму корегування в Звіті про власний капітал;
4. розкрити інформацію про вплив помилки і проведені корегування в примітках до фінансової звітності.

11.4. Зміни в облікових оцінках і обліковій політиці підприємства

Для правильного відображення змін в обліковій політиці та обліковій оцінці підприємства необхідно розмежувати поняття облікової політики і облікової оцінки. Згідно НП(С)БО 1 ”Загальні вимоги до фінансової звітності” **облікова політика** – це сукупність принципів, методів і процедур, що використовуються підприємством для складання і представлення фінансової звітності.

За НП(С)БО 6 „Виправлення помилок і зміни у фінансових звітах” **облікова оцінка** – це попередня оцінка, що використовується підприємством з метою розподілу витрат і доходів між відповідними звітними періодами.

У випадку, коли зміни облікової оцінки чи облікової політики розмежувати важко, то це розглядається як зміни облікової оцінки.

Необхідність в перегляді попередньої оцінки може виникнути у зв'язку: зі змінами обставин, на яких базувалась оцінка; появою нової інформації; надбанням досвіду. Перегляд облікових оцінок стосується поточного і майбутнього періодів. В результаті зміни облікової оцінки змінюється сума витрат поточного і послідуєчих звітних періодів. А тому зміст бухгалтерського запису (проводка) залишиться без змін, а слід уточнити лише суму.

Для того, щоб відобразити зміни облікової оцінки необхідно:

1. встановити пройшли зміни облікової оцінки чи облікової політики;
2. визначити нову (після внесення змін до облікової оцінки) суму витрат на поточний і послідуєчі звітні періоди;
3. розкрити зміни облікової оцінки та її наслідки в примітках до фінансової звітності.

НПСБО 6 „Виправлення помилок і зміни у фінансових звітах” встановлено, що не вважається зміною облікової політики прийняття:

облікової політики для подій чи операцій, які істотно відрізняються від попередніх подій чи операцій;

нової облікової політики для подій чи операцій, які не відбувалися раніше, чи неістотних операцій.

Зміна облікової політики допускається у випадках, встановлених П(С)БО 6 „Виправлення помилок і зміни у фінансових звітах”: зміна вимог законодавства; зміна вимог органу, що затверджує положення; якщо зміни забезпечать більш достовірне відображення подій чи операцій у фінансовій звітності. Відображення змін облікової політики здійснюється ретроспективно, тобто корегується сальдо нерозподіленого прибутку на початок звітного року.

У випадку, коли суму корегування нерозподіленого прибутку минулого звітного періоду достовірно визначити не можливо, то вплив звітної політики розповсюджується тільки на події і операції, що здійснюються після дати зміни облікової політики (тобто, перспективно).

Таким чином, *щоб відобразити вплив змін облікової політики необхідно:*

1. чітко встановити, пройшли зміни облікової політики чи облікової оцінки;
2. визначити вплив змін облікової політики в сумі, що відноситься до попереднього і поточного звітного періоду;
3. визначити вплив змін облікової політики на фінансовий результат попереднього і звітного періоду;
4. відобразити коректування сальдо нерозподіленого прибутку за попередній період в Балансі, Звіті про фінансові результати і Звіті про власний капітал;
5. розкрити зміни облікової політики в примітках до фінансової звітності.

11.5. Розкриття інформації про події, які здійснюються після дати Балансу

Подія після дати балансу – подія, яка відбувається між датою балансу і датою затвердження керівництвом фінансової звітності, підготовленої до оприлюднення, яка вплинула або може вплинути на фінансовий стан, результати діяльності та рух коштів підприємства.

ПСБО 6 „Виправлення помилок і зміни у фінансових звітах” не встановлено порядок визнання доходів чи витрат в результаті вказаних подій. А тому слід використовувати принцип обережності і відображати витрати шляхом зменшення нерозподіленого прибутку попередніх періодів, а доходи признавати в періоді, коли подія відбудеться.

Події після дати складання балансу поділяються наступним чином:

події, що підтверджують умови та надають додаткову інформацію про обставини, які існували на дату балансу і в результаті яких в звітності відображений актив чи зобов'язання, а після дати балансу виникли обставини, що вплинули на активи чи зобов'язання;

події, що вказують на умови, які виникли після дати балансу і являються настільки істотними, що їх нерозкриття може негативно вплинути на прийняття рішень. Істотність подій після дати балансу визначається підприємством самостійно на основі професійного судження і залежить від конкретної ситуації.

Орієнтовний перелік подій після дати балансу подано в додатку до НПСБО 6 „Виправлення помилок і зміни у фінансових звітах”. До подій, які надають додаткову інформацію про обставини,

що існували на дату балансу відносяться: оголошення банкрутом дебітора підприємства, заборгованість якого раніше була визнана сумнівною; переоцінка активів після звітної дати (1.01), яка свідчить про стійке зниження їхньої вартості, визначеної на дату балансу; продаж запасів, який свідчить про необґрунтованість оцінки чистої вартості їх реалізації на дату балансу тощо.

До подій, які вказують на обставини, що виникли після дати балансу відносяться: прийняття законодавчих актів, які впливають на діяльність підприємства; прийняття рішення про реорганізацію підприємства; прийняття рішення про припинення операцій, які становлять значну частину основної діяльності підприємства; прийняття рішення щодо емісії цінних паперів; придбання цілісного майнового комплексу; непрогнозовані зміни індексів цін і валютних курсів тощо.

Корегування подій здійснюється у відповідності з вимогами п.16 НПСБО 6 „Виправлення помилок і зміни у фінансових звітах”: події після дати балансу, які представляють додаткову інформацію про визначення сум, пов’язаних з умовами, що існували на дату балансу вимагають корегування відповідних активів і зобов’язань шляхом сторнування та (або) додаткових записів в обліку звітного періоду, які відображають уточнення оцінки відповідних статей внаслідок подій після дати балансу.

Події, що відбуваються після дати балансу і вказують на обставини, які виникли після цієї дати, не потребують корегування статей фінансових звітів. Згідно п. 17 НП(С)БО 6 „Виправлення помилок і зміни у фінансових звітах”, якщо відсутність такої інформації про них вплине на здатність користувачів звітності робити відповідні оцінки та приймати рішення, вона повинна розкриватись в примітках до фінансової звітності.

3. Ключові слова і терміни

Облікова політика – сукупність принципів, методів і процедур, що використовуються підприємством для складання та представлення звітності.

Облікова оцінка – попередня оцінка, що використовується підприємством з метою розподілу доходів і витрат між відповідними звітними періодами.

Дата балансу – дата, на яку складений баланс підприємства. Звичайно датою балансу є кінець останнього дня звітного періоду.

Подія після дати балансу – подія, яка відбувається між датою балансу і датою затвердження керівництвом фінансової звітності, підготовленої до оприлюднення, яка вплинула або може вплинути на фінансовий стан, результати діяльності та рух коштів підприємства.

4. Питання для самоперевірки

1. Перерахуйте можливі неточності в звітності, які виділяють згідно НП(С)БО 6 «Виправлення помилок і змін у фінансових звітах».

2. Дайте визначення поняття «помилка».

3. Розкрийте суть суттєвих та несуттєвих помилок.

4. Назвіть причини можливих помилок у фінансовій звітності.

5. Розкрийте поняття «подія після дати балансу».

6. Як поділяються події після дати складання балансу?

7. Зазначте, що згідно НП(С)БО 6 вважається зміною облікової політики.

8. Зазначте, що згідно НП(С)БО 6 не вважається зміною облікової політики.

9. Зазначте, що згідно НП(С)БО 6 є зміною облікової оцінки.

10. Як відображається у звітності вплив зміни облікової політики на події та операції минулих періодів?

11. Яка інформація щодо виявлених помилок відображається у примітках до фінансових звітів?

12. На які групи поділяються помилки, зроблені у фінансовій звітності?

13. Як класифікуються додатково помилки у межах кожної з груп?

14. Яке значення для виправлення помилок має поріг суттєвості?

15. Назвіть порядок дій бухгалтера по виправленню помилок.

16. Розкрийте порядок виправлення помилок до затвердження звітності.

17. Розкрийте порядок виправлення помилок після затвердження звітності.

18. Який порядок змін, коли важко або неможливо встановити: це зміна облікової політики чи зміна облікової оцінки?
19. Що відображається в примітках до річної фінансової звітності при виправленні помилок за минулий звітний період?
20. Що відображається в примітках до річної фінансової звітності при зміні облікової оцінки ?
21. Що відображається в примітках до річної фінансової звітності при зміні облікової політики?
22. Що відображається в примітках до річної фінансової звітності при внесенні подій після дати складання балансу?

5. Тестові завдання до теми «Виправлення помилок і зміни у фінансових звітах»

1. *Нормативний документ, що регулює виправлення помилок у фінансовій звітності:*
- НП(С)БО 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності»;
 - НП(С)БО 6 «Виправлення помилок і зміни у фінансових звітах»;
 - Положення про виправлення помилок та внесення змін у річну фінансову звітність;
 - Закон України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні».
2. *Нормативний документ, що регулює внесення змін до фінансової звітності:*
- НП(С)БО 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності»;
 - НП(С)БО 6 «Виправлення помилок і зміни у фінансових звітах»;
 - Положення про виправлення помилок та внесення змін у річну фінансову звітність;
 - Закон України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні».
3. *Облікова політика – це ... :*
- сукупність принципів, методів і процедур, що використовуються підприємством для складання і представлення фінансової звітності;
 - попередня оцінка, що використовується підприємством з метою розподілу доходів і витрат між відповідними звітними періодами;
 - сукупність правил, що використовуються підприємством для складання фінансової звітності;
 - оцінка розподілу доходів і витрат між відповідними звітними періодами.
4. *Помилки у фінансових звітах виникають у результаті:*
- арифметичних підрахунків;
 - неправильного застосування принципів обліку;
 - навмисне;
 - всі три відповіді – правильні.
5. *У випадку, коли зміни облікової оцінки чи облікової політики розмежувати важко, то це розглядається як:*
- зміни облікової оцінки;
 - зміни облікової політики;
 - арифметичні помилки;
 - коригування приміток.
6. *Вплив змін облікової оцінки розглядається у:*
- в поточному періоді;
 - послідуючих періодах;
 - в поточному та послідуючих періодах;
 - попередніх та поточних періодах.
7. *Визначення облікової політики подано у:*
- НП(С)БО 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності»;
 - НП(С)БО 6 «Виправлення помилок і зміни у фінансових звітах»;
 - Законі України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні»;
 - відповіді а) і в) – правильні.
8. *Визначення облікової оцінки подано у:*
- НП(С)БО 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності»;

- б) НП(С)БО 6 «Виправлення помилок і зміни у фінансових звітах»;
 - в) Положення про виправлення помилок та внесення змін у річну фінансову звітність;
 - г) Закон України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні».
9. *Виправлення помилок, допущених у попередніх звітних періодах, здійснюється*

шляхом:

- а) коригування сальдо нерозподіленого прибутку на початок звітного року;
- б) зміни суми витрат поточного і послідуєчих звітних періодів;
- в) коригування сальдо нерозподіленого прибутку на кінець звітного року;
- г) зміни суми витрат попереднього та поточного звітних періодів.

10. *Зміна облікової оцінки веде до:*

- а) коригування сальдо нерозподіленого прибутку на початок звітного року;
- б) зміни суми витрат поточного і послідуєчих звітних періодів;
- в) коригування сальдо нерозподіленого прибутку на кінець звітного року;
- г) зміни суми витрат попереднього та поточного звітних періодів.

11. *Зміна облікової політики веде до:*

- а) коригування сальдо нерозподіленого прибутку на початок звітного року;
- б) зміни суми витрат поточного і послідуєчих звітних періодів;
- в) коригування сальдо нерозподіленого прибутку на кінець звітного року;
- г) зміни суми витрат попереднього та поточного звітних періодів.

12. *Подія після дати балансу – це ... :*

а) подія, яка відбувається між датою балансу і датою затвердження керівництвом фінансової звітності, підготовленої до оприлюднення, яка вплинула або може вплинути на фінансовий стан, результати діяльності та рух коштів підприємства;

б) подія, яка відбувається після дати балансу фінансової звітності, підготовленої до оприлюднення, яка вплинула або може вплинути на фінансовий стан, результати діяльності та рух коштів підприємства;

в) подія, яка відбувається між датою балансу і датою затвердження керівництвом фінансової звітності;

г) подія, яка відбувається після дати балансу фінансової звітності, підготовленої до оприлюднення, яка вплинула на фінансовий стан, результати діяльності та рух коштів підприємства.

13. *Облікова оцінка може переглядатися, якщо:*

- а) змінюються обставини, на яких базувалась ця оцінка;
- б) отримана додаткова інформація;
- в) відповіді а) і б) – правильні;
- г) змінився статутний капітал.

14. *Події після дати складання балансу поділяються на:*

- а) події, що підтверджують умови та події, що вказують на умови;
- б) події, що підтверджують обставини та події, що не підтверджують обставини;
- в) події до затвердження балансу та події після затвердження балансу;
- г) відповіді а) і б) – правильні.

15. *Облікова політика може змінюватися, якщо:*

- а) змінюються статутні вимоги;
- б) змінюються вимоги органу, який затверджує НП(С)БО;
- в) зміни забезпечать достовірне відображення подій або операцій у фінансовій звітності

підприємства;

г) всі три відповіді – правильні.

16. *Події після дати складання балансу, що підтверджують умови, коригуються шляхом:*

- а) корегування відповідних активів і зобов'язань;
- б) коригування сальдо нерозподіленого прибутку на початок звітного року;
- в) зміни суми витрат поточного і послідуєчих звітних періодів;
- г) коригування сальдо нерозподіленого прибутку на кінець звітного року.

17. *Події після дати складання балансу, що вказують на обставини, коригуються*

шляхом:

- а) коригування відповідних активів і зобов'язань;
 - б) коригування сальдо нерозподіленого прибутку на початок звітного року;
 - в) зміни суми витрат поточного і послідуєчих звітних періодів;
 - г) розкриваються в примітках до фінансових звітів.
18. *Причини та суть зміни облікової політики слід розкрити у:*
- а) Звіті про рух грошових коштів ф. № 3;
 - б) Звіті про власний капітал ф. № 4;
 - в) Примітках до річної фінансової звітності ф. № 5;
 - г) у фінансовій звітності не розкриваються.
19. *Інформація про суть і зміст помилки у фінансовій звітності відображається у:*
- а) Звіті про рух грошових коштів ф. № 3;
 - б) Звіті про власний капітал ф. № 4;
 - в) Примітках до річної фінансової звітності ф. № 5;
 - г) у фінансовій звітності не розкриваються.
20. *Орієнтовний перелік подій після дати балансу наведено у:*
- а) НП(С)БО 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності»;
 - б) НП(С)БО 6 «Виправлення помилок і зміни у фінансових звітах»;
 - в) Положенні про виправлення помилок та внесення змін у річну фінансову звітність;
 - г) Законі України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні».

6. Завдання для самостійного опрацювання до теми «Виправлення помилок і зміни у фінансових звітах»

Завдання 1.

1. Зробити порівняльний аналіз вітчизняної практики виправлення помилок та внесення змін згідно НП(С)БО 6 «Виправлення помилок і зміни у фінансових звітах» та міжнародної відповідно до МСБО 8 «Облікові політики, зміни в облікових оцінках та помилки». Результати роботи оформити в таблицю (табл. 11.1).

Таблиця 11.1

Порівняльна характеристика НП(С)БО 6 «Виправлення помилок і зміни у фінансових звітах» та МСБО 8 «Облікові політики, зміни в облікових оцінках та помилки»

№ з/п	Показники	НП(С)БО 6 «Виправлення помилок і зміни у фінансових звітах»	МСБО 8 «Облікові політики, зміни в облікових оцінках та помилки»

2. Привести 6-8 прикладів подій, які можуть статися після дати складання балансу і будуть вимагати відображення у звітності.

3. Розділити події після дати складання балансу на ті, що підтверджують умови, які існували на дату балансу і на ті, що вказують на умови, які виникли після дати балансу і являються істотними.

Завдання 2. 1 січня 20__ р. підприємство придбало виробниче обладнання на суму 60 тис. грн., що помилково була включена в загально-виробничі витрати, а не оприбутковане як основні засоби. Помилка була виявлена при складанні звітності за цей рік.

Необхідно: вказати вид помилки та порядок її виправлення у фінансовій звітності.

Завдання 3. 1 січня 20__ р. акціонерне товариство придбало споруду виробничого призначення на суму 175 тис. грн. з передбачуваним терміном експлуатації 10 років і з розрахунковою ліквідаційною вартістю 25 тис. грн.

У 20__ р. керівництво товариство переглянуло термін експлуатації активу, в результаті термін експлуатації збільшився до 20 років, а ліквідаційна вартість оцінена в 15 тис. грн.

Необхідно: вказати вид зміни та порядок її виправлення у фінансовій звітності.

Завдання 4. На 31 грудня 20__ р. за статтею «Дебіторська заборгованість за товари, роботи, послуги» відображена заборгованість АТ «Колос» за первісною вартістю 150 тис. грн. На звітну дату нараховано резерв сумнівних боргів 45 тис. грн. 21 січня 20__ р. (до дати затвердження річної звітності) отримана інформація про об'яву банкрутом АТ «Колос».

Необхідно: вказати вид зміни та порядок її виправлення у фінансовій звітності.

Завдання 5. На 31 грудня 20__ р. в Балансі (ф. № 1) відображені товари за собівартістю на 300 тис. грн. 20 січня 20__ р. товари були реалізовані на суму 240 тис. грн., що свідчить про зниження їх вартості. Відповідно до П(С)БО 9 «Запаси» товари повинні бути відображені за нижчою з оцінок.

Необхідно: вказати вид зміни та порядок її виправлення у фінансовій звітності.

Бланки звітності для допомоги при виконанні завдань подано в робочому зошиті до проведення практичних занять з навчальної дисципліни «Звітність підприємства».

8. Тематика рефератів до теми «Виправлення помилок і зміни у фінансових звітах»

1. Види помилок, допущених у звітах, та способи їх виправлення.
2. Зміна облікової політики підприємства та її відображення у звітності.
3. Зміна облікової оцінки та її відображення у звітності.
4. НП(С)БО 6: суть та призначення та сфера застосування.
5. Події після дати складання балансу та їх відображення у звітності.
6. Досвід розвинених країн заходу щодо внесення змін до показників звітності за минулий звітний період.
7. Досвід розвинених країн заходу щодо відображення у звітності подій, які сталися після дати балансу.
8. Події після дати складання балансу та їх вплив на фінансову звітність.
9. Події, що підтверджують умови, які існували на дату балансу та їх відображення у звітності.
10. Події, що вказують на умови, які виникли після дати балансу та їх відображення у звітності.
11. Методи та способи виправлення помилок в бухгалтерському обліку та фінансовій звітності.
12. Зміст та характеристика положень НП(С)БО 6.
13. Помилки в облікових регістрах та порядок їх виправлення.
14. Порядок виправлення помилок, допущених при складанні звітності в попередніх періодах.
15. Порівняльний аналіз вітчизняної та зарубіжної практики виправлення помилок у звітності, допущених в попередніх періодах.
16. Порівняльний аналіз вітчизняної та зарубіжної практики внесення змін облікової політики підприємства.
17. Порівняльний аналіз вітчизняної та зарубіжної практики внесення змін облікової оцінки.
18. Порівняльний аналіз вітчизняної та зарубіжної практики внесення у звітність подій, які сталися після дати балансу.

Рекомендована література:

Основна: [3, 4, 5-8, 9, 11, 12, 14, 15-18, 20, 21, 25-26, 32, 38, 41-44, 60-62].

Додаткова: [1, 6, 9, 11, 14, 16, 20].

Інформаційні ресурси Інтернет: [1-6].
Міжнародні видання: [1-11].

Тема 12. Податкова звітність

1. Зміст теми

Сутність і призначення податкової звітності. Загальні положення складання та подання податкової звітності. Законодавча та нормативна база складання і подання податкової звітності. Склад податкової звітності. Періодичність подання податкової звітності.

Структура та зміст Податкової декларації з податку на додану вартість. Порядок складання Податкової декларації з податку на додану вартість. Джерела інформації для заповнення Податкової декларації з податку на додану вартість.

Структура та зміст Податкової декларації з податку на прибуток підприємств. Порядок складання Податкової декларації з податку на прибуток підприємств та джерела її інформації.

Структура та зміст Податковий розрахунок сум доходу, нарахованого (сплаченого) на користь платників податків — фізичних осіб, і сум утриманого з них податку, а також сум нарахованого єдиного внеску. Порядок складання податкового розрахунку. Джерела інформації для заповнення Податкового розрахунку сум доходу, нарахованого (сплаченого) на користь платників податків — фізичних осіб, і сум утриманого з них податку, а також сум нарахованого єдиного внеску.

Звітність за місцевими податками та зборами. Податкова звітність за ресурсними платежами. Інші форми податкової звітності.

2. Викладення теоретичних питань.

12.1. Податкова декларація з податку на прибуток підприємств

Наказом Мінфіну №897 від 20.10.2015 «Про затвердження форми Податкової декларації з податку на прибуток підприємств» (зі змінами, внесеними наказом Міністерства фінансів України від 13.09.2022 № 274) визначено форму декларації.

Платники податку на прибуток звітують за періодами:

- квартал,
- півріччя,
- три квартали,
- рік.

Зміст звіту

1. Вступна частина (дані про ідентифікацію платника податку та вид звітності і звітний період

2. Основна частина (поділ на розділи відсутній) але умовно можна розділити на:

- доходи та нараховані на них податки на прибуток;
- податок на прибуток, нарахований за результатами останнього (звітного) податкового періоду;

- сума авансового внеску при виплаті дивідендів;
- сума податків, які утримуються при виплаті доходів (прибутків) нерезидентам, за результатами останнього (звітного) податкового періоду;

- Розрахунок авансового внеску з податку на прибуток підприємств

- виправлення помилок;

- виправлення помилок по авансових внесках з податку на прибуток підприємств.

3. Заключна частина.

3.1. Підписи осіб підприємства

3.2. Заповнюється посадовими (службовими) особами контролюючого органу, до якого подається Податкова декларація:

- дата прийняття;
- ПІБ, посада та підписи осіб, що приймали;
- результати камеральної перевірки.

1. *Додаток АВ* - Розрахунок авансового внеску з податку на прибуток підприємств на суму виплачених дивідендів (прирівняних до них платежів).
2. *Додаток ЗП* - Зменшення нарахованої суми податку.
3. *Додаток ПН* - Таблиця 1. Розрахунок (звіт) податкових зобов'язань нерезидентів, якими отримано доходи із джерелом їх походження з України;
4. *Додаток ТЦ* - Самостійне коригування ціни контрольованої операції і сум податкових зобов'язань платника податку.
5. *Додаток ВП* - Розрахунок податкових зобов'язань за період, у якому виявлено помилку(и).
6. *Додаток РІ* - Різниці.
7. *Додаток ПЗ* - Розрахунок прибутку, що звільняється від оподаткування.
8. *Додаток АМ* - Інформація щодо нарахованої амортизації.
9. *Додаток ЦП* - відображаються доходи, витрати, переоцінка та фінансовий результат від операцій з цінними паперами.
10. *Додаток ПП* - Інформація про суми податкових пільг.
11. *Додаток КІК* - Розрахунок прибутку контрольованої іноземної компанії.
12. *Додаток КІК* - Розрахунок різниці між сумою загального мінімального податкового зобов'язання та загальною сумою сплачених податків, зборів, платежів та витрат на оренду земельних ділянок.
13. *Додаток ДІА* - Розрахунок податку на операції резидента Дія Сіті - платника податку на особливих умовах.

12.2. Податкова декларація з ПДВ

Форма звітності затверджена Наказ Мінфіну України від 28.01.2016 №21 "Про затвердження форм та Порядку заповнення і подання податкової звітності з податку на додану вартість" зі змінами в редакції наказу Мінфіну від 23.03.2018р №381.

1. Вступна частина (дані про ідентифікацію платника податку та вид звітності і звітний період)

2. Основна частина

- I. Податкові зобов'язання
- II. Податковий кредит
- III. Розрахунки за звітний період.

3. Заключна частина.

3.1. Затвердження даних:

- Підписи керівника та головного бухгалтера підприємства
- Реєстраційний номер облікової картки платника податків або серія та номер паспорта керівника та головного бухгалтера підприємства

3.2. дата прийняття;

4. Додатки:

Додаток 1. – Відомості про суми податку на додану вартість, зазначені у податкових накладних/розрахунках коригування до податкових накладних, не зареєстрованих в Єдиному реєстрі податкових накладних, та про податковий кредит з урахуванням його коригування (Д1).

Додаток 2. – Довідка про суму від'ємного значення звітного (податкового) періоду, яка зараховується до складу податкового кредиту наступного звітного (податкового) періоду (Д2).

Додаток 3. – Розрахунок суми бюджетного відшкодування (Д3).

Додаток 4. – Заява про повернення суми бюджетного відшкодування та/або суми коштів на рахунок у системі електронного адміністрування податку на додану вартість платника податку, що перевищує суму, яка підлягає перерахуванню до бюджету (Д4).

Додаток 5. – Розрахунок сум податку на додану вартість, не сплачених суб'єктом господарювання до бюджету у зв'язку з отриманням податкових пільг, та/або показників, відповідно до яких підприємства (організації) належать до підприємства (організації) осіб з інвалідністю (Д5).

Додаток 6. - Розрахунок (перерахунок) частки використання товарів/послуг, необоротних активів в оподатковуваних операціях (Д6).

Додаток 7. – Заява про допущення продавцем товарів/послуг помилок при зазначенні обов'язкових реквізитів податкової накладної та/або порушення продавцем/покупцем граничних термінів реєстрації в Єдиному реєстрі податкових накладних податкової накладної та/або розрахунку коригування (Д7).

Додаток 8. – Розрахунок податкових зобов'язань за операціями, визначеними в статті 16¹ Закону України «Про державну підтримку сільського господарства України», та питомої ваги вартості сільськогосподарських товарів/послуг (ДС8).

Платники ПДВ:

1. Будь-яка особа, яка провадить або планує провадити госпдіяльність і реєструється за своїм добровільним рішенням як платник податку.

2. Будь-яка особа, яка зареєстрована або підлягає реєстрації як платник податку.

3. Будь-яка особа, що ввозить товари на митну територію України в обсягах, які підлягають оподаткуванню.

4. Особа, що веде облік результатів діяльності за договором про спільну діяльність без утворення юрособи.

5. Особа, що проводить операції з постачання конфіскованого майна, знахідок, скарбів

Ставки:

- 20%;

- 7% (ввезення на митну територію України— лікарських засобів, дозволених для виробництва і застосування в Україні);

- 0% (експорт).

Операції, звільнені від оподаткування:

- постачання продуктів дитячого харчування та товарів дитячого асортименту для немовлят за переліком, затвердженим Кабміном;

- постачання послуг із здобуття вищої, середньої, професійно-технічної та дошкільної освіти навчальними закладами тощо.

Операції, що не є об'єктом оподаткування:

- випуск (емісія), розміщення у будь-якій формі управління та продажу (погашення, викупу) за кошти цінних паперів, що випущені в обіг (емітовані) суб'єктами підприємницької діяльності, Національним банком України, центральним органом виконавчої влади і т.д.

12.3. Податковий розрахунок сум доходу, нарахованого (сплаченого) на користь платників податків — фізичних осіб, і сум утриманого з них податку, а також сум нарахованого єдиного внеску.

Наказом Мінфіну України № 4 від 13.01.2015 (зі змінами від 04.07.2022 № 189) «Про затвердження форми Податкового розрахунку та Порядку заповнення та подання податковими агентами Податкового розрахунку» затверджено:

1. форму Податкового розрахунку;

2. порядок заповнення та подання форми податковими агентами.

Податкові агенти:

- юридичних осіб (їх філії, відділення, інші відокремлені підрозділи),

- самозайняті особи,

- представництва нерезидентів - юридичних осіб, інвесторів (операторів) за угодою про розподіл продукції,

які нараховують (виплачують, надають) доходи фізичній особі і зобов'язані нараховувати, утримувати та сплачувати податок, до бюджету від імені та за рахунок фізичної особи з доходів, а також військовий збір, передбачений п. 16-1р ХХ ПКУ.

Подається окремо за кожний квартал протягом 40 календарних днів, що настають за останнім календарним днем звітного кварталу. Окремий податковий розрахунок за календарний рік не подається. Дані - в гривнях і копійках.

Податковий розрахунок подається незалежно від того, виплачує чи не виплачує доходи платникам податку податковий агент протягом звітного періоду.

Податковий розрахунок подається до контролюючих органів за місцезнаходженням податкового агента - юридичної особи або її відокремлених підрозділів чи до контролюючого органу за податковою адресою фізичної особи - податкового агента.

подається податковими агентами в один із таких способів:

засобами електронного зв'язку в електронній формі з дотриманням умови щодо використання електронного цифрового підпису відповідальної особи податкового агента у порядку, визначеному законодавством;

на паперовому носії разом з електронною формою на електронному носії інформації;

на паперовому носії, якщо кількість рядків у податковому розрахунку не перевищує десяти.

Податковий розрахунок готується у двох примірниках. Один примірник подається до контролюючого органу. Другий - з підписом особи, відповідальної за приймання розрахунку, штампом та проставленим номером порції, отриманим при обов'язковій реєстрації розрахунку в контролюючому органі, повертається податковому агенту.

Податковий розрахунок подається податковими агентами із штатною чисельністю працівників до 1000 осіб єдиним документом на всіх, хто працює, з обов'язковим заповненням їхніх податкових номерів або серії та номера паспорта (для фізичної особи, яка має відмітку в паспорті про право здійснювати будь-які платежі за серією та номером паспорта) однією порцією. Якщо штатна чисельність працівників є більшою ніж 1000 осіб, можливе подання податкового розрахунку кількома порціями, кожна з яких є окремим податковим розрахунком зі своїм номером порції.

Розділ I "Нарахування доходу та єдиного внеску за найманих працівників в розрізі місяців звітного кварталу».

1. Загальна сума нарахованого доходу.

2. Загальна сума нарахованого доходу в межах максимальної величина на яку нараховується внесок.

3. Нараховано єдиного внеску.

4. Донараховано та/або до утримано єдиного внеску у зв'язку з виправленням помилок, допущених в попередніх звітних періодах.

5. Сума пені, яка нарахована платником єдиного внеску самостійно відповідно до частини другої статті 25 Закону України "Про збір та облік єдиного внеску на загальнообов'язкове державне соціальне страхування", що підлягає сплаті за звітний квартал.

6. Сума, на яку зменшено суму нарахувань та/або утримань з єдиного внеску у зв'язку з виправленням помилки, допущеної в попередніх звітних періодах.

7. Загальна сума єдиного внеску, що підлягає сплаті.

8. Загальна сума єдиного внеску, що підлягає сплаті за звітний квартал.

Розділ II. Нарахування грошового забезпечення та єдиного внеску за військовослужбовців, поліцейських, осіб рядового і начальницького складу та на суми допомоги жінкам військовослужбовцям у зв'язку з вагітністю та пологами в розрізі місяців звітного кварталу (крім військовослужбовців строкової військової служби).

Розділ III. Нарахування грошового забезпечення та єдиного внеску за патронатних вихователів, батьків - вихователів та прийомних батьків в розрізі місяців звітного кварталу

3. Ключові слова і терміни

Система податкових розрахунків – це система, яка надає інформацію державним податковим органам та керівництву підприємства про порядок нарахування, сплати та стану розрахунків за податками, зборами та іншими обов'язковими платежами.

Платник податку – фізичні особи (резиденти і нерезиденти України), юридичні особи (резиденти і нерезиденти України) та їх відокремлені підрозділи, які мають, одержують (передають) об'єкти оподаткування або провадять діяльність (операції), що є об'єктом оподаткування згідно з податковим законодавством, і на яких покладено обов'язок із сплати податків та зборів.

Податковий період – встановлений ПКУ період часу, з урахуванням якого відбувається обчислення та сплата окремих видів податків та зборів.

Витрати – сума будь-яких витрат платника податку у грошовій, матеріальній або нематеріальній формах, здійснюваних для провадження господарської діяльності платника податку, в результаті яких відбувається зменшення економічних вигід у вигляді вибуття активів або збільшення зобов'язань, внаслідок чого відбувається зменшення власного капіталу (крім змін капіталу за рахунок його вилучення або розподілу власником).

Доходи – загальна сума доходу платника податку від усіх видів діяльності, отриманого (нарахованого) протягом звітного періоду в грошовій, матеріальній або нематеріальній формах як на території України, її континентальному шельфі у виключній (морській) економічній зоні, так і за їх межами.

Податкове зобов'язання – сума коштів, яку платник податків, у тому числі податковий агент, повинен сплатити до відповідного бюджету як податок або збір на підставі, в порядку та строки, визначені податковим законодавством (у тому числі сума коштів, визначена платником податків у податковому векселі та не сплачена в установленій законом строк).

Податковий кредит – сума, на яку платник податку на додану вартість має право зменшити податкове зобов'язання звітного (податкового) періоду.

Податкова різниця – різниця, яка виникає між оцінкою і критеріями визнання доходів, витрат, активів, зобов'язань за національними положеннями (стандартами) бухгалтерського обліку або міжнародними стандартами фінансової звітності, та доходами і витратами, визначеними згідно з ПКУ.

4. Питання для самоперевірки

1. Розкрийте сутність податку на додану вартість.
2. Хто є платниками податку на додану вартість?
3. Якими законодавчими документами встановлено порядок нарахування та сплати податку на додану вартість?
4. Як визначається база оподаткування ПДВ?
5. Визначте поняття «податкове зобов'язання» та «податковий кредит».
6. Як розраховується сума ПДВ, що підлягає сплаті до бюджету?
7. Охарактеризуйте зміст і структуру Податкової декларації з ПДВ.
8. Форма звітності з ПДВ та хто їх складає?
9. Які існують звітні періоди і строки подання звітності з ПДВ?
10. Опишіть методику складання звітності з податку на додану вартість.
23. Розкрийте порядок оформлення Податкової декларації з ПДВ.
24. Які додатки подають до Податкової декларації з ПДВ?
25. Який порядок подання Податкової декларації з ПДВ?
26. В які строки сплачується ПДВ?
27. Які законодавчі документи встановлюють порядок нарахування та сплати податку на прибуток?
18. Яким нормативним документом затверджений порядок складання Податкової декларації з податку на прибуток підприємств?
19. Розкрийте порядок формування доходів для цілей оподаткування.
20. Назвіть доходи, що не враховуються для цілей оподаткування.
21. Які витрати включаються до складу витрат для цілей оподаткування?
22. Які методи нарахування амортизації можуть застосовуватись для цілей оподаткування?
23. Опишіть алгоритм розрахунку оподаткованого прибутку за звітний період.
24. Які додатки заповнюються до Податкової декларації з податку на прибуток підприємств?
25. Як розраховується сума податку на прибуток, що підлягає сплаті до бюджету?
26. В які терміни подається Податкова декларація з податку на прибуток підприємств?
27. Охарактеризуйте зміст і структуру Податкової декларації з податку на прибуток підприємств.
28. Опишіть методику складання Податкової декларації з податку на прибуток підприємств.

29. Який порядок виправлення у податковій звітності самостійно виявлених помилок?
30. Яку відповідальність встановлено законодавством за порушення строків подання декларації та сплати податку до бюджету?
31. Яка відповідальність платників податків за перекручування даних податкової звітності?
32. Назвіть податкову звітність за ресурсними платежами.
33. Назвіть податкову звітність за місцевими податками та зборами.
34. Розкрийте порядок складання податкової звітності з податку на доходи фізичних осіб.
35. Яка форма податкової звітності з акцизного податку.

5. Тестові завдання до теми «Податкова звітність»

1. *Податковий період – це ... :*
 - а) видів податків та зборів;
 - б) календарний квартал або рік;
 - в) звітний (податковий) місяць, квартал та рік;
 - г) період, що обирається платником податку відповідно до облікової політики.
2. *Порядок оподаткування податком на прибуток підприємств визначається:*
 - а) НП(С)БО 15 «Доходи», НП(С)БО 16 «Витрати», НП(С)БО 17 «Податок на прибуток»;
 - б) НП(С)БО 17 «Податок на прибуток»;
 - в) Податковим кодексом України;
 - г) відповіді б) і в) – правильні.
3. *Формою звіту з податку на прибуток до органів ДПС України є:*
 - а) Декларація про прибуток підприємства;
 - б) Податкова декларація з податку на прибуток підприємств;
 - в) Податкова декларація про прибуток підприємства;
 - г) Податковий розрахунок податку на прибуток підприємства.
4. *Інформація про дохід від продажу цінних паперів в Податковій декларації з податку на прибуток підприємств розкриваються у:*
 - а) основній частині;
 - б) додатках АВ, ВЗ;
 - в) додатку ІВ;
 - г) додатку ЦП.
5. *Місцем постачання товарів для цілей оподаткування ПДВ є:*
 - а) фактичне місцезнаходження товарів на момент їх постачання;
 - б) місце, де товари перебувають на час початку їх перевезення або пересилання, у разі якщо товари перевозяться або пересилаються продавцем, покупцем чи третьою особою;
 - в) місце, де провадиться складання, монтаж чи встановлення, у разі якщо товари складаються, монтуються або встановлюються (з випробуванням чи без нього) продавцем або від його імені.
 - г) відповіді а), б) і в) – правильні.
6. *Формою звіту з податку на додану вартість до органів ДФС України є:*
 - а) Розрахунок сум податкового кредиту, податкового зобов'язання та сум, належних до сплати до бюджету, з податку на додану вартість;
 - б) Податкова декларація з податку на додану вартість;
 - в) Розрахунок податку на додану вартість;
 - г) Податковий розрахунок податку на додану вартість.
7. *Податкова декларація з податку на додану вартість в Україні складається із:*
 - а) вступної частини, службових полів, чотирьох розділів та обов'язкових додатків;
 - б) вступної частини, чотирьох розділів та обов'язкових додатків;
 - в) вступної частини, службових полів, трьох розділів та обов'язкових додатків;
 - г) трьох розділів та обов'язкових додатків.
8. *Інформація про податкові зобов'язання в Податковій декларації з податку на додану вартість наводиться у:*

- а) розділі I;
- б) розділі II;
- в) розділі III;
- г) розділі I і III.

9. *Інформація про суми бюджетного відшкодування з ПДВ наводиться у:*

- а) додатку 3 до Податкової декларації з податку на додану вартість;
- б) додатку 5 до Податкової декларації з податку на додану вартість;
- в) розділі I і II Податкової декларації з податку на додану вартість
- г) Розрахунку сум податкових зобов'язань та податкового кредиту в розрізі контрагентів.

10. *Формою звіту з податку на доходи фізичних осіб до органів ДПС України є:*

- а) Податковий розрахунок сум доходу, нарахованого (сплаченого) на користь платників податків — фізичних осіб, і сум утриманого з них податку, а також сум нарахованого єдиного внеску;
- б) Податкова декларація про доходи фізичних осіб;
- в) Розрахунок сум доходу платників податку на доходи фізичних осіб та сум утриманого з них податку;
- г) Податковий звіт про доходи фізичних осіб та нараховані, утримані і сплачені суми податку.

11. *Податковий розрахунок сум доходу, нарахованого (сплаченого) на користь платників податків — фізичних осіб, і сум утриманого з них податку, а також сум нарахованого єдиного внеску подається:*

- а) тільки у випадках виплати податковим агентом доходів платникам податку протягом звітного періоду;
- б) незалежно від того, виплачує чи не виплачує доходи платникам податку податковий агент протягом звітного періоду;
- в) тільки у випадках наявності сум податку на доходи фізичних осіб при нарахуванні податковим агентом доходів платникам податків;
- г) правильної відповіді немає.

12. *Нарахування ЄСВ здійснюється у:*

- а) Податковому розрахунку сум доходу, нарахованого (сплаченого) на користь платників податків — фізичних осіб, і сум утриманого з них податку, а також сум нарахованого єдиного внеску;
- б) Декларація сум доходу, нарахованого (сплаченого) на користь платників податків — фізичних осіб, і сум утриманого з них податку, а також сум нарахованого єдиного внеску;
- в) Розрахунок сум доходу, нарахованого (сплаченого) на користь платників податків — фізичних осіб, і сум утриманого з них податку, а також сум нарахованого єдиного внеску;
- г) законодавством України форма не встановлюється.

13. *Податкова декларація з податку на прибуток підприємств буває:*

- а) звітна;
- б) звітна нова;
- в) уточнююча;
- г) всі відповіді правильні.

14. *Податкова соціальна пільга застосовується до доходу платника податків, якщо його розмір не перевищує:*

- а) місячного прожиткового мінімуму, діючого на 1 число звітного податкового року, помноженого на 1,4 та округленого до найближчих 10 гривень;
- б) місячного прожиткового мінімуму, діючого на 1 число звітного податкового кварталу, помноженого на 1,4 та округленого до найближчих 10 гривень;
- в) місячної мінімальної заробітної плати, діючої на 1 число звітного податкового року, помноженої на 1,4 та округленої до найближчих 10 гривень;
- г) місячної мінімальної заробітної плати, діючої на 1 число звітного податкового кварталу, помноженої на 1,4 та округленої до найближчих 10 гривень.

15. *Формою звіту з екологічного податку до органів ДФС України є:*

- а) Податкова декларація екологічного податку;

- б) Податковий розрахунок екологічного податку;
- в) Податкова декларація про забруднення навколишнього природного середовища та належних до сплати сум екологічного податку;
- г) Податковий розрахунок забруднення навколишнього природного середовища та належних до сплати сум екологічного податку.

16. *Формою звіту з плати за землю до органів ДФС України є:*

- а) Податкова декларація земельного податку;
- б) Розрахунок земельного податку та/ або орендної плати за земельні ділянки державної або комунальної власності;
- в) Податкова декларація з плати за землю (земельний податок та/або орендна плата за земельні ділянки державної або комунальної власності);
- г) Податковий розрахунок плати за землю (земельний податок та/або орендна плата за земельні ділянки державної або комунальної власності).

17. *Формою звіту з акцизного податку до органів ДФС України є:*

- а) Декларація акцизного податку;
- б) Податкова декларація акцизного податку;
- в) Податкова розрахунок акцизного податку;
- г) Розрахунок акцизного податку.

18. *Розрахунок ЄСВ здійснюється у:*

- а) Розділ I "Нарахування доходу та єдиного внеску за найманих працівників в розрізі місяців звітного кварталу» Податкового розрахунку сум доходу, нарахованого (сплаченого) на користь платників податків — фізичних осіб, і сум утриманого з них податку, а також сум нарахованого єдиного внеску;
- б) Розділ II "Нарахування єдиного внеску за найманих працівників в розрізі місяців звітного кварталу»;
- в) Податковому розрахунку платника єдиного соціального внеску;
- г) Податковій декларації з ЄСВ.

19. *Якщо звітний (податковий) період дорівнює календарному місяцю, то Податкова декларація з ПДВ подається протягом _____ календарних днів після звітного місяця:*

- а) 30;
- б) 40;
- в) 15;
- г) 20.

20. *Податковий розрахунок сум доходу, нарахованого (сплаченого) на користь платників податків — фізичних осіб, і сум утриманого з них податку, а також сум нарахованого єдиного внеску складається з:*

- а) одного розділу;
- б) двох розділів;
- в) трьох розділів;
- г) на розділи не поділяється.

6. Завдання для самостійного опрацювання до теми «Податкова звітність»

Завдання 1. На основі даних умовного сільськогосподарського підприємства «Прометей» скласти Податкову декларацію платника єдиного податку – юридичної особи за 2022 р. Підприємство неплательник ПДВ. – 76%. Підприємство орендує такі земельні ділянки:

- 80 га ріллі (НГО – 25 тис. грн за гектар) та
- 5 га саду (НГО – 40 тис. грн за гектар).

Сума доходу підприємства за звітний період складає 1 000 000 грн., з них від реалізації продукції рослинництва – 900 000 грн.

Усі земельні ділянки знаходяться в межах однієї територіальної громади.

Методичні дані до виконання:

1. Розрахувати частку сільськогосподарського товаровиробництва і заповнити розрахунок частки сільськогосподарського товаровиробництва.

2. Платники єдиного податку групи 4 нараховують податок з огляду на категорію (тип) земель та їх розташування (п. 293.9 ПКУ) і відповідну ставку (див. таблицю 12.1).

Таблиця 12.1

№ з/п	Категорії земель	Ставки податку (у % до нормативної грошової оцінки)		
		загальні	у гірських зонах і на поліських територіях	для закритого ґрунту
1	Рілля, сіножаті та пасовища	0,95	0,57	6,33
2	Багаторічні насадження	0,57	0,19	–
3	Землі водного фонду		2,43	–

Завдання 2. Визначити відносно форм податкової звітності (Податкова декларація з податку на додану вартість, Податкова декларація з податку на прибуток підприємств, Податкова декларація екологічного податку, Декларація акцизного податку, Податкова декларація платника єдиного податку – юридичної особи, Розрахунок суми збору за першу реєстрацію транспортного засобу, Декларація сум доходу, нарахованого (сплаченого) на користь платників податків — фізичних осіб, і сум утриманого з них податку, а також сум нарахованого єдиного внеску): мету складання і основних користувачів; зміст та структуру форми; джерела даних для складання; порядок заповнення; періодичність і терміни подання; хто зобов'язаний складати (які підприємства); взаємозв'язок і взаємоузгодженість показників з іншими формами звітності; методику визначення (розрахунку) основних показників форми; порядок виправлення помилок; відповідальність за неподання або несвоєчасне подання форми.

3. На основі даних наскрізного завдання та реєстрів фінансового обліку (див. Тема 2. «Загальні вимоги до складання звітності») скласти Податкову декларацію з податку на прибуток підприємства.

4. Провести аналітичне порівняння фінансового результату (за даними Звіту про фінансові результати ф. № 2 та податкового прибутку (збитку) (за даними Податкової декларації з податку на прибуток підприємства) та визначити різниці.

Бланк податкової звітності подано в робочому зошиті до проведення практичних занять з навчальної дисципліни «Звітність підприємства».

8. Тематика рефератів до теми «Податкова звітність»

1. Податкова накладна як первинний документ.
2. Податкова декларація з податку на прибуток підприємств: зміст, структура, джерела заповнення.
3. Податкова декларація з ПДВ: зміст, структура, джерела заповнення.
4. Акцизний податок: суть, значення, порядок розрахунку та звітність.
5. Податкова звітність по місцевих податках та зборах.
6. Податкова декларація з плати за землю: зміст, структура, джерела заповнення.
7. Звітність з податку на доходи фізичних осіб.
8. Звітність зі збору за першу реєстрацію транспортного засобу.
9. Зміст та порядок складання звітності юридичними особами - платниками єдиного податку.
10. Зміст та порядок складання звітності фізичними особами - платниками єдиного податку.
11. Порядок заповнення податкової декларації з екологічного податку.
12. Зміст та порядок складання податкової звітності по ресурсних платежах.
13. Військовий збір: платники, порядок розрахунку та складання звітності.
14. Соціальна пільга з податку з доходів фізичних осіб.
15. Зміст та порядок складання податкової звітності суб'єктами малого підприємництва.

16. Податкові агенти: права, обов'язки, відповідальність.
17. Зміст та порядок складання податкової звітності суб'єктами малого підприємництва.
18. Податкова звітність зі збору за спеціальне використання води.
19. Податкова звітність зі збору за спеціальне використання лісових ресурсів.
20. Мито та митні платежі.

Рекомендована література:

- Основна: [3, 5-8, 9, 18, 20-23, 40, 55-58].
 Додаткова: [5, 6, 7, 9, 12, 13].
 Інформаційні ресурси і Інтернеті: [1-6].
 Міжнародні видання: [1-11].

Тема 13. Статистична, управлінська, бюджетна, спеціальна та інша звітність.

1. Зміст теми

Суть та значення статистичної звітності. Нормативно-правове забезпечення складання статистичної звітності. Склад статистичної звітності. Періодичність подання статистичної звітності.

Загальне призначення і вимоги до подання звітності щодо сум нарахованого єдиного внеску на загальнообов'язкове державне соціальне страхування. Джерела інформації для заповнення Звіт щодо сум нарахованого єдиного внеску на загальнообов'язкове державне соціальне страхування.

Характеристика та призначення спеціальної звітності підприємств. Поняття про внутрішньогосподарську (управлінську) звітність підприємств, її призначення та порядок складання і подання.

2. Стислий конспект

13.1. Статистична звітність, її роль та значення

Одним із напрямів реформування державної статистики є перехід до статистики підприємств, яка є всебічним статистичним спостереженням за діяльністю різних типів підприємств на основі інтегрованих уніфікованих форм статистичної звітності. *Статистика підприємств передбачає* інтеграцію потоків інформації для організації наскрізного спостереження за процесами виробництва та продажу продукції, за фінансово-майновим станом підприємств, за витратами на виробництво і реалізацію товарів та послуг, станом розрахунків, інвестиціями, наявністю персоналу та його використанням.

Статистична звітність була і залишається основною інформаційною базою. За її допомогою отримують такі основні дані:

- обсяг виробництва, реалізації товарів, робіт і послуг та затрати на них за видами економічної діяльності;
- фінансово-господарська діяльність підприємств;
- зайнятість і оплата праці працівників за видами економічної діяльності;
- ціни і тарифи;
- наявність і рух капіталу;
- демографічна ситуація;
- розвиток соціальної сфери;
- стан оточуючого середовища (рис. 13.1).

Рис. 13.1. Блок-схема статистичної звітності

Статистичні звіти складають з різною періодичністю: раз на місяць, квартал, рік залежно від реальних управлінських потреб у певній інформації. Вони подаються, як відомо, органу державної статистики за місцезнаходженням, вищестоящій організації або органу, що здійснює державне регулювання у відповідному виді діяльності економіки.

Починаючи з 1998 р., для збирання основних статистичних даних про функціонування підприємств та організацій всіх видів економічної діяльності і форм власності використовуються уніфіковані форми державного статистичного спостереження. Заповнення їх проводиться на підставі первинних документів, реєстрів синтетичного та аналітичного обліків, фінансової звітності, положень (стандартів) бухгалтерського обліку.

Перелік форм державних статистичних спостережень міститься у Загальному таблиці (переліку) форм державних статистичних спостережень на 2023 рік, який розроблений і затверджений наказом Державної служби статистики України 30 грудня 2022 року № 441. В таблиці за розділами: «Економічна статистика», «Демографічна та соціальна статистика» та «Навколишнє природне середовище та статистика багатьох галузей» представлено перелік форм статистичної звітності. Так, наприклад, за розділом економічна діяльність подано перелік 54 форм статистичної звітності. Витяг з таблиці подано в таблиці 13.1.

Таблиця 13.1

Економічна діяльність

2.03.01 Діяльність підприємств | 2.03.02 Послуги | 2.03.03 Внутрішня торгівля | 2.03.04 Капітальні інвестиції | 2.03.05 Основні засоби | 2.03.07 Сільське, лісове та рибне господарство | 2.03.08 Енергетика | 2.03.09 Промисловість | 2.03.10 Будівництво | 2.03.11 Транспорт | 2.03.12 Туризм | 2.03.14 Реєстр статистичних одиниць

№ з/п	Найменування форми, дата та номер наказу щодо її затвердження	Індекс форми	Періодичність	Хто подає	Строк подання
2.03.01 Діяльність підприємств					
1.	Структурне обстеження підприємства (10.06.2022 № 180 (зі змінами, внесеними наказом Держстату від 10.11.2022 № 279))	1- підприємство	річна	юридичні особи (підприємства)	не пізніше 28 лютого
2.	Структурне обстеження підприємства (10.06.2022 № 184 (зі змінами, внесеними	2- підприємство	річна	юридичні особи (підприємства)	не пізніше 28 лютого

	наказом Держстату від 10.11.2022 № 279))				
3.	Звіт про взаєморозрахунки з нерезидентами (10.06.2022 № 178 (зі змінами, внесеними наказом Держстату від 10.11.2022 № 279))	1-Б	річна	юридичні особи (підприємства)	не пізніше 9 лютого
2.03.02 Послуги					
4.	Звіт про обсяги реалізованих послуг (31.05.2022 № 119 (зі змінами, внесеними наказом Держстату від 10.11.2022 № 279))	1-послуги	квартальна	юридичні особи, відокремлені підрозділи юридичних осіб	не пізніше 25-го числа місяця, наступного за звітним періодом

Загальний табель (перелік) форм державних статистичних спостережень на 2023 рік (далі - табель) розроблено відповідно до плану державних статистичних спостережень на 2023 рік (далі - план), затвердженого розпорядженням Кабінету Міністрів України від 28 жовтня 2022 № 953-р, з метою забезпечення доступності, гласності й відкритості інформації щодо державних статистичних спостережень.

Табель містить перелік форм державних статистичних спостережень: форм звітності, анкет, інших статистичних формулярів, необхідних для проведення державних статистичних спостережень (далі - форми).

Форми звітності державних органів (крім органів державної статистики) та органів місцевого самоврядування, інших юридичних осіб, що займаються діяльністю, пов'язаною із збиранням та використанням адміністративних даних, до табеля не включені.

Перелік форм структурований відповідно до плану. По кожній формі, згідно з наказом про її затвердження, наводиться її найменування, індекс і періодичність, зазначається, хто подає, та встановлюються строки подання.

З електронною версією табеля можна ознайомитись на вебсайті Державної служби статистики України: www.ukrstat.gov.ua.

13.2. Визначення основних статистичних термінів

У ст. 1 Закону України "Про внесення змін до Закону України "Про державну статистику" дано визначення звітності, статистичної інформації тощо.

Так, **звітність** – це система підсумкових і взаємопов'язаних даних (показників), що мають форму звітів, складених за допомогою спеціально затвердженої форми, які характеризують умови та результати діяльності підприємства за визначений відрізок часу.

Статистична звітність – форма статистичного спостереження державою, при якій уповноваженим органам надходить від підприємств (організацій, установ) необхідна їм інформація у вигляді законно встановлених звітних документів (статистичних звітів) за підписами осіб, відповідальних за подання і достовірність даних.

Статистична інформація (дані) визначена як офіційна державна інформація, яка характеризує масові явища та процеси, що відбуваються в економічній, соціальній та інших сферах життя України та її регіонів.

Статистичне спостереження трактується як планомірний, науково організований процес збирання даних щодо масових явищ та процесів, які відбуваються в економічній, соціальній та інших сферах життя України та її регіоні, шляхом їх реєстрації за спеціальною програмою, розробленою на основі статистичної методології. Статистичні спостереження проводяться органами державної статистики через збирання статистичної звітності, здійснення одноразових обліків, переписів (опитувань), вибіркового та інших обстежень. За видами вони розподіляються на

суцільні і несуцільні. Суцільне статистичне спостереження – спостереження щодо всіх без винятку одиниць сукупності, яка вивчається. Несуцільне статистичне спостереження – спостереження за окремими одиницями сукупності, яка вивчається.

Респондент – це особа або сукупність осіб, які підлягають статистичному спостереженню у встановленому законодавством порядку. До складу респондентів входять:

- юридичні особи, їх філії, відділення, представництва та інші відособлені структурні підрозділи, що знаходяться на території України;
 - юридичні особи, їх філії, відділення, представництва та інші відособлені структурні підрозділи, що знаходяться за межами України і створені за участю юридичних осіб України;
 - фізичні особи, незалежно від їх громадянства, які перебувають на території України, або сукупності таких осіб;
 - фізичні особи, які є громадянами України і перебувають за її межами, або сукупності таких осіб;
 - користувачі даних статистичних спостережень.
- Отже, всі підприємства, організації, установи України є респондентами.

13.3. Порядок заповнення деяких форм статистичних спостережень

Відповідно до ст.10 Закону України «Про офіційну статистику» починаючи з 1 січня 2023 року статистична та фінансова звітність подається виключно в електронній формі. Для зручності подання звітності в електронному вигляді Держстатом створено безкоштовний онлайн-сервіс «Кабінет респондента» <https://statzvit.ukrstat.gov.ua/>. Доступ до системи здійснюється цілодобово та не потребує інсталяції будь-яких програм.

Звіт «Структурне обстеження підприємства за 2022 рік»

Ф.№1-підприємництво (річна) "Структурне обстеження підприємства за 2022 рік" заповнюється на бланку, затвердженому Наказом Держстату від 10.06.2022 №180 (зі змінами, внесеними наказом Держстату від 10.11.22 №279. З інструментарієм можна ознайомитися на вебсайті Головного управління статистики у розділі «Для респондентів» / «Альбом форм державних статистичних спостережень на 2023 рік» / «Економічна статистика» / «Економічна діяльність» / «Діяльність підприємств» Інтернет-нарада на тему: «Про зміни у порядку складання звітності з питань структурної статистики.

Звіти ф.№1-підприємництво та ф.№2-підприємництво (річна) "Структурне обстеження підприємства за 2022 рік" доповнено розділами: ф.№1-підприємництво (річна) – розділами 8 «Наявність і рух необоротних активів, амортизація» та 9 «Капітальні інвестиції»; ф.№2-підприємництво (річна) – розділом 6 «Капітальні інвестиції».

Також в адресній частині звітів додано рядок «Код території відповідно до Кодифікатора адміністративно-територіальних одиниць та територій територіальних громад (КАТОТТГ) або Класифікатора об'єктів адміністративно-територіального устрою України (КОАТУУ)». В адресній частині звітів додано блок «Інформація щодо відсутності даних».

Методологічні вимоги щодо складання державної статистичної звітності за формами №1-підприємництво (річна) та №2-підприємництво (річна) При заповненні звітності за формами №1-підприємництво (річна), №2-підприємництво (річна) необхідно звернути увагу на:

у звіті обов'язково повинні бути заповнені усі реквізити адресної частини, а також прізвище та підпис керівника або особи, відповідальної за достовірність наданої інформації, номер телефону та адреса електронної пошти;

вартісні показники звітів не включають податок на додану вартість (ПДВ) та відображаються у тисячах гривень з одним десятковим знаком, крім показників, зазначених у розділі «Капітальні інвестиції»;

розподіл матеріальних витрат у розділі 4 ф.№1-підприємництво (річна) здійснюється з використанням Основної номенклатури продукції, затвердженої наказом Держстату від 08.01.2020 №31.

у рядку 400 форми №2-підприємництво (річна) та у рядку 300, графі 2 розділу 3 форми №1-підприємництво (річна), наводиться сума доходу від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг) без ПДВ та акцизного податку.

Розділ 3 містить показники у розрізі усіх видів економічної діяльності, якими підприємство займалося фактично у звітному році. Не виділяються як окремий вид діяльності допоміжні види економічної діяльності та здійснення операцій з реалізації власних необоротних активів, одноразових операцій з реалізації оборотних активів, купівлі-продажу іноземної валюти тощо. У рядку 300 та відповідно по усіх видах економічної діяльності, які наведені у гр. А, заповнюються показники у графах 1–17. Графа 6 розділу 3 «матеріальні витрати та витрати на оплату послуг, використані у виробництві продукції (товарів, послуг) (без ПДВ)» (уключаючи товари для забезпечення діяльності підприємства) не є підсумковою і не включає у себе амортизаційні відрахування, витрати на оплату праці та відрахування на соціальні заходи, які наводяться у звіті окремо у гр.8-10. Загальна сума витрат у звіті не наводиться. Заповнення гр.6 є обов'язковим.

У розділі 3 за видами економічної діяльності оптова та роздрібна торгівля: - за наявності даних у гр.2 повинні бути заповнені дані у графах 15, 16 та 17 - $гр.6 < гр.15+гр.17-гр.16- гр.2 / (гр.15+гр.17-гр.16) < або = 1,3$ (не повинно перевищувати на 30%).

Розділ 4 «Розподіл матеріальних витрат і витрат на оплату послуг, використаних у виробництві продукції (товарів, послуг), за видами продукції (включаючи послуги)» заповнюють усі підприємства незалежно від виду економічної діяльності. Рядок 400 містить матеріальні витрати (уключаючи товари для забезпечення діяльності підприємства) та витрати на оплату послуг, використані у виробництві (без ПДВ), які пов'язані з виробництвом і збутом, управлінням і обслуговуванням підприємства, в цілому по підприємству, тобто сумарно за всіма видами спожитих продуктів та послуг, які дорівнюють показнику рядка 300 графі 6 розділу 3, а в рядках 401-434 – за кожним видом спожитих продуктів і послуг.

Підприємства, які мають дві та більше місцеві одиниці (уключаючи місцеву одиницю, де знаходиться управління підприємством), відображають у розділі 10 інформацію щодо кожної з них в цілому та в розрізі видів економічної діяльності, здійснюваних цією місцевою одиницею.

У розділі 3 «Розподіл основних показників за видами економічної діяльності» вказується інформація про дохід від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг), середню кількість працівників (включаючи штатних працівників та позаштатних працівників), матеріальні витрати на виробництво продукції (товарів, послуг), запаси та інші показники в цілому по підприємству та у розрізі видів діяльності за КВЕД-2010 (основного та другорядних) на рівні нижчого угруповання.

Показник «Дохід від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг) без ПДВ та акцизного податку» не відображає:

- вартість продукції (робіт, послуг) власного виробництва для внутрішніх потреб підприємства;
- сум отриманих субсидій і дотацій на виробництво (уключаючи суми, отримані з бюджету на покриття пільг, наданих окремим категоріям громадян);
- фінансових доходів (дивіденди, відсотки, роялті), якщо фінансова діяльність не є основною для підприємства;
- сум попередньої оплати, авансу в рахунок оплати продукції (товарів, послуг);
- вартості зворотної тари;
- здійснення операцій з реалізації власних необоротних активів, одноразових операцій з реалізації оборотних активів, купівлі-продажу іноземної валюти тощо.

У показнику «матеріальні витрати та витрати на оплату послуг, використані у виробництві продукції (товарів, послуг)(без ПДВ)» (уключаючи товари для забезпечення діяльності підприємства) не враховуються вартість придбаних для перепродажу товарів і послуг, які

реалізуються без додаткової обробки на цьому підприємстві (яка відображається у гр.17 р.300 ф.№1-підприємництво та гр.1 р.415 ф.№2-підприємництво), визнані штрафи, пеня, неустойка, амортизація, сплачені відсотки.

Показник «витрати на придбання енергопродуктів для власних потреб (крім використаних як сировина та для перепродажу)» відображає вартість придбаних у звітному році усіх видів енергії, продуктів нафтоперероблення (бензин, гас, газойлі (паливо дизельне), мазути топкові важкі, мастила, масла тощо), газ природний, вугілля кам'яне та буре, брикети вугільні, торф, дрова, кокс, коксик та інші види палива, для використання їх в якості палива, а не сировини.

Тобто у складі цього показника не відображається вартість придбаних енергопродуктів, які використовуються як сировина (необхідний компонент) в процесі виробництва продукції (товарів, послуг), а також для перепродажу без додаткової обробки на цьому підприємстві.

Показник «податки та збори, пов'язані з виробництвом продукції (товарів, послуг)» містить інформацію щодо суми податків та зборів, пов'язаних з виробництвом, нарахованих відповідно нарахованих відповідно до встановленого законодавством порядку (екологічний податок, плата за користування надрами, плата за землю, збір за користування радіочастотним ресурсом України, збір за спеціальне використання води, збір за спеціальне використання лісових ресурсів, збір за першу реєстрацію транспортного засобу), включаються також збір за провадження деяких видів підприємницької діяльності, єдиний податок, фіксований сільськогосподарський податок. Цей рядок не відображає: податок на прибуток підприємств, єдиний соціальний внесок на загальнообов'язкове державне соціальне страхування, суми ПДВ, акцизний податок.

Показник «податки та збори, пов'язані з обсягом реалізованої продукції (товарів, послуг), крім ПДВ та акцизного податку» включає: рентну плату за транспортування нафти і нафтопродуктів магістральними нафтопроводами, транзитне транспортування трубопроводами природного газу й аміаку територією України, а також збори на обов'язкове державне пенсійне страхування з торгівлі ювелірними виробами із золота (крім обручок), платини і дорогоцінного каміння, надання послуг стільникового рухомого зв'язку тощо.

Показник «Показник кількість магазинів роздрібної торгівлі» відображає кількість магазинів роздрібного продажу товарів, якими володіє або які орендує підприємство. Показник заповнюється, якщо підприємство має у своєму складі один або декілька магазинів, діяльність яких належить до видів економічної діяльності з кодами 47.11-47.79, крім коду 47.30, за КВЕД. Магазином вважається стаціонарне приміщення для роздрібної торгівлі, до якого заходять покупці для придбання товарів. Магазин може мати торговий зал для обслуговування покупців та спеціальні приміщення (для зберігання товарів, підготовки їх для продажу, підсобні, адміністративні, технічні тощо). До магазину не належить кіоск та нестаціонарний пересувний пункт (лоток, розкладка, намет, автофургон тощо).

Показник «торгова площа магазинів роздрібної торгівлі» містить інформацію щодо площі магазинів роздрібної торгівлі (кількість яких наводиться у рядку 507 або 419), що призначена для продажу та показу товарів. Торгова площа наводиться у цілих числах і не містить даних щодо площ, які повністю здані в оренду іншим суб'єктам господарювання. У торгову площу також не входять офіси, складські та підготовчі приміщення, майстерні, сходи, туалети та інші побутові приміщення.

Розділ 8 ф.№1-підприємництво (річна) «Наявність і рух необоротних активів, амортизація». Графи 1–13 за рядками 1000-1500 відображають первісну (переоцінену) вартість необоротних активів на початок та кінець звітного року, переоцінку первісної (переоціненої) вартості, надходження та вибуття активів, вартість уведених у дію нових активів, інші зміни вартості активів, залишкову вартість на початок та кінець року та амортизацію за рік. В розділі відображається інформація щодо вартості необоротних активів: основних засобів (з урахуванням власних та отриманих на умовах фінансового лізингу об'єктів і орендованих цілісних майнових комплексів, інших необоротних матеріальних активів; довгострокових біологічних активів; інвестиційної нерухомості; нематеріальних активів; незавершених капітальних інвестицій та необоротних активів, утримуваних для продажу).

Розділ 9 ф.№1-підприємництво (річна), розділ 6 ф.№2-підприємництво (річна) «Капітальні інвестиції». Дані розділу 9.1 «Розподіл капітальних інвестицій за видами активів» ф.№1-підприємництво (річна) та розділу 6 ф.№2-підприємництво (річна) містять інформацію щодо витрат

у звітному році на придбання або створення матеріальних та нематеріальних активів. Відображається сума витрат на придбання та створення нових активів, придбання активів, які були у використанні, поліпшення, вдосконалення, реконструкцію, модернізацію, капітальний ремонт, витрати на активи, придбані за договором фінансового лізингу. Показники даних розділів не включають інформацію щодо податку на додану вартість (ПДВ). Сума ПДВ, сплачена в ціні придбання товарів (робіт, послуг), відображається у розділі 9.2 «Податок на додану вартість за окремими видами активів» звіту за ф.№1-підприємництво (річна).

Звіт з праці

Відображення даних про оплату праці, соціально-трудова відносини та заборгованість з оплати праці представлено у формах, які представлено в таблиці 13.2.

Таблиця 13.2

Звіти щодо оплати праці та соціально-трудова відносин

1.02.02 Оплата праці та соціально-трудова відносини					
6.	Звіт із праці (12.05.2022 № 87 (зі змінами, внесеними наказом Держстату від 10.11.2022 № 279))	1-ПВ	місячна	юридичні особи, відокремлені підрозділи юридичних осіб	не пізніше 7-го числа місяця, наступного за звітним періодом
7.	Звіт із праці (12.05.2022 № 87 (зі змінами, внесеними наказом Держстату від 10.11.2022 № 279))	1-ПВ	квартальна	юридичні особи, відокремлені підрозділи юридичних осіб	не пізніше 7-го числа місяця, наступного за звітним періодом
8.	Звіт про витрати на утримання робочої сили (23.08.2022 № 227 (зі змінами, внесеними наказом Держстату від 10.11.2022 № 279))	1-РС	один раз на чотири роки	юридичні особи, відокремлені підрозділи юридичних осіб	не пізніше 7 квітня
9.	Звіт про заборгованість з оплати праці (23.06.2022 № 195 (зі змінами, внесеними наказом Держстату від 10.11.2022 № 279))	3-борг	місячна	юридичні особи	не пізніше 7-го числа кожного місяця

Наказом Держстату 12.05.2022 № 87 «Про затвердження форм державного статистичного спостереження № 1-ПВ (місячна) "Звіт із праці" та № 1-ПВ (квартальна) "Звіт із праці". Відповідно до статей 4, 14, 18 Закону України "Про державну статистику" та пункту 4 Положення про Державну службу статистики України, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 23 вересня 2014 року № 481 (зі змінами), урахуваючи положення статей 80, 81, 95 Цивільного кодексу України, частини восьмої статті 19 та статті 55 Господарського кодексу України, з метою подальшого вдосконалення державного статистичного спостереження щодо обстеження підприємств із питань статистики праці й отримання повної, всебічної та об'єктивної статистичної інформації затверджуються форми державного статистичного спостереження:

1) за I квартал 2023 року - № 1-ПВ (квартальна) "Звіт із праці";

2) за січень 2023 року - № 1-ПВ (місячна) "Звіт із праці".

Звіт подають юридичні особи, відокремлені підрозділи юридичних осіб відповідно до затвердженої методології до територіальному органу Держстату.

Джерелами інформації для показників форми № 1-ПВ (місячна) є дані первинної облікової документації підприємств, установ, організацій (далі – підприємства).

Показники форми № 1-ПВ (місячна) визначаються відповідно до положень пунктів 1.2 та 1.3 глави 1 Інструкції зі статистики кількості працівників, затвердженої наказом Держкомстату від 28 вересня 2005 року № 286, та Інструкції зі статистики заробітної плати, затвердженої наказом Держкомстату від 13 січня 2004 року № 5.

У формі зі зведеною інформацією щодо декількох бюджетних установ (дошкільні навчальні заклади, школи, спортивні заклади, заклади культури, медичні заклади) міститься назва виду діяльності, щодо якого подається звіт, наприклад охорона здоров'я.

У формі з інформацією щодо підпорядкованих сільській, селищній раді або об'єднаній територіальній громаді установ (школа, дошкільний навчальний заклад, заклад культури) міститься назва виду діяльності, щодо якого подається звіт, наприклад дошкільна освіта.

Одноименні показники, що містяться у формі № 1-ПВ (місячна) та інших формах державних статистичних спостережень і розраховані за однією методологією та однаковий період часу, є тотожними.

Показники форми № 1-ПВ (місячна) не містять від'ємних значень.

Правильність даних, наведених у формі № 1-ПВ (місячна), можна перевірити шляхом проведення таких арифметичних контролів.

Якщо підприємство, установа, організація має структурний/ні підрозділ/ли, то у формі № 1-ПВ (місячна) відображено дані щодо номера, найменування, виду та коду економічної діяльності відповідного структурного підрозділу.

Дані показника щодо фонду оплати праці всіх працівників можуть бути більшими на суму нарахувань особам, які не враховуються в середньообліковій кількості штатних працівників, або дорівнювати даним показника щодо фонду оплати праці штатних працівників.

Якщо показник щодо середньооблікової кількості штатних працівників містить дані, то відображено дані за показником щодо фонду оплати праці штатних працівників та навпаки, за винятком випадків, передбачених законодавством.

Дані показника щодо суми податку з доходів фізичних осіб, що відрахована з фонду оплати праці всіх працівників (крім тимчасової непрацездатності), менше даних показника щодо фонду оплати праці всіх працівників.

Якщо показник щодо фонду оплати праці всіх працівників не містить даних, то показник щодо суми податку з доходів фізичних осіб, що відрахована з фонду оплати праці всіх працівників (крім тимчасової непрацездатності), не містить даних.

Якщо показник щодо фонду оплати праці всіх працівників містить дані, то показник щодо суми податку з доходів фізичних осіб, що відрахована з фонду оплати праці всіх працівників (крім тимчасової непрацездатності), містить дані, за винятком випадків, передбачених законодавством.

Результат ділення даних за показником суми податку з доходів фізичних осіб, що відрахована з фонду оплати праці всіх працівників (крім тимчасової непрацездатності), на дані за показником фонду оплати праці всіх працівників, помножений на 100, є меншим або дорівнює вісімнадцяти.

У разі відсутності даних на підприємстві, установі, організації форма містить позначку однієї із причин у блоці "Інформація щодо відсутності даних".

II. Показники щодо кількості працівників, робочого часу та фонду оплати праці.

Показник щодо фонду оплати праці всіх працівників містить дані про суму нарахованого фонду оплати праці всіх працівників відповідно до Інструкції зі статистики заробітної плати, зокрема штатних працівників; тих, що працюють за сумісництвом; осіб, які виконують роботи за цивільно-правовими договорами; учнів та студентів, які проходять виробниче навчання та виробничу практику на підприємстві; інших категорій працівників, яким здійснювалися нарахування з фонду оплати праці у звітному періоді, зокрема тих, які перебувають у відпустках у зв'язку з вагітністю та пологами або для догляду за дитиною до досягнення нею трирічного віку (крім допомоги, що надається за рахунок фондів державного соціального страхування), працівників, призваних на строкову військову службу, військову службу за призовом осіб офіцерського складу,

під час мобілізації, на особливий період або прийнятих на військову службу за контрактом, а також звільнених.

Цей показник містить дані про суми нарахувань за дні відпусток, що припадають на звітний місяць.

Показник щодо суми податку з доходів фізичних осіб, що відрахована з фонду оплати праці всіх працівників (крім тимчасової непрацездатності), містить дані про суму податку з доходів фізичних осіб із фонду оплати праці всіх працівників, без перерахунків за попередній рік.

Показник щодо середньооблікової кількості штатних працівників містить дані про середньооблікову кількість штатних працівників відповідно до пункту 3.2 глави 3 Інструкції зі статистики кількості працівників, крім тих, які перебувають у відпустках у зв'язку з вагітністю та пологами або для догляду за дитиною до досягнення нею трирічного віку, призваних на строкову військову службу, військову службу за призовом осіб офіцерського складу, під час мобілізації, на особливий період або прийнятих на військову службу за контрактом, а також працівників, відносно яких призупинено дію трудового договору, які евакуювались в іншу місцевість або місцезнаходження яких тимчасово невідомо та працівників, які протягом періоду дії воєнного стану перебувають у відпустках без збереження заробітної плати без обмеження строку, встановленого частиною першою статті 26 Закону України "Про відпустки".

Показник щодо кількості відпрацьованого робочого часу штатними працівниками містить дані про кількість фактично відпрацьованих штатними працівниками людиногодин, зокрема у вихідні (за графіком), святкові та неробочі дні, період службових відряджень, на надурочних роботах, а також час роботи надомників і тих, які працюють за сумісництвом на тому самому підприємстві, де й основне місце роботи (у повному обсязі).

Показник щодо фонду оплати праці штатних працівників містить дані про фонд оплати праці штатних працівників.

13.4. Порядок складання звіту про наявність та рух основних засобів, амортизацію (знос) (форма № 2- ОЗ ІНВ)

Форма державного статистичного спостереження “Звіт про наявність і рух необоротних активів, амортизацію та капітальні інвестиції” ф. № 2-ОЗ ІНВ (річна) складається на підставі роз’яснення щодо показників форми державного статистичного спостереження «Звіт про наявність і рух необоротних активів, амортизацію та капітальні інвестиції» № 2-ОЗ ІНВ (річна). Форма відображає показники, сформовані з використанням реєстрів бухгалтерського обліку, Плану рахунків бухгалтерського обліку активів, капіталу, зобов’язань і господарських операцій підприємств і організацій, затвердженого наказом Міністерства фінансів України від 30 листопада 1999 року № 291, Плану рахунків бухгалтерського обліку в державному секторі, затвердженого наказом Міністерства фінансів України від 31 грудня 2013 року № 1203, національних положень (стандартів) бухгалтерського обліку, затверджених відповідними нормативно-правовими актами Міністерства фінансів України, міжнародних стандартів фінансової звітності та міжнародних стандартів бухгалтерського обліку. Значення показників форми (одиниця вимірювання – тисяча гривень) мають формат представлення в цілих числах.

Показники розділу “Наявність і рух необоротних активів, амортизація” уміщують інформацію щодо вартості необоротних активів: первісної (переоціненої) і залишкової вартості (з урахуванням власних та отриманих на умовах фінансового лізингу об’єктів і орендованих цілісних майнових комплексів) основних засобів, інших необоротних матеріальних активів, довгострокових біологічних активів, інвестиційної нерухомості, нематеріальних активів, незавершених капітальних інвестицій та необоротних активів, утримуваних для продажу.

Дані щодо здійсненої переоцінки (дооцінки, уцінки) первісної (переоціненої) вартості необоротних активів у звітному році мають формат представлення “+” у випадку дооцінки та “-” у випадку уцінки.

Показник “вартість активів, що надійшли за рік” містить інформацію щодо вартості у звітному році необоротних активів (придбаних, створених, отриманих безоплатно та на умовах фінансового лізингу); оборотних активів, переведених до основних засобів; а також витрат, пов’язаних із поліпшенням об’єктів (модернізація, модифікація, добудова, дообладнання, реконструкція тощо).

Показник “Вартість уведених у дію нових активів” містить інформацію з показника “вартість активів, що надійшли за рік” щодо вартості введених у дію нових необоротних активів.

Показник “Вартість активів, що вибули за рік” містить інформацію щодо вартості активів, що вибули внаслідок продажу, безоплатної передачі або невідповідності критеріям визнання активом, а також у разі повної або часткової ліквідації об’єкта та переведення до групи вибуття (необоротні активи, утримувані для продажу).

Показник “Вартість активів, що вибули за рік унаслідок продажу” містить інформацію з показника “вартість активів, що вибули за рік” щодо вартості проданих за звітний рік активів, включаючи вартість активів, переданих у фінансовий лізинг, та є складовою показника вартості активів, що вибули за рік.

Показник “Вартість активів, що вибули за рік унаслідок надзвичайних подій” містить інформацію з показника “вартість активів, що вибули за рік унаслідок ліквідації” щодо вартості активів, що вибули за рік унаслідок надзвичайних подій (аварія, стихійне лихо тощо).

Показник “Інші зміни вартості активів за рік (+/-)” містить інформацію щодо інших змін, які відбулись із необоротними активами за рік, наприклад, зміни, пов’язані з виправленням помилки попереднього року або зі зміною облікової політики. Дані щодо інших змін, які відбулись із необоротними активами у звітному році, мають формат представлення “+” у випадку збільшення вартості необоротних активів та “-” у випадку зменшення вартості.

Показник “Первісна (переоцінена) вартість на кінець року” містить інформацію щодо первісної (переоціненої) вартості необоротних активів на кінець року.

Показники “Залишкова вартість на початок року” і “залишкова вартість на кінець року” містять інформацію щодо залишкової вартості необоротних активів на початок та кінець звітного року (різниця між первісною (переоціненою) вартістю необоротного активу і сумою його накопиченої амортизації (зносу) відповідно на початок та кінець звітного року).

Показник “Нараховано амортизації за рік” містить дані щодо суми нарахованої амортизації за звітний рік (крім земельних ділянок, незавершених капітальних інвестицій та необоротних активів, утримуваних для продажу, які не підлягають амортизації).

Показник “Первісна (переоцінена) вартість повністю амортизованих активів” містить дані щодо первісної вартості необоротних активів, на які повністю нараховано амортизацію (знос) (крім земельних ділянок, незавершених капітальних інвестицій та необоротних активів, утримуваних для продажу, які не підлягають амортизації).

Показники розділу “Розподіл капітальних інвестицій за видами активів” уміщують інформацію щодо витрат у звітному році на придбання або створення матеріальних та нематеріальних активів за рахунок передбачених чинним законодавством джерел фінансування, а також витрат на будівництво житла для подальшого продажу (передачі), які за обліком витрат не належать до капітальних інвестицій підприємства. Показники розділу не включають інформацію щодо податку на додану вартість (далі – ПДВ). Сума ПДВ, сплачена в ціні придбання товарів (робіт, послуг), відображається в розділі “Податок на додану вартість за окремими видами активів”.

Показники розділу «Показники щодо податку на додану вартість за окремими видами активів». Показник “сума ПДВ, сплачена (у ціні придбання товарів, робіт, послуг) у зв’язку з витратами на капітальні інвестиції” містить інформацію щодо суми ПДВ, сплаченої (у ціні придбання товарів, робіт, послуг) у зв’язку з витратами на капітальні інвестиції. Цей показник не залежить від того, чи є підприємство відповідно до чинного законодавства платником ПДВ, чи ні.

Показник “із гр. 1 – сума податкового кредиту з ПДВ” містить інформацію з показника “сума ПДВ, сплачена (у ціні придбання товарів, робіт, послуг) у зв’язку з витратами на капітальні інвестиції” щодо суми податкового кредиту з ПДВ.

Показник “усього” містить інформацію щодо загальної суми ПДВ, сплаченої у зв’язку з витратами на капітальні інвестиції. Показники “будівлі житлові”, “будівлі нежитлові”, “інженерні споруди”, “машини, обладнання та інвентар”, “транспортні засоби”, “програмне забезпечення та бази даних” містять інформацію з показника “усього” щодо розподілу ПДВ за окремими видами активів.

13.5. Управлінська звітність

Невід’ємною складовою управлінського обліку є звітність. Тому це означає, що методика складання управлінської звітності повинна базуватися на основних принципах управлінського обліку. *Принципи організації управлінської звітності визначаються специфікою діяльності господарюючого суб’єкта, а також особливостями роботи конкретного підрозділу організації.* В управлінському обліку при вирішенні специфічних завдань розглядається не тільки підприємство в цілому, але і його окремі структурні підрозділи (центри відповідальності). Саме тому при формуванні системи управлінської звітності важливим моментом є чітка організація послідовності її впровадження на підприємстві.

Для вирішення щоденних поточних проблем та стратегічних завдань підприємства управлінському персоналу вкрай необхідна різноманітна інформація. Необхідну інформацію надає звітність. Різновидом звітності підприємства є управлінська, яка відрізняється формою, змістом, користувачами, методикою заповнення.

Управлінська звітність – це комплекс взаємопов’язаних даних і розрахункових показників, що відображають функціонування підприємства як суб’єкта господарської діяльності, згрупованих у цілому по підприємству й у розрізі структурних підрозділів.

Основна мета управлінської звітності — задоволення інформаційної потреби керівників різних рівнів управління.

Виходячи з цього, по відношенню до управлінської звітності не можуть бути встановлені загальні правила формування та представлення, застосовані єдині звітні форми. *Складання управлінської звітності — це внутрішня справа кожної організації.*

Управлінська звітність законодавчо не регулюється, тому підприємства самостійно розробляють та затверджують її.

Незважаючи на унікальність системи управлінської звітності на кожному підприємстві, можна виділити загальні класифікаційні ознаки, що дають можливість зрозуміти її призначення.

Опираючись на дослідження вчених-попередників і враховуючи потреби сучасного бізнесу, пропонується *класифікація управлінської звітності* за такими ознаками:

1. За обсягом і змістом:

- загальна(зведена) звітність;
- звітність підрозділів (центрів відповідальності);
- тематична звітність.

2. За користувачами:

- внутрішня;
- зовнішня.

3. За періодичністю подання:

- періодична (щотижнева, місячна, квартальна, річна);
- звітність за вимогою.

4. За формою подання:

- паперова (текстова, таблична, графічна, комбінована);
- електронна;
- усна;
- відео – або аудіо-звітність.

5. За призначенням:

- інформаційна;
- планова;
- контрольна;
- аналітична.

6. За рівнем конфіденційності:

- для використання конкретною особою;
- для використання визначеною групою осіб;
- для всіх зацікавлених осіб.

Існують такі **принципи та вимоги до управлінської звітності**:

- усі звіти мають бути адресними і конкретними;

- поточні звіти повинні містити оперативну інформацію, корисну для прийняття управлінських рішень;
- форми звітності мають враховувати психологічні особливості і рівень підготовленості конкретного менеджера, для якого підготовлено звіт;
- звіти не повинні бути перевантажені надлишковими даними, у той же час уся представлена у них інформація має бути систематизована;
- витрати на підготовку управлінської звітності не повинні перевищувати економічного ефекту від її використання.

Основними проблемами управлінської звітності є:

- конфіденційність інформації;
- періодичність подання;
- форми звітності;
- потрібно систематизувати кроки подання даної звітності;
- складання управлінської звітності лише працівниками бухгалтерії, які, у свою чергу, не завжди мають уявлення про технологічний (виробничий) чи інший господарський процес. А тому до організації управлінського обліку мають залучатися і інші спеціалісти підприємства, що мають надавати потрібну для прийняття управлінських рішень обліково-аналітичну та нормативно-довідкову (планову) інформацію.

Отже, управлінська звітність є важливим джерелом інформації для управлінського персоналу. Саме тому повинна приділятися особлива увага методиці її формування, адже від цього залежатиме достовірність показників, представлених у звітних формах. Проблеми є незначні у складанні управлінської звітності, але інколи можуть бути із за них затримки при подання самої звітності.

3. Ключові слова і терміни

Статистична звітність – це форма статистичного спостереження, за якою органи статистики у визначений термін одержують від підприємств, установ і організацій усіх форм господарювання і власності потрібні їм статистичні дані у виді звітних документів.

Спеціальна звітність – це звітність для органів державного соціального страхування, відомча та інша, яку складають на основі даних бухгалтерського обліку.

Внутрішньогосподарська (управлінська) звітність – це внутрішня звітність, основна мета якої полягає у наданні оперативної, релевантної інформації відповідно до вимог управлінського персоналу.

4. Питання для самоперевірки

1. Дайте визначення статистичної звітності.
2. Вкажіть вимоги до статистичної звітності.
3. Опишіть правове регулювання складання та подання статистичної звітності.
4. Охарактеризуйте види статистичної звітності за частотою надання.
5. Охарактеризуйте види статистичної звітності за терміном надання.
6. Охарактеризуйте види статистичної звітності за призначенням.
7. Охарактеризуйте види статистичної звітності за джерелами формування.
8. Опишіть значення та структуру загального таблицю (переліку) форм державних статистичних спостережень.
9. Назвіть основні задачі статистики основних засобів.
10. У чому полягають задачі статистичного вивчення забезпеченості підприємства матеріальними ресурсами та їхнього використання?
11. Визначте економічне значення звітності з праці.
12. З яких форм звітності складається статистика трудових ресурсів?
13. В які терміни підприємства подають статистичну звітність?
14. Розкрийте порядок визначення кодів за КВЕД.
15. Розкрийте суть та призначення спеціальної звітності.
16. Опишіть особливості складання внутрішньогосподарської (управлінської) звітності.

5. Тестові завдання до теми «Статистична, спеціальна та інша звітність»

1. *Звіт з праці ф. № 1-ПВ (місячна) складається з ... розділів:*
 - а) двох;
 - б) одного;
 - в) чотирьох;
 - г) поділ на розділи відсутній.
2. *Звіт з праці ф. № 1-ПВ (квартальна) складається з ... розділів:*
 - а) трьох;
 - б) п'яти;
 - в) шести;
 - г) поділ на розділи відсутній.
3. *Склад фонду оплати праці та інших виплат відображаються у:*
 - а) Звіті з праці ф. № 1-ПВ (місячна);
 - б) Звіті з праці ф. № 1-ПВ (квартальна);
 - в) Звіті про стан умов праці, пільги та компенсації за роботу зі шкідливими умовами праці ф. № 1-ПВ (умови праці);
 - г) Звіті про кількість працівників, їхній якісний склад та професійне навчання ф. № 6-ПВ (річна).
4. *Дані про втрати робочого часу штатних працівників відображаються у:*
 - а) Звіті з праці ф. № 1-ПВ (місячна);
 - б) Звіті з праці ф. № 1-ПВ (квартальна);
 - в) Звіті про стан умов праці, пільги та компенсації за роботу зі шкідливими умовами праці ф. № 1-ПВ (умови праці);
 - г) Звіті про кількість працівників, їхній якісний склад та професійне навчання ф. № 6-ПВ (річна).
5. *Інформація про укладання колективних договорів відображається у:*
 - а) Звіті з праці ф. № 1-ПВ (місячна);
 - б) Звіті з праці ф. № 1-ПВ (квартальна);
 - в) Звіті про стан умов праці, пільги та компенсації за роботу зі шкідливими умовами праці ф. № 1-ПВ (умови праці);
 - г) Звіті про кількість працівників, їхній якісний склад та професійне навчання ф. № 6-ПВ (річна).
6. *Інформація про кількість і фонд оплати праці окремих категорій працівників відображається у:*
 - а) Звіті з праці ф. № 1-ПВ (місячна);
 - б) Звіті з праці ф. № 1-ПВ (квартальна);
 - в) Звіті про стан умов праці, пільги та компенсації за роботу зі шкідливими умовами праці ф. № 1-ПВ (умови праці);
 - г) Звіті про кількість працівників, їхній якісний склад та професійне навчання ф. № 6-ПВ (річна).
7. *Дані про виробництво продукції за видами на підприємстві відображають у:*
 - а) Звіті про виробництво промислової продукції ф. № 1П-НПП (річна);
 - б) Звіт про виробництво промислової продукції) ф. № 1П-НПП (місячна);
 - в) ф. № 1-споживання (річна) «Обстеження споживання продуктів та послуг у виробництві продукції (робіт, послуг)»
 - г) відповіді а) і б) – правильні.
8. *Звіт про залишки та використання енергетичних матеріалів і продуктів перероблення нафти ф. № 4-мпт складають та подають:*
 - а) бюджетні організації та установи;
 - б) сільськогосподарські підприємства;
 - в) підприємства, які перебувають на госпрозрахунку;
 - г) підприємства, організації та установи усіх форм власності.
9. *Звіт про залишки та використання енергетичних матеріалів і продуктів перероблення нафти ф. № 4-мпт (річна) складають та подають:*

- а) юридичні особи, відокремлені підрозділи юридичних осіб усіх видів економічної діяльності, які використовують та мають у запасах паливо;
- б) бюджетні організації та установи, які використовують та мають у залишках енергетичні матеріали та продукти;
- в) сільськогосподарські підприємства, які використовують та мають у залишках енергетичні матеріали та продукти;
- г) підприємства, які перебувають на госпрозрахунку, які використовують та мають у залишках енергетичні матеріали та продукти.

10. Інформація про вибуття та амортизацію за окремими видами активів відображається у:

- а) розділі 2 ф. № 2-інвестиції (квартальна) «Капітальні інвестиції»;
- б) розділі 4 ф. № 2-інвестиції (річна) «Капітальні інвестиції, вибуття й амортизація активів»;
- в) ф. № 2-ОЗ ІНВ (річна);
- г) у статистичній звітності не відображається.

11. Звіт про обсяги реалізованих послуг ф. № 1-послуги (річна) подають:

- а) юридичні особи, відокремлені підрозділи юридичних осіб;
- б) юридичні особи, їх відокремлені підрозділи та фізичні особи, для яких надання послуг є основним видом економічної діяльності;
- в) юридичні особи та їхні відокремлені підрозділи, що протягом звітного періоду здійснювали надання послуг;
- г) суб'єкти господарювання України всіх організаційно-правових форм, форм власності та видів економічної діяльності.

12. Звіт про капітальні інвестиції ф. 2-інвестиції подається за:

- а) рік;
- б) місяць;
- в) квартал;
- г) 9 місяців.

13. Звіт про наявність і рух необоротних активів, амортизацію та капітальні інвестиції подається:

- а) до 7 січня;
- б) до 25 числа кожного місяця;
- в) до 28 лютого;
- г) до 1 червня.

14. Звіт «Структурне обстеження підприємства» ф. № 1-підприємництво (річна) складається із:

- а) 3 розділів;
- б) 5 розділів;
- в) 8 розділів;
- г) 10 розділів.

15. Інформація про податок на додану вартість за окремими видами активів розкривається у:

- а) Звіті про обсяги реалізованих послуг ф. № 1-послуги (річна);
- б) Звіті «Структурне обстеження підприємства» ф. № 1-підприємництво (річна) складається із:
- в) Звіті «Звіт підприємства з ПДВ» ф. № 11;
- г) Звіті про обсяги реалізованої продукції і послуги ф. № 1-п (річна).

16. Вкажіть періодичність складання Звіту про обсяги реалізованих послуг ф. 1-послуги:

- а) щомісяця;
- б) щокварталу;
- в) наприкінці року;
- г) вірної відповіді немає.

17. Звіт про посівні площі сільськогосподарських культур подається у наступні терміни:

- а) до 20 числа місяця, наступного за звітним місяцем;
- б) на 5-й день після закінчення сівби ярих культур, але не пізніше 2 червня;
- в) до 20 числа місяця, наступного за звітним кварталом;
- г) до 25 числа місяця, наступного за звітним кварталом.

18. Звітність, що подається до органів статистики, підписує:

- а) головний бухгалтер;
- б) директор;
- в) головний бухгалтер і директор;
- г) керівник (власник) або особа, відповідальна за достовірність наданої інформації.

19. Чи містить звіт «Структурне обстеження підприємства» ф. № 1-підприємництво (річна) інформацію про виробничі запаси:

- д) так;
- е) ні;
- ж) за рішенням керівника;
- з) за розпорядженням власника.

20. Чи містить звіт «Структурне обстеження підприємства» ф. № 1-підприємництво (річна) інформацію про структурні зміни та інші події, що відбулися на підприємстві у звітному році?

- а) так;
- б) ні;
- в) за рішенням керівника;
- г) за розпорядженням власника.

21. В якому звіті міститься інформація про структурні зміни та інші події, що відбулися на підприємстві у звітному році?

- а) «Структурне обстеження підприємства» ф. № 1-підприємництво (річна);
- б) «Про підприємство» ф. 1-ППП;
- в) Баланс ф.1;
- г) Звіт про діяльність підприємства» ф. № 1-підприємництво (річна).

22. В якому звіті міститься інформація щодо зовнішньоекономічної діяльності підприємства у звітному році?

- а) «Структурне обстеження підприємства» ф. № 1-підприємництво (річна);
- б) «Про підприємство» ф. 1-ППП;
- в) Баланс ф.1;
- г) Звіт про діяльність підприємства» ф. № 1-підприємництво (річна).

23. В якому звіті міститься інформація про розподіл матеріальних витрат і витрат на оплату послуг, використаних у виробництві продукції (товарів, послуг), за видами продукції (уключаючи послуги) на підприємстві у звітному році?

- а) «Структурне обстеження підприємства» ф. № 1-підприємництво (річна);
- б) «Про підприємство» ф. 1-ППП;
- в) Баланс ф.1;
- г) Звіт про діяльність підприємства» ф. № 1-підприємництво (річна).

24. В якому звіті міститься інформація про розподіл основних показників за видами економічної діяльності на підприємстві у звітному році?

- а) «Структурне обстеження підприємства» ф. № 1-підприємництво (річна);
- б) «Про підприємство» ф. 1-ППП;
- в) Баланс ф.1;
- г) Звіт про діяльність підприємства» ф. № 1-підприємництво (річна).

25. В якому звіті міститься інформація про розподіл капітальних інвестицій за видами активів на підприємстві у звітному році?

- а) «Структурне обстеження підприємства» ф. № 1-підприємництво (річна);
- б) «Про підприємство» ф. 1-ППП;
- в) Баланс ф.1;
- г) Звіт про діяльність підприємства» ф. № 1-підприємництво (річна).

6. Завдання для самостійного опрацювання до теми «Статистична, спеціальна та інша звітність»

Завдання 1. Визначити відносно Звіту з праці ф. № 1-ПВ, Звіту про виробництво промислової продукції за видами ф. № 1-П (місячна), Структурне обстеження підприємства ф. № 1-підприємництво (річна), Звіту про використання та запаси палива ф. № 4-мтп, Звіту про товарооборот торгової мережі ф. 1-торг, Звіту про наявність і рух необоротних активів, амортизацію та капітальні інвестиції ф.2-ОЗ ІНВ, Звіту про основні економічні показники роботи сільськогосподарських підприємств ф.50-сг: мету складання і основних користувачів; зміст та структуру форми; джерела даних для складання; порядок заповнення; періодичність і терміни подання; хто зобов'язаний складати (які підприємства); взаємозв'язок і взаємоузгодженість показників з іншими формами звітності; методику визначення (розрахунку) основних показників форми; порядок виправлення помилок; відповідальність за неподання або несвоєчасне подання форми.

Завдання 2. За даними умовного підприємства та наскрізного завдання скласти статистичну звітність з праці за формою 1-ПВ (річна) та звіт «Структурне обстеження підприємства» ф. № 1-підприємництво (річна).

Завдання 3. Скласти таблицю взаємозв'язку та відповідності форм фінансової та статистичної звітності.

Бланки звітності подано в робочому зошиті до проведення практичних занять з навчальної дисципліни «Звітність підприємства».

7. Тематика рефератів до теми «Статистична, спеціальна та інша звітність»

1. Статистична звітність: суть та призначення.
2. Порядок заповнення та подання статистичної звітності про структурне обстеження підприємства.
3. Статистична звітність малого підприємства.
4. Звіт з праці: зміст, порядок заповнення та джерела даних.
5. Звіт про капітальні інвестиції: структура, призначення та джерела заповнення.
6. Звіт «Структурне обстеження підприємства» ф. № 1-підприємництво (річна): структура, призначення та джерела заповнення.
7. Спеціальна звітність, її характеристика та призначення.
8. Зміст, структура та джерела даних для заповнення Звіту про обсяги реалізованих послуг ф.1-послуги.
9. Управлінська звітність підприємств.
10. Суть, призначення та порядок формування управлінської звітності підприємства.
11. Порядок складання, подання та використання управлінської звітності підприємства.
12. Внутрішньовідомча звітність підприємств.
13. Звіт про взаєморозрахунки з нерезидентами (річна): структура, призначення та джерела заповнення.
14. Звіт про продаж і запаси товарів у торговій мережі ф. 3-торг (квартальна): структура, призначення та джерела заповнення.
15. Бюджетна звітність установ державного сектору.

Рекомендована література:

Основна: [1, 3, 5, 8, 9, 16-18, 20-21, 26-31, 36, 39, 47-49].

Додаткова: [4,6, 9, 14, 15,17].

Інформаційні ресурси Інтернет: [1-6].

Міжнародні видання: [1-11].

1. Суть та значення звітності.
2. Правове регулювання фінансової звітності в Україні.
3. Мета складання фінансової звітності
4. Користувачі звітності та їх класифікація
5. Форми та види звітності.
6. Якісні характеристики складання звітності.
7. Досвід розвинених країн світу по складанню звітності.
8. Види та форми звітності.
9. Принципи підготовки фінансової звітності.
10. Консолідований та зведена звітність підприємств.
11. Склад періодичної та річної фінансової звітності.
12. Відповідальність за неподання та несвоєчасне подання звітності.
13. Порядок затвердження звітності.
14. Строки та порядок подання звітності.
15. Звітність ліквідованих підприємств.
16. Звітність реорганізованих підприємств
17. Звітність підприємств, що змінили форму власності.
18. Організація підсумкового обліку та складання звітності.
19. Зміст та характеристика положень НП(С)БО 6.
20. Помилки в облікових регістрах та порядок їх виправлення.
21. Види помилок, допущених у звітах, та способи їх виправлення.
22. Зміна облікової політики підприємства та її відображення у звітності.
23. Зміна облікової оцінки та її відображення у звітності.
24. Випадки, які призводять до виправлення помилок та внесення змін до звітності.
25. Досвід розвинених країн заходу щодо відображення у звітності подій, які сталися після дати балансу.
26. Події після дати складання балансу та їх вплив на фінансову звітність.
27. Події, що підтверджують умови, які існували на дату балансу.
28. Події, що вказують на умови, які виникли після дати балансу.
29. Методи та способи виправлення помилок в бухгалтерському обліку та
30. фінансовій звітності.
31. Порядок виправлення помилок, допущених при складанні звітності в попередніх
32. періодах.
33. Баланс: його види та форми.
34. Баланс як метод обліку та форма звітності.
35. Мета складання балансу та його основна формула.
36. Основні складові елементи балансу та їх характеристика.
37. Оцінка активів підприємства та її відображення в балансі.
38. Оцінка пасивів підприємства та відображення їх в балансі.
39. Зведений баланс: суть, значення та порядок складання.
40. Види балансу та їх характеристика.
41. Аналітичні можливості балансу.
42. Уточнення показників балансу на початок та кінець звітного періоду.
43. Визнання доходів і витрат.
44. Порядок визначення чистого фінансового результату за звітний період.
45. Операційні витрати та їх елементи.
46. Розрахунок прибутковості акцій та його основні показники.
47. Основні складові елементи звіту та їх характеристика.
48. Визнання доходів та витрат та їх відображення у фінансовій звітності.
49. Зміст та порядок заповнення розділу 1 Звіту про фінансові результати ф. 2.
50. Сукупний дохід підприємства та його відображення у Звіті про фінансові результати ф.
- 2.
51. Зміст та порядок заповнення розділу 3 Звіту про фінансові результати ф. 2

52. Зміст та порядок заповнення розділу 4 Звіту про фінансові результати ф. 2
53. Аналітичні можливості Звіту про фінансові результати ф. 2.
54. Суть грошових коштів, їх еквівалентів та характеристика грошових потоків підприємства.
55. Поняття про грошові та негрошові операції та їх відображення у Звіті про рух грошових коштів ф. 3.
56. Види діяльності підприємства та їх відображення у Звіті про рух грошових коштів ф. 3.
57. Рух грошових коштів у результаті операційної діяльності.
58. Рух грошових коштів у результаті інвестиційної діяльності.
59. Рух грошових коштів у результаті фінансової діяльності.
60. Зміна величини грошових коштів за звітний період.
61. Джерела даних для складання Звіту про рух грошових коштів (за розділами).
62. Суть та характеристика непрямого методу відображення інформації про рух коштів в результаті операційної діяльності.
63. Суть та характеристика прямого методу відображення інформації про рух коштів в результаті операційної діяльності.
64. Етапи заповнення Звіту про рух грошових коштів ф. 3.
65. Аналітичні можливості Звіту про рух грошових коштів ф.3
66. Визначення капіталу та його функції.
67. Елементи власного капіталу та їх характеристика.
68. Загальні вимоги до розкриття статей Звіту про власний капітал ф. 4.
69. Мета і завдання складання Звіту про власний капітал.
70. Зареєстрований капітал підприємства: порядок його формування та зміни.
71. Вилучений капітал: порядок його визначення та відображення у звіті про власний капітал.
72. Причини змін власного капіталу.
73. Зміст статей Звіту про власний капітал та джерела їх заповнення.
74. Зміни в капіталі та порядок їх відображення у Звіті про власний капітал ф. 4
75. Складові власного капіталу та їх характеристика.
76. Аналітичні можливості Звіту про власний капітал ф. 4.
77. Суть та призначення Приміток до річного фінансового звіту.
78. Структура Приміток до фінансових звітів.
79. Фінансова звітність за сегментами.
80. Порядок заповнення Приміток до фінансової звітності ф. 5.
81. Відображення в примітках даних про підприємство.
82. Аналітичні можливості приміток.
83. Поняття про сегменти та їх види.
84. Особливості складання приміток різними підприємствами.
85. Склад та характеристика інформації, що відображається у примітках.
86. Відображення в примітках даних про облікову політику підприємства.
87. Розкриття інформації у Примітках до Звіту про фінансові результати ф.2.
88. Розкриття інформації у Примітках до Звіту про рух грошових коштів ф.3.
89. Розкриття інформації у Примітках до Звіту про власний капітал ф.4.
90. Склад та характеристика інформації, що відображається в примітках.
91. Зміст та порядок складання фінансової звітності суб'єкта малого підприємства.
92. НП(С)БО 25: суть, призначення та основні моменти.
93. Порядок подання фінансової звітності малим підприємством при зміні статусу.
94. Структура, зміст та порядок заповнення Балансу ф. 1-м.
95. Структура, зміст та порядок заповнення Балансу ф. 1-мс.
96. Зміст, структура та порядок заповнення Звіту про фінансові результати ф.1-м
97. Зміст, структура та порядок заповнення Звіту про фінансові результати ф.1-мс.
98. Порівняння Балансу за формою 1,1-м та 1-мс.
99. Порівняння Звіту про фінансові результати за формою 2 та 2-м та 2-мс.

100. Порядок складання, затвердження та подання фінансового звіту малого підприємства.
101. Джерела даних для складання фінансового звіту малого підприємства.
102. Аналітичні можливості фінансового звіту малого підприємства.
103. Порядок формування інформації для складання податкової звітності.
104. Зміст, структура та джерела заповнення податкової Декларації з податку на прибуток підприємства.
105. Зміст, структура та джерела заповнення Податкової декларації з ПДВ.
106. Порядок складання податкової декларації акцизного податку.
107. Порядок заповнення звітності за місцевими податками та зборами.
108. Порядок складання податкової декларації з податку на землю.
109. Порядок складання та подання податковими агентами звітності з податку на доходи фізичних осіб.
110. Порядок складання звітності зі збору за першу реєстрацію транспортного засобу.
111. Зміст та порядок складання податкової звітності мікропідприємства.
112. Порядок заповнення Податкової декларації з екологічного податку.
113. Суть та призначення статистичних форм звітності.
114. Порядок заповнення та подання статистичної звітності про основні економічні показники діяльності підприємства.
115. Статистична звітність підприємств промисловості.
116. Зміст, порядок заповнення та джерела даних для заповнення Звіту з праці.
117. Статистична звітність сільськогосподарських підприємств.
118. Статистична звітність торгівельних підприємств.
119. Порядок складання та подання статистичної звітності.
120. Характеристика та призначення спеціальної звітності.
121. Порядок формування управлінської звітності підприємства.
122. Порядок використання управлінської звітності підприємства.

6. ПОРЯДОК ОЦІНЮВАННЯ ЗНАНЬ

Основними завданнями контролю знань студентів є оцінювання засвоєння ними теоретичних знань та практичних навичок з дисципліни «Звітність підприємства». При ньому контрольні заходи мають стимулювати систематичну самостійну роботу над навчальним матеріалом, забезпечити закріплення та реалізацію набутих теоретичних знань при виконанні практичних завдань за місцем роботи; прищепити навички відповідального ставлення до своїх обов'язків, самостійного цілеспрямованого пошуку потрібної інформації, чіткої організації свого робочого дня та працівників свого підрозділу.

Основними завданнями контролю знань студентів є оцінювання засвоєння ними теоретичних знань та практичних навичок з дисципліни «Звітність підприємства». При цьому контрольні заходи мають стимулювати: систематичну самостійну роботу над навчальним матеріалом, забезпечити закріплення та реалізацію набутих теоретичних знань при виконанні практичних завдань за місцем роботи; привити навички відповідального ставлення до своїх обов'язків, самостійного цілеспрямованого пошуку потрібної інформації, чіткої організації свого робочого дня.

Організації навчального процесу передбачає органічне поєднання лекцій, практичних занять, контрольних заходів тощо з систематичною самостійною та індивідуальною роботою. Тому, для оцінки знань студентів з дисципліни «Звітність підприємства» максимально можлива кількість балів розподіляється між наступними формами навчального процесу: практичні заняття; самостійна робота; контрольні роботи; іспит.

Об'єктом поточного контролю знань є: активність на практичних заняттях, виконання самостійної та індивідуальної роботи, контрольних заходів, що виконуються під контролем викладача. Зміст роботи за кожним видом навчальних занять наведено у таблиці 6.1.1.

Таблиця 6.1.1

Зміст роботи за видами навчальних занять

<i>Види навчальних занять</i>	<i>Зміст роботи</i>
1.Контрольні заходи	теоретичні та практичні завдання
2.Практична робота	теоретична підготовка до практичної роботи; розв'язок практичних завдань; оформлення практичної роботи і її захист
3.Самостійна робота	опрацювання теоретичного матеріалу чи нормативних актів; виконання виробничих ситуацій; написання рефератів, формування презентацій, оформлення та захист роботи
4. Індивідуальна робота	виконання наскрізної задачі; оформлення та захист роботи

Відповідно до навчального плану підготовки фахівців першого (бакалаврського) рівня вищої освіти за спеціальністю 071 «Облік і оподаткування» заочної форми навчання передбачено виконання аудиторної контрольної роботи. Навчальні години для проведення контрольної роботи визначаються графіком навчального процесу і проводяться за розкладом занять.

Максимальна кількість балів за контрольну роботу становить 5 балів. Пакет завдань для проведення контрольних завдань складається із 30 варіантів. Кожен варіант містить 3 групи завдань, які виконуються студентами протягом 40 хвилин:

- перша – теоретичні питання, містить 5 завдань. Необхідно дати коротку і чітку відповідь на питання. Кожна правильна відповідь оцінюється в 1 бал;
- друга – тестові завдання, містить 4 відкритих тестових завдання. Необхідно дати визначення термінів. Кожна правильна відповідь оцінюється в 0,5 бали, максимальна оцінка за групу завдань – 2 бали;
- третя – практична вправа. Повне та правильне виконання завдання оцінюється в 2 бали

Перед складанням семестрового іспиту студент повинен отримати попередню атестацію. При виставленні атестації враховується рівень засвоєння студентами навчального матеріалу виключно на підставі балів, отриманих під час роботи на практичних заняттях, виконання самостійної та індивідуальної роботи, а також з урахуванням результатів поточного контролю. Оцінку знань студентів під час поточного та підсумкового контролю здійснює лектор та асистент.

При цьому загальна кількість балів за поточний контроль у відомості не може перевищувати 50 балів.

Підсумковий семестровий контроль з дисципліни «Звітність підприємства»– іспит, який проводиться за навчальним матеріалом, визначеним робочою програмою дисципліни у повному обсязі за семестр. Оцінювання рівня знань студентів під час проведення іспиту здійснюється в діапазоні від 0 до 50 балів.

Студент, який одержав незадовільну кількість балів, або не склав іспит з будь-яких причин, складає його повторно.

Пакет завдань для проведення іспиту складається із 30 варіантів. Кожний варіант містить 4 групи завдань:

завдання 1: теоретичне питання - оцінюється максимально в 10 балів (при повній правильній відповіді);

завдання 2: відкриті тести - оцінюється максимально в 10 балів (за одне визначення 2 бали при повній правильній відповіді);

завдання 2: закриті тести - оцінюється максимально в 10 балів (за 1 правильний тест – 1 бал);

завдання 3: практична вправа - оцінюється максимально в 20 балів (відповіді на 10 перелічених питань – 10 балів, правильне повне заповнення форми звітності – 10 балів).

В цілому максимальна кількість балів за екзамен складає 50 балів.

Для написання екзаменаційної роботи відводиться 80 хвилин.

Академічні успіхи студента визначаються за допомогою 100-бальної системи оцінювання з обов'язковим переведенням даних 100-бальної шкали оцінювання в національну шкалу та шкалу за системою ЄКТС в такому порядку (табл. 6.1.2.):

Таблиця 6.1.2

Таблиця відповідності результатів контролю знань за різними шкалами й критеріями оцінювання

Сума балів за 100-бальною шкалою	Оцінка в ЄКТС	Значення оцінки ЄКТС	Критерії оцінювання	Рівень компетентності	Оцінка за національною шкалою
90-100	A	відмінно	Студент виявляє особливі творчі здібності, вміє самостійно здобувати знання, без допомоги викладача знаходить та опрацьовує необхідну інформацію, вміє використовувати набуті знання і вміння для прийняття рішень у нестандартних ситуаціях, переконливо аргументує відповіді, самостійно розкриває власні обдарування і нахили	Високий (творчий)	відмінно
80-89	B	дуже добре	Студент вільно володіє вивченим обсягом матеріалу, застосовує його на практиці, вільно розв'язує вправи і задачі у стандартних ситуаціях, самостійно виправляє допущені помилки, кількість яких незначна	Достатній (конструктивно-варіативний)	добре
70-79	C	добре	Студент вміє зіставляти, узагальнювати, систематизувати інформацію під керівництвом викладача; в цілому самостійно застосовувати її на практиці; контролювати власну діяльність; виправляти помилки, серед яких є суттєві, добирати аргументи для підтвердження думок		
60-69	D	задовільно	Студент відтворює значну частину теоретичного матеріалу, виявляє знання і розуміння основних положень; з допомогою викладача може аналізувати навчальний матеріал, виправляти помилки, серед яких є значна кількість суттєвих	Середній (репродуктивний)	задовільно
50-59	E	достатньо	Студент володіє навчальним матеріалом на рівні, вищому за початковий, значну частину його відтворює на репродуктивному рівні		
35-49	FX	незадовільно з можливістю повторного складання семестрового	Студент володіє матеріалом на рівні окремих фрагментів, що становлять незначну частину навчального матеріалу	Низький (рецептивно-продуктивний)	незадовільно

		контролю			
0-34	F	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням залікового кредиту	Студент володіє матеріалом на рівні елементарного розпізнання і відтворення окремих фактів, елементів, об'єктів		

Розподіл балів за видами робіт, які виконують студенти в рамках вивчення даної дисципліни представлено в наступній таблиці 6.1.3.

Таблиця 6.1.3

РОЗПОДІЛ БАЛІВ, ЯКІ ОТРИМУЮТЬ СТУДЕНТИ
з навчальної дисципліни «Звітність підприємства» (заочна форма)

Модулі	Модуль 1 - (_30_ балів)										5 балів	Екзамен - 50 балів	Загальна оцінка з курсу = 50 балів + 50 балів (Екзамен)
Загальна кількість балів за модулем №1													
Теми	Т.1-Т.2		Т.3-Т.4		Т.5-Т.6		Т.7	Т.8	Контрольний захід №1				
Виконання практичних робіт та опитування	-	-	2		2		-	-					
Самостійна робота	2	2	2	2	2	2	2	3					
Індивідуальна робота	-	-	2	2	-	-	-	-					
Модулі	Модуль 2 - (_20_ балів)										5		
Загальна кількість балів за модулем №2													
Теми	Т.9	Т.10	Т.11		Т.12	Т.13		Контрольний захід №2					
Виконання практичних робіт та опитування	-	-	-		-	-							
Самостійна робота	3	3	3		3	3							
Індивідуальна робота	-												

7. МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ ЩОДО ПІДГОТОВКИ РЕФЕРАТУ ТА ПРЕЗЕНТАЦІЇ

3.1. Реферат — короткий виклад змісту одного або декількох питань з певної теми, це індивідуальне завдання, яке сприяє поглибленню і розширенню теоретичних знань студентів з окремих тем дисципліни, розвиває навички самостійної роботи з навчальною та науковою літературою.

Перелік тем рефератів передбачений у робочій навчальній програмі. Перш ніж розпочати написання реферату студенту варто виконати таку роботу:

- визначити об'єкт і мету роботи;
- дібрати до теми необхідну літературу, опрацювати її з робочими стислими помітками та вивчити;
- продумати та скласти план роботи;
- проаналізувати факти, що розглядаються в науковій літературі, виділити їх спільне та відмінне, узагальнити науковий матеріал відповідно зі складеним планом реферату;
- підготувати необхідні до роботи ілюстрації, вміло використовувати власні спостереження, досвід та інші методи дослідження.

Захист реферату проходить в усній формі. Для цього доцільно скласти доповідь (стислий виклад змісту реферату). Обсяг доповіді – 2-4 сторінки.

Обсяг реферату визначається специфікою теми. Його обсяг коливається від 10 до 20 сторінок.

Загальні вимоги

Реферат друкують за допомогою комп'ютера з одного боку аркуша білого паперу формату А4 (210x297 мм) через півтора міжрядкових інтервали до тридцяти рядків на сторінці з використанням шрифтів розміру 14. Можна також використати папір форматів у межах від 203x288 до 210x297 мм і подати таблиці та ілюстрації на аркушах формату А3.

Текст реферату необхідно друкувати, залишаючи поля таких розмірів: ліве – 30 мм, праве – 10 мм, верхнє – 20 мм, нижнє – 20 мм.

Шрифт друку повинен бути чітким – чорного кольору середньої жирності. Щільність тексту повинна бути однаковою.

Допускається наявність не більше двох виправлень на одній сторінці.

Заголовки

Заголовки структурних частин „ЗМІСТ”, „ВСТУП”, „СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ”, „ДОДАТКИ” друкують великими літерами симетрично до тексту з вирівнюванням по центру. Заголовки питань друкують маленькими літерами (крім першої великої) з абзацу. Крапку в кінці заголовка не ставлять.

Нумерація

Нумерацію *сторінок*, питань, рисунків, таблиць, формул подають арабськими цифрами без знака №.

Першою сторінкою реферату є титульний аркуш, який включають до загальної нумерації сторінок. На титульному аркуші номер сторінки не ставлять, на наступних сторінках номер проставляють у правому верхньому куті сторінки без крапки в кінці (*зміст є другою сторінкою реферату*).

Ілюстрації (рисунки, креслення, схеми) і таблиці необхідно подавати безпосередньо після тексту, де вони згадані вперше, або на наступній сторінці.

Номер ілюстрації повинен складатися з номера питання і порядкового номера ілюстрації, між якими ставиться крапка. Наприклад: Рис. 1.2 (другий рисунок першого питання). Номер ілюстрації, її назва і пояснювальні підписи розміщують послідовно під ілюстрацією.

Таблиці нумерують в межах питання. В правому верхньому куті над відповідним заголовком таблиці розміщують надпис „Таблиця” із зазначенням її номера. Номер таблиці повинен складатися з номера питання і порядкового номера таблиці, між якими ставиться крапка, наприклад: „Таблиця 1.2” (друга таблиця першого питання).

При переносі частини таблиці на інший аркуш (сторінку) слово „Таблиця” і номер її вказують один раз справа над першою частиною таблиці, над іншими частинами пишуть слова „Продовження табл.” і вказують номер таблиці, наприклад: „Продовження табл. 1.2”.

Формули нумерують у межах питання. Номер формули складається з номера питання і порядкового номера формули в питанні, між якими ставлять крапку.

Номери формул пишуть біля правого поля аркуша на рівні відповідної формули в круглих дужках, наприклад: (3.1) – перша формула третього питання.

Список використаних джерел

Відомості про джерела, які включені до списку, необхідно подавати відповідно до вимог державного стандарту з обов’язковим наведенням назв праць. У **списку використаних джерел** мають бути вказані лише ті джерела, які дійсно використовуються. Список використаних джерел подається на мові оригіналу, розміщується в алфавітному порядку прізвищ авторів або назв, та нумерується в порядку їх зростання.

Правильно оформлені літературні джерела наведені у розділі „Рекомендована література” даних методичних вказівок.

Зразок структури реферату

ВСТУП

1. Назва питання.

2. Назва питання.

ВИСНОВКИ

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

ДОДАТКИ

У *вступі* обґрунтовуються актуальність теми в сучасних умовах, оскільки історична еволюція бухгалтерського обліку розглядається не заради неї самої, а для полегшення розуміння теперішнього і передбачення майбутнього.

Кількість питань, які підлягають висвітленню, може коливатися від 2 до 4 (залежить від теми реферату).

У *висновках* подаються узагальнені ідеї, думки, оцінки, пропозиції провідних науковців та автора роботи.

У *додатках* наводяться формули, таблиці, схеми, якщо вони суттєво полегшують розуміння роботи.

За бажанням студент може замість написання реферату підготувати презентацію за обраною темою.

3.2. Комп’ютерна презентація — це спосіб наочно подати інформацію з використанням аудіовізуальних засобів.

Слайдова презентація – пов’язана певним чином послідовність слайдів, виконаних у єдиному стилі, збережена в єдиний файл.

Етапи роботи над комп’ютерною презентацією представлені нижче:

Етапи роботи над комп’ютерною презентацією

<i>Номер етапу</i>	<i>Найменування етапу</i>	<i>Зміст</i>
1 етап	Постановка завдання	<ul style="list-style-type: none"> • для чого призначено створювану презентацію; • за допомогою яких апаратних засобів відбуватиметься демонстрація; • потреба друкування матеріалів презентації
2 етап	Планування презентації	<ul style="list-style-type: none"> • зібрати матеріал для презентації; • розділити підготовлений для презентації матеріал на логічно завершені блоки, визначити

		<p>порядок їх розміщення в презентації та послідовність переходів між ними;</p> <ul style="list-style-type: none"> • вирішити, яку кількість слайдів міститиме кожен блок презентації
3 етап	Створення презентації	<ul style="list-style-type: none"> • дотриматися вимог щодо оформлення презентації; • виконати всю підготовчу роботу із зображеннями
4 етап	Керування презентацією	<ul style="list-style-type: none"> • роздрукувати видачі; • зберегти підготовану презентацію як демонстрацію

Для успішного виконання презентації необхідно дотримуватись наступних правил щодо її створення.

Правила створення ефективної та ефектної презентації:

1. Необхідно створити основу презентації.

2. Виконувати правило створювання слайдів:

✓ кожен слайд має відображати одну думку;

✓ заголовки мають бути короткими, привертати увагу аудиторії та узагальнювати

головну думку;

✓ усі слайди презентації мають бути витримані в одному стилі.

3. Продумати дизайн презентації:

✓ слайди не мають бути занадто яскравими;

✓ фон має бути нейтральним, щоб домінував зміст слайда;

✓ кількість блоків, що відображають графічні чи статистичні дані, має бути в межах від

1 до 4.

4. Зважати на правила роботи з текстом презентації:

✓ у заголовках слід використовувати великі і малі літери;

✓ текст пояснень має бути коротким і складеним з простих речень;

✓ всього на слайді має бути не більше 6-8 рядків тексту;

✓ дієслова мають бути використані в одній часовій формі.

5. Правильно працювати з графічним зображенням:

✓ розміщувати зображення лівіше за текст;

✓ підписи до ілюстрацій доцільно розміщувати знизу.

6. Керуватись правилом „легко для очей та вух”:

✓ використовувати спеціальні візуальні ефекти в міру;

✓ не зловживати музикою.

7. Правильно використовувати анімацію:

✓ використовувати анімаційні ефекти для пояснення динаміки системи процесів, але ні в якому разі не для привертання уваги аудиторії.

8. Правильно визначити темп демонстрації презентації.

Зразок структури презентації:

1) вступ;

2) основна частина (не менше 15 слайдів);

3) висновки.

8. РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

8.1. Основна

1. Гладій І.О., Дзюба О.М., Майстер Л.А. Управлінська звітність: навчальний посібник. Вінниця: РВВ ВТЕІ КНТЕУ, 2019. 260 с.

2. Господарський кодекс України: від 16 січня 2003 року №436-IV зі змінами. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/436-15#Text>.

3. Звітність підприємства: підручник. / [М. І. Бондар, Ю. А. Верига, М. М.М. Орищенко та ін.] К.: «Центр учбової літератури», 2015. 570 с.

4. Звітність підприємства: алгоритми складання фінансової звітності для студентів денної форми навчання галузі знань 0305 «Економіка та підприємництво» напряму підготовки 6.030509 «Облік і аудит» освітньо-кваліфікаційного рівня «Бакалавр» / [упоряд.: К. В. Безверхий]. К.: КНУТД, 2015. 79 с.
5. Звітність підприємств: навч. посіб. (студ. вищ. навч. закл. за спец. «Облік і оподаткування») / [В. П. Пантеєв, О. А. Юрченко, Г. М. Курило, К. В. Безверхий; за заг. редакцією д. е. н., проф. В. П. Пантелеєва]. К.: ДП «Інформ.-аналіт. агентство», 2017. 432с.
6. Звітність підприємств. Методичні рекомендації до практичних занять і самостійного вивчення дисципліни здобувачів освітнього ступеня «Бакалавр» спеціальності 071 «Облік і оподаткування»/Свиноус І.В., Хомяк Н.В., Хомовий С.М., Гаврик О.Ю.,Томілова Н.О., Заболотний В.С., Біла Церква, 2020. ,79 сІванчук Н. В.
7. Звітність підприємств: навчальний посібник. Острого: Видавництво Національного університету «Острозька академія», 2021. 208 с.
8. Карпенко Н. Г. Звітність бюджетних установ / Карпенко Н. Г., Дорогань-Писаренко Л. О., Аранчій Я. С., Ліпський Р. В. (вид. 2-е доп. та перер.) Полтава: РВВ ПДАА, 2018. 262 с.
9. Методичні рекомендації по застосуванню реєстрів бухгалтерського обліку: наказ Міністерства фінансів України від 29.12.2000 р. № 356. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v0356201-00#Text>.
10. Методичні рекомендації із застосування реєстрів бухгалтерського обліку малими підприємствами: наказ Міністерства фінансів України від 15.06.2011 р. № 720. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v0720201-11#Text>.
11. Міжнародні стандарти фінансової звітності. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/929_010#Text
12. Національне Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності»: наказ Міністерства фінансів України від 07.02.2013 р. №73. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0336-13#Text>.
13. Національне Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 2 «Консолідована фінансова звітність»: наказ Міністерства фінансів України від 27.06.2013 р. № 628. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1223-13#Text>.
14. Національне Положення (стандарт) бухгалтерського обліку в державному секторі 101 «Подання фінансової звітності», затв. наказом Міністерства фінансів України від 24.12.2010 р. № 1629 із змінами. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0095-11#Text> .
15. Національне положення (стандарт) бухгалтерського обліку 6 «Виправлення помилок і зміни у фінансових звітах»: наказ Міністерства фінансів України від 28.05.99 р. № 137. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0392-99#Text>.
16. Національні положення (стандарт) бухгалтерського обліку: наказ Міністерства фінансів України України. URL: <https://interbuh.com.ua/ua/documents/onemanuals/35131>.
17. Національні положення (стандарт) бухгалтерського обліку в державному секторі, затв. наказом Міністерства фінансів України від 18.05.2012 № 568. URL: <https://buhgalter.com.ua/zakonodavstvo/natsstandarti-buhobliku-v-derzhavnomu-sektori/>
18. Інструкція про застосування Плану рахунків бухгалтерського обліку активів, капіталу, зобов'язань і господарських операцій підприємств і організацій: наказ Міністерства фінансів України від 30.11.1999 № 291. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0893-99#Text>.
19. Пантелеєв В. П., Безверхий К.В. Консолідація фінансової звітності: навч. посіб. К.: ДП «Інформ.-аналіт. агентство», 2016. 429 с.
20. План рахунків бухгалтерського обліку активів, капіталу, зобов'язань і господарських операцій підприємств і організацій: наказ Міністерства фінансів України від 30.11.1999 № 291 (у редакції від 09.12.2011 № 1591). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1557-11#Text>.
21. Положення про документальне забезпечення записів у бухгалтерському обліку: наказ Міністерства фінансів України від 24.05.1995 р. № 88. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0168-95#Text>.
22. Порядок заповнення та подання податковими агентами Податкового розрахунку сум доходу, нарахованого (сплаченого) на користь платників податків - фізичних осіб, і сум утриманого

з них податку, а також сум нарахованого єдиного внеску: наказ Міністерства фінансів України 15 грудня 2020 року № 773. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0111-15#Text>.

23. Податковий кодекс України: Закон України від 02.12.2010 № 2755-VI. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2755-17#Text>.

24. Положення про інвентаризацію активів та зобов'язань: наказ Міністерства фінансів України від 02.09.2014 № 879. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1365-14#Text>.

25. Порядок подання фінансової звітності України: постанова Кабінету Міністрів України від 28.02.2000 р. № 419 URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/419-2000-%D0%BF#Text>.

26. Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні: Закон України від 16.07.1999 № 996-XIV зі змінами та доповненнями URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/996-14#Text>.

27. Про затвердження Програми розвитку державної статистики до 2023 року. Постанова Кабінету Міністрів України від 27 лютого 2019 р. № 222. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/222-2019-%D0%BF#Text>.

28. Про забезпечення функціонування системи електронної звітності в органах державної статистики: наказ Державного комітету статистики України від 8 липня 2010 року №261 URL: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v0261202-10#Text>.

29. Про впровадження централізованої системи електронної податкової звітності платників податків в органах ДПС України: наказ Державної податкової адміністрації України 06.04.2009р. №168 поточна редакція від 14.06.2012р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v0168225-09#Text>.

30. Про затвердження загального табеля (переліку) форм державних статистичних спостережень на 2022 рік. Наказ Державної служби статистики 20.12.2021 № 318. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v0318832-21#Text>

31. Про державну статистику: Закон України від 17.09.1992 р. № 2614-XII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2614-12#Text>

32. Про інформацію: Закон України 02.10.1992 р. № 2657-XII URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2657-12#Text>.

33. Про державну реєстрацію юридичних осіб, фізичних осіб - підприємців та громадських формувань: Закон України від 15.05.2003 № 755 – IV, із змінами. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/755-15#Text>.

34. Про електронний цифровий підпис: Закон України від 22.05.2003 р. №852-IV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/852-15#Text>.

35. Про електронні документи та електронний документообіг: Закон України від 22.05.2003 р. №851-IV URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/851-15#Text>.

36. Про забезпечення функціонування системи електронної звітності в органах державної статистики: наказ Державного комітету статистики України від 8 липня 2010 року №261. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v0261202-10#Text>.

37. Про затвердження Формату (стандарту) електронного документа звітності суб'єктів господарювання та Опису довідників, що публікуються з Форматом (стандартом) електронного документа звітності суб'єктів господарювання: наказ Міністерства доходів і зборів України від 29.11.2013 № 729 URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0243-14#Text>.

38. Про затвердження Порядку заповнення форм фінансової звітності в державному секторі та Змін до Національного положення (стандарту) бухгалтерського обліку в державному секторі 101 "Подання фінансової звітності" затв. наказом Міністерства фінансів України від 28.02.2017 № 307 URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0384-17#Text>.

39. Про затвердження Інструкції зі статистики заробітної плати, затв. наказом Державного комітету статистики України від 13.01.2004 № 5. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0114-04#Text>.

40. Про затвердження Інструкції про порядок нарахування і сплати єдиного внеску на загальнообов'язкове державне соціальне страхування, затв. наказом Міністерства фінансів України 20.04.2015 № 449, із змінами. URL: [http:// https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0508-15#Text](http://https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0508-15#Text).

41. Про затвердження типових форм меморіальних ордерів, інших облікових реєстрів суб'єктів державного сектору та порядку їх складання, затв. наказом МФУ від 08.09.2017 р. № 755.

URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1416-17#Text>.

42. Про затвердження Інструкції щодо застосування економічної класифікації видатків бюджету та Інструкції щодо застосування класифікації кредитування бюджету, затв. наказом Міністерства фінансів України від 12.03.2012 № 333, із змінами. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0456-12#Text>

43. Про затвердження Методичних рекомендацій з бухгалтерського обліку суб'єктів державного сектору, затв. наказом Міністерства фінансів України від 23.01.2015 №11, із змінами. URL: [http:// https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v0011201-15#Text](http://https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v0011201-15#Text).

44. Про затвердження Плану рахунків бухгалтерського обліку бюджетних установ, затв. наказом Міністерства фінансів України від 26.06.2013 № 611, із змінами. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1214-13#Text>.

45. Про затвердження Положення про ведення касових операцій у національній валюті в Україні: Постанова Правління Національного банку України від 29.12.2017 № 148, із змінами. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0148500-17#Text>.

46. Про затвердження Положення про інвентаризацію активів та зобов'язань, затв. наказом Міністерства фінансів України від 02.09.2014 № 879 із змінами. URL: [http:// https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1365-14#Text](http://https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1365-14#Text).

47. Про затвердження Порядку складання бюджетної звітності розпорядниками та одержувачами бюджетних коштів, звітності фондами загальнообов'язкового державного соціального і пенсійного страхування, затв. наказом Міністерства фінансів України від 24.01.2012 № 44, із змінами. URL: [http:// https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0196-12#Text](http://https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0196-12#Text).

48. Про затвердження форм державних статистичних спостережень № 2-інвестиції (квартальна) "Звіт про капітальні інвестиції", № 2-ОЗ ІНВ (річна) "Звіт про наявність і рух необоротних активів, амортизацію та капітальні інвестиції", затв. наказом Державної служби статистики України 10.06.2022 № 181. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v0181832-22#Text>

49. Про затвердження форми державного статистичного спостереження № 2-підприємство (річна) "Структурне обстеження підприємства": наказ Державної служби статистики України від 10.06.2022 № 184. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v0184832-22#Text>.

50. Про затвердження Методичних рекомендацій щодо заповнення форм фінансової звітності: наказ Міністерства фінансів України від 28.03.2013 р. № 433. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v0433201-13#Text>.

51. Про затвердження Методичних рекомендацій з перевірки порівнянності показників фінансової звітності: наказ Міністерства фінансів України від 11.04.2013 р. № 476. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v0476201-13#Text>.

52. Про обов'язковий примірник документів: Закон України від 09.04.1999 р. № 595-XIV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/595-14#Text>.

53. Про облікову політику: лист Міністерства фінансів України від 21.12.2005 № 31-34000-10-5/27793. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v2779201-05#Text>.

54. Про розвиток та державну підтримку малого і середнього підприємництва в Україні: Закон України від 22.03.2012 р. № 4618-VI. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4618-17#Text>.

55. Про затвердження форми Податкової декларації з податку на прибуток підприємств: наказ Міністерства фінансів України від 20.10.2015 № 897. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1415-15#Text>.

56. Про затвердження форм та Порядку заповнення і подання податкової звітності з податку на додану вартість: наказ Міністерства фінансів України від 28.01.2016 № 21. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0159-16#Text>.

57. Про затвердження форми Податкової декларації екологічного податку: наказ Міністерства фінансів України від 17.08.2015 № 715. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1052-15#Text>.

58. Про затвердження форм державного статистичного спостереження № 1-ПВ (місячна) «Звіт із праці» та № 1-ПВ (квартальна) «Звіт із праці»: наказ Державної служби статистики України від 12.05.2022 № 87. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v0087832-22#Text>.

59. Примітки до річної фінансової звітності: наказ Міністерства фінансів України від 29.11.2000 № 302. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0904-00#Text>.
60. Фінансова звітність підприємств: Навчально-методичний посібник / С. В. Приймак, М. Т. Костишина, Д. В. Долбнева. Львів: Ліга-Прес, 2016. 268с.
61. Цивільний кодекс України від 16.01.2003 № 435 – VI, із змінами. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/435-15#Text>.
62. Щодо суттєвості у бухгалтерському обліку і звітності: лист Міністерства фінансів України від 29.07.2003 р. № 04230-04108. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v4108201-03#Text>.

5.2. Допоміжна

1. Атамас П.Й., Атамас О.П. Облік в бюджетних установах.5-те вид., перероб. та доп. Навч. посіб.- Київ: «Центр учбової літератури», 2018.-392с.
2. Безверхий К. В., Бочуля Т.В. Інформаційний комплекс облікової системи та звітність в Україні: моногр. К.: Центр учбової літератури, 2014. 184 с.
3. Бюджетний кодекс України від 08.07.2010 № 2456-VI, із змінами. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2456-17#Text>.
4. Дисциплінарна матриця управлінської звітності: моногр. / [В. В. Сопко та ін.]. К.: КНТЕУ, 2016. 455 с.
5. Дмитренко А.В. Податкова звітність: навчальний посібник для студентів спеціальності 071 «Облік і оподаткування» усіх форм навчання. 2017. 229 с.
6. Карпенко Н. Г. Звітність бюджетних установ / Карпенко Н. Г., Дорогань -Писаренко Л. О., Аранчій Я. С., Ліпський Р. В. (вид. 2-едоп. та перер.) Полтава: РВВПДАА, 2018. 262 с.
7. Коцупатрий М. М., Ковач С. І., Безверхий К. В. Облік і звітність в оподаткуванні у схемах і таблицях: навч. посіб. для студ. напряму підготовки 6.030509 «Облік і аудит» . К.: КНЕУ, 2015. 196 с.
8. Мак Кензі В. Посібник з аналізу та використання фінансової звітності/В. Мак Кензі; [пер. з англ.]. К.: Видавництво «Наукова думка», 2003. 283 с.
9. Інструкція про застосування Плану рахунків бухгалтерського обліку активів, капіталу, зобов'язань і господарських операцій підприємств і організацій: наказ Міністерства фінансів України від 30.11.1999 № 291. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0893-99#Text>.
10. Куцик П. О. Концепція уніфікованої системи обліку і звітності в корпоративному управлінні: монографія. ЛТЕУ. Львів: ЛТЕУ, 2017. 408 с.
11. Озеран А. В. Теорія та методологія формування фінансової звітності підприємств: моногр. К.: КНЕУ, 2015. 471 с.
12. Про затвердження форм податкових декларацій платника єдиного податку. Наказ Міністерства фінансів України від 19.06.2015 №578. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0799-15#Text>.
13. Про затвердження форми Податкової декларації з рентної плати: Наказ Міністерства фінансів України від 17.08.2015 № 719. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1051-15#Text>.
14. Свірко С.В., Самчик М.Ю. Бюджетний облік в Україні: новації XXI ст. //Проблеми теорії та методології бухгалтерського обліку, контролю і аналізу. Вип. 1 (36), 2017. С.221-246.
15. Статистична звітність. Сервіси. URL: https://services.dtkr.ua/all_zvit/all_zvit/91.
16. Сторожук Т. М., Бестюк А.М. Особливості формування та подання звітності за міжнародними та національними стандартами. *Економіка, облік, фінанси та право: аналіз тенденцій та перспектив розвитку*: збірник тез доповідей міжнародної науково-практичної конференції (Полтава, 24 жовтня 2019 р.): у 7 ч. Полтава: ЦФЕНД, 2019. Ч. 1. 63 с. С.9-11.
17. Сторожук Т. М. Проблеми формування внутрішньогосподарської (управлінської) звітності. *Пріоритети фінансово-економічного управління*: матеріали Міжнародної науково-практичної конференції (Одеса, 15 січня 2021 р). Одеса: Східноєвропейський центр наукових досліджень, 2020. 176 с. С.47-49.
18. Сторожук Т. М., Коротаєва І. Консолідація фінансової звітності: зарубіжний досвід та вітчизняні проблеми. *Причорноморські економічні студії*. Науковий журнал. Вип. 38. Частина 2. Частина 1. Одеса, 2019.С.137-142.

19. Сторожук Т. М. Звіт про рух грошових коштів як інформаційне джерело управління грошовими потоками підприємства. *Бізнес Інформ*. 2019. №3. С. 235–240.

20. Сторожук Т. М. Таксономія фінансової звітності за МСФЗ. *Європейський вектор розвитку бухгалтерського обліку, фінансів та оподаткування в аграрному секторі економіки*: матеріали XI Міжнар. наук.-практ. конф. (7 грудня 2018 р., м. Київ) / Відпов. за вип. Ю.С. Бездушна. К.: ННЦ «ІАЕ», 2018. 220 с. С.134-137.

21. Фінансова звітність підприємств: Навчально-методичний посібник/ С. В. Приймак, М. Т. Костишина, Д. В. Долбнєва. Львів: Ліга-Прес, 2016. 268 с.

22. Хом'як Р. Л., Ольшанська М.В. Облік і звітність суб'єктів малого підприємництва Навчальний посібник. Львів: СПОЛОМ, 2018р. 250 с.

5.3. Міжнародні видання

1. Міжнародні стандарти фінансової звітності. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/929_010#Text

2. Journal of Accounting Research.

3. Sustainable development of economy. *Білоцерківський національний аграрний університет, Університет економіки і підприємництва, Інститут економіки, технологій і підприємництва*.

4. Актуальні проблеми міжнародних відносин: зб. наук. пр. Київ. нац. ун-т ім. Тараса Шевченка, Ін-т міжнар. відносин.

5. Журнал європейської економіки: наук. журн. Терноп. нац. екон. ун-т.

6. Збірник наукових праць "Фінанси, облік і аудит". Київський національний економічний університет.

7. Збірник наукових праць «Науковий вісник Національної академії статистики, обліку та аудиту» / Національна академія статистики, обліку та аудиту.

8. Міжнародний збірник наукових праць «Проблеми теорії та методології бухгалтерського обліку, контролю і аналізу». Житомирський державний технологічний університет.

9. Міжнародний науковий економічний журнал «Бізнес- Інформ».

10. Науково-теоретичний журнал «Наука й економіка». ПВНЗ «Хмельницький економічний університет».

11. Фаховий економічний журнал «Актуальні проблеми економіки».

5.4. Інформаційні ресурси Інтернет

• 1. Сайт Верховної Ради України. URL: <http://www.rada.gov.ua>

• 2. Сайт Кабінету Міністрів України. URL: <http://www.kmu.gov.ua>

3. Сайт ЛІГА: Закон. URL: <http://www.liga.net>

4. Сайт Міністерства Фінансів України. URL: <http://www.minfin.gov.ua>

5. Офіційний сайт Міжнародної федерації бухгалтерів. URL: www.ifac.org

6. Нормативні документи Аудиторської палати України. URL: <http://www.apu.com.ua>.